
Shri Shiva Mahapurānam 25 Rudra Samhita Yuddhakhandah

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౨౫ రుద్రసంహితాయాం యుద్ధఖణ్డః

Document Information

Text title : Shivapurānam 2.5 rudrasamhitā yuddhakhaṇḍaḥ

File name : shivapurānam2rudrasamhitā5yuddhakhaṇḍaḥ.itx

Category : shiva, purāṇa, shivapurāṇa

Location : doc_purāna

Proofread by : Revathy Rajaraman and team members

Latest update : January 23, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 23, 2026

sanskritdocuments.org

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౨౫ రుద్రసంహితాయాం యుద్ధఖణ్డః

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧. ప్రథమోఽధ్యాయః । త్రిపురవర్జనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

శ్రుతమస్మాభిరానన్దప్రదం చరితముత్తమమ్ ।

గృహస్థస్యైవ శంఖాశ్చ గణస్కన్ధాదిసత్కథమ్ ॥ ౧ ॥

ఇదాసీం బ్రూహి సుప్రీత్యా చరితం వరముత్తమమ్ ।

శంకరో హి యథా రుద్రో జఘాన విహరన్ ఖలాన్ ॥ ౨ ॥

కథం దదాహ భగవాన్నగరాణి సురద్విషామ్ ।

త్రీణ్యేకేన చ బాణేన యుగపత్కేన వీర్యవాన్ ॥ ౩ ॥

ఏతత్పుర్వం సమాచక్ష్య చరితం శశిమౌలినః ।

దేవర్షిసుఖదం శశ్వన్మాయావిహరతః ప్రభోః ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఏవమేతత్పురా పృష్టో వ్యాసేన ఋషిసత్తమ ।

ససత్కుమారం ప్రోవాచ తదేవ కథయామ్యహమ్ ॥ ౫ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస మహాప్రాణ్ణు చరితం శశిమౌలినః ।

యథా దదాహ త్రిపురం బాణేనైకేన విశ్వహృత్ ॥ ౬ ॥

శివాత్మజేన స్కన్ధేన నిహతే తారకాసురే ।

తత్పుత్రాస్తు త్రయో దైత్యాః పర్యతప్యన్మునీశ్వర ॥ ౭ ॥

తారకాక్షస్తు తజ్జ్యేష్ఠో విద్యున్మాలీ చ మధ్యమః ।

కమలాక్షః కసియాంశ్చ సర్వే తుల్యబలాః సదా ॥ ౮॥

జితేన్ద్రియాః సుసన్నద్ధాః సంయతాః సత్యవాదినః ।

దృఢచిత్తా మహావీరా దేవద్రోహిణ ఏవ చ ॥ ౯॥

తే తు మేరుగుహాం గత్వా తపశ్చక్ర్రుహాద్భుతమ్ ।

త్రయః సర్వాస్సుభోగాంశ్చ విహాయ సుమనోహరాన్ ॥ ౧౦॥

వసన్తే సర్వకామాంశ్చ గీతవాదిత్రనిస్స్వనమ్ ।

విహాయ సోత్సవం తేపుస్తయన్తే తారకాత్మజాః ॥ ౧౧॥

గ్రీష్మే సూర్యప్రభాం జిత్వా దిక్షు ప్రజ్ఞాల్య పావకమ్ ।

తన్మధ్యసంస్థాః సిద్ధ్యర్థం జహువుర్హవ్యమాదరాత్ ॥ ౧౨॥

మహాప్రతాపపతితాఃసర్వైఃపాస్యాన్ సుమూర్చ్ఛితాః ।

వర్షాసు గతసన్త్రాసా వృష్టిం మూర్ధన్యధారయన్ ॥ ౧౩॥

శరత్కాలే ప్రభూతం తు భోజనం తు బుభుక్షితాః ।

రమ్యం స్నిగ్ధం స్థిరం హృద్యం ఫలం మూలమనుత్తమమ్ ॥ ౧౪॥

సంయమాత్కుత్తుషో జిత్వా పానాన్యచ్చావచాన్యపి ।

బుభుక్షితేభ్యో దత్త్వా తు బభూవురుపలా ఇవ ॥ ౧౫॥

సంస్థితాన్తే మహాత్మానో నిరాధారాశ్చతుర్దిశమ్ ।

హేమన్తే గిరిమాశ్రిత్య ధైర్యేణ పరమేణ తు ॥ ౧౬॥

తుషారదేహసశ్చున్నా జలక్లిన్నేన వాససా ।

ఆసాద్య దేహం క్షౌమేణ శిశిరే తోయమధ్యగాః ॥ ౧౭॥

అనిరిణ్ణాస్తతఃసర్వే క్రమశోఽవర్ధయంస్తపః ।

తేపుస్తయన్తే తత్పుత్రా విధిముద్దిశ్య సత్తమాః ॥ ౧౮॥

తప ఉగ్రం సమాస్థాయ నియమే పరమే స్థితాః ।

తపసా కర్షయామాసుర్దేహాన్ స్వాన్ దానవోత్తమాః ॥ ౧౯॥

వర్షాణాం శతకం చైవ పదమేకం నిధాయ చ ।

భూమౌ స్థిత్యా పరం తత్ర తేపున్తే బలవత్తరాః ॥ ౨౦॥

తే సహస్రం తు వర్షాణాం వాతభిక్షాః సుదారుణాః ।

తపన్తేపుర్దురాత్మానః పరం తాపముపాగతాః ॥ ౨౧॥

వర్షాణాం తు సహస్రం వై మస్తకేనాస్థితాస్తథా ।
 వర్షాణాం తు శతేనైవ ఊర్ధ్వబాహవ ఆస్థితాః ॥ ౨౨॥
 ఏవం దుఃఖం పరం ప్రాప్తా దురాగ్రహపరా ఇమే ।
 ఈద్యుక్ తే సంస్థితా దైత్యా దివారాత్రమతన్ద్రితా ॥ ౨౩॥
 ఏవం తేషాం గతః కాలో మహాన్ సుతపతాం మునే ।
 బ్రహ్మాత్మనాం తారకాణాం ధర్మేణేతి మతిర్మమ ॥ ౨౪॥
 ప్రాదురాసీత్తతో బ్రహ్మ సురాసురగురుర్మహాన్ ।
 సస్తుష్టస్తపసా తేషాం వరం దాతుం మహాయశాః ॥ ౨౫॥
 మునిదేవాసురైః సార్థం సాన్త్యపూర్వమిదం వచః ।
 తతస్తానబ్రవీత్సర్వాన్ సర్వభూతపితామహాః ॥ ౨౬॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 ప్రసన్నోఽస్మి మహాదైత్యా యుష్మాకం తపసా మునే ।
 సర్వం దాస్యామి యుష్మభ్యం వరం బ్రూత యదీప్సితమ్ ॥ ౨౭॥
 కిమర్థం సుతపస్తప్తం కథయధ్వం సురద్విషః ।
 సర్వేషాం తపసో దాతా సర్వకర్తాస్మి సర్వదా ॥ ౨౮॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శనైస్తే స్వాత్మనో గతమ్ ।
 ఊచుః ప్రాజ్ఞలయః సర్వే ప్రణిపత్య పితామహమ్ ॥ ౨౯॥
 దైత్యా ఊచుః ।
 యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరస్త్యయా ।
 అవధ్యత్వం చ సర్వేషాం సర్వభూతేషు దేహినః ॥ ౩౦॥
 స్థిరాన్ కురు జగన్నాథ పాన్తు నః పరిపథినః ।
 జారోగాదయః సర్వే నాస్మాన్మృత్యురగాత్ క్వచిత్ ॥ ౩౧॥
 అజరాశ్చామరాః సర్వే భవామ ఇతి నో మతమ్ ।
 సమృత్యవః కరిష్యామః సర్వానన్యాంస్త్రీలోకకే ॥ ౩౨॥
 లక్ష్మ్యా కిం తద్విపులయా కిం కార్యం హి పురోత్తమైః ।
 అన్యైశ్చ విపులైర్భృగైః స్థానైశ్చర్యేణ వా పునః ॥ ౩౩॥
 యత్రైవ మృత్యునా గ్రస్తో నియతం పఞ్చభిర్దీవైః ।

వ్యర్థం తస్యాఖిలం బ్రహ్మాన్ నిశ్చితం న ఇతీవ హి ॥ ౩౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తేషాం దైత్యానాం చ తపస్వినామ్ ।

ప్రత్యువాచ శివం స్మృత్వా స్వప్రభుం గిరిశం విధిః ॥ ౩౫॥

బ్రహ్మోవాచ ।

నాస్తి సర్వామరత్వం చ నివర్తధ్యమతోఽసురాః ।

ఆన్యం వరం వృణీధ్యం వై యాదృశో వో హి రోచతే ॥ ౩౬॥

జాతో హనిష్యతే నూనం జన్తుః కోఽప్యసురాః క్వచిత్ ।

అజరశ్చామరో లోకే న భవిష్యతి భూతలే ॥ ౩౭॥

ఋతే తు ఖణ్డపరశోః కాలకాలాద్ధరేస్తథా ।

తౌ ధర్మాధర్మపరమావవ్యక్తౌ వ్యక్తరూపిణౌ ॥ ౩౮॥

సమ్పిడనాయ జగతో యది స క్రియతే తపః ।

సఫలం తద్గతం వేద్యం తస్మాత్సువిహితం తపః ॥ ౩౯॥

తద్విచార్య స్వయం బుద్ధ్యా న శక్యం యత్సురాసురైః ।

దుర్లభం వా సుదుస్సాధ్యం మృత్యుం వఞ్చయతానఘాః ॥ ౪౦॥

తత్కించ్ఛన్మరణే హేతుం వృణీధ్యం సత్త్వమాశ్రితాః ।

యేన మృత్స్మరైవ వృతో రక్షతస్తత్ప్రృథక్ పృథక్ ॥ ౪౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏతద్విధివచః శ్రుత్వా ముహూర్తం ధ్యానమాస్థితాః ।

ప్రోచుస్తే చిన్తయిత్వాథ సర్వలోకపితామహమ్ ॥ ౪౨॥

దైత్యా ఉచుః ।

భగవన్నాస్తి నో వేశ్మ పరాక్రమవతామపి ।

అధృష్యాః శాత్రవానాం తు యన్న వత్స్యామహే సుఖమ్ ॥ ౪౩॥

పురాణి శ్రీణి నో దేహి నిర్మాయాత్యద్భుతాని హి ।

సర్వసమృతస్సమృద్ధాన్యప్రథృష్యాణి దివౌకసామ్ ॥ ౪౪॥

వయం పురాణి శ్రీణ్యేవం సమాస్థాయ మహిమిమామ్ ।

చరిష్యామో హి లోకేశ త్వత్ప్రసాదాజ్జగద్గురో ॥ ౪౫॥

తారకాక్షస్తతః ప్రాహ యదభేద్యం సురైరపి ।

కరోతి విశ్వకర్మా తన్మమ హేమమయం పురమ్ || ౪౬ ||
 యయాచే కమలాక్షస్తు రాజతం సుమహత్పురమ్ |
 విద్యున్నాశీ చ సంహృష్టో వజ్రాయసమయం మహత్ || ౪౭ ||
 పురేష్యేతేషు భో బ్రహ్మన్నేకస్థానస్థితేషు చ |
 మధ్యాహ్నాభిజితే కాలే శీతాంశౌ పుష్య సంస్థితే || ౪౮ ||
 ఉపర్యుపర్యదృష్టేషు వ్యోమ్ని లీలాభ్రసంస్థితే |
 వర్షత్సు కాలమేషేషు పుష్కరావర్తనామసు || ౪౯ ||
 తథా వర్షసహస్రాస్తే సమేష్యామః పరస్పరమ్ |
 ఏకీభావం గమిష్యన్తి పురాణ్యేతాని నాన్యథా || ౫౦ ||
 సర్వదేవమయో దేవః సర్వేషాం మే కుహేలయా |
 అసమ్భవే రథే తిష్ఠన్ సర్వోపస్కరణాన్వితే || ౫౧ ||
 అసమ్భవ్యైకకాణ్డేన భినత్తు నగరాణి నః |
 నిర్వైరః కృత్తివాసాస్తు యోఽస్మాకమితి నిత్యశః || ౫౨ ||
 వన్యః పూజ్యోఽభివాద్యశ్చ సోస్మాకం నిర్దహేత్కథమ్ |
 ఇతి చేతసి సన్ధాయ తాదృశో భువి దుర్లభః || ౫౩ ||
 సనత్కుమార ఉవాచ |
 ఏతచ్ఛ్చత్వా వవస్తేషాం బ్రహ్మ లోకపితామహః |
 ఏవమస్త్యితి తాన్ ప్రాహ సృష్టికర్తా స్మరన్ శివమ్ || ౫౪ ||
 ఆజ్ఞాం దదౌ మయస్యాపి కురు త్వం నగరత్రయమ్ |
 కాఞ్చనం రాజతం చైవ ఆయసం చేతి భో మయ || ౫౫ ||
 ఇత్యాదిశ్య మయం బ్రహ్మ ప్రత్యక్షం ప్రావిశద్ధివమ్ |
 తేషాం తారకపుత్రాణాం పశ్యతాం నిజధామ హి || ౫౬ ||
 తతో మయశ్చ తపసా చక్రే ధీరః పురాణ్యథ |
 కాఞ్చనం తారకాక్షస్య కమలాక్షస్య రాజతమ్ || ౫౭ ||
 విద్యున్నాళ్యాయసం చైవ త్రివిధం దుర్గముత్తమమ్ |
 స్వర్గే వ్యోమ్ని చ భూమౌ చ క్రమాజ్ఞేయాని తాని వై || ౫౮ ||
 దత్త్వా తేభ్యోఽసురేభ్యశ్చ పురాణి త్రీణి వై మయః |
 ప్రవివేశ స్వయం తత్ర హితకామపరాయణః || ౫౯ ||

ఏవం పురత్రయం ప్రాప్య ప్రవిష్టాస్తారకాత్మజాః ।
 బుభుజుః సకలానోభిగాన్మహాబలపరాక్రమాః ॥ ౬౦॥
 కల్పద్రుమైశ్చ సక్ష్మీర్ణం గజవాజినమాకులమ్ ।
 నానాప్రాసాదసక్ష్మీర్ణం మణిజాలసమావృతమ్ ॥ ౬౧॥
 సూర్యమణ్డలసంకాశైర్విమానైః సర్వతోముఖైః ।
 పద్మరాగమయైశ్చైవ శోభితం చన్ద్రసన్నిభైః ॥ ౬౨॥
 ప్రాసాదైర్గోపురైర్దివ్యైః కైలాసశిఖరోపమైః ।
 దివ్యస్త్రీజనసక్ష్మీర్ణైర్ధన్వస్పిద్ధచారణైః ॥ ౬౩॥
 రుద్రాలయైః ప్రతిగృహమగ్నిహోత్రైః ప్రతిష్ఠితైః ।
 ద్విజోత్తమైః శాస్త్రవిజ్ఞైః శివభక్తిరతైః సదా ॥ ౬౪॥
 వాపీకూపతడాగైశ్చ దీర్ఘికాభిఃసుశోభితమ్ ।
 ఉద్యానవనవృక్షైశ్చ స్వర్గమృతగుణోత్తమైః ॥ ౬౫॥
 నదీనదసరిన్ముఖ్యపుష్కరైః శోభితం సదా ।
 సర్వకామఫలాద్యైశ్చాచనేకైర్వృక్షైర్మనోహరమ్ ॥ ౬౬॥
 మత్తమాతక్లయూతైశ్చ తురక్లైశ్చ సుశోభనైః ।
 రథైశ్చ వివిధాకారైః శిబికాభిరలంకృతమ్ ॥ ౬౭॥
 సమయాదిశ్చైశ్చైవ క్రీడాస్థానైః పృథక్పృథక్ ।
 వేదాధ్యయనశాలాభిరివిధాభిః పృథక్పృథక్ ॥ ౬౮॥
 అదృష్టం మనసా వాచా పాపాన్వితనరైస్సదా ।
 మహాత్మభిశ్శుభాచారైః పుణ్యవద్భిః ప్రవీక్ష్యతే ॥ ౬౯॥
 పతివ్రతాభిః సర్వత్ర పావితం స్థలముత్తమమ్ ।
 పతినేవనశీలాభిరిముఖాభిః కుధర్మతః ॥ ౭౦॥
 దైత్యశూరైర్మహాభాగైః సదారైః ససుత్తైర్విజైః ।
 శ్రౌతస్మార్తార్థతత్త్వజ్ఞైః స్వధర్మనిరతైర్ముతమ్ ॥ ౭౧॥
 వ్యూఢోర్స్తైర్వృషస్కన్దైః సామయుద్ధధరైః సదా ।
 ప్రశాన్తైః కుపితైశ్చైవ కుబ్జైర్వామనకైస్తథా ॥ ౭౨॥

నీలోత్పలదలప్రఖ్యైర్నీలకుఞ్చితమూర్ధజైః ।
మయేన రక్షితైః సర్వైః శిక్షితైర్గుర్ధలాలసైః ॥ ౭౩॥

వరసమరరత్నైర్గుతం సమన్తా-
దజశివపూజనయా విశుద్ధవీర్వైః ।
రవిమరుతమహేన్ద్రసన్నికాశైః
సురమథసైః సుదృఢైః సుసేవితం యత్ ॥ ౭౪॥

శాస్త్రవేదపురాణేషు యే యే ధర్మాః ప్రకీర్తితాః ।
శివప్రియాఃసదా దేవాస్తే ధర్మాస్తత్ర సర్వతః ॥ ౭౫॥

ఏవం లబ్ధవరాస్తే తు దైతీయాస్తారకాత్మజాః ।
శైవం మయముపాశ్రిత్య నివసన్తి స్మ తత్ర హా ॥ ౭౬॥

సర్వం త్రైలోక్యముత్సార్గ్య ప్రవిశ్య నగరాణి తే ।
కుర్వన్తి స్మ మహద్రాజ్యం శివమార్గరతాః సదా ॥ ౭౭॥

తతో మహాన్ గతః కాలో వసతాం పుణ్యకర్మణామ్ ।
యథాసుఖం యథాజోషం సద్రాజ్యం కుర్వతాం మునే ॥ ౭౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
త్రిపురవధోపాఖ్యానే త్రిపురవర్జనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨. ద్వివీతీయోఽధ్యాయః । దేవస్తుతి ।

వ్యాస ఉవాచ ।

బ్రహ్మపుత్ర మహాప్రాజ్ఞ వద మే వదతాం వర ।
తతః కిమభవద్దేవాః కథం చ సుఖినోఽభవన్ ॥ ౧॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్యామితధీమతః ।
సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ॥ ౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథ తత్ప్రభయా దగ్ధా దేవా హిన్ద్యాదయస్తథా ।
 సమ్మన్త్య దుఃఖితాః సర్వే బ్రహ్మణం శరణం యయుః ॥ ౩॥
 నత్వా పితామహం ప్రీత్యా పరిక్షిప్యాఖిలాః సురాః ।
 దుఃఖం విజ్ఞాపయామాసుర్విలోక్యావసరం తతః ॥ ౪॥
 దేవా ఉచుః ।
 ధాతస్త్రిపురనాథేన సతారకసుతేన హి ।
 సర్వే ప్రతాపితా నూనం మయేన త్రిదివౌకసః ॥ ౫॥
 అత్సై శరణం యాతా దుఃఖితా హి విధే వయమ్ ।
 కురు త్వం తద్వధోపాయం సుఖినః స్యామ తద్యథా ॥ ౬॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇతి విజ్ఞాపితో దేవైర్విహస్య భవకృద్విధిః ।
 ప్రత్యువాచాథ తాన్సర్వాన్మయతో భీతమానసాన్ ॥ ౭॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 న భేతవ్యం సురాస్తేభ్యో దానవేభ్యో విశేషతః ।
 ఆచక్షే తద్వధోపాయం శివం శర్వః కరిష్యతి ॥ ౮॥
 మత్తో వివర్ధితో దైత్యో వధం మత్తో న చార్హతి ।
 తథాపి పుణ్యం వర్ధత నగరే త్రిపురే పునః ॥ ౯॥
 శివం చ ప్రార్థయధ్వం వై సర్వే దేవాః సవాసవాః ।
 సర్వాధీశః ప్రసన్నశ్చేత్స వః కార్యం కరిష్యతి ॥ ౧౦॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాకర్ణ్య విధేర్వాణీం సర్వే దేవాః సవాసవాః ।
 దుఃఖితాస్తే యయుస్తత్ర యత్రాస్తే వృషభధ్వజః ॥ ౧౧॥
 ప్రణమ్య భక్త్యా దేవేశం సర్వే ప్రాజ్ఞాలయస్తదా ।
 తుష్టువుర్విసతస్కన్ధాః శక్కరం లోకశక్కరమ్ ॥ ౧౨॥
 దేవా ఉచుః ।
 నమో హిరణ్యగర్భాయ సర్వసృష్టివిధాయినే ।
 నమః స్థితికృతే తుభ్యం విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే ॥ ౧౩॥
 నమో హరస్వరూపాయ భూతసంహారకారిణే ।

నిర్గుణాయ నమస్తుభ్యం శివాయామితతేజసే ॥ ౧౪ ॥
 అపస్థారహితాయాథ నిర్వికారాయ వర్చసే ।
 మహాభూతాత్మభూతాయ నిర్లిప్తాయ మహాత్మనే ॥ ౧౫ ॥
 నమస్తే భూతపతయే మహాభారసహిష్ణవే ।
 తృష్ణాహరాయ నిర్వైరాకృతయే భూరితేజసే ॥ ౧౬ ॥
 మహాదైత్యమహారణ్యనాశినే దావవహ్నయే ।
 దైత్యద్రుమకుఠారాయ నమస్తే శూలపాణయే ॥ ౧౭ ॥
 మహాదనుజనాశాయ నమస్తే పరమేశ్వర ।
 అమ్బికాపతయే తుభ్యం నమః సర్వాస్త్రధారక ॥ ౧౮ ॥
 నమస్తే పార్వతీనాథ పరమాత్మన్మహేశ్వర ।
 నీలకణ్ఠాయ రుద్రాయ నమస్తే రుద్రరూపిణే ॥ ౧౯ ॥
 నమో వేదాంతవేద్యాయ మార్గాతీతాయ తే నమః ।
 నమో గుణస్వరూపాయ గుణినే గుణవర్జితే ॥ ౨౦ ॥
 మహాదేవ నమస్తుభ్యం త్రిలోకీనన్దనాయ చ ।
 ప్రద్యుమ్నాయానిరుద్ధాయ వాసుదేవాయ తే నమః ॥ ౨౧ ॥
 సజ్కర్షణాయ దేవాయ నమస్తే కంసనాశినే ।
 చాణూరమర్దినే తుభ్యం దామోదర విషాదినే ॥ ౨౨ ॥
 హృషీకేశాచ్యుత విభో మృడ శఙ్కర తే నమః ।
 అధోక్షజ గజారాతే కామారే విషభక్షణ ॥ ౨౩ ॥
 నారాయణాయ దేవాయ నారాయణపరాయ చ ।
 నారాయణస్వరూపాయ నారాణ్యతనూద్భవ ॥ ౨౪ ॥
 నమస్తే సర్వరూపాయ మహానరకహారిణే ।
 పాపాపహారిణే తుభ్యం నమో వృషభవాహన ॥ ౨౫ ॥
 క్షణాదికాలరూపాయ స్వభక్తబలదాయినే ।
 నానారూపాయ రూపాయ దైత్యచక్రవిమర్దినే ॥ ౨౬ ॥
 నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయ చ ।
 సహస్రమూర్తయే తుభ్యం సహస్రావయవాయ చ ॥ ౨౭ ॥

ధర్మరూపాయ సత్త్వాయ నమః సత్త్వాత్మనే హర ।
 వేదవేద్యస్వరూపాయ నమో వేదప్రియాయ చ ॥ ౨౮॥
 నమో వేదస్వరూపాయ వేదవక్త్రే నమో నమః ।
 సదాచారాధ్యగమ్యాయ సదాచారాధ్యగామినే ॥ ౨౯॥
 విష్ణురశవసే తుభ్యం నమః సత్యమయాయ చ ।
 సత్యప్రియాయ సత్యాయ సత్యగమ్యాయ తే నమః ॥ ౩౦॥
 నమస్తే మాయినే తుభ్యం మాయాధీశాయ వై నమః ।
 బ్రహ్మగాయ నమస్తుభ్యం బ్రహ్మణే బ్రహ్మజాయ చ ॥ ౩౧॥
 తపసే తే నమస్త్యైశ తపసా ఫలదాయినే ।
 స్తుత్యాయ స్తుతయే నిత్యం స్తుతినమ్ప్రితచేతసే ॥ ౩౨॥
 శ్రుత్యాచారప్రసన్నాయ స్తుత్యాచారప్రియాయ చ ।
 చతుర్విధస్వరూపాయ జలస్థలజరూపిణే ॥ ౩౩॥
 సర్వే దేవాదయో నాథ శ్రేష్ఠత్వేన విభూతయః ।
 దేవానామిన్ద్రరూపోఽసి గ్రహాణాం త్వం రవిర్మతః ॥ ౩౪॥
 సత్యలోకోఽసి లోకానాం సరితాం ద్యుసరిద్భవాన్ ।
 శ్వేతవర్ణోఽసి వర్ణానాం సరసాం మానసం సరః ॥ ౩౫॥
 శైలానాం గిరిజాతాతః కామధుక్త్వం చ గోషు హ ।
 క్షీరోదధిస్తు సిన్ధూనాం ధాతునాం హాటకో భవాన్ ॥ ౩౬॥
 వర్ణానాం బ్రాహ్మణోఽసి త్వం నృణాం రాజాసి శఙ్కర ।
 ముక్తిక్షేత్రేషు కాశీ త్వం తీర్థానాం తీర్థరాడ్ భవాన్ ॥ ౩౭॥
 ఉపలేషు సమస్తేషు స్ఫటికస్తవం మహేశ్వర ।
 కమలస్తవం ప్రసూనేషు శైలేషు హిమవాంస్తథా ॥ ౩౮॥
 భవాన్వాగ్స్వయవహారేషు భార్గవస్తవం కవిష్వపి ।
 పక్షిష్వేవాసి శరభః సింహో హింస్రేషు సమృతః ॥ ౩౯॥
 శాలగ్రామశిలా చ త్వం శిలాసు వృషభధ్వజ ।
 పూజ్యరూపేషు సర్వేషు నర్మదాలింగమేవ హి ॥ ౪౦॥
 నన్దిశ్వరోఽసి పశుషు వృషభః పరమేశ్వర ।
 వేదేషుపనిషద్రూపీ యజ్జనాం శీతభానుమాన్ ॥ ౪౧॥

ప్రతాపినాం పావకస్త్యం వైవానామమ్యుతో భవాన్ |
 భారతం త్వం పురాణానాం మకారోఽస్యక్షరేషు చ || ౪౨||
 ప్రణవో బీజమన్త్రాణాం దారుణానాం విషం భవాన్ |
 వ్యోమవ్యాప్తిమతాం త్వం వై పరమాత్మాసి చాత్మనామ్ || ౪౩||
 ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చ త్వం దానానామభయం భవాన్ |
 పావనానాం జలం చాసి జీవనానాం తథామృతమ్ || ౪౪||
 లాభానాం పుత్రలాభోఽసి వాయుర్వేగవతామసి |
 నిత్యకర్మసు సర్వేషు సన్తోషాస్తిర్భవాన్మతః || ౪౫||
 క్రతూనామశ్వమేధోఽసి యుగానాం ప్రథమో యుగః |
 పుష్యస్త్యం సర్వధిష్ఠ్యానామమావాస్యా తిథిష్యసి || ౪౬||
 సర్వర్తుషు వసన్తస్త్యం సర్వపర్వసు సజ్కృమః |
 కుశోఽసి తృణజాతీనాం స్థూలవృక్షేషు వై వటః || ౪౭||
 యోగేషు చ వ్యతీపాతఃసోమవల్లీ లతాసు చ |
 బుద్ధీనాం ధర్మబుద్ధిస్త్యం కలత్రం సుహృదాం భవాన్ || ౪౮||
 సాధకానాం శుచీనాం త్వం ప్రాణాయామో మహేశ్వర |
 జ్యోతిర్లిజ్జేషు సర్వేషు భవాన్ విశ్వేశ్వరో మతః || ౪౯||
 ధర్మస్త్యం సర్వబన్ధనానామాశ్రమాణాం పరో భవాన్ |
 మోక్షస్త్యం సర్వవరేషు రుద్రాణాం నీలలోహితః || ౫౦||
 ఆదిత్యానాం వాసుదేవో హనుమాన్వానరేషు చ |
 యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽసి రామః శస్త్రభృతాం భవాన్ || ౫౧||
 గన్ధర్వాణాం చిత్రరథో వసూనాం పావకో ధ్రువమ్ |
 మాసానామధిమాసస్త్యం వ్రతానాం త్వం చతుర్దశి || ౫౨||
 ఐరావతో గజేన్ద్రాణాం సిద్ధానాం కపిలో మతః |
 ఆసన్తస్త్యం హి నాగానాం పితృణామర్యమా భవాన్ || ౫౩||
 కాలః కలయతాం చ త్వం దైత్యానాం బలిరేవ చ |
 కిం బహుక్తేన దేవేశ సర్వం విష్టభ్య వై జగత్ || ౫౪||
 ఏకాంశేన స్థితస్త్యం హి బహిఃస్థోఽన్విత ఏవ చ || ౫౫||

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి స్తుత్వా సురాః సర్వే మహాదేవం వృషధ్వజమ్ ।
స్తోత్రైర్నానావిధైర్దివ్యైః శూలినం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౫౬ ॥

ప్రత్యూచుః ప్రస్తుతం దీనాః స్వార్థం స్వార్థవిచక్షణాః ।
వాసవాద్యా నతస్కన్ధాః కృతాఞ్జలిపుటా మునే ॥ ౫౭ ॥

దేవా ఉచుః ।

పరాజితా మహాదేవ బ్రాతృభ్యాం సహితేన తు ।
భగవంస్తారకోత్పన్నైః సర్వే దేవాః సవాసవాః ॥ ౫౮ ॥

త్రైలోక్యం స్వవశం నీతం తథా చ మునిసత్తమాః ।
విధ్వస్తాః సర్వసంసిద్ధాః సర్వముత్సాదితం జగత్ ॥ ౫౯ ॥

యజ్ఞభాగాన్సమగ్రాస్తు స్వయం గృహ్లాతి దారుణః ।
ప్రవర్తితో హ్యధర్మస్తైర్పక్షిణాం చ నివారితః ॥ ౬౦ ॥

అవధ్యాః సర్వభూతానాం నియతం తారకాత్మజాః ।
తదిచ్ఛయా ప్రకుర్వన్తి సర్వే కర్మాణి శక్కుర ॥ ౬౧ ॥

యావన్న క్షీయతే దైత్యైర్ఘోరైస్త్రిపురవాసిభిః ।
తావద్విధీయతాం నీతిర్యయా సంరక్ష్యతే జగత్ ॥ ౬౨ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామిన్ద్రాదీనాం దివోకసామ్ ।
శివః సమ్భాషమాణానాం ప్రతివాక్యమువాచ సః ॥ ౬౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
దేవస్తుత్పర్నామ ద్వివీతీయోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩. తృతీయోఽధ్యాయః । త్రిపురవధోపాఖ్యానే భూతత్రిపురధర్మవర్ణనమ్ ।

శివ ఉవాచ ।

అయం వై త్రిపురాధ్యక్షః పుణ్యవాన్వర్తతేఽధునా ।
యత్ర పుణ్యం ప్రవర్తేత న హన్తవ్యో బుధైః క్వచిత్ ॥ ౧॥

జానామి దేవకష్టం చ విబుధాః సకలం మహత్ ।
దైత్యాస్తే ప్రబలా హన్తుమశక్యాస్తు సురాసురైః ॥ ౨॥

పుణ్యవన్తస్తు తే సర్వే సమయాస్తారకాత్మజాః ।
దుస్సాధ్యస్తు వధస్తేషాం సర్వేషాం పురవాసినామ్ ॥ ౩॥

మిత్రద్రోహం కథం జానన్కరోమి రణకర్కశః ।
సుహృద్దోహే మహత్పాపం పూర్వముక్తం స్వయంముఖా ॥ ౪॥

బ్రహ్మఘ్నే చ సురాపే చ స్తేయే భగ్నవ్రతే తథా ।
నిష్కృతిర్విహితా సద్భిః కృతఘ్నై నాస్తి నిష్కృతిః ॥ ౫॥

మమ భక్తాస్తు తే దైత్యా మయా వధ్యాః కథం సురాః ।
విచార్యతాం భవద్భిశ్చ ధర్మజ్ఞైరేవ ధర్మతః ॥ ౬॥

తావత్తే నైవ హన్తవ్యా యావద్భక్తికృతశ్చ మే ।
తథాపి విష్ణవే దేవా నివేద్యం కారణం త్విదమ్ ॥ ౭॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యేవం తద్వచః శ్రుత్వా దేవాః శక్రపురోగమాః ।
న్యవేదయన్ ద్రుతం సర్వే బ్రహ్మణే ప్రథమం మునే ॥ ౮॥

తతో విధిం పురస్కృత్య సర్వే దేవాః సవాసవాః ।
పైకుణ్డం ప్రయయుః శీఘ్రం సర్వే శోభాసమన్వితమ్ ॥ ౯॥

తత్ర గత్వా హరిం దృష్ట్వా ప్రణేముర్ఛాతసమ్భ్రమాః ।
తుష్టువుశ్చ మహాభక్త్యా కృతాఞ్జులిపుటాః సురాః ॥ ౧౦॥

స్వదుఃఖకారణం సర్వం పూర్వవత్తదనన్తరమ్ ।
న్యవేదయన్ద్రుతం తస్మై విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే ॥ ౧౧॥

దేవదుఃఖం తతః శ్రుత్వా దత్తం చ త్రిపురాలయైః ।
జ్ఞాత్వా వ్రతం చ తేషాం తద్విష్ణుర్వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౨॥

విష్ణురువాచ ।

ఇదం సత్యం వచశ్చైవ యత్ర ధర్మః సనాతనః ।
తత్ర దుఃఖం న జాయేత సూర్యే దృష్టే యథా తమః ॥ ౧౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా దేవా దుఃఖముపాగతాః ।
పునరూచుస్తథా విష్ణుం పరిహ్లానముఖామ్బుజాః ॥ ౧౪॥

దేవా ఊచుః ।

కథం చైవ ప్రకర్తవ్యం కథం దుఃఖం నిరస్యతే ।
కథం భవేమ సుఖినః కథం స్థాస్యామహే వయమ్ ॥ ౧౫॥

కథం ధర్మా భవిష్యన్తి త్రిపురే జీవితే సతి ।
దేవదుఃఖప్రదా నూనం సర్వే త్రిపురవాసినః ॥ ౧౬॥

కిం వా తే త్రిపురస్యేహ వధశ్చైవ విధీయతామ్ ।
నో చేదకాలికీ దేవసంహతిః క్రియతాం ధ్రువమ్ ॥ ౧౭॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తే తదా దేవా దుఃఖం కృత్వా పునః పునః ।
స్థితిం నైవ గతిం తే వై చక్రుర్దేవవరాదిహ ॥ ౧౮॥

తాస్యై తథావిధాన్దృష్ట్వా హీనాన్విసయసంయుతాన్ ।
సోఽపి నారాయణః శ్రీమాంశ్చిన్తయంశ్చేతసా తథా ॥ ౧౯॥

కిం కార్యం దేవకార్యేషు మయా దేవసహాయినా ।
శివభక్తాస్తు తే దైత్యాస్తారకస్య సుతా ఇతి ॥ ౨౦॥

ఇతి సజ్జీన్త్య తత్కాలే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
తతో యజ్ఞాః స్మృతాస్తేన దేవకార్యార్థమక్షయాః ॥ ౨౧॥

తద్విష్ణుస్మృతిమాత్రేణ యజ్ఞాస్తే తత్క్షణం ద్రుతమ్ ।
ఆగతాస్తత్ర యత్రాస్తే శ్రీపతిః పురుషోత్తమః ॥ ౨౨॥

తతో విష్ణుం యజ్ఞపతిం పురాణం పురుషం హరిమ్ ।
ప్రణమ్య తుష్టువుస్తే వై కృతాజ్ఞాలిపుటాస్తదా ॥ ౨౩॥

భగవానపి తాన్దృష్ట్వా యజ్ఞాన్ప్రాహ సనాతనాన్ ।
సనాతనస్తదా సేన్ద్యానేవానాలోక్య చాచ్యుతః ॥ ౨౪॥

విష్ణురువాచ ।

అనేనైవ సదా దేవా యజధ్వం పరమేశ్వరమ్ ।

పురత్రయవినాశాయ జగత్త్రయవిభూతయే ॥ ౨౫॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

అచ్యుతస్య వచః శ్రుత్వా దేవదేవస్య ధీమతః ।

ప్రేక్షా తే ప్రణతిం కృత్వా యజ్ఞేశం తేఽస్తువన్సురాః ॥ ౨౬॥

ఏవం స్తుత్వా తతో దేవా అయజన్యజ్ఞపూరుషమ్ ।

యజ్ఞోక్తేన విధానేన సమ్పూర్ణవిధయో మునే ॥ ౨౭॥

తతస్తస్మాద్యజ్ఞకుణ్డాత్సముత్పేతుః సహస్రశః ।

భూతస్ఫుష్ట మహాకాయాః శూలశక్తిగదాయుధాః ॥ ౨౮॥

దదృశుస్తే సురాస్తాన్ వై భూతస్ఫుష్టాన్ సహస్రశః ।

శూలశక్తిగదాహస్తాన్దణ్డచాపశిలాయుధాన్ ॥ ౨౯॥

నానాప్రహరణోపేతాన్ నానావేషధరాస్తథా ।

కాలాగ్నిరుద్రసదృశాన్కాలసూర్యోపమాస్తదా ॥ ౩౦॥

దృష్ట్వా తానబ్రవీద్విష్ణుః ప్రణీపత్య పురఃస్థితాన్ ।

భూతాన్యజ్ఞపతిః శ్రీమాన్ రుద్రాజ్ఞాప్రతిపాలకః ॥ ౩౧॥

విష్ణురువాచ ।

భూతాః శృణుత మద్వాక్యం దేవకార్యార్థముద్యతాః ।

గచ్ఛన్తు త్రిపురం సద్యః సర్వే హి బలవత్తరాః ॥ ౩౨॥

గత్వా దగ్ధా చ భిత్త్వా చ భక్త్వా దైత్యపురత్రయమ్ ।

పునర్యథాగతా భూతాగన్తుమర్హథ భూతయే ॥ ౩౩॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా భగవద్వాక్యం తతో భూతగణాశ్చ తే ।

ప్రణమ్య దేవదేవం తం యయురైత్యపురత్రయమ్ ॥ ౩౪॥

గత్వా తత్ప్రవిశన్తశ్చ త్రిపురాధిపతేజసి ।

భస్మసాదభవన్సద్యః శలభా ఇవ పావకే ॥ ౩౫॥

అవశిష్టాశ్చ యే కేచిత్పలాయనపరాయణాః ।

నిస్సృత్యారం సమాయాతా హరేర్నికటమాకులాః ॥ ౩౬॥

తాన్దృష్ట్వా స హరిః శ్రుత్వా తచ్చ వృత్తమశేషతః ।

చిన్నయామాస భగవాన్పునసా పురుషోత్తమః ॥ ౩౭॥

కిం కృత్యమధునా కార్యమితి సన్నప్తమానసః ।
సన్నప్తానమరాన్సర్వానాజ్ఞాయ చ సవాసవాన్ ॥ ౩౮॥

కథం తేషాం చ దైత్యానాం బలాద్ధత్వా పురత్రయమ్ ।
దేవకార్యం కరిష్యామీత్యాసీచ్చింతాసమాకులః ॥ ౩౯॥

నాశోఽభిచారతో నాస్తి ధర్మిష్ఠానాం న సంశయః ।
ఇతి ప్రాహ స్వయం చేశః శ్రుత్యాచారప్రమాణకృత్ ॥ ౪౦॥

దైత్యాశ్చ తే హి ధర్మిష్ఠాఃసర్వే త్రిపురవాసినః ।
తస్మాదవధ్యతాం ప్రాప్తా నాన్యథాసురపుజ్జివాః ॥ ౪౧॥

కృత్వా తు సుమహత్పాపం రుద్రమభ్యర్చయన్తి తే ।
ముచ్యన్తే పాతకైః సర్వైః పద్మపత్రమివామ్భసా ॥ ౪౨॥

రుద్రాభ్యర్చనతో దేవాః సర్వే కామా భవన్తి హి ।
నానోపభోగసమ్పత్తిర్వశ్యతాం యాతి వై భువి ॥ ౪౩॥

తస్మాత్తద్భోగినో దైత్యా లిక్ష్ణార్చనపరాయణాః ।
ఆనేకవిధసమ్పత్తేర్మోక్షస్యాపి పరత్ర చ ॥ ౪౪॥

తతః కృత్వా ధర్మవిఘ్నం తేషామేవాత్మమాయయా ।
దైత్యానాం దేవకార్యార్థం హరిష్యే త్రిపురం క్షణాత్ ॥ ౪౫॥

విచార్యేత్థం తతస్తేషాం భగవాన్పురుషోత్తమః ।
కర్తుం వ్యవస్థితః పశ్చాద్ధర్మవిఘ్నం సురారీణామ్ ॥ ౪౬॥

యావచ్చ వేదధర్మాస్తు యావద్వై శక్కురార్చనమ్ ।
యావచ్చ శుచికృత్యాని తావన్నాశో భవేన్న హి ॥ ౪౭॥

తస్మాదేవం ప్రకర్తవ్యం వేదధర్మస్తతో వ్రజేత్ ।
త్యక్తలిక్ష్ణార్చనా దైత్యా భవిష్యన్తి న సంశయః ॥ ౪౮॥

ఇతి నిశ్చిత్య వై విష్ణుర్విఘ్నార్థమకరోత్తదా ।
తేషాం ధర్మస్య దైత్యానాముపాయం శ్రుతిఖణ్డనమ్ ॥ ౪౯॥

తదైవోవాచ దేవాన్స విష్ణుర్దేవసహాయకృత్ ।
శివాజ్ఞయా శివేనైవాజ్ఞప్తస్త్రిలోక్యరక్షణే ॥ ౫౦॥

విష్ణురువాచ ।

హే దేవాః సకలా యూయం గచ్ఛత స్వగృహాన్ఘ్రవమ్ ।

దేవకార్యం కరిష్యామి యథామతి న సంశయః ॥ ౫౧॥

తాన్రుద్రాద్విముఖాన్నూనం కరిష్యామి సుయత్నతః ।

స్వభక్తిరహితాన్ జ్ఞాత్వా తాన్కరిష్యామి భస్మసాత్ ॥ ౫౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తదాజ్ఞాం శిరసాధాయశ్వాసితాస్తేఽమరా మునే ।

స్వస్వధామాని విశ్వస్తా యయుః పరమమోదితాః ॥ ౫౩॥

తత్యైవాకరోద్విష్ణుర్దేవార్థం హితముత్తమమ్ ।

తదేవ శ్రూయతాం సమ్యక్సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ ౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
త్రిపురవధోపాఖ్యానే భూతత్రిపురధర్మవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪. చతుర్థోఽధ్యాయః । సనత్కుమారపారాశర్య సంవాదే
త్రిపురదీక్షావిధానమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అస్పృజచ్ఛ మహాతేజాః పురుషం స్వాత్మసమ్భవమ్ ।

ఏకం మాయామయం తేషాం ధర్మవిఘ్నార్థమమ్యుతః ॥ ౧॥

ముణ్డినం మ్లానవస్త్రం చ గుమ్ఫిపాత్రసమన్వితమ్ ।

దధానం పుష్కళికాం హస్తే చాలయంతం పదే పదే ॥ ౨॥

వస్త్రయుక్తం తథా హస్తం క్షీయమాణం ముఖే సదా ।

ధర్మేతి వ్యాహరంతం హి వాచా విక్లవయా మునిమ్ ॥ ౩॥

స నమస్కృత్య విష్ణుం తం తత్పురః సంస్థితోఽథ వై ।

ఉవాచ వచనం తత్ర హరిం స ప్రాజ్ఞులిస్తదా ॥ ౪॥

అరిహన్నమ్యతం పూజ్యం కిం కరోమి తదాదిశ |
 కాని నామాని మే దేవ స్థానం వాపి వద ప్రభో || ౫ ||
 ఇత్యేవం భగవాన్విష్ణుః శ్రుత్వా తస్య శుభం వచః |
 ప్రసన్నమానసో భూత్వా వచనం చేదమబ్రవీత్ || ౬ ||
 విష్ణురువాచ |
 యదర్థం నిర్మితోఽసి త్వం నిబోధ కథయామి తే |
 మదఙ్గజ మహాప్రాజ్ఞ మద్రూపస్త్యం న సంశయః || ౭ ||
 మమాఙ్గాచ్చ సముత్పన్నో మత్కార్యం కర్తుమర్హసి |
 మదీయస్త్యం సదా పూజ్యో భవిష్యతి న సంశయః || ౮ ||
 అరిహన్నామ తే స్యాత్తు హ్యన్యాని న శుభాని చ |
 స్థానం వక్ష్యామి తే పశ్చాచ్ఛుభు ప్రస్తుతమాదరాత్ || ౯ ||
 మాయిన్మాయామయం శాస్త్రం తత్తోడశసహస్రకమ్ |
 శ్రౌతస్మార్తవిరుద్ధం చ వర్ణాశ్రమవివర్జితమ్ || ౧౦ ||
 అపభ్రంశమయం శాస్త్రం కర్మవాదమయం తథా |
 రచయేతి ప్రయత్నేన తద్విస్తారో భవిష్యతి || ౧౧ ||
 దదామి తవ నిర్మాణే సామర్థ్యం తద్భవిష్యతి |
 మాయా చ వివిధా శీఘ్రం త్వదధీనా భవిష్యతి || ౧౨ ||
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య హరేశ్చ పరమాత్మనః |
 నమస్కృత్య ప్రత్యువాచ స మాయీ తం జనార్దనమ్ || ౧౩ ||
 ముణ్డ్యువాచ |
 యత్కర్తవ్యం మయా దేవ ద్రుతమాదిశ తత్ప్రభో |
 త్వదాజ్ఞయాఖిలం కర్మ సఫలం చ భవిష్యతి || ౧౪ ||
 ససత్కుమార ఉవాచ |
 ఇత్యుక్తౌ పాఠయామాస శాస్త్రం మాయామయం తథా |
 ఇహైవ స్వర్గనరకప్రత్యయో నాన్యథా పునః || ౧౫ ||
 తమువాచ పునర్విష్ణుః స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ |
 మోహనీయా ఇమే దైత్యాః సర్వే త్రిపురవాసినః || ౧౬ ||
 కార్యాస్తే దీక్షితా నూనం పాఠనీయాః ప్రయత్నతః |

మదాజ్ఞయా న దోషస్తే భవిష్యతి మహామతే ॥ ౧౭ ॥
 ధర్మాస్తత్ర ప్రకాశస్తే శ్రౌతస్మార్తా న సంశయః ।
 అనయా విద్యయా సర్వే స్ఫోటనీయా ధ్రువం యతే ॥ ౧౮ ॥
 గన్తుమర్హసి నాశార్థం ముణ్డింస్త్రిపురవాసినామ్ ।
 తమోధర్మం సమ్ప్రకాశ్య నాశయస్వ పురత్రయమ్ ॥ ౧౯ ॥
 తతశ్చైవ పునర్గత్వా మరుస్థల్యాం త్వయా విభో ।
 స్థాతవ్యం చ స్వధర్మేణ కలిర్యావత్సమావ్రజేత్ ॥ ౨౦ ॥
 ప్రవృత్తే తు యుగే తస్మిన్స్వియో ధర్మః ప్రకాశ్యతామ్ ।
 శిష్యైశ్చ ప్రతిశిష్యైశ్చ వర్తనీయస్త్యయా పునః ॥ ౨౧ ॥
 మదాజ్ఞయా భవద్ధర్మో విస్తారం యాస్యతి ధ్రువమ్ ।
 మదనజ్ఞాపరో నిత్యం గతిం ప్రాప్స్యసి మామకీమ్ ॥ ౨౨ ॥
 ఏవమాజ్ఞా తదా దత్తా విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
 శాసనార్దేవదేవస్య హృదా త్వన్వర్తధే హరిః ॥ ౨౩ ॥
 తతస్సముణ్డీ పరిపాలయన్వరే-
 రాజ్ఞాం తథా నిర్మితవాంశ్చ శిష్యాన్ ।
 యథాస్వరూపం చతురన్తదాసీం
 మాయామయం శాస్త్రమపాఠయత్స్వయమ్ ॥ ౨౪ ॥
 యథా స్వయం తథా తే చ చత్వారో ముణ్డినః శుభాః ।
 నమస్కృత్య స్థితాస్తత్ర హరయే పరమాత్మనే ॥ ౨౫ ॥
 హరిశ్చాపి మునేస్తత్ర చతురన్తాంస్తదా స్వయమ్ ।
 ఉవాచ పరమప్రీతః శివాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౨౬ ॥
 యథా గురుస్తథా యూయం భవిష్యథ మదాజ్ఞయా ।
 ధన్యాః స్థ సద్గతిమిహ సమ్ప్రాప్స్యథ న సంశయః ॥ ౨౭ ॥
 చత్వారో ముణ్డినస్తేఽథ ధర్మం పాషణ్డమాశ్రితాః ।
 హస్తే పాత్రం దధానాశ్చ తుణ్డవస్త్రస్య ధారకాః ॥ ౨౮ ॥
 మలినాన్యేవ వాసాంసి ధారయన్తో హ్యభాషిణః ।
 ధర్మో లాభః పరం తత్త్వం వదన్తస్త్వతిహర్షతః ॥ ౨౯ ॥

మార్జసిం ధ్రియమాణాశ్చ వస్త్రఖణ్డవినిర్మితామ్ |
 శనైః శనైశ్చలన్తో హి జీవహింసాభయాద్ధ్రువమ్ || ౩౦||
 తే సర్వే చ తదా దేవం భగవన్తం ముదాన్వితాః |
 నమస్కృత్య పునస్తత్ర మునే తస్థస్తదగ్రతః || ౩౧||
 హరిణా చ తదా హస్తే ధృత్వా చ గురవేఽర్పితాః |
 అభ్యధాయ చ సుప్రీత్యా తన్నామాని విశేషతః || ౩౨||
 యథా త్వం చ తథైవైతే మదీయా వై న సంశయః |
 ఆదిరూపం చ తన్నామ పూజ్యత్వాత్పూజ్య ఉచ్యతే || ౩౩||
 ఋషిర్యత్ప్రథాకీర్య ఉపాధ్యాయ ఇతి స్వయమ్ |
 ఇమాన్యపి తు నామాని ప్రసిద్ధాని భవన్తు వః || ౩౪||
 మమాపి చ భవద్భిశ్చ నామ గ్రాహ్యం శుభం పునః |
 ఆరిహన్నితి తన్నామ ధ్యేయం పాపప్రణాశనమ్ || ౩౫||
 భవద్భిశ్చైవ కర్తవ్యం కార్యం లోకసుఖావహమ్ |
 లోకానుకూలం చరతాం భవిష్యత్సుత్రమా గతిః || ౩౬||
 ససత్కుమార ఉవాచ |
 తతః ప్రణమ్య తం మాయీ శిష్యయుక్తఃస్వయం తదా |
 జగామ త్రిపురం సద్యః శివేచ్ఛాకారిణం ముమా || ౩౭||
 ప్రవిశ్య తత్పురం తూర్ణం విష్ణునా నోదితో వశీ |
 మహామాయావినా తేన ఋషిర్మాయాం తదాకరోత్ || ౩౮||
 నగరోపవనే కృత్వా శిష్యైర్ముక్తః స్థితిం తదా |
 మాయాం ప్రవర్తయామాస మాయినామపి మోహినీమ్ || ౩౯||
 శివార్చనప్రభావేణ తన్మాయా సహసా మునే |
 త్రిపురే న చచాలాశు నిర్విణ్ణోఽభూత్తదా యతిః || ౪౦||
 అథ విష్ణుం స సస్మార తుష్టావ చ హృదా బహు |
 నష్టోత్సాహో విచేతస్కో హృదయేన విదూయతా || ౪౧||
 తస్మైతస్త్వరితం విష్ణుఃసస్మార శక్జరం హృది |
 ప్రాప్యాజ్ఞాం మనసా తస్య స్మృతవాన్నారదం ద్రుతమ్ || ౪౨||
 స్మృతమాత్రేణ విష్ణోశ్చ నారదః సముపస్థితః |

నత్వా స్తుత్వా పురస్తస్య స్థితోఽభూత్సాంజ్ఞులిస్తదా ॥ ౪౩॥

అథ తం నారదం ప్రాహ విష్ణుర్మతిమతాం వరః ।
 లోకోపకారనిరతో దేవకార్యకరః సదా ॥ ౪౪॥

శివాంజ్ఞయోచ్యతే తాత గచ్ఛ త్వం త్రిపురం ద్రుతమ్ ।
 ఋషిస్తత్ర గతః శిష్యైర్మోహార్థం తత్సువాసినామ్ ॥ ౪౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య నారదో మునిసత్తమః ।
 గతస్తత్ర ద్రుతం యత్ర స ఋషిర్మాయినాం వరః ॥ ౪౬॥

నారదోఽపి తథా మాయా నియోగాన్మాయినః ప్రభోః ।
 ప్రవిశ్య తత్పురం తేన మాయినా సహ దీక్షితః ॥ ౪౭॥

తతశ్చ నారదో గత్వా త్రిపురాధీశసన్నిధౌ ।
 క్షేమప్రశ్నాదికం కృత్వా రాజ్ఞే సర్వం న్యవేదయత్ ॥ ౪౮॥

నారద ఉవాచ ।
 కశ్చిత్సమాగతశ్చాత్ర యతిర్ధర్మపరాయణః ।
 సర్వవిద్యాప్రకృష్టో హి వేదవిద్యాపరాన్వితః ॥ ౪౯॥

దృష్ట్వా చ బహవో ధర్మా వైతేన సదృశాః పునః ।
 వయం సుదీక్షితాశ్చాత్ర దృష్ట్వా ధర్మం సనాతనమ్ ॥ ౫౦॥

తవేచ్ఛా యది వరేత తద్ధర్మే దైత్యసత్తమ ।
 తద్ధర్మస్య మహారాజ గ్రాహ్యో దీక్షా త్వయా పునః ॥ ౫౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తదీయం స వచః శ్రుత్వా మహాదర్థసుగర్భితమ్ ।
 విస్మితో హృది దైత్యేశో జగౌ తత్ర విమోహితః ॥ ౫౨॥

నారదో దీక్షితో యస్మాద్వయం దీక్షామవాప్నుమః ।
 ఇత్యేవం చ విదిత్వా వై జగామ స్వయమేవ హ ॥ ౫౩॥

తద్ద్రూపం చ తదా దృష్ట్వా మోహితో మాయయా తథా ।
 ఉవాచ వచనం తస్మై నమస్కృత్య మహాత్మనే ॥ ౫౪॥

త్రిపురాధిప ఉవాచ ।
 దీక్షా దేయా త్వయా మహ్యం నిర్మలాశయ భో ఋషే ।

అహం శిష్యో భవిష్యామి సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౫౫॥

ఇత్యేవం తు వచః శ్రుత్వా దైత్యరాజస్య నిర్మలమ్ ।
ప్రత్యువాచ సుయత్యేన ఋషిః స చ సనాతనః ॥ ౫౬॥

మదీయా కరణీయా స్యాద్యద్యాజ్ఞా దైత్యసత్తమ ।
తదా దేయా మయా దీక్షా నాన్యథా కోటియత్నతః ॥ ౫౭॥

ఇత్యేవం తు వచః శ్రుత్వా రాజా మాయామయోఽభవత్ ।
ఉవాచ వచనం శీఘ్రం యతిం తం హి కృతాజ్ఞులిః ॥ ౫౮॥

దైత్య ఉవాచ ।
యథాజ్ఞాం దాస్యసి త్వం చ తత్తదైవ న చాన్యథా ।
త్వదాజ్ఞాం నోల్లఙ్ఘయిష్యే సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౫౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య త్రిపురాధీశితుస్తదా ।
దూరీకృత్య ముఖాద్యస్త్రమువాచ ఋషిసత్తమః ॥ ౬౦॥

దీక్షాం గృహ్ణీష్య దైత్యేన్ద్ర సర్వధర్మోత్తమోత్తమామ్ ।
యేన దీక్షావిధానేన ప్రాప్స్యసి త్వం కృతార్థతామ్ ॥ ౬౧॥

ఇత్యుక్త్వా స తు మాయావీ దైత్యరాజాయ సత్వరమ్ ।
దదౌ దీక్షాం స్వధర్మోక్తాం తస్మై విధివిధానతః ॥ ౬౨॥

దైత్యరాజే దీక్షితే చ తస్మిన్నసహజే మునే ।
సర్వే చ దీక్షితా జాతాస్తత్ర త్రిపురవాసినః ॥ ౬౩॥

మునేః శిష్యైః ప్రశిష్యైశ్చ వ్యాప్తమాసీద్ ద్రుతం తదా ।
మహామాయావినస్తత్తు త్రిపురం సకలం మునే ॥ ౬౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
సనత్కుమారపారాశర్యసంవాదే త్రిపురదీక్షావిధానం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్తరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫. పంచమోఽధ్యాయః | త్రిపురమోహనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

దైత్యరాజే దీక్షితే చ మాయినా తేన మోహితే |

కిమువాచ తదా మాయీ కిం చకార స దైత్యపః || ౧ ||

సనత్కుమార ఉవాచ |

దీక్షాం దత్త్వా యతిస్తస్మా అరిహన్నారదాదిభిః |

శిష్యైః సేవితపాదాబ్జో దైత్యరాజానమబ్రవీత్ || ౨ ||

అరిహన్నువాచ |

శృణు దైత్యపతే వాక్యం మమ సంజ్ఞానగర్భితమ్ |

వేదాస్తసారసర్వస్యం రహస్యం పరమోత్తమమ్ || ౩ ||

అనాదిసిద్ధః సంసారః కర్తృకర్మవివర్జితః |

స్వయం ప్రాదుర్భవత్యేవ స్వయమేవ విలీయతే || ౪ ||

బ్రహ్మదిస్తమృపర్వస్తం యావద్దేహనిబన్ధనమ్ |

ఆత్మైవైకేశ్వరస్తత్ర న ద్వితీయస్తదీశితా || ౫ ||

యద్ బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాఖ్యాస్తదాఖ్యా దేహినామిమాః |

ఆఖ్యా యథాస్మదాదీనామరిహన్నాదిరుచ్యతే || ౬ ||

దేహో యథాస్మదాదీనాం స్వకాలేన విలీయతే |

బ్రహ్మదిమశకాంతానాం స్వకాలాల్లియతే తథా || ౭ ||

విచార్యమాణే దేహాఽస్మిన్న కిచ్చోదధికం క్వచిత్ |

ఆహారో మైథునం నిద్రా భయం సర్వత్ర యత్సమమ్ || ౮ ||

నిరాహారపరీమాణం ప్రాప్య సర్వో హి దేహభృత్ |

సదృశీమేవ సన్నప్తిం ప్రాప్నుయాన్నాధికేతరామ్ || ౯ ||

యథా వితృషితాః స్యామ పీత్వా పేయం ముదా వయమ్ |

తృషితాస్తు తథాన్యేఽపి న విశేషోఽల్పకోఽధికః || ౧౦ ||

సన్తు నార్యః సహస్రాణి రూపలావణ్యభూమయః |

పరం నిధువనే కాలే హ్యైకేవేహోపయుజ్యతే || ౧౧ ||

అశ్వాః పరాః శతాఃసన్తు సన్త్వనేకేఽప్యనేకథా |

అధిరోహ తథాప్యేకో న ద్వితీయస్తథాత్మనః || ౧౨ ||

పర్యజ్కశాయినాం స్వాపే సుఖం యదుపజాయతే |
 తదేవ సౌఖ్యం నిద్రాభిర్భూతభూశాయినామపి || ౧౩ ||
 యథైవ మరణాదీభితిరస్మదాదివపుష్మతామ్ |
 బ్రహ్మాదికీటకాంతానాం తథా మరణతో భయమ్ || ౧౪ ||
 సర్వే తనుభృతస్తుల్యా యది బుద్ధ్యా విచార్యతే |
 ఇదం నిశ్చిత్త్య కేనాపి నో హింస్యః కోఽపి కుత్రచిత్ || ౧౫ ||
 ధర్మో జీవదయాతుల్యో న క్వాపి జగతీతలే |
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్యా జీవదయా నృభిః || ౧౬ ||
 ఏకస్మిన్ రక్షితే జీవే త్రైలోక్యం రక్షితం భవేత్ |
 ఘాతితే ఘాతితం తద్వత్తస్మాద్దక్షేన్న ఘాతయేత్ || ౧౭ ||
 అహింసా పరమో ధర్మః పాపమాతృప్రపీడనమ్ |
 అపరాధీనతా ముక్తిః స్వర్గోఽభిలషితాశనమ్ || ౧౮ ||
 పూర్వసూరిభిరిత్యుక్తం సత్ప్రమాణతయా ధ్రువమ్ |
 తస్మాన్న హింసా కర్తవ్యా నరైర్నరకభీరుభిః || ౧౯ ||
 న హింసాసదృశం పాపం త్రైలోక్యే సచరాచరే |
 హింసకో నరకం గచ్ఛేత్స్వర్గం గచ్ఛేదహింసకః || ౨౦ ||
 సన్తి దానాన్యనేకాని కిం తైస్తుచ్చఫలప్రదైః |
 అభీతిసదృశం దానం పరమేకమపీహ న || ౨౧ ||
 ఇహ చత్వారి దానాని ప్రోక్తాని పరమర్షిభిః |
 విచార్య నానాశాస్త్రాణి శర్మణేఽత్ర పరత్ర చ || ౨౨ ||
 భీతేభ్యశ్చాభయం దేయం వ్యాధితేభ్యస్తథౌషధమ్ |
 దేయా విద్యార్థినాం విద్యా దేయమన్నం క్షుధాతురే || ౨౩ ||
 యాని యాసీహ దానాని బహు మున్యుదితాని చ |
 జీవాభయప్రదానస్య కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ || ౨౪ ||
 అవిచిన్త్యప్రభావం హి మణిమన్త్రౌషధం బలమ్ |
 తదభ్యస్యం ప్రయత్నేన నామార్థోపార్జనాయ వై || ౨౯ ||
 అర్థానుపార్జ్య బహుశో ద్వాదశాయతనాని వై |
 పరితః పరిపూజ్యాని కిమన్యైరిహ పూజితైః || ౨౬ ||

పంచకర్మేన్ద్రియగ్రామాః పంచ బుద్ధీన్ద్రియాణి చ |
 మనో బుద్ధిరీహ ప్రోక్తం ద్వాదశాయతనం శుభమ్ || ౨౭||
 ఇహైవ స్వర్గనరకౌ ప్రాణీనాం నాన్యతః క్వచిత్ |
 సుఖం స్వర్గః సమాఖ్యాతో దుఃఖం నరకమేవ హి || ౨౮||
 సుఖేషు భుజ్యమానేషు యత్స్యద్దేహవిసర్జనమ్ |
 ఆయమేవ పరో మోక్షో విజ్ఞేయస్తత్త్వచిన్తకేః || ౨౯||
 వాసనాసహితే క్లేశసముచ్ఛేదే సతి ద్రువమ్ |
 ఆజ్ఞానోపరమో మోక్షో విజ్ఞేయస్తత్త్వచిన్తకేః || ౩౦||
 ప్రామాణికీ శ్రుతిరియం ప్రోచ్యతే వేదవాదిభిః |
 న హింస్యాత్సర్వభూతాని నాన్యా హింసాప్రవర్తికా || ౩౧||
 అగ్నిష్టోపీయమితి యా భ్రామికా సాఽసతామిహ |
 న సా ప్రమాణం జ్ఞాత్వాణాం పశ్చాలమ్భనకారికా || ౩౨||
 వృక్షాంశ్చిత్వా పశూన్ హత్వా కృత్వా రుధిరకర్ణమమ్ |
 దగ్ధ్వా వహ్నా తిలాజ్యాది చిత్తం స్వర్గోఽభిలష్యతే || ౩౩||
 ఇత్యేవం స్వమతం ప్రోచ్య యత్ప్రీపురనాయకమ్ |
 శ్రావయత్వాఖిలాన్ పౌరానువాచ పునరాదరాత్ || ౩౪||
 దృష్టార్థప్రత్యయకరాన్దేహసాక్షైకసాధకాన్ |
 బౌద్ధాగమవినిర్దిష్టాన్ధర్మాన్వేదపరాంస్తతః || ౩౫||
 ఆనన్దం బ్రహ్మణో రూపం శ్రుత్యేవం యన్నిగద్యతే |
 తత్తథైవేహ మన్తవ్యం మిథ్యా నానాత్వకల్పనా || ౩౬||
 యావత్స్వస్థమిదం వర్షం యావన్నేన్ద్రియవిక్లవః |
 యావజ్జరా చ దూరేఽస్తి తావత్సౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ || ౩౭||
 అస్వాస్థ్యేన్ద్రియవైకలేశ్య వార్ధకే తు కుతః సుఖమ్ |
 శరీరమపి దాతవ్యమర్థిభ్యోఽతః సుఖేప్పుభిః || ౩౮||
 యాచమానమనోవృత్తిప్రీణనే యస్య నో జనిః |
 తేన భూర్భారవత్యేషా సముద్రాగద్రుమైర్ను హి || ౩౯||

సత్స్వరం గత్స్వరో దేహాః సఞ్చయాః సపరిక్షయాః ।
 ఇతి విజ్ఞాయ విజ్ఞాతా దేహసౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ ॥ ౪౦॥
 శ్వవాయసకృమీణాం చ ప్రాతర్భోజ్యమిదం వపుః ।
 భస్మాంతం తచ్ఛరీరం చ వేదే సత్యం ప్రపత్యతే ॥ ౪౧॥
 ముధా జాతివికల్పోఽయం లోకేషు పరికల్ప్యతే ।
 మానుష్యే సతి సామాన్యే కోఽధమః కోఽథ చోత్తమః ॥ ౪౨॥
 బ్రహ్మాదిసృష్టిరేషేతి ప్రోచ్యతే వృద్ధపూరుషైః ।
 తస్య జాతౌ సుతౌ దక్షమరీచీ చేతి విశ్రుతౌ ॥ ౪౩॥
 మారీచేన కశ్యపేన దక్షకన్యాః సులోచనాః ।
 ధర్మేణ కిల మార్గేణ పరిణీతాస్త్రయోదశ ॥ ౪౪॥
 ఆపీదానీన్తనైర్మర్త్యైరల్పబుద్ధిపరాక్రమైః ।
 ఆపి గమ్యస్త్వగమ్యోఽయం విచారః క్రియతే ముధా ॥ ౪౫॥
 ముఖబాహూరుసఙ్ఘాతం చాతుర్స్వర్ణ్యం సహోదితమ్ ।
 కల్పనేయం కృతా పూర్వైర్న ఘటేత విచారతః ॥ ౪౬॥
 ఏకస్యాం చ తనౌ జాతా ఏకస్మాద్యది వా క్వచిత్ ।
 చత్వారస్తనయాస్తత్కిం భిన్నవర్ణత్వమాప్నయ్యుః ॥ ౪౭॥
 వర్ణావర్ణవిభాగోఽయం తస్మాన్న ప్రతిభాసతే ।
 ఆతో భేదో న మన్తవ్యో మానుష్యే కేనచిత్క్వచిత్ ॥ ౪౮॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యమాభాష్య దైత్యేశం పౌరాంశ్చ స యతిర్మునే ।
 సశిష్యో వేదధర్మాంశ్చ నాశయామాస చాదరాత్ ॥ ౪౯॥
 స్త్రీధర్మం ఖణ్డయామాస పాతివ్రత్యపరం మహత్ ।
 జితేన్ద్రియత్వం సర్వేషాం పురుషాణాం తథైవ సః ॥ ౫౦॥
 దేవధర్మాన్విశేషేణ శ్రాద్ధధర్మాంస్తథైవ చ ।
 మఖధర్మాన్ వ్రతాదీంశ్చ తీర్థశ్రాద్ధం విశేషతః ॥ ౫౧॥
 శివపూజాం విశేషేణ లిఙ్గారాధనపూర్వికామ్ ।
 విష్ణుసూర్యగణేశాదిపూజనం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౫౨॥

స్నానదానాదికం సర్వం పర్వకాలే విశేషతః ।
ఖణ్డయామాస స యతిర్మాయీ మాయావినాం వరః ॥ ౫౩॥

కిం బహూక్తేన విప్రేన్ద్ర త్రిపురే తేన మాయినా ।
వేదధర్మాశ్చ యే కేచిత్తే సర్వే దూరతః కృతాః ॥ ౫౪॥

యతిధర్మాశ్రయాః సర్వా మోహితాస్త్రిపురాజ్గనాః ।
భర్తృశుశ్రూషణవతీం విజహుర్మతిముత్తమామ్ ॥ ౫౫॥

అభ్యస్యాకర్షణీం విద్యాం వశీకృత్యమయీమపి ।
పురుషాః సఫలీచక్రుః పరదారేషు మోహితాః ॥ ౫౬॥

అన్తః పురవరా నార్యస్తథా రాజకుమారకాః ।
పౌరాః పురాజనాశ్చాపి సర్వే తైశ్చ విమోహితాః ॥ ౫౭॥

ఏవం పౌరేషు సర్వేషు నిజధర్మేషు సర్వథా ।
పరాజ్ముఖేషు జాతేషు ప్రోల్లలాస వృషేతరః ॥ ౫౮॥

మాయా చ దేవదేవస్య విష్ణోస్తస్యాజ్జయీ ప్రభో ।
అలక్ష్మీశ్చ స్వయం తస్య నియోగాత్త్రిపురం గతా ॥ ౫౯॥

యా లక్ష్మీస్తపసా తేషాం లభా దేవేశ్వరాద్వరాత్ ।
బహిర్గతా పరిత్యజ్య నియోగాద్బ్రహ్మణః ప్రభోః ॥ ౬౦॥

బుద్ధిమోహం తథాభూతం విష్ణోర్మాయావినిర్మితమ్ ।
తేషాం దత్త్వా క్షణాదేవ కృతార్థోఽభూత్స నారదః ॥ ౬౧॥

నారదోఽపి తథారూపో యథా మాయీ తథైవ సః ।
తథాపి వికృతో నాభూత్పారమేశాదనుగ్రహాత్ ॥ ౬౨॥

ఆసీత్కుణ్డితసామర్థ్యో దైత్యరాజోఽపి భో మునే ।
భ్రాతృభ్యాం సహితస్తత్ర మయేన చ శివేచ్ఛయా ॥ ౬౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
త్రిపురమోహనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౬. షష్ఠోఽధ్యాయః । శివస్తుతివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తస్మిన్ దైత్యాధిపే పౌరే సభ్రాతరి విమోహితే ।
ససత్కుమార కిం చాసీత్తదాచక్ష్యాఖిలం విభో ॥ ౧ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

త్రిపురే చ తథాభూతే దైత్యే త్వక్తశివార్చనే ।
స్త్రీధర్మే నిఖలే నష్టే దురాచారే వ్యవస్థితే ॥ ౨ ॥

కృతార్థ ఇవ లక్ష్మీశో దేవైః సార్థముమాపతిమ్ ।
నివేదితుం తచ్ఛరిత్రం కైలాసమగమద్ధరిః ॥ ౩ ॥

తస్యోపకణ్ఠం స్థిత్యాఽసౌ దేవైఃసహ రమాపతిః ।
తతో భూరి స చ బ్రహ్మా పరమేణ సమాధినా ॥ ౪ ॥

మనసా ప్రాప్య సర్వజ్ఞం బ్రహ్మణా స హరిస్తదా ।
తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిః శక్కురం పురుషోత్తమః ॥ ౫ ॥

విష్ణురువాచ ।

మహేశ్వరాయ దేవాయ నమస్తే పరమాత్మనే ।
నారాయణాయ రుద్రాయ బ్రహ్మణే బ్రహ్మరూపిణే ॥ ౬ ॥

ఏవం కృత్వా మహాదేవం దణ్డవత్ప్రణిపత్య హా ।
జజాప రుద్రమన్త్రం చ దక్షిణామూర్తినమ్భవమ్ ॥ ౭ ॥

జలే స్థిత్యా సార్థకోటిప్రమితం తన్మనాః ప్రభుః ।
సంస్కరన్ మనసా శమ్భుం స్వప్రభుం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౮ ॥

తావద్దేవాస్తదా సర్వే తన్మనస్కా మహేశ్వరమ్ ॥ ౯ ॥

దేవా ఊచుః ।

నమఃసర్వాత్మనే తుభ్యం శక్కురాయార్తిహారిణే ।
రుద్రాయ నీలకణ్ఠాయ చిద్రూపాయ ప్రచేతనే ॥ ౧౦ ॥

గతిర్నః సర్వదా త్వం హి సర్వాపద్వినివారకః ।
త్వమేవ సర్వదాత్మాభిర్వన్ద్యో దేవారిసూదన ॥ ౧౧ ॥

త్వమాదిస్తవమనాదిశ్చ స్వానన్దశ్చాక్షయః ప్రభుః ।

ప్రకృతేః పురుషస్యాపి సాక్షాత్స్పృష్టా జగత్ప్రభుః ॥ ౧౨॥

త్వమేవ జగతాం కర్తా భర్తా హర్తా త్వమేవ హి ।

బ్రహ్మో విష్ణుర్హరో భూత్వా రజఃసత్త్వతమోగుణైః ॥ ౧౩॥

తారకోఽసి జగత్స్యస్మిన్ సర్వేషామధిపోఽవ్యయః ।

వరదో వాఙ్మయో వాచోఽస్య వాచ్యవాచకవర్జితః ॥ ౧౪॥

యాచోఽ ముక్త్యర్థమీశానో యోగిభిర్వ్యోగవిత్తమైః ।

హృత్పుణ్డరీకవివరే యోగినాం త్వం హి సంస్థితః ॥ ౧౫॥

వదన్తి వేదాస్తాం సన్తః పరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్ ।

భవన్తం తత్త్వమిత్యద్య తేజోరాశిం పరాత్పరమ్ ॥ ౧౬॥

పరమాత్మానమిత్యాహురస్మిన్ జగతి యద్విభో ।

త్వమేవ శర్వ సర్వాత్మన్ త్రిలోకాధిపతే భవ ॥ ౧౭॥

దృష్టం శ్రుతం స్తుతం సర్వం జ్ఞాయమానం జగద్గురో ।

అణోరల్పతరం ప్రాహుర్యహతోఽపి మహత్తరమ్ ॥ ౧౮॥

సర్వతః పాణిపాదం తత్ సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ।

సర్వతః శ్రవణస్ప్రాణం త్వాం నమామి చ సర్వతః ॥ ౧౯॥

సర్వజ్ఞం సర్వతో వ్యాపిన్ సర్వేశ్వరమనావృతమ్ ।

విశ్వరూపం విరూపాక్షం త్వాం నమామి చ సర్వతః ॥ ౨౦॥

సర్వేశ్వరం భవాద్యక్షం సత్యం శివమనుత్తమమ్ ।

కోటి భాస్కరసంకాశం త్వాం నమామి చ సర్వతః ॥ ౨౧॥

విశ్వదేవమనాద్యస్తం షట్రింశత్కమనీశ్వరమ్ ।

ప్రవర్తకం చ సర్వేషాం త్వాం నమామి చ సర్వతః ॥ ౨౨॥

ప్రవర్తకం చ ప్రకృతేః సర్వస్య ప్రపితామహమ్ ।

సర్వవిగ్రహమీశం హి త్వాం నమామి చ సర్వతః ॥ ౨౩॥

ఏవం వదన్తి వరదం సర్వావాసం స్వయంముఖమ్ ।

శ్రుతయః శ్రుతిసారజ్ఞం శ్రుతిసారవిదశ్చ యే ॥ ౨౪॥

అదృశ్యమస్మాభిరనేకభూతం

త్వయా కృతం యద్భవతాథ లోకే ।

త్వామేవ దేవాసురభూసురాశ్చ

అన్యే చ వై స్థావరజుగమాశ్చ ॥ ౨౫॥

పాహ్యనన్యగతీన్ శమోభ సురాన్నో దేవవల్లభ ।

సప్తప్రాయాంస్త్రిపురతో వినిహత్యాసురాన్షణాత్ ॥ ౨౬॥

మాయయా మోహితాస్తేఽద్య భవతః పరమేశ్వర ।

విష్ణునా ప్రోక్తయుక్త్యా త ఉజ్జితా ధర్మతః ప్రభో ॥ ౨౭॥

సన్వక్తసర్వధర్మాశ్చ బౌద్ధాగమసమాశ్రితాః ।

అస్మద్భాగ్యవశాజ్ఞాతా దైత్యాస్తే భక్తవత్సల ॥ ౨౮॥

సదా త్వం కార్యకర్తా హి దేవానాం శరణప్రద ।

వయం తే శరణాపన్నా యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౨౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి స్తుత్వా మహేశానం దేవాస్తు పురతః స్థితాః ।

కృతాజ్ఞులిపుటా దీనా ఆసన్ సన్నతమూర్తయః ॥ ౩౦॥

స్తుతశ్చైవం సురేన్ద్రాద్వైర్విష్ణోర్జాప్యేన చేశ్వరః ।

అగచ్ఛత్తత్ర సర్వేశో వృషమారుహ్య హర్షితః ॥ ౩౧॥

విష్ణుమాలిక్య నన్దిశాదవరుహ్య ప్రసన్నధీః ।

దదర్శ సుదృశా తత్ర నన్దిదత్తకరోఽఖిలాన్ ॥ ౩౨॥

అథ దేవాన్ సమాలోక్య కృపాదృష్ట్యా హరిం హరః ।

ప్రాహ గమ్భీరయా వాచా ప్రసన్నః పార్వతీపతిః ॥ ౩౩॥

శివ ఉవాచ ।

జ్ఞాతం మయేదమధునా దేవకార్యం సురేశ్వర ।

విష్ణోర్మాయాబలం చైవ నారదస్య చ ధీమతః ॥ ౩౪॥

తేషామధర్మనిష్ఠానాం దైత్యానాం దేవసత్తమ ।

పురత్రయవినాశం చ కరిష్యేఽహం న సంశయః ॥ ౩౫॥

పరస్తు తే మహాదైత్యా మదృశక్తా దృఢమానసాః ।

అథ వధ్యా మయైవ స్యుర్వాస్యజిత్యక్తవృషోత్తమాః ॥ ౩౬॥

విష్ణుర్హన్యాత్పరో వాథ యత్త్యాజితవృషాః కృతాః ।

దైత్యా మదృశ్చీరహితాః సర్వే త్రిపురవాసినః ॥ ౩౭॥

ఇతి శమోభస్తు వచనం శ్రుత్వా సర్వే దివౌకసః ।

విమనస్కా బభూవుస్తే హరిశ్చాపి మునీశ్వర ॥ ౩౮॥

దేవాన్ విష్ణుముదాసీనాన్ దృష్ట్వా చ భవకృద్విధిః ।
కృతాఙ్గులిపురః శమ్భుం బ్రహ్మో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౩౯॥

బ్రహ్మోవాచ ।

న కిఞ్చోద్విద్యతే పాపం యస్మాత్త్వం యోగవిత్రమః ।
పరమేశః పరబ్రహ్మ సదా దేవర్షిరక్షకః ॥ ౪౦॥

తవైవ శాసనాత్తే వై మోహితాః ప్రేరకో భవాన్ ।
త్యక్తస్వధర్మత్వత్పాజాః పరవధ్యాస్తథాపి న ॥ ౪౧॥

అతస్త్వయా మహాదేవ సురర్షిప్రాణరక్షక ।
సాధూనాం రక్షణార్థాయ హస్తవ్యాఘ్రేచ్ఛజాతయః ॥ ౪౨॥

రాజ్ఞస్తస్య న తత్పాపం విద్యతే ధర్మతస్తవ ।
తస్మాద్రక్షేద్దివిజాన్ సాధూన్ కణ్ణికాన్ వై విశోధయేత్ ॥ ౪౩॥

ఏవమిచ్ఛేదిహాన్యత్ర రాజా చేద్రాజ్యమాత్మనః ।
ప్రభుత్వం సర్వలోకానాం తస్మాద్రక్షస్య మాచిరమ్ ॥ ౪౪॥

మునీన్ద్రోశాస్తథా యజ్ఞా వేదాః శాస్త్రాదయోఽఖిలాః ।
ప్రజాస్తే దేవదేవేశ హ్యహం విష్ణురపి ధ్రువమ్ ॥ ౪౫॥

దేవతాసార్యభౌమస్త్వం సమ్రాట్ సర్వేశ్వరః ప్రభో ।
పరివారస్తవైషైష హర్యాది సకలం జగత్ ॥ ౪౬॥

యువరాజో హరిస్తేఽజ బ్రహ్మోహం తే పురోహితః ।
రాజకార్యకరః శక్రస్త్వదాఙ్గాపరిపాలకః ॥ ౪౭॥

దేవా అన్యేఽపి సర్వేశ తవ శాసనయన్త్రితాః ।
స్వస్వకార్యకరా నిత్యం సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౪౮॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఏతచ్చుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మణః పరమేశ్వరః ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా శక్కరః సురపో విధిమ్ ॥ ౪౯॥

శివ ఉవాచ ।

హే బ్రహ్మాన్ యద్యహం దేవరాజః సమ్రాట్ ప్రకీర్తితః ।
తత్ప్రకారో న మే కశ్చిద్ గృహ్ణీయాం యమిహ ప్రభుః ॥ ౫౦॥

రథో నాస్తి మహాదివ్యస్తాదృక్ సారథినా సహ ।
 ధనుర్బాణాదికం చాపి సక్లామే జయకారకమ్ ॥ ౫౧॥
 యమాస్థాయ ధనుర్బాణాన్ గృహీత్వా యోజ్య వై మనః ।
 నిహనిష్యామ్యహం దైత్యాన్ ప్రబలానపి సక్లరే ॥ ౫౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 అద్య సబ్రహ్మకా దేవాః సేన్ద్రోపేన్ద్రాః ప్రహర్షితాః ।
 శ్రుత్వా ప్రభోస్తదా వాక్యం నత్వా ప్రోచుర్మహేశ్వరమ్ ॥ ౫౩॥

దేవా ఉచుః ।
 వయం భవామ దేవేశ తత్ప్రకారా మహేశ్వర ।
 రథాదికాః తవ స్వామిన్సన్నధాః సక్లరాయ హి ॥ ౫౪॥

ఇత్యుక్త్వా సంహతాః సర్వే శివేచ్ఛామధిగమ్య హ ।
 పృథగూచుః ప్రసన్నాస్తే కృతాజ్ఞులిపుటాస్సురాః ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 శివస్తుతివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశక్జ్కరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౭. సప్తమోఽధ్యాయః । దేవస్తుతివర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఏతచ్చత్వా తు సర్వేషాం దేవాదీనాం వచో హరః ।
 అఙ్గీచకార సుప్రీత్యా శరణోఽభక్తవత్సలః ॥ ౧॥
 ఏతస్మిన్నన్నరే దేవీ పుత్రాభ్యాం సంయుతా శివా ।
 ఆజగమ మునే తత్ర యత్ర దేవాన్వితో హరః ॥ ౨॥

అథాగతాం శివాం దృష్ట్వా సర్వే విష్ణ్వాదయో ద్రుతమ్ ।
 ప్రణేమరతిసమ్రాస్తే విస్మితా గతసమ్భ్రమాః ॥ ౩॥

ప్రోచుర్జయేతి సద్వాక్యం మునే సర్వే సులక్షణమ్ ।
 తూష్టిమాసన్నజానస్తస్తదాగమనకారణమ్ ॥ ౪॥

అథ సర్వైః స్తుతా దేవైర్దేవ్యద్భుతకుతూహలా ।
ఉవాచ స్వామినం ప్రీత్యా నానాలీలావిశారదమ్ ॥ ౫ ॥

దేవ్యువాచ ।
క్రీడమానం విభో పశ్య షణ్ముఖం రవిసన్నిభమ్ ।
పుత్రం పుత్రవతాం శ్రేష్ఠ భూషితం భూషణైర్వరైః ॥ ౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ
ఇత్యేవం లోకమాత్రా చ వాగ్భిఃసమ్భోధితశ్శివః ।
న యయౌ తృప్తిమీశానః పిబన్ స్కన్ధాననామృతమ్ ॥ ౭ ॥

న సస్మారాగతాన్ దేవాన్ నిజతేజోనిపీడితాన్ ।
స్కన్ధమాలిక్య చాఘ్రాయ ముమోదాతి మహేశ్వరః ॥ ౮ ॥

జగదమ్బాథ తత్రైవ సమ్మన్త్య ప్రభుణా చ సా ।
స్థిత్యా కిఞ్చిత్సముత్తస్థా నానాలీలావిశారదా ॥ ౯ ॥

తతః స నస్తీ సహ షణ్ముఖేన
తయా చ సార్ధం గిరిరాజపుత్ర్యా ।
వివేశ శమ్భుర్భవనం సులీలః
సురైః సమస్తైర్భవన్ద్యమానః ॥ ౧౦ ॥

ద్వారస్య పార్శ్వతః తస్థుర్దేవదేవస్య ధీమతః ।
తేఽథ దేవా మహావ్యగ్రా విమనస్కా మునేఽఖిలాః ॥ ౧౧ ॥

కిం కర్తవ్యం క్వ గన్తవ్యం కః స్యాదస్మత్సుఖప్రదః ।
కిం తు కీన్ద్వితి సజ్ఞాతం హా హతాః స్మేతి వాదినః ॥ ౧౨ ॥

అన్యోన్యం ప్రేక్ష్య శక్రాద్యా బభూవుశ్చాతివిహ్వలాః ।
ప్రోచుర్వికలవాక్యం తే ధిక్కుర్వన్తో నిజం విధిమ్ ॥ ౧౩ ॥

పాపా వయమిహేత్యన్యే హ్యభాగ్యాశ్చేతి చాపరే ।
తే భాగ్యవన్తో దైత్యేన్ద్రా ఇతి చాన్యేఽబ్రువన్ సురాః ॥ ౧౪ ॥

తస్మిన్నేవాన్తరే తేషాం శ్రుత్వా శబ్దాననేకశః ।
కుమ్భోదరో మహాతేజా దణ్డేనాతాడయత్సరాన్ ॥ ౧౫ ॥

దుద్రువుస్తే భయావిష్టా దేవా హాహేతి వాదినః ।

అపతన్మునయశ్చాన్యే విహ్వలత్వం బభూవ హ ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్రస్తు వికలోఽతీవ జానుభ్యామవసీం గతః ।

అన్యే దేవర్షయోఽతీవ వికలాః పతితా భువి ॥ ౧౭ ॥

సర్వే మిలిత్వా మునయః సురాశ్చ సమమాకులాః ।

సగ్గతా విధిహర్యోస్తు సమీపం మిత్రచేతసోః ॥ ౧౮ ॥

అహో విధిబలం చైతన్మునయః కశ్యపాదయః ।

వదన్తి స్మ తదా సర్వే హరిం లోకభయాపహమ్ ॥ ౧౯ ॥

అభాగ్యాన్న సమాప్తం తు కార్యమిత్యపరే ద్విజాః ।

కస్మాద్విష్ణుమిదం జాతమిత్యన్యే హ్యతివిస్మితాః ॥ ౨౦ ॥

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా కశ్యపాద్యుదితం మునే ।

ఆశ్వాసయన్మునీవేదాన్ హరిర్వాక్యముపాదదే ॥ ౨౧ ॥

విష్ణురువాచ ।

హే దేవా మునయః సర్వే మద్యచః శృణుతాదరాత్ ।

కీమర్థం దుఃఖమాపన్నా దుఖం తు త్యజతాఖిలమ్ ॥ ౨౨ ॥

మహదారాధనం దేవా న సుసాధ్యం విచార్యతామ్ ।

మహదారాధనే పూర్వం భవేద్దుఃఖమితి శ్రుతమ్ ॥

విజ్ఞాయ దృఢతాం దేవాః ప్రసన్నో భవతి ద్రువమ్ । ౨౩ ॥

శివః సర్వగణాధ్యక్షః సహసా పరమేశ్వరః ।

విచార్యతాం హృదా సర్వైః కథం వశ్యో భవేదితి ॥ ౨౪ ॥

ప్రణవం పూర్వముచ్చార్య నమః పశ్చాదుదాహరేత్ ।

శివాయేతి తతః పశ్చామ్చుభద్యయమతః పరమ్ ॥ ౨౫ ॥

కురుద్వయం తతః ప్రోక్తం శివాయ చ తతః పునః ।

నమశ్చ ప్రణవశ్చైవ మస్త్రమేవం సదా బుధాః ॥ ౨౬ ॥

ఆవర్తధ్వం పునర్యాయం యది శమ్భుకృతే తదా ।

కోటిమేకం తథా జప్త్వా శివః కార్యం కరిష్యతి ॥ ౨౭ ॥

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన హరిణా ప్రభవిష్ణునా ।

తథా దేవాః పునశ్చక్రుర్హరస్యారాధనం మునే ॥ ౨౮ ॥

సంజ్ఞాజాప హరిశ్చాపి సవిధిశ్శివమానసః ।
దేవానాం కార్యసిద్ధ్యర్థం మునీనాం చ విశేషతః ॥ ౨౯॥

ముహుః శివేతి భాషంతో దేవా ధైర్యసమన్వితాః ।
కోటిసంఖ్యం తదా కృత్వా స్థితాస్తే మునిసత్తమ ॥ ౩౦॥

ఏతస్మిన్నస్తరే సాక్షాచ్ఛివః ప్రాదురభూత్స్వయమ్ ।
యథోక్తేన స్వరూపేణ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౩౧॥

శ్రీశివ ఉవాచ ।
హే హరే హే విధే దేవా మునయశ్చ శుభవ్రతాః ।
ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూత జపేనానేన చేప్పితమ్ ॥ ౩౨॥

దేవా ఉచుః ।
యది ప్రసన్నో దేవేశ జగదీశ్వర శంకర ।
సురాన్ విజ్ఞాయ వికలాన్ హన్యంతాం త్రిపురాణి చ ॥ ౩౩॥

రక్షాస్మాన్వరమేశాన దీనబంధో కృపాకర ।
త్వయైవ రక్షితా దేవాః సదాపదోభ్యో ముహుర్ముహుః ॥ ౩౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యుక్తం వచనం తేషాం శ్రుత్వా సహరివేధసామ్ ।
విహస్యాన్తస్తదా బ్రహ్మాన్మహేశః పునరబ్రవీత్ ॥ ౩౫॥

మహేశ ఉవాచ ।
హే హరే హే విధే దేవా మునయశ్చాఖిలా వచః ।
మదీయం శృణుతాదృత్య నష్టం మత్వా పురత్రయమ్ ॥ ౩౬॥

రథం చ సారథిం దివ్యం కార్ముకం శరముత్తమమ్ ।
పూర్వమణ్ణీకృతం సర్వముపపాదయతాచిరమ్ ॥ ౩౭॥

హే విష్ణో హే విధే త్వం హి త్రిలోకాధిపతిర్ధ్రువమ్ ।
సర్వసంరాట్ప్రకారం మే కర్తుమర్హసి యత్సతః ॥ ౩౮॥

నష్టం పురత్రయం మత్వా దేవసాహాయ్యమిత్యత ।
కరిష్యథః ప్రయత్నేనాధికృతా సర్గపాలనే ॥ ౩౯॥

అయం మస్త్రో మహాపుణ్యో మత్ప్రీతిజనకః శుభః ।
భుక్తిముక్తిప్రదఃసర్వకామదః శైవకావహః ॥ ౪౦॥

ధన్వో యశస్య ఆయుష్యః స్వర్గకామార్థినాం నృణామ్ ।

అపవర్గో హ్యకామానాం ముక్తానాం భుక్తిముక్తిదః ॥ ౪౧॥

య ఇమం కీర్తయేన్మన్తం శుచిర్భూత్వా సదా నరః ।

శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వ్యాపి సర్వాన్కామానవాప్పుయాత్ ॥ ౪౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శివస్య పరమాత్మనః ।

సర్వే దేవా ముదం ప్రాపుర్హరిర్భ్రహ్మాధికం తథా ॥ ౪౩॥

సర్వదేవమయం దివ్యం రథం పరమశోభనమ్ ।

రచయామాస విశ్వాధై విశ్వకర్మా తదాజ్ఞయా ॥ ౪౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

దేవస్తుతివర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౮. అష్టమోఽధ్యాయః । రథాదియుద్ధప్రకారవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞః శైవప్రవర సన్మతే ।

అద్భుతేయం కథా తాత శ్రావితా పరమేశితుః ॥ ౧॥

ఇదాసీం రథనిర్మాణం బ్రూహి దేవమయం పరమ్ ।

శివార్థం యత్కృతం దివ్యం ధీమతా విశ్వకర్మణా ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్య స మునీశ్వరః ।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ॥ ౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞ రథాదేర్నిర్మితిం మునే ।

యథామతి ప్రవక్ష్యేఽహం స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ॥ ౪॥

అథ దేవస్య రుద్రస్య నిర్మితో విశ్వకర్మణా ।

సర్వలోకమయో దివ్యో రథో యత్నేన సాదరమ్ || ౫||

సర్వభూతమయశ్చైవ సౌవర్ణః సర్వసమ్మతః |
రథాఙ్గం దక్షిణం సూర్యస్తద్వామం సోమ ఏవ చ || ౬||

దక్షిణం ద్వాదశారం హి షోడశారం తథోత్తరమ్ |
అరేషు తేషు విప్రేన్ద్ర ఆదిత్యా ద్వాదశైవ తు || ౯||

శశినః షోడశారాస్తు కలా వామస్య సువ్రత |
ఋక్షాణి తు తథా తస్య వామస్యైవ విభూషణమ్ || ౮||

ఋతవో నేమయః షట్ చ తయోర్వై విప్రపుఙ్గవ |
పుష్కరం చాస్తరిక్షం వై రథనీడశ్చ మన్దరః || ౯||

అస్తాద్దిరుదయాద్రిస్తు తావుభౌ కూబరౌ స్మృతౌ |
అధిష్ఠానం మహామేరురాశ్రయాః కేశరాచలాః || ౧౦||

వేగః సంవత్సరాస్తస్య అయనే చక్రసఙ్గమౌ |
ముహూర్తా బన్ధరాస్తస్య శమ్మాశ్చైవ కలాః స్మృతాః || ౧౧||

తస్య కాష్ఠాః స్మృతా ఘోణాశ్చక్షదణ్డాః క్షణాశ్చ వై |
నిమేషాశ్చానుకర్షాశ్చ ఈషాశ్చానులవాః స్మృతాః || ౧౨||

ద్యౌర్వరూథం రథస్యాస్య స్వర్గమోక్షావుభౌ ధ్వజౌ |
యుగాన్తకోటితౌ తస్య భ్రమకామదుఘౌ స్మృతౌ || ౧౩||

ఈషాదణ్డస్తథా వ్యక్తం వృద్ధిస్తస్యైవ నడ్వలః |
కోణాస్తస్యాప్యహఙ్కారో భూతాని చ బలం స్మృతమ్ || ౧౪||

ఇన్ద్రియాణి చ తస్యైవ భూషణాని సమన్తతః |
శ్రద్ధా చ గతిరస్యైవ రథస్య మునిసత్తమ || ౧౫||

తదాసీం భూషణాన్యేవ షడఙ్గాన్యపభూషణమ్ |
పురాణన్యాయమీమాంసాధర్మశాస్త్రాణి సువ్రతాః || ౧౬||

బలాశయా వరాశ్చైవ సర్వలక్షణసంయుతాః |
మన్త్రా ఘణ్టాః స్మృతాస్తేషాం వర్ణపాదాస్తదాశ్రమాః || ౧౭||

అథో బన్ధో హ్యనన్తస్తు సహస్రఫణభూషితః |
దిశః పాదా రథస్యాస్య తథా చోపదిశశ్చ హ || ౧౮||

పుష్కరాద్యాః పతాకాశ్చ సౌవర్ణా రత్నభూషితాః ।

సముద్రాస్తస్య చత్వారో రథకమ్బులినఃస్పృతాః ॥ ౧౯ ॥

గంగాద్యాః సరితశ్చైష్టాః సర్వాభరణభూషితాః ।

చామరాసక్తహస్తాగ్రాః సర్వాః స్త్రీరూపశోభితాః ॥ ౨౦ ॥

తత్ర తత్ర కృతస్థానాః శోభయాఞ్చక్రీరే రథమ్ ।

ఆవహాద్యాస్తథా సప్త సోపానం హైమముత్తమమ్ ॥ ౨౧ ॥

లోకాలోకాచలస్తస్యోపసోపానాః సమస్తతః ।

విషయశ్చ తథా బాహ్యో మానసాదిస్తు శోభనః ॥ ౨౨ ॥

పాశాః సమస్తతస్తస్య సర్వే వర్షాచలాః స్పృతాః ।

తలాస్తస్య రథస్యాఽథ సర్వే తలనివాసినః ॥ ౨౩ ॥

సారథిర్భగవానబ్రహ్మ దేవా రశ్మిధరాః స్పృతాః ।

ప్రతోదో బ్రహ్మణస్తస్య ప్రణవో బ్రహ్మదైవతమ్ ॥ ౨౪ ॥

అకారశ్చ మహచ్ఛత్రం మన్దరః పార్శ్వదణ్డభాక్ ।

శైలేన్ద్రః కార్ముకం తస్య జ్యౌ భుజఙ్గాధిపః స్వయమ్ ॥ ౨౫ ॥

ఘణ్టా సరస్వతీ దేవీ ధనుషః శ్రుతిరూపిణీ ।

ఇషుర్విష్ణుర్మహాతేజాస్తస్యగ్నిః శల్యం ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౨౬ ॥

హయాస్తస్య తథా ప్రోక్తాశ్చత్వారో నిగమా మునే ।

జ్యోతీంషి భూషణం తేషామవశిష్టాన్యతః పరమ్ ॥ ౨౭ ॥

అసీకం విషసమ్భూతం వాయవో వాదకాః స్పృతాః ।

ఋషయో వ్యాసముఖ్యాశ్చ వాహవాహాస్తథాభవన్ ॥ ౨౮ ॥

స్వల్పాక్షరైః సమ్భ్రవీమి కిం బహుక్త్యా మునీశ్వర ।

బ్రహ్మణ్ణే చైవ యత్కిఞ్చద్వస్తుతద్వై రథే స్పృతమ్ ॥ ౨౯ ॥

ఏవం సమ్యక్కృతస్నేన ధీమతా విశ్వకర్మణా ।

సరథాదిప్రకారో హి బ్రహ్మవిష్ణాఽజ్ఞాయా శుభః ॥ ౩౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
రథాదియుద్ధప్రకారవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౮ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్యరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౯. నవమోఽధ్యాయః । శివయాత్రావర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఈదృగ్విధం మహాదివ్యం నానాశ్చర్యమయం రథమ్ ।

సన్నహ్య నిగమానశ్వాంస్తం బ్రహ్మ ప్రార్పయచ్ఛివమ్ ॥ ౧॥

శమ్భవేఽసౌ నివేద్యాధిరోపయామాస శూలినమ్ ।

బహుశః ప్రార్థ్య దేవేశం విష్ణ్వాదిసురసమ్మతమ్ ॥ ౨॥

తతస్తస్మిన్ రథే దివ్యే రథప్రాకారసంయుతే ।

సర్వదేవమయః శమ్భురారురోహ మహాప్రభుః ॥ ౩॥

ఋషిభిః స్తూయమానశ్చ దేవగన్ధర్వపన్నగైః ।

విష్ణునా బ్రహ్మణా చాపి లోకపాలైర్బ్రహ్మహ హ ॥ ౪॥

ఉపావృతశ్చాప్సరసాఙ్గణ్డేర్గీతవిశారదైః ।

శుశుభే వరదః శమ్భుః స తం ప్రేక్ష్య చ సారథిమ్ ॥ ౫॥

తస్మిన్నారోహతి రథం కల్పితం లోకసమ్భృతమ్ ।

శిరోభిః పతితా భూమౌ తురగా వేదసమ్భవాః ॥ ౬॥

చచాల వసుధా చేలుః సకలాశ్చ మహీధరాః ।

చకమ్పే సహసా శేషోఽసోఢా తద్భారమాతురః ॥ ౭॥

అథాధః స రథస్యాస్య భగవాన్ధరణీధరః ।

వృషేన్ద్రరూపీ చోత్థాయ స్థాపయామాస వై క్షణమ్ ॥ ౮॥

క్షణాన్తరే వృషేన్ద్రోఽపి జానుభ్యామగమద్ధరామ్ ।

రథారూఢమహేశస్య సుతేజస్సోఢుమక్షమః ॥ ౯॥

అభీషుహస్తో భగవానుద్యమ్య చ హయాంస్తదా ।

స్థాపయామాస దేవస్య వచనాద్వై రథం వరమ్ ॥ ౧౦॥

తతోఽసౌ నోదయామాస మనోమారుతరంహసః ।

బ్రహ్మ హయాన్వేదమయాన్నద్ధాన్ రథవరే స్థితః ॥ ౧౧॥

పురాణ్యుద్దిశ్య వై త్రీణి తేషాం ఖస్థాని తాని హి ।

అధిష్ఠితే మహేశే తు దానవానాం తరస్వినామ్ ॥ ౧౨ ॥

అథాహ భగవాన్ రుద్రో దేవానాలోక్య శక్కరః ।
పశూనామాధిపత్యం మే దధ్యం హన్మి తతోఽసురాన్ ॥ ౧౩ ॥

పుథక్ పశుత్వం దేవానాం తథాన్యేషాం సురోత్తమాః ।
కల్పయిత్వైవ వధ్యాస్తే నాన్యథా దైత్యసత్తమాః ॥ ౧౪ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య దేవదేవస్య ధీమతః ।
విషాదమగమన్నర్షే పశుత్వం ప్రతిశక్కితాః ॥ ౧౫ ॥

తేషాం భావమథ జ్ఞాత్వా దేవదేవోఽమ్బికాపతిః ।
విహస్య కృపయా దేవాన్ శమ్భుస్తానిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥

శమ్భురువాచ ।
మా వోఽస్తు పశుభావేఽపి పాతో విబుధసత్తమాః ।
శ్రూయతాం పశుభావస్య విమోక్షః క్రియతాం చ సః ॥ ౧౭ ॥

యా వై పాశుపతం దివ్యం చరిష్యతి స మోక్ష్యతి ।
పశుత్వాదితి సత్యం వః ప్రతిజ్ఞాతం సమాహితాః ॥ ౧౮ ॥

యే చాప్యన్యే కరిష్యన్తి వ్రతం పాశుపతం మమ ।
మోక్ష్యన్తి తే న సన్దేహాః పశుత్వాత్పురసత్తమాః ॥ ౧౯ ॥

నైష్ఠికం ద్వాదశాబ్దం వా తదర్థం వర్షకత్తయమ్ ।
శుశ్రూషాం కారయేద్యస్తు స పశుత్వాద్విముచ్యతే ॥ ౨౦ ॥

తస్మాత్పురమిదం దివ్యం చరిష్యథ సురోత్తమాః ।
పశుత్వాన్మోక్ష్యథ తదా యూయమత్ర న సంశయః ॥ ౨౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య మహేశస్య పరాత్మనః ।
తథేతి చాబ్రువన్దేవా హరిబ్రహ్మోదయస్తథా ॥ ౨౨ ॥

తస్మాద్వై పశవః సర్వే దేవాసురవరాః ప్రభోః ।
రుద్రః పశుపత్తిత్వైవ పశుపాశవిమోచకః ॥ ౨౩ ॥

తదా పశుపతీత్యేతత్తస్య నామ మహేశితుః ।
ప్రసిద్ధమభవద్ హ్యధ్ధా సర్వలోకేషు శర్మదమ్ ॥ ౨౪ ॥

ముదా జయేతి భాషన్తః సర్వే దేవర్షయస్తదా ।
అముదంశ్చాతి దేవేశో బ్రహ్మో విష్ణుః పరేఽపి చ ॥ ౨౫॥

తస్మింశ్చ సమయే యచ్ఛ రూపం తస్య మహాత్మనః ।
జాతం తద్వర్ణితుం శక్యం న హి వర్షశతైరపి ॥ ౨౬॥

ఏవంవిధో మహేశానో మహేశాన్యఖిలేశ్వరః ।
జగామ త్రిపురం హన్తుం సర్వేషాం సుఖదాయకః ॥ ౨౭॥

తం దేవదేవం త్రిపురం నిహన్తుం
తదాను సర్వే తు రవిప్రకాశాః ।
గజైర్హయైస్సింహవరై రథైశ్చ
వృషైర్యయుస్తేఽమరరాజముఖ్యాః ॥ ౨౮॥

హలైశ్చ శాలైర్ముశలైర్బుశుణ్డై-
ర్గిరీన్ద్రకత్పైర్గిరిసన్నిభాశ్చ ।
నానాయుధైః సంయుతబాహవస్తే
తతో ను హృష్టాః ప్రయయుః సురేశాః ॥ ౨౯॥

నానాయుధాఢ్యాః పరమప్రకాశా
మహోత్సవాః శమ్భుజయం వదన్తః ।
యయుః పురస్తస్య మహేశ్వరస్య
తదేన్ద్రపద్మోద్భవవిష్ణుముఖ్యాః ॥ ౩౦॥

జహృషుర్మునయః సర్వే దణ్డహస్తా జటాధరాః ।
వవృషుః పుష్పవర్షాణి ఖేచరాస్సిద్ధచారణాః ॥ ౩౧॥

పురత్రయం చ విప్రేన్ద్ర వ్రజన్సర్వే గణేశ్వరాః ।
తేషాం సఙ్ఖ్యా చ కః కర్తుం సమర్థో వచ్చి కాంశ్చన ॥ ౩౨॥

గణేశ్వరైర్దేవగణైశ్చ భృగ్ణీ
సమావృతః సర్వగణేన్ద్రవర్యః ।
జగామ యోగాన్త్రిపురం నిహన్తుం
విమానమారుహ్య యథా మహేన్ద్రః ॥ ౩౩॥

కేశో విగతవాసశ్చ మహాకేశో మహాజ్వరః ।
సోమవల్లినవర్ణశ్చ సోమపః సనకస్తథా ॥ ౩౪॥

సోమధృక్ సూర్యవర్చాశ్చ సూర్యప్రేషణకస్తథా ।

సూర్యాక్షః సూరినామా చ సురః సున్దర ఏవ చ ॥ ౩౫॥

ప్రస్కన్ధః కున్దరశ్చణ్డః కమ్పనశ్చాతికమ్పనః ।
ఇన్ధ్రశ్చేన్ద్రజవశ్చైవ యన్తా హిమకరస్తథా ॥ ౩౬॥

శతాక్షశ్చైవ పంచాక్షః సహస్రాక్షో మహోదరః ।
సతీజహః శతాస్యశ్చ రజ్కుః కర్పూరపూతనః ॥ ౩౭॥

ద్విశిఖస్త్రిశిఖశ్చైవ తథాహజ్కారకారకః ।
అజవక్త్రోఽష్టవక్త్రశ్చ హయవక్త్రోఽర్ధవక్త్రకః ॥ ౩౮॥

ఇత్యాద్యా గణపా వీరా బహవోఽపరిమేయకాః ।
ప్రయయః పరివార్యేశం లక్ష్యలక్షణవర్జితాః ॥ ౩౯॥

సమావృత్య మహాదేవం తదాపున్తే పినాకినమ్ ।
దగ్ధం సమర్థా మనసా క్షణేన సచరాచరమ్ ॥ ౪౦॥

దగ్ధం జగత్సర్వమిదం సమర్థాః
కిం త్వత్త దగ్ధం త్రిపురం పినాకీ ।
రథేన కిం చాత్ర శరేణ తస్య
గణైశ్చ కిం దేవగణైశ్చ శమోఘాః ॥ ౪౧॥

స ఏవ దగ్ధం త్రిపురాణీ తాని
దేవద్విషాం వ్యాస పినాకపాణిః ।
స్వయం గతస్తత్ర గణైశ్చ సార్థం
నిజైస్సురాణామపి సోఽద్భుతోతిః ॥ ౪౨॥

కిం తత్ర కారణం చాన్యద్వ్యభి తే ఋషిసత్తమ ।
లోకేషు ఖ్యాపనార్థం వై యశః పరమలాపహమ్ ॥ ౪౩॥

అన్యచ్చ కారణం హ్యేతద్దుష్టానాం ప్రత్యయాయ వై ।
సర్వేష్యచి చ దేవేషు యస్మాన్నాన్యో విశిష్యతే ॥ ౪౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శివయాత్రావర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౯ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్త్యురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౦. దశమోఽధ్యాయః | త్రిపురదాహవర్ణనమ్ |

ససత్కుమార ఉవాచ |

అథ శమ్భుర్మహాదేవో రథస్థః సర్వసంయుతః |

త్రిపురం సకలం దగ్ధముద్యతోఽభూత్సురద్విషామ్ || ౧ ||

శీర్షం స్థానకమాస్థాయ సన్ధాయ చ శరోత్తమమ్ |

సజ్జం తత్కారుకం కృత్వా ప్రత్యాశీధం మహాద్భుతమ్ || ౨ ||

నివేశ్య దృఢముష్టా చ దృష్టిం దృష్టా నివేశ్య చ |

అతిష్ఠన్నిశ్చలస్తత్ర శతం వర్షసహస్రకమ్ || ౩ ||

తతోఽఙ్గష్ఠే గణాధ్యక్షః స తుదత్యనిశం స్థితః |

న లక్ష్యం వివిశుస్తాని పురాణ్యస్య త్రిశూలినః || ౪ ||

తతోఽన్తరిక్షాదశ్చోణోద్ధనుర్బాణధరో హరః |

ముఞ్జకేశో విరూపాక్షో వాచం పరమశోభనామ్ || ౫ ||

భో భో న యావద్భగవన్నర్చితోఽసౌ వినాయకః |

పురాణి జగదీశేష సామృతం న హనిష్యతి || ౬ ||

ఏతచ్ఛ్చుత్వా తు వచనం గజవక్త్రమపూజయత్ |

భద్రకాలీం సమాహూయ తతోఽన్తకనిషూదనః || ౭ ||

తస్మిన్ సమ్పూజితే హర్షాత్పరితుష్టే పురస్సరే |

వినాయకే తతో వ్యోమ్ని దదర్శ భగవాన్స్వరః || ౮ ||

పురాణి త్రిణి దైత్యానాం తారకాణాం మహాత్మనామ్ |

యథాతథం హి యుక్తాని కేచిదిత్థం వదన్తి హ || ౯ ||

పరబ్రహ్మణి దేవేశ సర్వోపాస్యే మహేశ్వరే |

అన్యప్రసాదతః కార్యసిద్ధిర్లుటతి నేతి హి || ౧౦ ||

స స్వతన్త్రః పరం బ్రహ్మ సగుణో నిర్గుణోఽపి హ |

అలక్ష్యః సకలైః స్వామీ పరమాత్మా నిరఞ్జనః || ౧౧ ||

పంచుదేవాత్మకః పంచుదేవోపాస్యః పరః ప్రభుః |

తస్యోపాస్యో న కోఽప్యస్తి స ఏవోపాస్య ఆలయమ్ || ౧౨ ||

అథవా లీలయా తస్య సర్వం సజ్ఘటతే మునే ।
 చరితం దేవదేవస్య వరదాతుర్మహేశితుః ॥ ౧౩॥
 తస్మింస్థితే మహాదేవే పూజయిత్వా గణాధిపమ్ ।
 పురాణి తత్ర కాలేన జగ్మురేకత్వమాశు వై ॥ ౧౪॥
 ఏకీభావం మునే తత్ర త్రిపురే సముపాగతే ।
 బభూవ తుములో హర్షో దేవాదీనాం మహాత్మనామ్ ॥ ౧౫॥
 తతో దేవగణాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
 జయేతి వాచో ముముచుః స్తువన్తశ్చాష్టమూర్తికమ్ ॥ ౧౬॥
 అథాహేతి తదా బ్రహ్మో విష్ణుశ్చ జగతాం పతిః ।
 సమయోఽపి సమాయాతో దైత్యానాం వధకర్మణః ॥ ౧౭॥
 తేషాం తారకపుత్రాణాం త్రిపురాణాం మహేశ్వర ।
 దేవకార్యం కురు విభో ఏకత్వమపి చాగతమ్ ॥ ౧౮॥
 యావన్న యాన్తి దేవేశ విప్రయోగం పురాణి వై ।
 తావద్బాణం విముఞ్చస్వ త్రిపురం భస్మసాత్కూరు ॥ ౧౯॥
 అథ సజ్యం ధనుః కృత్వా శరవః సన్ధాయ తం శరమ్ ।
 పూజ్యం పాశుపతాస్త్రం స త్రిపురం సమచిన్తయత్ ॥ ౨౦॥
 అథ దేవో మహాదేవో వరలీలావిశారదః ।
 కేనాపి కారణేనాత్ర సావజ్ఞం తదవైక్షత ॥ ౨౧॥
 పురత్రయం విరూపాక్షః కర్తుం తద్భస్మసాత్క్షణాత్ ।
 సమర్థః పరమేశానో జానాతు చ సతాం గతిః ॥ ౨౨॥
 దగ్ధం సమర్థో దేవేశో వీక్షణేన జగత్త్రయమ్ ।
 ఆస్మద్యశో వివృద్ధ్యర్థం శరం మోక్షుమిహార్హసి ॥ ౨౩॥
 ఇతి స్తుతోఽమరైః సర్వైర్విష్ణ్వాదివిధిభిస్తదా ।
 దగ్ధం పురత్రయం తద్వై బాణేనైచ్ఛన్మహేశ్వరః ॥ ౨౪॥
 ముహూర్తేఽభిజిదాఖ్యే తు వికృప్య ధనురద్భుతమ్ ।
 కృత్వా జ్యాతలనిర్ఘోషం నాదమత్యన్తదుస్సహమ్ ॥ ౨౫॥
 ఆత్మనో నామ విశ్రావ్య సమాభాష్య మహాసురాన్ ।

మార్తణ్డకోటివపుషం కాణ్డముగ్రో ముమోచ హా || ౨౬ ||
 దదాహ త్రిపురస్థాంస్తానైత్యాస్త్రీన్విమలాపహః |
 స ఆశుగో విష్ణుమయో వహ్నిశలో మహాజ్వలన్ || ౨౭ ||
 తతః పురాణీ దగ్ధాని చతుర్జలధిమేఖలామ్ |
 గతాని యుగపదూభమిం త్రీణీ దగ్ధాని భస్మశః || ౨౮ ||
 దైత్యాస్తు శతశో దగ్ధాస్తస్య బాణస్థవహ్నినా |
 హాహాకారం ప్రకుర్వన్తశ్శివపూజావ్యతిక్రమాత్ || ౨౯ ||
 తారకాక్షస్తు నిర్దగ్ధో భ్రాతృభ్యాం సహితోఽభవత్ |
 సస్మార స్వప్రభుం దేవం శక్జరం భక్తవత్సలమ్ || ౩౦ ||
 భక్త్యా పరమయా యుక్తః ప్రలపన్ వివిధా గిరః |
 మహాదేవం సముద్వీక్ష్య మనసా తమవాచ సః || ౩౧ ||
 తారకాక్ష ఉవాచ |
 భవ జ్ఞాతోఽసి తుష్టోఽసి యద్యస్మాన్ సహ బన్ధుభిః |
 తేన సత్యేన భూయోఽపి కదా త్వం ప్రదహిష్యసి || ౩౨ ||
 దుర్లభం లబ్ధమస్మాభిర్యదప్రాప్యం సురాసురైః |
 త్వద్భావభావితా బుద్ధిరాతే జాతే భవత్పితి || ౩౩ ||
 ఇత్యేవం విబ్రువన్తస్తే దానవాస్తేన వహ్నినా |
 శివాజ్ఞయాద్భుతం దగ్ధా భస్మసాదభవన్మునే || ౩౪ ||
 అన్యేఽపి బాలా వృద్ధాశ్చ దానవాస్తేన వహ్నినా |
 శివాజ్ఞయా ద్రుతం వ్యాస నిర్దగ్ధా భస్మసాత్కృతాః || ౩౫ ||
 స్త్రీయో వా పురుషా వాపి వాహనాని చ తత్ర యే |
 సర్వే తేనాగ్నినా దగ్ధాః కల్పాన్తే తు జగద్యథా || ౩౬ ||
 భర్తృన్కణ్డగతాన్విత్వా కాశ్చిద్దగ్ధా వరస్త్రియః |
 కాశ్చిత్సుప్తాః ప్రమత్తాశ్చ రతిశ్రాన్తాశ్చ యోషితః || ౩౭ ||
 అర్ధదగ్ధా విబుద్ధాశ్చ బభ్రముర్మోహమూర్చ్ఛితాః |
 తేన నాసీతునూక్షోఽపి ఘోరత్రిపురవహ్నినా || ౩౮ ||
 అవిదగ్ధో వినిర్ముక్తః స్థావరో జగ్గమోఽపి వా |

వర్జయత్వా మయం దైత్యం విశ్వకర్మాణమవ్యయమ్ ॥ ౩౯ ॥

అవిరుద్ధం తు దేవానాం రక్షితం శమ్భుతేజసా ।

విపత్కాలేఽపి సద్భక్తం మహేశశరణాగతమ్ ॥ ౪౦ ॥

సన్నిపాతో హి యేషాం నో విద్యతే నాశకారకః ।

దైత్యానామన్యసత్త్వానాం భావాభావే కృతాకృతే ॥ ౪౧ ॥

తస్మాద్యత్నః సుసమ్భావ్యః సద్భిః కర్తవ్య ఏవ హి ।

గర్హణాత్మీయతే లోకో న తత్కర్మ సమాచరేత్ ॥ ౪౨ ॥

న సంయోగో యథా తేషాం భూయాత్ త్రిపురవాసినామ్ ।

మతమేతద్ధి సర్వేషాం దైవాద్యది యతో భవేత్ ॥ ౪౩ ॥

యే పూజయన్తస్తత్రాపి దైత్యా రుద్రం సబాన్ధవాః ।

గాణపత్యం యయుః సర్వే శివపూజావిధేర్బలాత్ ॥ ౪౪ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

త్రిపురదాహవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧౦ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౧. ఏకాదశోఽధ్యాయః । దేవస్తుతివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

బ్రహ్మపుత్ర మహాప్రాజ్ఞ ధన్యస్త్యం శైవసత్తమ ।

కిమకార్షస్తతో దేవా దగ్ధే చ త్రిపురేఽఖిలాః ॥ ౧ ॥

మయః కుత్ర గతోఽదగ్ధో యతయః కుత్ర తే గతాః ।

తత్సర్వం మే సమాచక్ష్య యది శమ్భుకథాశ్రయమ్ ॥ ౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

వ్యాసవాక్యం సమాకర్ణ్య భగవాన్భవకృత్సుతః ।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ శివపాదయుగం స్మరన్ ॥ ౩ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస మహాబుద్ధే పారాశర్య మహేశితః ।
 చరితం సర్వపాపఘ్నం తోకలీలానుసారిణః ॥ ౪ ॥
 మహేశ్వరేణ సర్వస్మింస్త్రిపురే దైత్యసంకృతే ।
 దగ్ధే విశేషతస్తత్ర విస్మితాస్తైభవస్సరాః ॥ ౫ ॥
 న కిఞ్చిదబ్రువన్దేవాః సేన్ద్రోపేన్ద్రాదయస్తదా ।
 మహాతేజస్వినం రుద్రం సర్వే వీక్ష్య ససమ్భ్రమాః ॥ ౬ ॥
 మహాభయంకరం రౌద్రం ప్రజ్వలంతం దిశో దశ ।
 కోటిసూర్యప్రతీకాశం ప్రలయానలసన్నిభమ్ ॥ ౭ ॥
 భయాద్దేవం నిరీక్ష్యేవ దేవీం చ హిమవత్సుతామ్ ।
 బిభ్యిరే నిఖిలా దేవప్రముఖాస్తస్థరానతాః ॥ ౮ ॥
 దృష్ట్వానీకం తదా భీతం దేవానామృషిపుంజవాః ।
 న కిఞ్చిదూచుః సస్తస్థుః ప్రణేముస్తే సమస్తతః ॥ ౯ ॥
 అథ బ్రహ్మాపి సమ్భితో దృష్ట్వా రూపం చ శాంకరమ్ ।
 తుష్టావ తుష్టహృదయో దేవైః సహ సమాహితః ॥ ౧౦ ॥
 విష్ణునా చ సభీతేన దేవదేవం భవం హరమ్ ।
 త్రిపురారిం సగిరిజం భక్తాధీనం మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౧ ॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 దేవదేవ మహాదేవ భక్తానుగ్రహకారక ।
 ప్రసీద పరమేశాన సర్వదేవహితప్రద ॥ ౧౨ ॥
 ప్రసీద జగతాం నాథ ప్రసీదానందాయక ।
 ప్రసీద శంకర స్వామిన్ ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౧౩ ॥
 ఓంకారాయ నమస్తుభ్యమాకారపరతారక ।
 ప్రసీద సర్వదేవేశ త్రిపురఘ్న మహేశ్వర ॥ ౧౪ ॥
 నానావాచ్యాయ దేవాయ ప్రణతప్రియ శంకర ।
 అగుణాయ నమస్తుభ్యం ప్రకృతేః పురుషాత్పర ॥ ౧౫ ॥
 నిర్వికారాయ నిత్యాయ నిత్యతృప్తాయ భాస్వతే ।
 నిరంజనాయ దివ్యాయ త్రిగుణాయ నమోస్తు తే ॥ ౧౬ ॥
 సగుణాయ నమస్తుభ్యం స్వర్గేశాయ నమోస్తు తే ।

సదాశివాయ శాంతాయ మహేశాయ పినాకినే ॥ ౧౭ ॥
 సర్వజ్ఞాయ శరణ్యాయ సద్యోజాతాయ తే నమః ।
 వామదేవాయ రుద్రాయ తదాప్యపురుషాయ చ ॥ ౧౮ ॥
 అఘోరాయ సునేవ్యాయ భక్తాధీనాయ తే నమః ।
 ఈశానాయ వరేణ్యాయ భక్తానన్దప్రదాయినే ॥ ౧౯ ॥
 రక్ష రక్ష మహాదేవ భీతాన్నః సకలామరాన్ ।
 దద్ధ్యా చ త్రిపురం సర్వే కృతార్థా అమరాః కృతాః ॥ ౨౦ ॥
 స్తుత్యైవం దేవతాఃసర్వే నమస్కారం పృథక్పృథక్ ।
 చక్రుస్తే పరమప్రీతా బ్రహ్మాద్యాస్తు సదాశివమ్ ॥ ౨౧ ॥
 అథ బ్రహ్మ స్వయం దేవం త్రిపురారిం మహేశ్వరమ్ ।
 తుష్టావ ప్రణతో భూత్వా నతస్కంఠః కృతాఞ్జలిః ॥ ౨౨ ॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 భగవన్దేవదేవేశ త్రిపురాన్తక శఙ్కర ।
 త్వయి భక్తిః పరా మేఽస్తు మహాదేవానపాయినీ ॥ ౨౩ ॥
 సర్వదా మేఽస్తు సారథ్యం తవ దేవేశ శఙ్కర ।
 అనుకూలో భవ విభో సదా త్వం పరమేశ్వర ॥ ౨౪ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇతి స్తుత్వా విధిః శమ్భుం భక్తవత్సలమానతః ।
 విరరామ నతస్కంఠః కృతాఞ్జలిరుదారధీః ॥ ౨౫ ॥
 జనార్దనోఽపి భగవాన్ నమస్కృత్య మహేశ్వరమ్ ।
 కృతాఞ్జలివుటో భూత్వా తుష్టావ చ మహేశ్వరమ్ ॥ ౨౬ ॥
 విష్ణురువాచ ।
 దేవాధీశ మహేశాన దీనబన్ధో కృపాకర ।
 ప్రసీద పరమేశాన కృపాం కురు నతప్రియ ॥ ౨౭ ॥
 నిర్గుణాయ నమస్తుభ్యం పునశ్చ సగుణాయ చ ।
 పునః ప్రకృతిరూపాయ పునశ్చ పురుషాయ చ ॥ ౨౮ ॥
 పశ్చాద్ గుణస్వరూపాయ నతో విశ్వాత్మానే నమః ।
 భక్తిప్రియాయ శాంతాయ శివాయ పరమాత్మానే ॥ ౨౯ ॥

సదాశివాయ రుద్రాయ జగతాం పతయే నమః ।
 త్వయి భక్తిర్బ్రహ్మ మేఽద్య వర్ధమానా భవత్స్వతి ॥ ౩౦॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా విరరామాసౌ శైవప్రవరసత్తమః ।
 సర్వే దేవాః ప్రణమ్యోచుస్తతస్తం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౧॥
 దేవా ఊచుః ।
 దేవనాథ మహాదేవ కరుణాకర శఙ్కర ।
 ప్రసీద జగతాం నాథ ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౩౨॥
 ప్రసీద సర్వకర్తా త్వం నమామస్త్యాం వయం ముదా ।
 త్వయి భక్తిర్బ్రహ్మస్మాకం నిత్యం స్యాదనపాయినీ ॥ ౩౩॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇతి స్తుతశ్చ దేవేశో బ్రహ్మణా హరిణామరైః ।
 ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా శఙ్కరో లోకశఙ్కరః ॥ ౩౪॥
 శఙ్కర ఉవాచ ।
 హే విధే హే హరే దేవాః ప్రసన్నోఽస్మి విశేషతః ।
 మనోఽభిలషితం బ్రూత వరం సర్వే విచారతః ॥ ౩౫॥
 సనత్కుమారః ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా హరేణ మునిసత్తమ ।
 ప్రత్యూయః సర్వదేవాశ్చ ప్రసన్నేనాస్తరాత్మనా ॥ ౩౬॥
 సర్వే దేవా ఊచుః ।
 యది ప్రసన్నో భగవన్యది దేయో వరస్త్వయా ।
 దేవదేవేశ చాస్మభ్యం జ్ఞాత్వా దాసాన్హి నః సురాన్ ॥ ౩౭॥
 యదా దుఃఖం తు దేవానాం సమృధ్దేవసత్తమ ।
 తదా త్వం ప్రకటో భూత్వా దుఃఖం నాశయ సర్వదా ॥ ౩౮॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తో భగవాన్ రుద్రో బ్రహ్మణా హరిణామరైః ।
 యుగపత్న్యాహ తుష్టాత్మా తథేత్యస్తు నిరస్తరమ్ ॥ ౩౯॥
 స్తవైరేతైశ్చ తుష్టోఽస్మి దాస్యామి సర్వదా ధ్రువమ్ ।
 యదభీష్టతమం లోకే పఠతాం శృణ్వతాం సురాః ॥ ౪౦॥

ఇత్యుక్త్వా శక్కురః ప్రీతో దేవదుఃఖహరః సదా ।
సర్వదేవప్రియం యద్వై తత్సర్వం చ ప్రదత్తవాన్ ॥ ౪౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
దేవస్తుతివర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౨. ద్వాదశోఽధ్యాయః । దేవస్తుతివర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏతస్మిన్నస్తరే శమ్భుం ప్రసన్నం వీక్ష్య దానవః ।
తత్రాజగామ సుప్రీతో మయోఽదగ్ధః కృపాబలాత్ ॥ ౧॥

ప్రణనామ హరం ప్రీత్యా సురానన్యానపి ద్రువమ్ ।
కృతాఙ్గాలిర్నతస్కన్ధః ప్రణనామ పునస్సివమ్ ॥ ౨॥

అథోత్థాయ శివం దృష్ట్వా ప్రేక్షా గద్గదసుస్వరః ।
తుష్టావ భక్తిపూర్ణాత్మా స దానవవరో మయః ॥ ౩॥

మయ ఉవాచ ।

దేవదేవ మహాదేవ భక్తవత్సల శక్కుర ।
కల్పవృక్షస్వరూపోఽసి సర్వపక్షవివర్జితః ॥ ౪॥

జ్యోతీరూపో నమస్తేఽస్తు విశ్వరూప నమోఽస్తు తే ।
నమః పూతాత్మనే తుభ్యం పావనాయ నమో నమః ॥ ౫॥

చిత్రరూపాయ నిత్యాయ రూపాతీతాయ తే నమః ।
దివ్యరూపాయ దివ్యాయ సుదివ్యాకృతయే నమః ॥ ౬॥

నమః ప్రణతసర్వార్తినాశకాయ శివాత్మనే ।
కర్త్రే భర్త్రే చ సంహర్త్రే త్రిలోకానాం నమో నమః ॥ ౭॥

భక్తిగమ్యాయ భక్తానాం నమస్తుభ్యం కృపాలవే ।
తపఃసత్ఫలదాత్రే తే శివాకాన్త శివేశ్వర ॥ ౮॥

న జానామి స్తుతిం కర్తుం స్తుతిప్రియ పరేశ్వర ।
ప్రసన్నో భవ సర్వేశ పాహి మాం శరణాగతమ్ ॥ ౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య మయోక్తాం హి సంస్తుతిం పరమేశ్వరః ।
ప్రసన్నోఽభూద్ ద్విజశ్రేష్ఠ మయం ప్రోవాచ చాదరాత్ ॥ ౧౦ ॥

శివ ఉవాచ ।
వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽహం మయ దానవసత్తమ ।
మనోఽభిలషితం యత్రే తద్దాస్యామి న సంశయః ॥ ౧౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
శ్రుత్వా శివం వచః శమోభాః స మయో దానవర్షభః ।
ప్రత్యువాచ ప్రభుం నత్వా నతస్కన్ధః కృతాజ్ఞులిః ॥ ౧౨ ॥

మయ ఉవాచ ।
దేవదేవ మహాదేవ ప్రసన్నో యది మే భవాన్ ।
వరయోగ్యోఽస్మ్యహం చేద్ధి స్వభక్తిం దేహి శాశ్వతీమ్ ॥ ౧౩ ॥

స్వభక్తేషు సదా సఖ్యం దీనేషు చ దయాం సదా ।
ఉపేక్షామన్యజీవేషు ఖలేషు పరమేశ్వర ॥ ౧౪ ॥

కదాపి నాసురో భావో భవేన్మమ మహేశ్వర ।
నిర్భయః స్యాం సదా నాథ మగ్నస్త్యద్భజనే శుభే ॥ ౧౫ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇతి సమ్రార్థ్యమానస్తు శక్యరః పరమేశ్వరః ।
ప్రత్యువాచ మయం నాథః ప్రసన్నో భక్తవత్సలః ॥ ౧౬ ॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।
దానవర్షభ ధన్యస్త్యం మద్భక్తో నిర్వికారవాన్ ।
ప్రదత్తాస్తే వరాః సర్వోఽభీప్సితా యే తవాధునా ॥ ౧౭ ॥

గచ్ఛ త్వం వితలం లోకం రమణీయం దివోఽపి హి ।
సమేతః పరివారేణ నిజేన మమ శాసనాత్ ॥ ౧౮ ॥

నిర్భయస్తత్ర సన్నిష్ఠ సంహృష్టో భక్తిమాన్సదా ।
కదాపి నాసురో భావో భవిష్యతి మదాజ్ఞయా ॥ ౧౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాజ్ఞాం శిరసాధాయ శక్కురస్య మహాత్మనః ।

తం ప్రణమ్య సురాంశ్చాపి వితలం ప్రజగామ సః ॥ ౨౦॥

ఏతస్మిన్నస్తరే తే వై ముణ్డినశ్చ సమాగతాః ।

ప్రణమ్యోచుశ్చ తాన్సర్వాన్విష్ణుబ్రహ్మాదీకాన్ సురాన్ ॥ ౨౧॥

కుత్ర యామ వయం దేవాః కర్మ కిం కరవామహే ।

ఆజ్ఞాపయత నః శీఘ్రం భవదాదేశకారకాన్ ॥ ౨౨॥

కృతం దుష్కర్మ చాస్మాభిర్దేహారే హే విధే సురాః ।

దైత్యానాం శివభక్తానాం శివభక్తిర్వినాశితా ॥ ౨౩॥

కోటికల్పాని నరకే నో వాసస్తు భవిష్యతి ।

నోద్ధారో భవితా నూనం శివభక్తవిరోధినామ్ ॥ ౨౪॥

పరస్తు భవదిచ్ఛాత ఇదం దుష్కర్మ నః కృతమ్ ।

తచ్ఛాన్తి కృపయా బ్రూత వయం వః శరణాగతాః ॥ ౨౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా విష్ణుబ్రహ్మాదయఃసురాః ।

అబ్రువన్ముణ్డినస్తాన్తే స్థితానగ్రే కృతాజ్ఞలీన్ ॥ ౨౬॥

విష్ణ్వాదయ ఉచుః ।

న భేతవ్యం భవద్భిస్తు ముణ్డినో వై కదాచన ।

శివాజ్ఞయేదం సకలం జాతం చరితముత్తమమ్ ॥ ౨౭॥

యుష్మాకం భవితా నైవ కుగతిర్దుఃఖదాయినీ ।

శివదాసా యతో యూయం దేవర్షిహితకారకాః ॥ ౨౮॥

సురర్షిహితకృచ్ఛముఖః సురర్షిహితకృత్ప్రియః ।

సురర్షిహితకృన్పాణాం కదాపి కుగతిర్న హి ॥ ౨౯॥

అద్యతో మతమేతం హి ప్రవిష్టానాం నృణాం కలౌ ।

కుగతిర్భవితా బ్రూమః సత్యం నైవాత్ర సంశయః ॥ ౩౦॥

భవద్భిర్ముణ్డినో ధీరా గుప్తభావాన్మమాజ్ఞయా ।

తావన్మరుస్థలీ నేవ్యా కలిర్యావత్సమాప్రజేత్ ॥ ౩౧॥

ఆగతే చ కలౌ యూయం స్వమతం స్థాపయిష్యథ |

కలౌ తు మోహితా మూఢాఃసంక్లహీష్యన్తి వో మతమ్ || 3౨||

ఇత్యాజ్ఞప్తాః సురైశ్చేశ్చ ముణ్డీనస్తే మునీశ్వర |

నమస్కృత్య గతాస్తత్ర యథోద్దిష్టం స్వమాశ్రమమ్ || 33||

తతః స భగవాన్ రుద్రో దగ్ధ్వా త్రిపురవాసినః |

కృతకృత్యో మహాయోగీ బ్రహ్మద్వైరభిపూజితః || 3౪||

స్వగణైర్నిఖిలైర్దేవ్యా శివయా సహితః ప్రభుః |

కృత్వామరమహత్కార్యం ససుతోఽన్తరధాదథ || 3౫||

తతశ్చాన్తర్హితే దేవే పరివారాన్వితే శివే |

ధనుః శరరథాద్వైశ్చ ప్రాకారోఽన్తర్ధిమాగమత్ || 3౬||

తతో బ్రహ్మ హరిర్దేవా మునిగన్ధర్వకిన్నరాః |

నాగాః సర్పాశ్చాచస్పరసః సంహృష్టాశ్చాథ మానుషాః || 3౭||

స్వం స్వం స్థానం ముదా జగ్ముః శంసన్తః శాఙ్కరం యశః |

స్వం స్వం స్థానమనుప్రాప్య నిర్వృతిం పరమాం యయుః || 3౮||

ఏతత్తే కథితం సర్వం చరితం శశిమౌలినః |

త్రిపురక్షయసంసూచి పరలీలాన్వితం మహత్ || 3౯||

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం ధనధాన్యప్రవర్ధకమ్ |

స్వర్గదం మోక్షదం చాపి కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి || ౪౦||

ఇదం హి పరమాఖ్యానం యః పఠేచ్ఛృణుయాత్సదా |

ఇహ భుక్త్వాశ్చిలాన్కామాన్ అన్తే ముక్తిమవాప్నుయాత్ || ౪౧||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

ససత్కుమారపారాశర్యసంవాదే త్రిపురవధానన్తరదేవస్తుతిమయస్తుతిముణ్డీనివేశనదేవస్వస్థానగమన

నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః || ౨.౫.౧౨||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్యరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౩. త్రయోదశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవధోపాఖ్యానే శక్రజీవనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

భో బ్రహ్మన్భగవన్పూర్వం శ్రుతం మే బ్రహ్మపుత్రక ।

జలన్ధరం మహాదైత్యమవధీచ్ఛక్కురః ప్రభుః ॥ ౧॥

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ చరితం శశిమాలినః ।

విస్తారపూర్వకం శృణ్వన్కస్త్రప్రేక్ష్యత్తద్యశోఽమలమ్ ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం వ్యాససమ్ప్రప్తో బ్రహ్మపుత్రో మహామునిః ।

ఉవాచార్థవదవ్యగ్రం వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ ౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏకదా జీవశక్రౌ చ భక్త్యా పరమయా మునే ।

దర్శనం కర్తుమీశస్య కైలాసం జగ్ముతుర్భుశమ్ ॥ ౪॥

అథ గుర్విన్ద్రయోరాత్వాఽఽగమనం శక్కురః ప్రభుః ।

పరీక్షితుం తయోర్జ్ఞానం స్వదర్శనరతాత్మనోః ॥ ౫॥

దిగమ్బరోఽథ తన్మార్గమారుద్ధ్య సద్గతిః సతామ్ ।

జటాబధేన శిరసాతిష్ఠత్సంశోభితాననః ॥ ౬॥

అథ తౌ గురుశక్రౌ చ కుర్వంతౌ గమనం ముదా ।

ఆలోక్య పురుషం భీమం మార్గమధ్యేఽద్భుతాకృతిమ్ ॥ ౭॥

మహాతేజస్వినం శాన్తం జటాసమ్బద్ధమస్తకమ్ ।

మహాబాహుం మహోరస్కం గౌరం నయనభీషణమ్ ॥ ౮॥

అథో పురన్దరోఽపుచ్ఛత్స్వాధికారేణ దుర్మదః ।

పురుషం తం స్వమార్గాన్తః స్థితమజ్ఞాయ శక్కురమ్ ॥ ౯॥

పురన్దర ఉవాచ ।

కస్త్వం భోః కుత ఆయాతః కిం నామ వద తత్త్వతః ।

స్వస్థానే సంస్థితః శముఖః కిం వాన్యత్ర గతః ప్రభుః ॥ ౧౦॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శక్రేణేత్థం స పృష్టస్తు కిచ్ఛిన్నోవాచ తాపసః ।

శక్రః పునరపుచ్ఛద్వై నోవాచ స దిగమ్బరః ॥ ౧౧॥

పునః పురన్దరోఽపృచ్ఛల్లోకానామధిపేశ్వరః ।
 తూష్ణిమాస మహాయోగీ లీలారూపధరః ప్రభుః ॥ ౧౨ ॥
 ఇత్థం పునః పునః పృష్టః శక్రేణ స దిగమ్బరః ।
 నోవాచ కిఞ్చిద్భగవాన్ శక్రజ్ఞానపరీక్షయా ॥ ౧౩ ॥
 అథ చుక్రోధ దేవేశస్త్రోక్త్యైశ్వర్యగర్వితః ।
 ఉవాచ వచనం చైవ తం నిర్భర్త్య జటాధరమ్ ॥ ౧౪ ॥
 ఇన్ద్రో ఉవాచ ।
 రే మయా పృచ్ఛ్యమానోఽపి నోత్తరం దత్తవాససి ।
 అతస్తాస్యం హన్మి వజ్రేణ కస్తే త్రాతాస్తి దుర్మతే ॥ ౧౫ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుదీర్య తతో వజ్రీ సన్నిరీక్ష్య క్రుధా హి తమ్ ।
 హస్తుం దిగమ్బరం వజ్రముద్యతం స చకార హ ॥ ౧౬ ॥
 పురన్దరం వజ్రహస్తుం దృష్ట్వా దేవస్సదాశివః ।
 చకార స్తమ్భనం తస్య వజ్రపాతస్య శఙ్కరః ॥ ౧౭ ॥
 తతో రుద్రః క్రుధావిష్టః కరాలాక్షో భయఙ్కరః ।
 ద్రుతమేవ ప్రజజ్వాల తేజసా ప్రదహన్నివ ॥ ౧౮ ॥
 బాహుప్రతిష్ఠమ్భుభువా మన్యునాన్తః శచీపతిః ।
 సమదహ్యత భోగీవ మస్త్రరుద్ధపరాక్రమః ॥ ౧౯ ॥
 దృష్ట్వా బృహస్పతిస్తూర్ణం ప్రజ్వలన్తం స్వతేజసా ।
 పురుషం తం ధియా జ్ఞాత్వా ప్రణనామ హరం ప్రభుమ్ ॥ ౨౦ ॥
 కృతాఙ్జులిపుటో భూత్వా తతో గురురుదారధీః ।
 నత్వా చ దణ్డవద్భామౌ ప్రభుం స్తోతుం ప్రచక్రమే ॥ ౨౧ ॥
 గురురువాచ ।
 నమో దేవాధిదేవాయ మహాదేవాయ చాత్మనే ।
 మహేశ్వరాయ ప్రభవే త్ర్యమ్బకాయ కపర్దినే ॥ ౨౨ ॥
 దీననాథాయ విభవే నమోఽన్తకనిషూదినే ।
 త్రిపురఘ్నాయ శర్వాయ బ్రహ్మణే పరమేష్ఠినే ॥ ౨౩ ॥
 విరూపాక్షాయ రుద్రాయ బహురూపాయ శమ్భవే ।

విరూపాయాతిరూపాయ రూపాతీతాయ తే నమః ॥ ౨౪ ॥

యజ్ఞవిధ్వంసకర్త్రే చ యజ్ఞానాం ఫలదాయినే ।
నమస్తే మఖరూపాయ పరకర్మప్రవర్తినే ॥ ౨౫ ॥

కాలాన్తకాయ కాలాయ కాలభోగీధరాయ చ ।
నమస్తే పరమేశాయ సర్వత్ర వ్యాపినే నమః ॥ ౨౬ ॥

నమో బ్రహ్మశిరోహస్త్రే బ్రహ్మచన్ద్ర స్తుతాయ చ ।
బ్రహ్మణ్యాయ నమస్తేఽస్తు నమస్తే పరమాత్మనే ॥ ౨౭ ॥

త్వమగ్నిరనిలో వ్యోమ త్వమేవాపో వసున్ధరా ।
త్వం సూర్యశ్చన్ద్రమా భాని జ్యోతిశ్చక్రం త్వమేవ హి ॥ ౨౮ ॥

త్వమేవ విష్ణుస్తవం బ్రహ్మ తత్తుతస్తవం పరేశ్వరః ।
మునయః సనకాద్యాస్తవం నారదస్తవం తపోధనః ॥ ౨౯ ॥

త్వమేవ సర్వలోకేశస్తవమేవ జగదాత్మకః ।
సర్వాన్వయః సర్వభిన్నస్తవమేవ ప్రకృతేః పరః ॥ ౩౦ ॥

త్వం వై సృజసి లోకాంశ్చ రజసా విధినామభాక్ ।
సత్వేన హరిరూపస్తవం సకలం యాసి వై జగత్ ॥ ౩౧ ॥

త్వమేవాసి మహాదేవ తమసా హరరూపధృక్ ।
లీలయా భువనం సర్వం నిఖిలం పాఞ్చభౌతికమ్ ॥ ౩౨ ॥

త్వద్ధ్యానబలతఃసూర్యస్తపతే విశ్వభావన ।
అమృతం చ్యవతే లోకే శశి వాతి సమీరణః ॥ ౩౩ ॥

త్వద్ధ్యానబలతో మేఘశాముభ వర్షన్తి శిశ్కర ।
త్వద్ధ్యానబలతః శక్రస్త్రిలోకీం పాతి పుత్రవత్ ॥ ౩౪ ॥

త్వద్ధ్యానబలతో మేఘాః సర్వే దేవా మునీశ్వరాః ।
స్వాధికారం చ కుర్వన్తి చకితా భవతో భయాత్ ॥ ౩౫ ॥

త్వత్పాదకమలస్యైవ సేవనాద్భువి మానవాః ।
నాద్రీయన్తే సురాన్ రుద్ర లోకైశ్వర్యం చ భుజ్జితే ॥ ౩౬ ॥

త్వత్పాదకమలస్యైవ సేవనాదగమన్పరామ్ ।
గతిం యోగధనానామప్యగమ్యాం సర్వదుర్లభామ్ ॥ ౩౭ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

బృహస్పతిరితి స్తుత్వా శంకరం లోకశంకరమ్ ।
పాదయోః పాతయామాస తస్యేశస్య పురన్దరమ్ ॥ ౩౮॥

పాతయిత్వా చ దేవేశమిన్ద్రం నతశిరోధరమ్ ।
బృహస్పతిరువాచేదం ప్రశ్రయావనతశ్శివమ్ ॥ ౩౯॥

బృహస్పతిరువాచ ।
దీనానాథ మహాదేవ ప్రణతం తవ పాదయోః ।
సముద్ధర చ శాన్తం స్వం క్రోధం నయనజం కురు ॥ ౪౦॥

తుష్టో భవ మహాదేవ పాహీన్ద్రం శరణాగతమ్ ।
అగ్నిరేష శమం యాతు భాలనేత్రసముదభవః ॥ ౪౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య గురోర్వాక్యం దేవదేవో మహేశ్వరః ।
ఉవాచ కరుణాసిన్ధుర్మేఘనిర్ద్వాదయా గిరా ॥ ౪౨॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।
క్రోధం చ నిస్సృతం నేత్రాద్ధారయామి బృహస్పతే ।
కథం హి కఇచ్ఛుకీం సర్వః సన్తతే నోఙ్ఘితాం పునః ॥ ౪౩॥

సనత్కుమార ఉవాచు
ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శంకరస్య బృహస్పతిః ॥
ఉవాచ క్లిష్టరూపశ్చ భయవ్యాకులమానసః । ౪౪॥

బృహస్పతిరువాచ ।
హే దేవ భగవన్భక్తా అనుకమ్యూః సదైవ హి ।
భక్తవత్సలనామేతి త్వం సత్యం కురు శంకర ॥ ౪౫॥

క్షేప్తుమన్యత్ర దేవేశ స్వతేజోఽత్యుగ్రమర్హసి ।
ఉద్ధర్తః సర్వభక్తానాం సముద్ధర పురన్దరమ్ ॥ ౪౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యుక్తో గురుణా రుద్రో భక్తవత్సలనామభాక్ ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా సురేజ్యం ప్రణతార్తిహో ॥ ౪౭॥

శివ ఉవాచ ।

ప్రీతః స్తుత్యానయా తాత దదామి వరముత్తమమ్ |
 ఇన్ద్రస్య జీవదానేన జీవేతి త్వం ప్రథాం వ్రజ || ౪౮||
 సముద్భూతోఽనలో యోఽయం భాలనేత్రాత్సురేశహా |
 ఏనం త్యక్ష్యామ్యహం దూరే యథేన్ద్రం వైవ పీడయేత్ || ౪౯||

సనత్కుమార ఉవాచ |
 ఇత్యుక్త్వా తం కరే ధృత్వా స్వతేజోఽనలమద్భుతమ్ ||

భాలనేత్రాత్సముద్భూతం ప్రాక్షిపల్లవణామ్భసి | ౫౦||

తతశ్చాన్తర్ధధే రుద్రో మహాశీలాకరః ప్రభుః |
 గురుశక్రౌ భయాన్ముక్తౌ జగ్ముతుః సుఖముత్తమమ్ || ౫౧||

యదర్థం గమనోద్యుక్తౌ దర్శనం ప్రాప్య తస్య వై |
 కృతార్థౌ గురుశక్రౌ హి స్వస్థానం జగ్ముతుర్ముదా || ౫౨||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 జలన్ధరవధోపాఖ్యానే శక్రజీవనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః || ౨.౫.౧౩||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౪. చతుర్దశోఽధ్యాయః | జలన్ధరవధోపాఖ్యానే
 జలన్ధరోత్పత్తివివాహవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 సనత్కుమార సర్వజ్ఞ బ్రహ్మపుత్ర నమోఽస్తు తే |
 శ్రుతేయమద్భుతా మేఽద్య కథా శమ్భోర్మహాత్మనః || ౧||

క్షిప్తే స్వతేజసి బ్రహ్మన్ఫాలనేత్రసముద్భవే |
 లవణామ్భసి కిం తాతాభవత్తత్ర వదాశు తత్ || ౨||

సనత్కుమార ఉవాచ |

శ్శృణు తాత మహాప్రాజ్ఞ శివలీలాం మహాద్భుతామ్ |
 యచ్ఛ్చుత్వా శ్రద్ధయా భక్తో యోగినాం గతిమాప్పుయాత్ || ౩||

అథో శివస్య తత్రేణో భాలనేత్రసముద్భవమ్ ।
 ఉప్తం చ లవణామ్భోధౌ సద్యో బాలత్వమాప హ ॥ ౪॥
 తత్ర వై సిన్ధుగంగాయాః సాగరస్య చ సజ్జమే ।
 రురోదోచ్చైః స వై బాలః సర్వలోకభయఙ్కరః ॥ ౫॥
 రుదతస్తస్య శబ్దేన ప్రాకమ్పద్ధరణీ ముహుః ।
 స్వర్గశ్చ సత్యలోకశ్చ తత్స్వనాద్ బధిరీకృతః ॥ ౬॥
 బాలస్య రోదనేనైవ సర్వే లోకాశ్చ తత్రసుః ।
 సర్వతో లోకపాలాశ్చ విహ్వలీకృతమానసాః ॥ ౭॥
 కిం బహూక్తేన విప్రేన్ద్రైః చచాల సచరాచరమ్ ।
 భువనం నిఖిలం తాత రోదనాత్తచ్చిశోర్విభో ॥ ౮॥
 అథ తే వ్యాకులాః సర్వే దేవాః సమునయో ద్రుతమ్ ।
 పితామహం లోకగురుం బ్రహ్మీణం శరణం యయుః ॥ ౯॥
 తత్ర గత్వా చ తే దేవా మునయశ్చ సవాసవాః ।
 ప్రణమ్య చ సుసంస్తుత్య ప్రోచుస్తం పరమేష్ఠినమ్ ॥ ౧౦॥
 దేవా ఊచుః ।
 లోకాధీశ సురాధీశ భయం నః సముపస్థితమ్ ।
 తన్నాశయ మహాయోగిన్ జాతోఽయం హ్యద్భుతో రవః ॥ ౧౧॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం బ్రహ్మో లోకపితామహాః ॥
 గన్తుమైచ్ఛత్రతస్తత్ర కిమేతదితి విస్మితః । ౧౨॥
 తతో బ్రహ్మో సురైస్తాతావతరత్సత్యలోకతః ।
 రసాం తజ్ఞాతుమిచ్ఛన్న సముద్రమగమత్తదా ॥ ౧౩॥
 యావత్తత్రాగతో బ్రహ్మో సర్వలోకపితామహాః ।
 తావత్సముద్రస్యోత్సజ్ఞే తం బాలం స దదర్శ హ ॥ ౧౪॥
 ఆగతం విధిమాలోక్య దేవరూప్యథ సాగరః ।
 ప్రణమ్య శిరసా బాలం తస్యోత్సజ్ఞే న్యవేశయత్ ॥ ౧౫॥
 తతో బ్రహ్మోబ్రవీద్వాక్యం సాగరం విస్మయాన్వితః ।
 జలరాశే ద్రుతం బ్రూహి కస్యాయం శిశురద్భుతః ॥ ౧౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

బ్రహ్మణో వాక్యమాకర్ణ్య ముదితః సాగరస్తదా ।
ప్రత్యువాచ ప్రజేశం స నత్వా స్తుత్వా కృతాఙ్ఘ్రిః ॥ ౧౭॥

సముద్ర ఉవాచ ।

భో భో బ్రహ్మన్మయా ప్రాప్తో బాలకోఽయమజానతా ।
ప్రభవం సిన్ధుగఙ్గాయామకస్మాత్సర్వలోకప ॥ ౧౮॥

జాతకర్మాదిసంస్కారాన్కురుష్వాస్య జగద్గురో ।
జాతకోక్తఫలం సర్వం విధాతర్వక్తుమర్హసి ॥ ౧౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏవం వదతి పాథోధౌ స బాలః సాగరాత్మజః ।
బ్రహ్మణమగ్రహీత్కణ్ఠో విధున్వన్తం ముహుర్ముహుః ॥ ౨౦॥

విధూననం చ తస్యైవం సర్వలోకకృతో విధేః ।
పీడితస్య చ కాలేయ నేత్రాభ్యామగమజ్జలమ్ ॥ ౨౧॥

కరాభ్యామబ్ధిజాతస్య తత్పుతస్య మహౌజనః ।
కథఞ్చన్ముక్తకణ్ఠస్తు బ్రహ్మ ప్రోవాచ సాదరమ్ ॥ ౨౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శృణు సాగర వక్ష్యామి తవాస్య తనయస్య హి ।
జాతకోక్తఫలం సర్వం సమాధానరతః ఖలు ॥ ౨౩॥

నేత్రాభ్యాం విధృతం యస్మాదనేనైవ జలం మమ ।
తస్మాజ్జలన్ధరేతీహ ఖ్యాతో నామ్నా భవత్వసౌ ॥ ౨౪॥

అధునైవైష తరుణః సర్వశాస్త్రార్థపారగః ।
మహాపరాక్రమో ధీరో యోధా చ రణదుర్ముదః ॥ ౨౫॥

భవిష్యతి చ గమ్భీరః త్వం యథా సమరే గుహః ।
సర్వజ్ఞేతా చ సక్లమే సర్వసమ్పద్విరాజితః ॥ ౨౬॥

దైత్యానామధిపో బాలః సర్వేషాం చ భవిష్యతి ।
విష్టోరపి భవేజ్జేతా న కుతశ్చిత్పరాభవః ॥ ౨౭॥

అవధ్యః సర్వభూతానాం వినా రుద్రం భవిష్యతి ।

యత ఏష సముద్భూతస్తత్రేదాసీం గమిష్యతి ॥ ౨౮॥
 పతివ్రతాస్య భవితా పత్నీ సౌభాగ్యవర్ధినీ ।
 సర్వాఙ్గుసన్ధరీ రమ్యా ప్రియవాక్చీలసాగరా ॥ ౨౯॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా శుక్రమాహూయ రాజ్యే తం చాభ్యషేచయత్ ।
 ఆమస్త్య సరితాం నాథం బ్రహ్మీన్ద్రానమన్వగాత్ ॥ ౩౦॥
 అథ తద్దర్శనోత్ఫుల్లనయనః సాగరస్తదా ।
 తమాత్మజం సమాదాయ స్వగేహమగమన్ముదా ॥ ౩౧॥
 అపోషయన్మహోపాయైః స్వబాలం ముదితాత్మకః ।
 సర్వాఙ్గుసన్ధరం రమ్యం మహాద్భుతసుతేజసమ్ ॥ ౩౨॥
 అథామ్బుధిః సమాహూయ కాలనేమిం మహాసురమ్ ।
 వృన్దాభిధాం సుతాం తస్య తద్భార్యార్థమయాచత ॥ ౩౩॥
 కాలనేమ్యసురో వీరోఽసురాణాం ప్రవరః సుధీః ।
 సాధు మేనేమ్బుధేర్యాఙ్గాం స్వకర్మనిపుణో మునే ॥ ౩౪॥
 జలన్ధరాయ వీరాయ సాగరప్రభవాయ చ ।
 దదౌ బ్రహ్మవిధానేన స్వసుతాం ప్రాణవల్లభామ్ ॥ ౩౫॥
 తదోత్సవో మహానాసీద్వివాహే చ తయోస్తదా ।
 సుఖం ప్రాపుర్నదా నద్యోఽసురాశ్చైవాఖిలా మునే ॥ ౩౬॥
 సముద్రోఽతి సుఖం ప్రాప సుతం దృష్ట్వా హి సస్త్రియమ్ ।
 దానం దదౌ ద్విజాతిభ్యోఽప్యన్యేభ్యశ్చ యథావిధి ॥ ౩౭॥
 యే దేవైర్నిర్జితాః పూర్వం దైత్యాః పాతాలసంస్థితాః ।
 తే హి భూమణ్డలం యాతా నిర్భయాః తముపాశ్రితాః ॥ ౩౮॥
 తే కాలనేమిప్రముఖాస్తతోఽసురాః
 తస్మై సుతాం సిన్ధుసుతాయ దత్త్వా ।
 బభూవురత్యన్తముదాన్వితా హి
 తమాశ్రితా దేవవినిర్జయాయ ॥ ౩౯॥
 స చాపి వీరోఽమ్బుధిబాలకోఽసౌ
 జలన్ధరాఖ్యోఽసురవీరవీరః ।

సమ్ప్రప్య భార్యామతిసున్దరీం వశీ
చకార రాజ్యం హి కవిప్రభావాత్ || ౪౦||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్దరవధోపాఖ్యానే జలన్దరోత్పత్తివివాహవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ||
౨.౫.౧౪||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౫. పంచదశోఽధ్యాయః । జలన్దరవధోపాఖ్యానే
దేవజలన్దరయుద్ధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏకదా వారిధిసుతో వృన్దాపతిరుదారధీః ।

సభార్యః సంస్థితో వీరోఽసురైః సర్వైః సమన్వితః || ౧||

తత్రాజగామ సుప్రీతః సువరాస్త్రస్తథ భార్గవః ।

తేజః పుష్కాః మూర్త ఇవ భాసయన్సకలా దిశః || ౨||

తం దృష్ట్వా గురుమాయాన్తమసురాస్తేఽఖిలా ద్రుతమ్ ।

ప్రణేమః ప్రీతమనసః సిన్ధపుత్రోఽపి సాదరమ్ || ౩||

దత్త్వాశీర్షచనం తేభ్యో భార్గవస్తేజసాం నిధిః ।

నిషసాదాసనే రమ్యే సస్తస్థుస్తేఽపి పూర్వవత్ || ౪||

అథ సిన్ధ్వాత్మజో వీరో దృష్ట్వా ప్రీత్యా నిజాం సభామ్ ।

జలన్దరః ప్రసన్నోఽభూదనష్టవరశాసనః || ౫||

తత్స్థితం చిన్నశిరసం దృష్ట్వా రాహుం స దైత్యరాట్ ।

పప్రచ్ఛ భార్గవం శీఘ్రమిదం సాగరనన్దనః || ౬||

జలన్దర ఉవాచ ।

కేనేదం విహితం రాహోః శిరశ్చేదనకం ప్రభో ।

తద్బ్రాహ్మినిఖిలం వృత్తం యథావత్తత్త్వతో గురో || ౭||

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సిన్ధుపుత్రస్య భార్గవః ।
స్మృత్వా శివపదామ్బోజం ప్రత్యువాచ యథార్థవత్ ॥ ౮॥

శుక్ర ఉవాచ ।

జలన్ధర మహావీర సర్వాసురసహాయక ।
శృణు వృత్తాన్తమఖిలం యథావత్కథయామి తే ॥ ౯॥

పురాభవద్ బలిరీస్వరో విరోచనసుతో బలీ ।
హిరణ్యకశిపోఽచ్చైవ ప్రపౌత్రో ధర్మవిత్తమ ॥ ౧౦॥

పరాజితాః సురాస్తేన రమేశం శరణం యయుః ।
సవాసవాః స్వవృత్తాన్తమాచఖ్యుః స్వార్థసాధకాః ॥ ౧౧॥

తదాజ్ఞయాఽసురైః సార్థం చక్రుః సన్ధిమథో సురాః ।
స్వకార్యసిద్ధయే తాత ఫలకర్మవిచక్షణాః ॥ ౧౨॥

అథామృతార్థే సిన్ధోశ్చ మన్థనం చక్రురాదరాత్ ।
విష్ణోః సహాయినస్తే హి సురాః సర్వేఽసురైస్సహ ॥ ౧౩॥

తతో రత్నోపహరణమకార్షురైత్యశత్రవః ।
జగృహుర్యత్నతో దేవాః పపురప్యమృతం ఫలాత్ ॥ ౧౪॥

తతః పరాభవం చక్రురసురాణాం సహాయతః ।
విష్ణోః సురాః సశక్రాస్తేఽమృతపానాద్బలాన్వితాః ॥ ౧౫॥

శిరశ్చేదం చకారాసౌ పిబతశ్చామృతం హరిః ।
రాహోర్దేవసభాయాం వై పక్షపాతీ హరేస్సదా ॥ ౧౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏవం కవిస్తస్య శిరశ్చేదం రాహోః శశంస చ ।
అమృతార్థే సముద్రస్య మన్థనం దేవకారితమ్ ॥ ౧౭॥

రత్నోపహరణం చైవ దైత్యానాం చ పరాభవమ్ ।
దేవైరమృతపానం చ కృతం సర్వం చ విస్తరాత్ ॥ ౧౮॥

తదాకర్ణ్య మహావీరోఽమ్బుధిబాలః ప్రతాపవాన్ ।
చుక్రోధ క్రోధరక్తాక్షః స్వపితుర్మన్థనం తదా ॥ ౧౯॥

అథ దూతం సమాహూయ ఘస్మరాభిధముత్తమమ్ ।

సర్వం శశంస చరితం యదాహ గురురాత్మవాన్ ॥ ౨౦॥

అథ తం ప్రేషయామాస స్వదూతం శక్రసన్నిధౌ ।

సమ్మాన్య బహుశః ప్రీత్యాఽభయం దత్త్వా విశారదమ్ ॥ ౨౧॥

దూతస్త్రివిష్టపం తస్య జగామారమలం సుధీః ।

ఘస్మరోఽముద్బధిబాలస్య సర్వదేవసమన్వితమ్ ॥ ౨౨॥

తత్ర గత్వా స దూతస్తు సుధర్మాం ప్రాప్య సత్వరమ్ ।

గర్వాదఖర్వమౌర్హి దేవేన్ద్రం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౩॥

ఘస్మర ఉవాచ ।

జలన్ధరోఽబ్ధితనయః సర్వదైత్యజనేశ్వరః ।

సుప్రతాపీ మహావీరః స్వయం కవిసహాయవాన్ ॥ ౨౪॥

దూతోఽహం తస్య వీరస్య ఘస్మరాఖ్యో న ఘస్మరః ।

ప్రేషితస్తేన వీరేణ త్వత్సకాశమిహాగతః ॥ ౨౫॥

అవ్యాహతాఙ్గాః సర్వత్ర జలన్ధర ఉదగ్రధీః ।

నిర్జితాఖిలదైత్యారిః స యదాహ శృణుష్య తత్ ॥ ౨౬॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

కస్మాత్త్వయా మమ పితా మథితః సాగరోఽద్రిణా ।

నీతాని సర్వరత్నాని పితుర్మే దేవతాధమ ॥ ౨౭॥

ఉచితం న కృతం తేఽద్య తాని శీఘ్రం ప్రయచ్ఛ మే ।

మమాయాహి విచార్యేత్థం శరణం దైవతైః సహ ॥ ౨౮॥

అన్యథా తే భయం భూరి భవిష్యతి సురాధమ ।

రాజ్యవిధ్వంసనం చైవ సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౨౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి దూతవచః శ్రుత్వా విస్మితస్త్రిదశాధిపః ।

ఉవాచ తం స్మరన్నిన్ద్రో భయరోషసమన్వితః ॥ ౩౦॥

అద్రయో మద్భయాత్ తస్మాః స్వకుక్షిస్థా యతః కృతాః ।

అన్యేఽపి మద్ ద్విషస్తేన రక్షితా దితిజాః పురా ॥ ౩౧॥

తస్మాత్తద్రక్షజాతం తు మయా సర్వం హృతం కిల ।

న తిష్ఠతి మమ ద్రోహీ సుఖం సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౩౨॥

శఙ్ఖోఽప్యేవం పురా దైత్యో మాం ద్విషన్నాగరాత్మజః ।
అభవన్నూఢచిత్తస్తు సాధుసంకాత్యముఙ్ఘతః ॥ ౩౩॥

మమానుజేన హరిణా నిహతః స హి పాపధీః ।
హింసకః సాధుసంకస్య పాపిష్ఠః సాగరోదరే ॥ ౩౪॥

తద్ గచ్ఛ దూత శీఘ్రం త్వం కథయస్వాస్య తత్త్వతః ।
అభిపుత్రస్య సర్వం హి సిన్ధోర్మన్థనకారణమ్ ॥ ౩౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్థం విసర్జితో దూతో ఘనూరాఖ్యః సుబుద్ధిమాన్ ।
తదేన్ద్రేణాగమత్తార్ణం యత్ర వీరో జలన్ధరః ॥ ౩౬॥

తదిదం వచనం దైత్యరాజో హి తేన ధీమతా ।
కథితో నిఖిలం శక్రప్రోక్తం దూతేన వై తదా ॥ ౩౭॥

తన్నిశమ్య తతో దైత్యో రోషాత్ప్రస్ఫురితాధరః ।
ఉద్యోగమకరోత్తార్ణం సర్వదేవజిగీషయా ॥ ౩౮॥

తదోద్యోగేఽసురేన్ద్రస్య దిగ్భ్యః పాతాలతస్తథా ।
దితిజాః ప్రత్యపద్యన్తే కోటిశః కోటిశస్తథా ॥ ౩౯॥

అథ శుమ్భునిశుమ్భాద్వైర్బలాధిపతికోటిభిః ।
నిర్జగామ మహావీరః సిన్ధపుత్రః ప్రతాపవాన్ ॥ ౪౦॥

ప్రాప త్రివిష్టపం సద్యః సర్వసైన్యసమావృతః ।
దధ్మా శఙ్ఖం జలధిజో నేదుర్విరాశ్చ సర్వతః ॥ ౪౧॥

గత్వా త్రివిష్టపం దైత్యో నన్దనాధిపితోఽభవత్ ।
సర్వసైన్యం సమావృత్య కుర్వాణః సింహవద్రవమ్ ॥ ౪౨॥

పురమావృత్య తిష్ఠత్తద్ దృష్ట్వా సైన్యబలం మహత్ ।
నిర్యయుస్తమరావత్యా దేవా యుద్ధాయ దంశితాః ॥ ౪౩॥

తతః సమభవద్యుద్ధం దేవదానవసేనయోః ।
ముసలైః పరిఘైర్బాణైర్గదాపరశుశక్తిభిః ॥ ౪౪॥

తేఽన్యోఽన్యం సమధావేతాం జఘ్నుతుశ్చ పరస్పరమ్ ।
క్షణేనాభవతాం సేనే రుధిరౌఘపరిప్లుతే ॥ ౪౫॥

పతితైః పాత్యమానైశ్చ గజాశ్వరథపత్తిభిః ।

వ్యరాజత రణే భూమిః సన్ధ్యాభ్రపటలైరివ ॥ ౪౬ ॥
 తత్ర యుద్ధే మృతానైత్యాన్భార్గవస్తానజీవయత్ ।
 విద్యయామృతజీవిన్యా మన్త్రితైస్తోయబిన్ధుభిః ॥ ౪౭ ॥
 దేవానపి తథా యుద్ధే తత్రాజీవయదగ్గిరాః ।
 దివ్యోషధైః సమాసీయ ద్రోణాద్రేః స పునః పునః ॥ ౪౮ ॥
 దృష్టవాన్స తథా యుద్ధే పునరేవ సముత్థితాన్ ।
 జలన్ధరః క్రోధవశో భార్గవం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౪౯ ॥
 జలన్ధర ఉవాచ ।
 మయా దేవా హతా యుద్ధే ఉత్తిష్ఠన్తి కథం పునః ।
 త్వత్తః సజ్జీవినీ విద్యా నైవాన్యతీతి వై శ్రుతా ॥ ౫౦ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాకర్ష్య వచస్తస్య సిన్ధుపుత్రస్య భార్గవః ।
 ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా గురుః శుక్రో జలన్ధరమ్ ॥ ౫౧ ॥
 శుక్ర ఉవాచ ।
 దివ్యోషధీః సమాసీయ ద్రోణాద్రేరగ్గిరాః సురాన్ ।
 జీవయత్యేష వై తాత సత్యం జానీహి మే వచః ॥ ౫౨ ॥
 జయమిచ్చసి చేత్తాత శ్శృణు మే వచనం శుభమ్ ।
 తతః సోఽరం భుజాభ్యాం త్వం ద్రోణమభావుపాహర ॥ ౫౩ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తః స తు దైత్యేన్ద్రో గురుణా భార్గవేణ హ ।
 ద్రుతం జగామ యత్రాసావాస్తే వైవాద్దిరాట్ చ సః ॥ ౫౪ ॥
 భుజాభ్యాం తరసా దైత్యో నీత్వా ద్రోణం చ తం తదా ।
 ప్రాక్షిపత్సాగరే తూర్ణం చిత్రం న హరతేజసి ॥ ౫౫ ॥
 పునరాయాన్మహావీరస్సిన్ధుపుత్రో మహాహవమ్ ।
 జఘానాస్త్రైశ్చ వివిధైః సురాన్కృత్వా బలం మహత్ ॥ ౫౬ ॥
 అథ దేవాన్స్తాన్దృష్ట్వా ద్రోణాద్రిమగమద్ గురుః ।
 తావత్తత్ర గిరీద్రం తం న దదర్శ సురార్చితః ॥ ౫౭ ॥

జ్ఞాత్వా దైత్యహృతం ద్రోణం ధీషణో భయవిహ్వలః |
ఆగత్య దేవాన్ప్రవాచ జీవో వ్యాకులమానసః || ౫౮ ||

గురురువాచ |

పలాయధ్వం సురాః సర్వే ద్రోణో నాస్తి గిరిర్మహాన్ |
ద్రువం ధ్వస్తశ్చ దైత్యేన పాథోధితనయేన హి || ౫౯ ||

జలన్ధరో మహాదైత్యో నాయం జేతుం క్షమో యతః |
రుద్రాంశసమ్భవో హ్యేష సర్వామరవిమర్దనః || ౬౦ ||

మయా జ్ఞాతః ప్రభావోఽస్య యథోత్పన్నః స్వయం సురాః |
శివాపమానకృచ్ఛక్రచేష్టితం స్మరతాఖిలమ్ || ౬౧ ||

సనత్కుమార ఉవాచ |

శ్రుత్వా తద్వచనం దేవాఃసురాచార్యప్రకీర్తితమ్ |
జయాశాం త్యక్తవన్నే భయవిహ్వలితాస్తథా || ౬౨ ||

దైత్యరాజేన తేనాతిహన్యమానాః సమస్తతః |
ధైర్యం త్యక్త్వాఽపలాయంత దిశో దశ సవాసవాః || ౬౩ ||

దేవాన్విద్రావితాన్ప్రప్త్వా దైత్యః సాగరనన్దనః |
శంఖభేరీజయరవైః ప్రవివేశామరావతీమ్ || ౬౪ ||

ప్రవిష్టే నగరీం దైత్యే దేవాః శక్రపురోగమాః |
సువర్ణాద్రిగుహం ప్రాప్తా న్యవసన్దైత్యతాపితాః || ౬౫ ||

తదైవ సర్వేష్యసురోఽధికారే-
ష్యిన్ద్రాదికానాం వినివేశ్య సమ్యక్ |
శుమ్భాదికాన్దైత్యవరాన్ పృథక్పృథక్
స్వయం సువర్ణాద్రిగుహం వ్యగాన్మునే || ౬౬ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్ధరవధోపాఖ్యానే దేవజలన్ధరయుద్ధవర్ణనం నామ పంచాదశోఽధ్యాయః ||
౨.౫.౧౫ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్త్యారాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డః

౨.౫.౧౬. షోడశోఽధ్యాయః । దేవయుద్ధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

పునర్దైత్యం సమాయాంతం దృష్ట్వా దేవాః సవాసవాః ।

భయాత్ప్రకమ్పితాః సర్వే సహైవాదుద్రువుర్పుతమ్ ॥ ౧॥

వైకుంఠం ప్రయయుః సర్వే పురస్కృత్య ప్రజాపతిమ్ ।

తుష్టువుస్తే సురా నత్వా సప్రజాపతయోఽఖిలాః ॥ ౨॥

దేవా ఉచుః ।

హృషీకేశ మహాబాహో భగవన్ మధుసూదన ।

నమస్తే దేవదేవేశ సర్వదైత్యవినాశక ॥ ౩॥

మత్స్యరూపాయ తే విష్ణో వేదాస్నితవతే నమః ।

సత్యవ్రతేన సద్రాజ్ఞా ప్రలయాభివిహారిణే ॥ ౪॥

కుర్వాణానాం సురాణాం చ మథనాయోద్యమం భృశమ్ ।

బిభ్రతే మన్దరగిరిం కూర్మరూపాయ తే నమః ॥ ౫॥

నమస్తే భగవన్నాథ క్రతవే సూకరాత్మనే ।

వసున్ధరాం జనాధారాం మూర్ధతో బిభ్రతే నమః ॥ ౬॥

వామనాయ నమస్తుభ్యముప్రేన్ద్రాఖ్యాయ విష్ణవే ।

విప్రరూపేణ దైత్యేన్ద్రం బలిం ఛలయతే విభో ॥ ౭॥

నమః పరశురామాయ క్షత్రనిః క్షత్రకారిణే ।

మాతుర్హితకృతే తుభ్యం కుపితాయాసతాం ద్రుహే ॥ ౮॥

రామాయ లోకరామాయ మర్యాదాపురుషాయ తే ।

రావణాన్తకరాయాశు సీతాయాః పతయే నమః ॥ ౯॥

నమస్తే జ్ఞానగూఢాయ కృష్ణాయ పరమాత్మనే ।

రాధావిహారశీలాయ నానాశీలాకరాయ చ ॥ ౧౦॥

నమస్తే గూఢదేహాయ వేదనిన్దాకరాయ చ ।

యోగాచార్యాయ జైనాయ బౌద్ధరూపాయ మాపతే ॥ ౧౧॥

నమస్తే కల్కిరూపాయ మ్లేచ్ఛానామన్తకారిణే ।

అనస్తశక్తిరూపాయ సద్ధర్మస్థాపనాయ చ || ౧౨||
 నమః కపిలరూపాయ దేవహూత్యై మహాత్మనే |
 వదతే సాంఖ్యయోగం చ సాంఖ్యచార్యాయ వై ప్రభో || ౧౩||
 నమః పరమహంసాయ జ్ఞానం సంవదతే పరమ్ |
 విధాత్రే జ్ఞానరూపాయ యేనాత్మా సమ్ప్రసీదతి || ౧౪||
 వేదవ్యాసాయ వేదానాం విభాగం కుర్వతే నమః |
 హితాయ సర్వలోకానాం పురాణరచనాయ చ || ౧౫||
 ఏవం మత్స్యదితనుభిర్భక్తకార్యోద్యతాయ తే |
 సర్గస్థితిధ్వంసకర్త్రే నమస్తే బ్రహ్మణే ప్రభో || ౧౬||
 ఆర్తిహస్త్రే స్వదాసానాం సుఖదాయ శుభాయ చ |
 పీతామ్బరాయ హరయే తార్క్ష్యయానాయ తే నమః ||
 సర్వక్రియాయైకకర్త్రే శరణ్యాయ నమో నమః | ౧౭||
 దైత్యసంతాపితామర్త్యదుఃఖాదిధ్వంసవజ్రక |
 శేషతల్పశయామార్కచన్ద్రనేత్రాయ తే నమః || ౧౮||
 కృపాసిన్ధో రమానాథ పాహి నః శరణాగతాన్ |
 జలన్దరేణ దేవాశ్చ స్వర్గాత్సర్వే నిరాకృతాః || ౧౯||
 సూర్యో నిస్సారితః స్థానాచ్ఛన్ద్రో వహ్నిస్తథైవ చ |
 పాతాలాన్నాగరాజశ్చ ధర్మరాజో నిరాకృతః || ౨౦||
 విచరన్తి యథా మర్త్యాః శోభన్తే నైవ తే సురాః |
 శరణం తే వయం ప్రాప్తా వధస్తస్య విచిన్త్యతామ్ || ౨౧||
 సనత్కుమార ఉవాచ |
 ఇతి దీనవచః శ్రుత్వా దేవానాం మధుసూదనః |
 జగాద కరుణాసిన్ధుర్మేఘనిర్ద్వాదయా గిరా || ౨౨||
 విష్ణురువాచ |
 భయం త్యజత హే దేవా గమిష్యామ్యహమాహవమ్ |
 జలన్దరేణ దైత్యేన కరిష్యామి పరాక్రమమ్ || ౨౩||
 ఇత్యుక్త్యా సహసోత్థాయ దైత్యారిః ఖిన్నమానసః |
 ఆరోహధ్రుడం వేగాత్కృపయా భక్తవత్సలః || ౨౪||

గచ్ఛంతం వల్లభం దృష్ట్వా దేవైస్సార్థం సముద్రజా ।
సాంజ్ఞలిర్వాష్పనయనా లక్ష్మీర్వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౫॥

లక్ష్మ్యువాచ ।
అహం తే వల్లభా నాథ భక్తా యది చ సర్వదా ।
తత్కథం తే మమ భ్రాతా యుద్ధే వధ్యః కృపానిధే ॥ ౨౬॥

విష్ణురువాచ ।
జలన్దరేణ దైత్యేన కరిష్యామి పరాక్రమమ్ ।
తైః సంస్తుతో గమిష్యామి యుద్ధాయ త్వరితాన్వితః ॥ ౨౭॥

రుద్రాంశనమ్భవత్వాచ్చ బ్రహ్మణో వచనాదపి ।
ప్రీత్యా చ తవ నైవాయం మమ వధోఽ జలన్దరః ॥ ౨౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యుక్త్వా గరుడారూఢః శంఖచక్రగదాసిభృత్ ।
విష్ణుర్వేగాద్యయో యోధుం దేవైః శక్రాదిభిస్సహ ॥ ౨౯॥

ద్రుతం స ప్రాప తత్రైవ యత్ర దైత్యో జలన్దరః ।
కుర్వన్ సింహారవం దేవైర్వలద్భిర్విష్ణుతేజసా ॥ ౩౦॥

అథారుణానుజజవపక్షవాతప్రపీడితాః ।
వాత్యావివర్తితా దైత్యా బభ్రముః ఖే యథా ఘనాః ॥ ౩౧॥
తతో జలన్దరో దృష్ట్వా దైత్యాన్ వాత్యాప్రపీడితాన్ ।
ఉద్ధృత్య వచనం క్రోధాద్ ద్రుతం విష్ణుం సమభ్యగాత్ ॥ ౩౨॥

ఏతస్మిన్నన్తరే దేవాశ్చక్రుర్యుద్ధం ప్రహర్షితాః ।
తేజసా చ హరేః పుష్టా మహాబలసమన్వితాః ॥ ౩౩॥

యుద్ధోద్యతం సమాలోక్య దేవసైన్యముపస్థితమ్ ।
దైత్యానాంజ్ఞాపయామాస సమరే చాతిదుర్మదాన్ ॥ ౩౪॥

జలన్దర ఉవాచ ।
భో భో దైత్యవరా యూయం యుద్ధం కురుత దుస్తరమ్ ।
శక్రాద్యైరమరైరద్య ప్రబలైః కాతరైః సదా ॥ ౩౫॥

మౌర్యాస్తు లక్షసంఖ్యేతా ధౌమ్రా హి శతసంఖ్యకాః ।

అసురాః కోటిసంఖ్యైః కాలకేయాస్తథైవ చ ॥ ౩౬ ॥

కాలకానాం దౌర్వృద్ధానాం కంక్షానాం లక్షసంఖ్యాయా ।

అన్యేఽపి స్వబలైర్యుక్తా వినిర్యాన్తు మమాజ్ఞయా ॥ ౩౭ ॥

సర్వే సజ్జా వినిర్యాత బహుసేనాభిసంయుతాః ।

నానాశస్త్రాస్త్రసంయుక్తా నిర్భయా గతసంశయాః ॥ ౩౮ ॥

భో భో శుమ్భునిశుమ్భా చ దేవాన్సమరకాతరాన్ ।

క్షణేన సుమహావీర్యో తుచ్ఛాన్నాశయతం యువామ్ ॥ ౩౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

దైత్యా జలన్దరాజ్ఞప్తా ఇత్థం యుద్ధవిశారదాః ।

యుయుధుస్తేఽసురాః సర్వే చతురజ్జబలాన్వితాః ॥ ౪౦ ॥

గదాభిస్తీక్షణ్ణాణైశ్చ శూలపట్టిశతోమరైః ।

కేచిత్పరశుశూలైశ్చ నిజఘ్నుస్తే పరస్పరమ్ ॥ ౪౧ ॥

నానాయుధైః పరైస్త్ర నిజఘ్నుస్తే బలాన్వితాః ।

దేవాస్తథా మహావీరా హృషీకేశబలాన్వితాః ।

యుయుధుస్తీక్షణ్ణాణాశ్చ ఊపస్త్రః సింహవద్దవాః । ౪౨ ॥

కేచిద్బాణైః సుతీక్షణ్ణైశ్చ కేచిన్ముసలతోమరైః ।

కేచిత్పరశుశూలైశ్చ నిజఘ్నుస్తే పరస్పరమ్ ॥ ౪౩ ॥

ఇత్థం సురాణాం దైత్యానాం సంక్రామః సమభూన్మహాన్ ।

అత్యుల్బణో ముసీనాం హి సిద్ధానాం భయకారకః ॥ ౪౪ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

జలన్దరవధోపాఖ్యానే దేవయుద్ధవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౭. సప్తదశోఽధ్యాయః । జలన్ధరోపాఖ్యానే విష్ణుజలన్ధరయుద్ధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథ దైత్యా మహావీర్యాః శూలైః పరశుపట్టశైః ।

నిజఘ్నుఃసర్వదేవాంశ్చ భయవ్యాకులమానసాన్ ॥ ౧॥

దైత్యాయుధైః సమావిధ్ధదేహో దేవాః సవాసవాః ।

రణాద్విదుద్రువుః సర్వే భయవ్యాకులమానసాః ॥ ౨॥

పలాయనపరాన్ దృష్ట్వా హృషీకేశః సురానథ ।

విష్ణురైః గరుడారూఢో యోద్ధమభ్యాయయా ద్రుతమ్ ॥ ౩॥

సుదర్శనేన చక్రేణ సర్వతః ప్రస్ఫురన్ రుచా ।

సుశోభితకరాబ్జశ్చ రేజే భక్తాభయఙ్కరః ॥ ౪॥

శఙ్ఖఖడ్గగదాశార్ఙ్గధారీ క్రోధసమన్వితః ।

కఠోరాస్త్రో మహావీరః సర్వయుద్ధవిశారదః ॥ ౫॥

ధనుషం శార్ఙ్గానామానం విస్ఫూర్య విసనాద హ ।

తస్య నాదేన త్రైలోక్యం పూరితం మహతా మునే ॥ ౬॥

శార్ఙ్గనిస్సృతబాణైశ్చ దితిజానాం శిరాంసి వై ।

చక్రై భగవాన్ విష్ణుః కోటిశో రుట్పమాకులః ॥ ౭॥

అథారుణానుజజవపక్షవాతప్రపీడితాః ।

వాత్యావివర్తితా దైత్యా బభ్రముః ఖే యథా ఘనాః ॥ ౮॥

తతో జలన్ధరో దృష్ట్వా దైత్యాన్వాత్యాప్రపీడితాన్ ।

చుక్రోధాతి మహాదైత్యో దేవవృన్ధభయఙ్కరః ॥ ౯॥

మర్దయన్తం చ తం దృష్ట్వా దైత్యాన్ ప్రస్ఫురితాధరః ।

యోద్ధమభ్యాయయా వీరో వేగేన హరిణా సహ ॥ ౧౦॥

స చకార మహానాదం దేవాసురభయఙ్కరమ్ ।

దైత్యానామధిపః కర్ణా విదీర్ణాః శ్రవణాత్తతః ॥ ౧౧॥

భయంఙ్కరేణ దైత్యస్య నాదేనాపూరితం తదా ।

జలన్ధరస్య మహతా చకమేప సకలం జగత్ ॥ ౧౨॥

తతః సమభవద్యుద్ధం విష్ణుదైత్యేన్ద్రయోర్మహత్ ।

ఆకాశం కుర్వతోర్బాణైస్తదా నిరవకాశవత్ || ౧౩||

తయోశ్చ తేన యుద్ధేన పరస్పరమభూన్మునే |

దేవాసురర్షిసిద్ధానాం భీకరేణాతివిస్మయః || ౧౪||

విష్ణురైత్యస్య బాణౌఘైర్ధ్వజం ఛత్రం ధనుః శరాన్ |

చిచ్ఛేద తం చ హృదయే బాణేనైకేన తాడయన్ || ౧౫||

తతో దైత్యః సముత్పత్య గదాపాణిస్త్రరాన్వితః |

ఆహత్య గరుడం మూర్ధ్ని పాతయామాస భూతలే || ౧౬||

విష్ణుం జఘాన శూలేన తీక్ష్ణేన ప్రస్ఫురద్రుచా |

హృదయే క్రోధసంయుక్తో దైత్యః ప్రస్ఫురితాధరః || ౧౭||

విష్ణుర్గదాం చ ఖడ్గేన చిచ్ఛేద ప్రహసన్నివ |

తం వివ్యాధ శరైస్తీక్ష్ణైః శార్ఙ్గం విస్ఫూర్య దైత్యహా || ౧౮||

విష్ణుర్జలస్థరం దైత్యం భయదేన శరేణ హా |

క్రోధావిష్టోఽతితీక్ష్ణేన జఘానాశు సురారిహా || ౧౯||

ఆగతం తస్య తం బాణం దృష్ట్వా దైత్యో మహాబలః |

ఛిత్త్వా బాణేన విష్ణుం చ జఘాన హృదయే ద్రుతమ్ || ౨౦||

కేశవోఽపి మహాబాహుం విక్షిప్తమసురేణ తమ్ |

శరం తిలప్రమాణేన చ్ఛిత్త్వా వీరో ననాద హా || ౨౧||

పునర్బాణం సమాధత్త ధనుషి క్రోధవేపితః |

మహాబలోఽథ బాణేన చిచ్ఛేద స శిలీముఖమ్ || ౨౨||

వాసుదేవః పునర్బాణం నాశాయ విబుధద్విషః |

క్రోధేనాధత్త ధనుషి సింహవద్విసనాద హా || ౨౩||

జలస్థరోఽథ దైత్యేన్ద్రః కోపాచ్ఛిన్నాధరో బలీ |

శరేణ స్వేన శార్ఙ్గాఖ్యం ధనుశ్చిచ్ఛేద వైష్ణవమ్ || ౨౪||

పునర్బాణైః సుతీక్ష్ణైశ్చ జఘాన మధుసూదనమ్ |

ఉగ్రవీర్యో మహావీరో దేవానాం భయకారకః || ౨౫||

స చ్ఛిన్నధన్వా భగవాన్ కేశవో లోకరక్షకః |

జలస్థరస్య నాశాయ చిక్షేప స్వగదాం పరామ్ || ౨౬||

సా గదా హరిణా క్షిప్తా జ్వలజ్వలనసన్నిభా ।
అమోఘగతికా శీఘ్రం తస్య దేహే లలాగ హా ॥ ౨౭॥
తయా హతో మహాదైత్యో న చవాలాపి కిఞ్చన ।
జలన్ధరో మదోన్మత్తః పుష్పమాలాహతో యథా ॥ ౨౮॥
తతో జలన్ధరః క్రోధీ దేవత్రాసకరోఽక్షిపత్ ।
త్రిశూలమనలాకారం హరయే రణదుర్ముదః ॥ ౨౯॥
అథ విష్ణుస్తత్త్రిశూలం చిచ్ఛేద తరసా ద్రుతమ్ ।
నన్దకాశ్యేన ఖడ్గేన స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ॥ ౩౦॥
ఛిన్నే త్రిశూలే దైత్యేన్ద్రో ఉత్పూత్య సహసా ద్రుతమ్ ।
ఆగత్య హృదయే విష్ణుం జఘాన దృఢముష్ఠినా ॥ ౩౧॥
సోఽపి విష్ణుర్మహావీరోఽవిగణయ్య చ తద్య్యథామ ।
జలన్ధరం చ హృదయే జఘాన దృఢముష్ఠినా ॥ ౩౨॥
తతస్తా బాహుయుద్ధేన యుయుధాతే మహాబలౌ ।
బాహుభిర్ముష్టిభిశ్చైవ జానుభిర్నాదయన్మహీమ్ ॥ ౩౩॥
ఏవం హి సుచిరం యుద్ధం కృత్వా తేనాసురేణ వై ।
విస్మితోఽభూన్మునిశ్రేష్ఠ హృదీ గ్లానిమవాప హా ॥ ౩౪॥
అథ ప్రసన్నో భగవాన్మాయా మాయావిదాం వరః ।
ఉవాచ దైత్యరాజానం మేఘగమ్భీరయా గిరా ॥ ౩౫॥
విష్ణురువాచ ।
భో భో దైత్యవరశ్రేష్ఠ ధన్యస్తవం రణదుర్ముదః ।
మహాయుధవరైర్యత్త్వం న భీతో హి మహాప్రభుః ॥ ౩౬॥
ఏభిరేవాయుధైరుగ్రైరైత్యా హి బహవో హతాః ।
మహాజౌ దుర్ముదా వీరాశ్చిన్నదేహా మృతిం గతాః ॥ ౩౭॥
యుద్ధేన తే మహాదైత్య ప్రసన్నోఽస్మి మహాన్భవాన్ ।
న దృష్టస్తవసమో వీరస్త్రైలోక్యే సచరాచరే ॥ ౩౮॥
వరం వరయ దైత్యేన్ద్రో స్త్రీతోఽస్మి తవ విక్రమాత్ ।
అదేయమపి తే దద్మి యత్తే మనసి వర్తతే ॥ ౩౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య విష్ణోర్మాయావినో హరేః ।
ప్రత్యువాచ మహాబుద్ధిరైత్యరాజో జలన్ధరః ॥ ౪౦॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

యది భావుక తుష్టోఽసి వరమేతం దదస్య మే ।
మద్భగిన్యా మయా సార్థం మద్గేహే సగణో వస ॥ ౪౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తదాకర్ణ్య వచస్తస్య మహాదైత్యస్య ఖిన్నధీః ।
తథాస్త్వితి చ దేవేశో జగాద భగవాన్ హరిః ॥ ౪౨॥

ఉవాస స తతో విష్ణుః సర్వదేవగణైస్సహ ।

జలన్ధరం నామ పురమాగత్య రమయా సహ ॥ ౪౩॥

అథో జలన్ధరో దైత్యః స్వభగిన్యా చ విష్ణునా ।

ఉవాస స్వాలయం ప్రాప్తో హర్షాకులితమానసః ॥ ౪౪॥

జలన్ధరోఽథ దేవానామధికారేషు దానవాన్ ।

స్థాపయిత్వా సహర్షః సన్ పునరాగాన్మహీతలమ్ ॥ ౪౫॥

దేవగన్ధర్వసిద్ధేషు యత్కించైద్రత్నసంకీర్తనమ్ ।

తదాత్మవశగం కృత్వాఽతిష్ఠత్సాగరనన్దనః ॥ ౪౬॥

పాతాలభవనే దైత్యం నిశుమ్భం సుమహాబలమ్ ।

స్థాపయిత్వా స శేషాదీనానయద్భూతలం బలీ ॥ ౪౭॥

దేవగన్ధర్వసిద్ధోఘాన్ సర్పరాక్షసమానుషాన్ ।

స్వపురో నాగరాన్కృత్వా శశాస భువనత్రయమ్ ॥ ౪౮॥

ఏవం జలన్ధరః కృత్వా దేవాన్స్వవశవర్తినః ।

ధర్మేణ పాలయామాస ప్రజాః పుత్రానివౌరసాన్ ॥ ౪౯॥

న కశ్చిద్వ్యధితో వైవ దుఃఖితో న కృశస్తథా ।

న దీనో దృశ్యతే తస్మిన్ధర్మాద్రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ ౫౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

జలన్ధరోపాఖ్యానే విష్ణుజలన్ధరయుద్ధవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డః

౨.౫.౧౮. అష్టాదశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవధోపాఖ్యానే దేవర్షిజలన్ధరసంవాదః ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏవం శాసతి ధర్మేణ మహీం తస్మిన్మహాసురే ।

బభూవుర్దుఃఖినో దేవా భర్త్యుభావాన్మునీశ్వర ॥ ౧॥

దుఃఖితాస్తే సురాః సర్వే శివం శరణమాయయుః ।

మనసా శంకరం దేవదేవం సర్వప్రభుం ప్రభుమ్ ॥ ౨॥

తుష్టువుర్వాగ్నిర్విష్టాభిర్భగవంతం మహేశ్వరమ్ ।

నివృత్తయే స్వదుఃఖస్య సర్వదం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౩॥

ఆహూయ స మహాదేవో భక్తానాం సర్వకామదః ।

నారదం ప్రేరయామాస దేవకార్యచిక్ష్ిర్షయా । ౪॥

అథ దేవమునిరాసీ శమ్భుభక్తః సతాం గతిః ।

శివాజ్ఞయా యయౌ దైత్యపురే దేవాన్స నారదః ॥ ౫॥

వ్యాకులాస్తే సురాః సర్వే వాసవాద్యా ద్రుతం మునిమ్ ।

ఆగచ్ఛంతం సమాలోక్య సముత్తస్థుర్షి నారదమ్ ॥ ౬॥

దదుస్త ఆసనం నత్వా మునయే ప్రీతిపూర్వకమ్ ।

నారదాయ సురాః శక్రముఖా ఉత్కణ్ఠితాననాః ॥ ౭॥

సుఖాసీనం మునివరమాసనే సుప్రణమ్య తమ్ ।

పునః ప్రోచుః సురా దీనా వాసవాద్యా మునీశ్వరమ్ ॥ ౮॥

దేవా ఊచుః ।

భో భో మునివరశ్రేష్ఠ దుఃఖం శంఖం కృపాకర ।

శ్రుత్వా తన్నాశయ ఉప్రం ప్రభుస్తవం శంకరప్రియః ॥ ౯॥

జలన్ధరేణ దైత్యేన సురా విద్రావితా భృశమ్ ।

స్వస్థానాదుర్భర్తుభావాచ్చ దుఃఖితా వయమాకులాః ॥ ౧౦॥

స్వస్థానాదుష్టరశ్మిశ్చ చన్ద్రో నిస్సారితస్తథా ।

వహ్నిశ్చ ధర్మరాజశ్చ లోకపాలాస్తథేతరే ॥ ౧౧॥

సుబలిష్ఠేన వై తేన సర్వే దేవాః ప్రపీడితాః ।

దుఃఖం ప్రాప్తా వయం చాతి శరణం త్వాం సమాగతాః ॥ ౧౨॥

సఙ్గామే స హృషీకేశం స్వవశం కృతవాన్ బభీ ।

జలన్ధరో మహాదైత్యః సర్వామరవిమర్దకః ॥ ౧౩॥

తస్య వశ్యో వరాధీనోఽవాతీన్తత్సదనే హరిః ।

స లక్ష్మ్యా సహితో విష్ణుర్యో నః సర్వార్థసాధకః ॥ ౧౪॥

జలన్ధరవినాశాయ యత్నం కురు మహామతే ।

త్వం నో దైవవశాత్ప్రాప్తః సదా సర్వార్థసాధకః ॥ ౧౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామమరాణాం స నారదః ।

ఆశ్వాస్య మునిశార్దూలస్తానువాచ కృపాకరః ॥ ౧౬॥

నారద ఉవాచ ।

జానేఽహం వై సురా యూయం దైత్యరాజపరాజితాః ।

దుఃఖ ప్రాప్తాః పీడితాశ్చ స్థానాన్నిస్సారితాః ఖలు ॥ ౧౭॥

స్వశక్త్యా భవతాం స్వార్థం కరిష్యే నాత్ర సంశయః ।

అనుకూలోఽహమిహ వో దుఃఖం ప్రాప్తా యతోఽమరాః ॥ ౧౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏవముక్త్వా మునిశ్రేష్ఠో ద్రష్టుం దానవవల్లభమ్ ।

ఆశ్వాస్య సకలాన్దేవాఙ్జలన్ధరసఖాం యయౌ ॥ ౧౯॥

అథాగతం మునిశ్రేష్ఠం దృష్ట్వా దైత్యో జలన్ధరః ।

ఉత్థాయ పరయా భక్త్యా దదౌ శ్రేష్ఠాసనం వరమ్ ॥ ౨౦॥

స తం సమ్పూజ్య విధివద్ధానవేన్ద్రోఽతివిస్మితః ।

సుప్రహస్య తదా వాక్యం జగాద మునిసత్తమమ్ ॥ ౨౧॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

కుత ఆగమ్యతే బ్రహ్మాన్ కిం చ దృష్టం త్వయా క్వచిత్ ।

యదర్థమిహ ఆయాతస్తదాఙ్గాపయ మాం మునే ॥ ౨౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య దైత్యేన్ద్రస్య మహామునిః ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా నారదో హి జలన్ధరమ్ ॥ ౨౩॥

నారద ఉవాచ ।

సర్వదానవదైత్యేన్ద్ర జలన్ధర మహామతే ।
ధన్యస్తస్య సర్వలోకేశ రత్నభోక్తా త్వమేవ హి ॥ ౨౪॥

మదాగమనహేతుం వై శృణు దైత్యేన్ద్రసత్తమ ।
యద్ధర్మహ చాయాతస్తస్వహం వక్ష్యేఽఖిలం హి తత్ ॥ ౨౫॥

గతః కైలాసశిఖరం దైత్యేన్ద్రాహం యద్వచ్చయా ।
యోజనాయుతవిస్తీర్ణం కల్పద్రుమమహావనమ్ ॥ ౨౬॥

కామధేనుశతాకీర్ణం చిన్తామణిసుదీపితమ్ ।
సర్వరుక్మమయం దివ్యం సర్వత్రాద్భుతశోభితమ్ ॥ ౨౭॥

తతోమయా సహసీనం దృష్టవానస్మి శక్కురమ్ ।
సర్వాఙ్గసున్ధరం గౌరం త్రినేత్రం చన్ద్రశేఖరమ్ ॥ ౨౮॥

తం దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం వితర్కో మేఽభవత్తదా ।
క్వాపీదృశీ భవేద్ వృద్ధిస్త్రైలోక్యే వా న వేతి చ ॥ ౨౯॥

తావత్తవాపి దైత్యేన్ద్ర సమృద్ధిః సంస్మృతా మయా ।
తద్విలోకనకామోఽహం త్వత్సాన్నిధ్యమిహాగతః ॥ ౩౦॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి నారదతః శ్రుత్వా స దైత్యేన్ద్రో జలన్ధరః ।
స్వసమృద్ధిం సమగ్రాం వై దర్శయామాస సాదరమ్ ॥ ౩౧॥

దృష్ట్వా స నారదో జ్ఞానీ దేవకార్యసుసాధకః ।
ప్రభుప్రేరణయా ప్రాహ దైత్యేన్ద్రం తం జలన్ధరమ్ ॥ ౩౨॥

నారద్ ఉవాచ ।

తవాస్తి సుసమృద్ధిర్ని వరవీరాఖిలాధునా ।
త్రైలోక్యస్య పతిత్వం హి చిత్రం కిం చాత్ర సమ్భవమ్ ॥ ౩౩॥

మణయో రత్నపుష్కాశ్చ గజాద్యాశ్చ సమృద్ధయః ।
తే గృహేఽద్య విభాస్తిహ యాని రత్నాని తాన్యపి ॥ ౩౪॥

గజరత్నం త్వయాసీతం శక్రస్యైరావతస్తథా ।

అశ్వరత్నం మహావీర సూర్యసోమ్యైఃశ్రవా హయః ॥ ౩౫॥

కల్పవృక్షస్త్యయానీతో నిధయో ధనదస్య చ ।
హంసయుక్తవిమానం చ త్వయానీతం హి వేధసః ॥ ౩౬॥

ఇత్యేవం వరరత్నాని దివి పృథ్వాస్యం రసాతలే ।
యాని దైత్యేన్ద్ర తే భాన్తి గృహే తాని సమస్తతః ॥ ౩౭॥

త్వత్సమృద్ధిమిమాం పశ్యన్సమ్పూర్ణాం వివిధామహమ్ ।
ప్రన్నోఽన్మి మహావీర గజాశ్వాదిసుశోభితామ్ ॥ ౩౮॥

జాయారత్నం మహాశ్రేష్ఠం జలన్ధర న తే గృహే ।
తదానేతుం విశేషేణ స్త్రీరత్నం వై త్వమర్హసి ॥ ౩౯॥

యస్య గేహే సురత్నాని సర్వాణి హి జలన్ధర ।
జాయారత్నం న చేత్తాని న శోభన్తే వృథా ధ్రువమ్ ॥ ౪౦॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా నారదస్య మహాత్మనః ।
ఉవాచ దైత్యరాజో హి మదనాకులమానసః ॥ ౪౧॥

జలన్ధర ఉవాచ ।
భో భో నారద దేవర్షే నమస్తేఽస్తు మహాప్రభో ।
జాయారత్నవరం కుత్ర వర్తతే తద్వదాధునా ॥ ౪౨॥

బ్రహ్మణ్ణో యత్ర కుత్రాపి తద్రత్నం యది వర్తతే ।
తదానేష్యే తతో బ్రహ్మాన్సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౪౩॥

నారద ఉవాచ ।
కైలాసే హ్యతిరమ్యే చ సర్వర్థిసుసమాకులే ।
యోగిరూపధరః శమ్భురస్తి తత్ర దిగమ్బరః ॥ ౪౪॥

తస్య భార్యా సురమ్యా హి సర్వలక్షణలక్షితా ।
సర్వాఙ్గుసన్దరీనామ్నా పార్వతీతి మనోహరా ॥ ౪౫॥

తదీదృశం రూపమనన్యసఙ్గతం
దృష్టం న కుత్రాపి కుతూహలాఢ్యమ్ ।
అత్యద్భుతం మోహనకృత్సుయోగినాం
సుదర్శనీయం పరమర్థికారి ॥ ౪౬॥

స్వచిత్రే కల్పయామ్యుద్య శివాదన్యః సమృద్ధిమాన్ ।

జాయారత్నాన్వితాదీవర త్రిలోక్యాం న జలన్ధర ॥ ౪౭॥

యస్యా లావణ్యజలధౌ నిమగ్నశ్చతురాననః ।

స్వదైర్యం ముముచే పూర్వం తయా కాన్యోపమీయతే ॥ ౪౮॥

గతరాగోఽపి హి యయా మదనారిః స్వలీలయా ।

నిజతన్తోఽపి యతః స స్వాత్మవశగః కృతః ॥ ౪౯॥

యథా స్త్రీరత్నసమ్భోక్తుః సమృద్ధిస్తస్య సాభవత్ ।

తథా న తవ దైత్యేన్ద్ర సర్వరత్నాధిపస్య చ ॥ ౫౦॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా స తు దేవర్షిర్నారదో లోకవిశ్రుతః ।

యయా విహాయసా దేవోపకారకరణోద్యతః ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్ధరవధోపాఖ్యానే దేవర్షిజలన్ధరసంవాదో నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౧౯. ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవధోపాఖ్యానే దూతసంవాదః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ నారదే హి గతే దివి ।

దైత్యరాట్ కిమక్కర్షీత్స తన్నే వద సువిస్తరాత్ ॥ ౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తమామన్త్య గతే దైత్యం నారదే దివి దైత్యరాట్ ।

తద్రూపశ్రవణాదాసీదనక్లజ్జ్వరపీడితః ॥ ౨॥

అథో జలన్ధరో దైత్యః కాలాధీనః ప్రనష్టధీః ।

దూతమాహ్వయయామాస సైంహికేయం విమోహితః ॥ ౩॥

ఆగతం తం సమాలోక్య కామాక్రాన్తమనాః స హి ।

సుసమ్బాధ్య సమాచష్ట సిన్ధుపుత్రో జలన్ధరః ॥ ౪ ॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

భో భో దూతవరశ్రేష్ఠ సర్వకార్యప్రసాధక ।

స్నేహికేయ మహాప్రాజ్ఞ కైలాసం గచ్ఛ పర్వతమ్ ॥ ౫ ॥

తత్రాస్తి యోగీ శమ్భుఖ్యుస్తపస్వీ చ జటాధరః ।

భస్మభూషితస్వాజ్ఞో విరక్తో విజితేంద్రియః ॥ ౬ ॥

తత్ర గత్వేతి వక్తవ్యం యోగినం దూత శక్కరమ్ ।

జటాధరం విరక్తం తం నిర్భయేన హృదా త్వయా ॥ ౭ ॥

హే యోగిన్స్తే దయాసిన్ధో జాయారత్నీన కిం భవేత్ ।

భూతప్రేతపిశాచాదినేవితేన వనౌకసా ॥ ౮ ॥

మన్నాథే భువనే యోగిన్సోచితా గతిరీదృశీ ।

జాయారత్నమతస్త్యం మే దేహి రత్నభుజే నిజమ్ ॥ ౯ ॥

యాని యాని సురత్నాని త్రైలోక్యే తాని సన్తి మే ।

మదధీనం జగత్సర్వం విద్ధి త్వం సచరాచరమ్ ॥ ౧౦ ॥

ఇన్ద్రస్య గజరత్నం చోచ్చైఃశ్రవోరత్నముత్తమమ్ ।

బలాద్ధృహీతం సహసా పారిజాతస్తరుస్తథా ॥ ౧౧ ॥

విమానం హంససంయుక్తమజ్గణే మమ తిష్ఠతి ।

రత్నభూతం మహాదివ్యముత్తమం వేధసోద్భుతమ్ ॥ ౧౨ ॥

మహాపద్మాదికం దివ్యం నిధిరత్నం స్వదస్య చ ।

ఛత్రం మే వారుణం గేహా కాఞ్చనస్రావి తిష్ఠతి ॥ ౧౩ ॥

కింజల్కీనీ మహామాలా సర్వదాఽమ్లానపజ్కజా ।

మత్పితుః సా మమైవాస్తి పాశశ్చ కపతేస్తథా ॥ ౧౪ ॥

మృత్యోరుత్కాన్తిదా శక్తిర్మయా నీతా బలాద్వరా ।

దదౌ మహ్యం శుచిర్దివ్యే శుచికౌచే చ వాససీ ॥ ౧౫ ॥

ఏవం యోగీన్ద్ర రత్నాని సర్వాణి విలసన్తి మే ।

అతస్త్యమపి మే దేహి స్వస్త్రిరత్నం జటాధర ॥ ౧౬ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య నన్దినా స ప్రవేశితః ।

జగమోగ్రసభాం రాహుర్విస్మయోద్భుతలోచనః ॥ ౧౭॥

తత్ర గత్వా శివం సాక్షాద్దేవదేవం మహాప్రభుమ్ ।
స్వతేజోధ్వస్తతమసం భస్మలేపవిరాజితమ్ ॥ ౧౮॥

మహారాజోపచారేణ విలసంతం మహాద్భుతమ్ ।
సర్వాఙ్గుసుందరం దివ్యభూషణైర్భూషితం హరమ్ ॥ ౧౯॥

ప్రణనామ చ తం గర్వాత్తత్తేజః క్రాన్తవిగ్రహాః ।
నికటం గతవాన్ శమ్భోః స దూతో రాహుసంజ్ఞకః ॥ ౨౦॥

అథో తదగ్ర ఆసీనో వక్తుకామో హి సైంహికః ।
త్ర్యమ్బకం స తదా సంజ్ఞాప్రేరితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౧॥

రాహురువాచ ।
దైత్యపన్నగసేవ్యస్య త్రైలోక్యాధిపతేః సదా ।
దూతోఽహం ప్రేషితస్తేన త్వత్సకాశమిహాగతః ॥ ౨౨॥

జలన్ధరోఽభి తనయః సర్వదైత్యజనేశ్వరః ॥ ౨
త్రైలోక్యస్యైశ్వరస్సోఽథాభవత్సర్వాధినాయకః ॥ ౨౩॥

స దైత్యరాజో బలవాన్దేవానామన్తకోపమః ।
యోగినం త్వాం సముద్దిశ్య స యదాహ శ్శృణుష్వ తత్ ॥ ౨౪॥

మహాదివ్యప్రభావస్య తస్య దైత్యపతేః ప్రభోః ।
సర్వరత్నేశ్వరస్య త్వమాజ్ఞాం శ్శృణు వృషధ్వజ ॥ ౨౫॥

శ్మశానవాసినో నిత్యమస్థిమాలాధరస్య చ ।
దిగమ్బరస్య తే భార్యా కథం హైమవతీ తుభా ॥ ౨౬॥

అహం రత్నాధినాథోఽస్మి సా చ స్త్రీరత్నసంజ్ఞితా ।
తస్మాన్మమైవ సా యోగ్యా వైవ భిక్షాశినస్తవ ॥ ౨౭॥

మమ వశ్యాస్త్రయో లోకా భుజ్జోఽహం మఖభాగకాన్ ।
యాని సన్తి త్రిలోకేఽస్మిన్ రత్నాని మమ సద్మని ॥ ౨౮॥

వయం రత్నభుజస్త్వం తు యోగీ ఖలు దిగమ్బరః ।
స్వస్త్రీరత్నం దేహి మహ్యాం రాజ్ఞః సుఖకరాః ప్రజాః ॥ ౨౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
వదత్యేవం తథా రాహౌ భ్రూమధ్యాచ్ఛూలపాణినః ।

అభవత్పురుషో రాద్రస్త్రీవ్రాశనిసమస్వనః ॥ ౩౦॥

సింహాస్యప్రచలజ్జిహ్వాః సజ్జ్వాలనయనో మహాన్ ।
ఊర్ధ్వకేశః శుష్కతనుర్నృసింహ ఇవ చాపరః ॥ ౩౧॥

మహాతనుర్మహాబాహుస్తాలజ్ఘ్ణో భయఙ్కరః ।
అభిదుద్రావ వేగేన రాహుం స పురుషో ద్రుతమ్ ॥ ౩౨॥

స తం ఖాదితుమాయాస్తం దృష్ట్వా రాహుర్భయాతురః ।
అధావదాతివేగేన బహిః స చ దధార తమ్ ॥ ౩౩॥

రాహురువాచ ।

దేవదేవ మహేశాన పాహి మాం శరణాగతమ్ ।
సురాసురైస్సదా వన్ద్యః పరమైశ్వర్యవాన్ ప్రభుః ॥ ౩౪॥

బ్రాహ్మణం మాం మహాదేవ ఖాదితుం సముపాగతః ।
పురుషోఽయం తవేశాన సేవకోఽతిభయఙ్కరః ॥ ౩౫॥

ఏతస్మాద్రక్ష దేవేశ శరణాగతవత్సలః ।
న ఖాదేత యథాయం మాం నమస్తేఽస్తు ముహుర్ముహుః ॥ ౩౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

మహాదేవో వచః శ్రుత్వా బ్రాహ్మణస్య తదా మునే ।
అబ్రవీత్స్వగణం తం వై దీనానాథప్రియః ప్రభుః ॥ ౩౭॥

మహాదేవ ఉవాచ ।

ప్రభుం చ బ్రాహ్మణం దూతం రాహ్వాఖ్యం శరణాగతమ్ ।
శరణ్యా రక్షణీయా హి న దణ్డ్యా గణసత్తమ ॥ ౩౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తౌ గిరిజేశేన సగణః కరుణాత్మనా ।
రాహుం తత్యాజ సహసా బ్రాహ్మణేతి శ్రుతాక్షరః ॥ ౩౯॥

రాహుం త్యక్త్వామ్బరే సోఽథ పురుషో దీనయా గిరా ।
శివోపకణ్ఠమాగత్య మహాదేవం వ్యజ్జిఙ్ఘత్ ॥ ౪౦॥

పురుష ఉవాచ ।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శఙ్కర ।
త్యాజితం మమ భక్ష్యం తే శరణాగతవత్సల ॥ ౪౧॥

క్షుధా మాం బాధతే స్వామిన్క్షుత్క్షామశ్చాస్మి సర్వథా ।

కిం భక్ష్యం మమ దేవేశ తదాజ్ఞాపయ మాం ప్రభో ॥ ౪౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య పురుషస్య మహాప్రభుః ।

ప్రత్యువాచాద్భుతోతిః స కౌతుకీ స్వహితఙ్కరః ॥ ౪౩॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।

బుభుక్షా యది తేఽతీవ క్షుధా త్వాం బాధతే యది ।

సమ్భక్షయాత్మనశ్శిస్తుం మాంసం త్వం హస్తపాదయోః ॥ ౪౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

స శివేనైవమాజ్ఞప్తశ్చఖాద పురుషః స్వకమ్ ।

హస్తపాదోద్భవం మాంసం శిరః శేషోఽభవద్యథా ॥ ౪౫॥

దృష్ట్వా శిరోఽవశేషం తు సుప్రసన్నఃసదాశివః ।

పురుషం భీమకర్మాణం తమువాచ సవిస్మయః ॥ ౪౬॥

శివ ఉవాచ ।

హే మహాగణ ధన్యస్త్వం మదాజ్ఞాప్రతిపాలకః ।

సస్తుప్తశ్చాస్మి తేఽతీవ కర్మణానేన సత్తమ ॥ ౪౭॥

త్వం కీర్తిముఖసంజ్ఞో హి భవ మద్ధ్వారకః సదా ।

మహాగణో మహావీరః సర్వదుష్టభయఙ్కరః ॥ ౪౮॥

మత్ప్రియస్త్వం మదర్చాయాం సదా పూజ్యో హి మజ్జనైః ।

త్వదర్చాం యే న కుర్వన్తి నైవ తే మత్ప్రియఙ్కరః ॥ ౪౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి శంభోర్వరం ప్రాప్య పురుషః ప్రజహర్ష సః ।

తదాప్రభృతి దేవేశద్వారే కీర్తిముఖః స్థితః ॥ ౫౦॥

పూజనీయో విశేషేణ స గణశ్శివపూజనే ।

నార్చయన్తీహ యే పూర్వం తేషామర్చా వృథా భవేత్ ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

జలన్ధరవధోపాఖ్యానే దూతసంవాదో నామైకోనవినోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౧౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డః

౨.౫.౨౦. వింశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవధోపాఖ్యానే
సామాన్యగణాసురయుద్ధవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ కథా తే శ్రావితాద్భుతా ।

మహాప్రభోః శక్కరస్య యత్ర లీలా చ పావనీ ॥ ౧॥

ఇదానీం బ్రూహి సుప్రీత్యా కృపాం కృత్వా మమోపరి ।

రాహుర్ముక్తః కుత్ర గతః పురుషేణ మహామునే ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్యామితమేధసః ।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా బ్రహ్మపుత్రో మహామునిః ॥ ౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

రాహుర్విముక్తో యస్తేన సోఽపి తద్వర్వరస్థలే ।

అతః స వర్వరో భూత ఇతి భూమౌ ప్రథాం గతః ॥ ౪॥

తతః స మన్యమానః స్వం పునర్జనిమథానతః ।

గతగర్వో జగామాథ జలన్ధరపురం శనైః ॥ ౫॥

జలన్ధరాయ సోఽభ్యేత్య సర్వమీశవిచేష్టితమ్ ।

కథయామాస తద్వ్యాసాద్వ్యాస దైత్యేశ్వరాయ వై ॥ ౬॥

జలన్ధరస్తు తచ్చుత్వా కోపాకులితవిగ్రహాః ।

బభూవ బలవాన్సిన్ధుపుత్రో దైత్యేన్ద్రసత్తమః ॥ ౭॥

తతః కోపపరాధీనమానసో దైత్యసత్తమః ।

ఉద్యోగం సర్వసైన్యానాం దైత్యానామాదిదేశ హ ॥ ౮॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

నిర్గచ్ఛన్ద్రవళిలా దైత్యాః కాలనేమిముఖాః ఖలు ।

తథా శుమ్భునిశుమ్భాద్వ్యా వీరాః స్వబలసంయుతాః ॥ ౯॥

కోటిరీరకులోత్పన్నాః కమ్బువంశ్యాశ్చ దౌర్వృదాః ।
 కాలకాః కాలకేయాశ్చ మౌర్యా ధౌమ్రాస్తథైవ చ ॥ ౧౦॥
 ఇత్యాజ్ఞాప్యాసురపతిః సిన్ధుపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।
 నిర్జగమాశు దైత్యానాం కోటిభిః పరివారితః ॥ ౧౧॥
 తతస్తస్యాగ్రతః శుక్రో రాహుశ్చిన్నశిరోఽభవత్ ।
 ముకుటశ్చాపతద్భూమౌ వేగాత్ప్రస్థలితస్తదా ॥ ౧౨॥
 వ్యరాజత నభః పూర్ణం ప్రావృషీవ యథా ఘనైః ।
 జాతా అశకునా భూరి మహానిద్రావిసూచకాః ॥ ౧౩॥
 తస్యోద్యోగం తథా దృష్ట్వా గీర్వాణాస్తే సవాసవాః ।
 అలక్షితాస్తదా జగ్ముః కైలాసం శక్కురాలయమ్ ॥ ౧౪॥
 తత్ర గత్వా శివం దృష్ట్వా సుప్రణమ్య సవాసవాః ।
 దేవాః సర్వే నతస్కన్ధాః కరో బద్ధ్వా చ తుష్టువుః ॥ ౧౫॥
 దేవా ఉచుః ।
 దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శక్కుర ।
 నమస్తేఽస్తు మహేశా న పాహి నః శరణాగతాన్ ॥ ౧౬॥
 విహ్వలాః వయమత్యుగ్రం జలన్ధరకృతాత్ప్రభో ।
 ఉపద్రవాత్పదేవేన్ద్రాః స్థానభ్రష్టాః క్షితిస్థితాః ॥ ౧౭॥
 న జానాసి కథం స్వామిన్దేవాపత్తిమిమాం ప్రభో ।
 తస్మాన్నో రక్షణార్థాయ జహి సాగరనన్దనమ్ ॥ ౧౮॥
 ఆస్మాకం రక్షణార్థాయ యత్పూర్వం గరుడధ్వజః ।
 నియోజితస్త్యయా నాథ న క్షమః సోఽద్య రక్షితుమ్ ॥ ౧౯॥
 తదధీనో గృహే తస్య రమయా సహ తిష్ఠతి ।
 వయం చ తత్ర తిష్ఠామస్తదాజ్ఞావశగాః సురాః ॥ ౨౦॥
 అలక్షితా వయం చాత్రాగతాః శమ్భో త్వదన్తికమ్ ।
 స ఆయాతి త్వయా కర్తుం రణం సిన్ధుసతో బలీ ॥ ౨౧॥
 అతః స్వామిన్ రణే త్వం తమవిలమ్బం జలన్ధరమ్ ।
 హస్తుమర్హసి సర్వజ్ఞ పాహి నః శరణాగతాన్ ॥ ౨౨॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తే సురాః సర్వే ప్రభుం నత్వా సవాసవాః ।

పాదౌ నిరీక్ష్య సన్నస్థుర్మహేశస్య వినమ్రకాః ॥ ౨౩॥

ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా ప్రహస్య వృషభధ్వజః ।

ద్రుతం విష్ణుం సమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౪॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

హృషీకేశ మహావిష్ణో దేవాశ్చాత్ర సమాగతాః ।

జలన్ధరకృతాపీడాః శరణం మేఽతివిహ్వలాః ॥ ౨౫॥

జలన్ధరః కథం విష్ణో సజ్గరే న హతస్త్వయా ।

తద్ గృహం చాపి యాతోఽసి త్యుక్త్వా వైకుణ్ఠమాత్మనః ॥ ౨౬॥

మయా నియోజితస్త్వం హి సాధుసంరక్షణాయ చ ।

నిగ్రహాయ ఖలానాం చ స్వతస్త్రేణ విహారిణా ॥ ౨౭॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచనం గరుడధ్వజః ।

ప్రత్యువాచ వినీతాత్మా నతకః సాంజ్ఞాల్పర్హరిః ॥ ౨౮॥

విష్ణురువాచ ।

తవాంశసమ్భవత్వాచ్చ భ్రాతృత్వాచ్చ తథా శ్రియః ।

మయా న నిహతః సజ్ఞే త్వమేనం జహి దానవమ్ ॥ ౨౯॥

మహాబలో మహావీరోఽజేయస్సర్వదివౌకసామ్ ।

అన్యేషాం చాపి దేవేశ సత్యమేతద్ బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౩౦॥

మయా కృతో రణస్తేన చిరం దేవాన్వితేన వై ।

మదుపాయో న ప్రవృత్తస్తస్మిన్దానవపుంజవే ॥ ౩౧॥

తత్పరాక్రమతస్తుష్టో వరం బ్రూహీత్యహం ఖలు ।

ఇతి మద్వచనం శ్రుత్వా స వవే వరముత్తమమ్ ॥ ౩౨॥

మద్భగిన్యా మయా సార్థం మద్గేహే ససురో వస ।

మదధీనో మహావిష్ణో ఇత్యహం తద్గృహం గతః ॥ ౩౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి విష్ణోర్వచః శ్రుత్వా శకరః స మహేశ్వరః ।

విహస్యోవాచ సుప్రీతః సదయో భక్తవత్సలః ॥ ౩౪॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।

హే విష్ణో సురవర్య త్వం శృణు మద్వాక్యమాదరాత్ ।
జలన్ధరం మహాదైత్యం హనిష్యామి న సంశయః ॥ 3౫॥

స్వస్థానం గచ్ఛ నిర్భీతో దేవా గచ్ఛన్తస్వపి ధ్రువమ్ ।
నిర్భయా వీతసన్దేహో హతం మత్వాఽసురాధిపమ్ ॥ 3౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా మహేశస్య వచనం స రమాపతిః ।
సనిర్జరో జగామాశు స్వస్థానం గతసంశయః ॥ 3౭॥

ఏతస్మిన్నన్తరే వ్యాస స దైత్యేన్ద్రోఽతివిక్రమః ।
సన్నద్ధైరసురైస్సార్థం శైలస్రాన్తం యయౌ బలీ ॥ 3౮॥

కైలాసమవరుధ్యాథ మహత్యా సేనయా యుతః ।
సన్తస్థౌ కాలసంకాశః కుర్వన్సింహరవం మహాన్ ॥ ౩౯॥

అథ కోలాహలం శ్రుత్వా దైత్యనాదసముద్భవమ్ ।
చక్రోధాతిమహేశానో మహాలీలః ఖలాన్తకః ॥ ౪౦॥

సమాదిదేశ సఙ్ఖ్యాయ స్వగణాన్స మహాబలాన్ ।
నన్ద్యాదికాన్మహాదేవో మహోతిః కౌతుకీ హరః ॥ ౪౧॥

నస్తీభముఖసేనాసీముఖాస్సర్వే శివాజ్ఞయా ।
గణాశ్చ సమనహ్యన్త యుద్ధాయాతిత్వరాన్వితాః ॥ ౪౨॥

అవతేరుర్గణాః సర్వే కైలాసాత్క్రోధదుర్మదాః ।
వల్గన్తో రణశబ్దాంశ్చ మహావీరా రణాయ హి ॥ ౪౩॥

తతః సమభవద్యుద్ధం కైలాసోపత్యకాసు వై ।
ప్రమథాధిపదైత్యానాం ఘోరం శస్త్రాస్త్రసంఙ్కలమ్ ॥ ౪౪॥

భేరీమృదఙ్గశఙ్ఖాఘోర్నిఃస్వానైర్వీరహర్షణైః ।
గజాశ్వరథశబ్దైశ్చ నాదితా భూర్వ్యకమ్పత ॥ ౪౫॥

శక్తితోమరబాణాఘోర్ముసలైః పాశపట్టిశైః ।
వ్యరాజత నభః పూర్ణం ముక్తాభిరివ సంవృతమ్ ॥ ౪౬॥

నిహతైరివ నాగాశ్చైః పత్తిభిర్భూర్వ్యరాజత ।
వజ్రాహతైః పర్వతేన్ద్రైః పూర్వమాసీత్సుసంవృతా ॥ ౪౭॥

ప్రమథాహతదైత్యైఃపైరైత్యైఃహతగణైస్తథా ।
 వనాస్సుక్ష్మాంసపజ్కాఢ్యా భూరగమ్యాభవత్తదా ॥ ౪౮॥
 ప్రమథాహతదైత్యైఃఘాన్భార్గవః సమజీవయత్ ।
 యుద్ధే పునః పునశ్చైవ మృతసజ్జీవనీ బలాత్ ॥ ౪౯॥
 దృష్ట్వా వ్యాకులితాంస్తాంస్తు గణాః సర్వే భయార్దితాః ।
 శశంసుర్దేవదేవాయ సర్వే శుక్రవిచేష్టితమ్ ॥ ౫౦॥
 తచ్చుత్వా భగవాన్ రుద్రశ్చకార క్రోధముల్పణమ్ ।
 భయఙ్కరోఽతిరౌద్రశ్చ బభూవ ప్రజ్వలన్దిశః ॥ ౫౧॥
 అథ రుద్రముఖాత్కృత్యా బభూవాతీవ భీషణా ।
 తాలజఙ్గా దరీవక్త్రా స్తనాపీడితభూరుహా ॥ ౫౨॥
 సా యుద్ధభూమిం తరసా ససాద మునిసత్తమ ।
 విచచార మహాభీమా భక్షయన్తీ మహాసురాన్ ॥ ౫౩॥
 అథ సా రణమధ్యే హి జగామ గతభీర్ద్యుతమ్ ।
 యత్రాస్తే సంవృతో దైత్యవరేన్త్రైస్స హి భార్గవః ॥ ౫౪॥
 స్వతేజసా నభో వ్యాప్య భూమిం కృత్వా చ సా మునే ।
 భార్గవం స్వభగే ధృత్వా జగామాన్తర్హితా నభః ॥ ౫౫॥
 విధృతం భార్గవం దృష్ట్వా దైత్యసైన్యగణాస్తథా ।
 ప్రహ్లానవదనా యుద్ధాన్నిర్ణగ్నుర్మ్యుద్ధదుర్మదాః ॥ ౫౬॥
 అథోఽభజ్యత దైత్యానాం సేనా గణభయార్దితా ।
 వాయువేగహతా యద్వత్ప్రకీర్ణా తృణసంహతిః ॥ ౫౭॥
 భగ్నాం గణభయాద్దైత్యసేనాం దృష్ట్వాతిమర్షితాః ।
 నిశుమ్భశుమ్భా సేనాన్యౌ కాలనేమిశ్చ చుక్రుధుః ॥ ౫౮॥
 త్రయస్తే వారయామాసుర్గణసేనాం మహాబలాః ।
 ముఞ్చన్తః శరవర్షాణి ప్రావృషీవ బలాహకాః ॥ ౫౯॥
 తతో దైత్యశరౌఘాస్తే శలభానామివ వ్రజాః ।
 రురుధుః ఖం దిశః సర్వా గణసేనామకమ్పయన్ ॥ ౬౦॥
 గణాః శరశతైర్భిన్నా రుధిరాసారవర్షిణః ।

వసంతకింశుకాభాసా న ప్రాజానన్తి కిఞ్చన ॥ ౬౧॥

తతః ప్రభగ్నం స్వబలం విలోక్య
నన్ద్యాదిలమ్బోదరకార్తికేయాః ।
త్వరాన్వితా దైత్యవరాన్ప్రసహ్య
నివారయామాసురమర్షణాస్తే ॥ ౬౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్ధరవధోపాఖ్యానే సామాన్యగణాసురయుద్ధవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥
౨.౫.౨౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౧. ఏకవింశోఽధ్యాయః । హిరణ్యనేత్రహిరణ్యకశిపువధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తే గణాధిపతీస్తృష్ట్యా నస్తీభముఖషణ్ముఖాన్ ।
అమర్షాదభ్యధావన్త ద్వన్ద్వయుద్ధాయ దానవాః ॥ ౧॥

నన్దినం కాలనేమిశ్చ శుమ్భో లమ్బోదరం తథా ।
నిశుమ్భః షణ్ముఖం దేవమభ్యధావత శక్జితః ॥ ౨॥

నిశుమ్భః కార్తికేయస్య మయూరం పంచుభిః శరైః ।
హృది వివ్యాధ వేగేన మూర్ఛితః స పపాత హ ॥ ౩॥

తతః శక్తిధరః క్రుద్ధో బాణైః పంచుభిరేవ చ ।
వివ్యాధ స్యన్దనే తస్య హయాన్యన్తారమేవ చ ॥ ౪॥

శరేణాన్యేన తీక్ష్ణేన నిశుమ్భం దేవవైరిణమ్ ।
జఘాన తరసా వీరో జగర్జ రణదుర్మదః ॥ ౫॥

ఆసురోఽపి నిశుమ్భాఖ్యో మహావీరోఽతివీర్యవాన్ ।
జఘాన కార్తికేయం తం గర్జన్తం స్వేషుణా రణే ॥ ౬॥

తతః శక్తిం కార్తికేయో యావజ్జగ్రాహ రోషతః ।
తావన్నిశుమ్భా వేగేన స్వశక్త్యా తమపాతయత్ ॥ ౭॥

ఏవం బభూవ తత్రైవ కార్తికేయనిశుమ్భయోః ।
 ఆహవో హి మహాన్వ్యాస వీరశబ్దం ప్రగర్జతోః ॥ ౮॥
 తతో నస్తీశ్వరో బాణైః కాలనేమిమవిధ్యత ।
 సప్తభిశ్చ హయాన్కేతుం రథం సారథిమాచ్ఛినత్ ॥ ౯॥
 కాలనేమిశ్చ సజ్కృద్ధో ధనుశ్చిచ్ఛేద నస్థినః ।
 స్వశరాసననిర్ముక్తైర్మహాత్మిణైః శిలీముఖైః ॥ ౧౦॥
 అథ నస్తీశ్వరో వీరః కాలనేమిం మహాసురమ్ ।
 తమపాస్య చ శూలేన వక్షస్యభ్యహనద్ దృఢమ్ ॥ ౧౧॥
 స శూలభిన్నహృదయో హతాశ్వో హతసారథిః ।
 ఆద్రైః శిఖరముత్పాట్య నస్థినం సమతాడయత్ ॥ ౧౨॥
 అథ శుమ్భో గణేశశ్చ రథమూషక వాహనౌ ।
 యుధ్యమానౌ శరవ్రాతైః పరస్పరమవిధ్యతామ్ ॥ ౧౩॥
 గణేశస్తు తదా శుమ్భం హృది వివ్యాధ పత్రిణా ।
 సారథిం చ త్త్రిర్భాణైః పాతయామాస భూతలే ॥ ౧౪॥
 తతోఽతిక్రుద్ధః శుమ్భోఽపి బాణవృష్ట్యా గణాధిపమ్ ।
 మూషకం చ త్త్రిభిర్విధ్వా ననాద జలదస్వనః ॥ ౧౫॥
 మూషకః శరభిన్నాఙ్గశ్చచాల దృఢవేదనః ।
 లమ్బోదరశ్చ పతితః పదాతిరభవత్స హి ॥ ౧౬॥
 తతో లమ్బోదరః శుమ్భం హత్వా పరశునా హృది ।
 అపాతయత్తదా భూమౌ మూషకం చారురోహ సః ॥ ౧౭॥
 సమరాయోద్యతశ్చాభూత్పునర్గజముఖో విభుః ।
 ప్రహస్య జస్నుతుః క్రోధాత్తోత్రేణైవ మహాద్విపమ్ ॥ ౧౮॥
 కాలనేమిర్నిశుమ్భశ్చ హ్యుభౌ లమ్బోదరం శరైః ।
 యుగపచ్ఛ్చఘ్నతుః క్రోధాదాశీవిషసమైర్దుగ్రతమ్ ॥ ౧౯॥
 తం పిడ్యమానమాలోక్య వీరభద్రో మహాబలః ।
 అభ్యధావత వేగేన కోటిభూతయుతస్తథా ॥ ౨౦॥
 కూష్మాణ్డా భైరవాశ్చాపి వేతాలా యోగినీగణాః ।

పిశాచా డాకినీ సఙ్ఖా గణాశ్చాపి సమం యయుః ॥ ౨౧॥

తతః కిలకీలా శబ్దైః సింహనాదైః సఘర్షరైః ।

వినాదితా డమరుకైః పృథివీ సమకమ్పత ॥ ౨౨॥

తతో భూతాః ప్రధావన్తో భక్షయన్తి స్మ దానవాన్ ।

ఉత్పత్య పాతయన్తి స్మ ననృతుశ్చ రణాఙ్గణే ॥ ౨౩॥

ఏతస్మిన్నన్తరే వ్యాసాభూతాం ననీ గుహశ్చ తౌ ।

ఉత్థితావాప్తసంఙ్ఖౌ హి జగర్జతురలం రణే ॥ ౨౪॥

స ననీ కార్తికేయశ్చ సమాయాతౌ త్వరాన్వితౌ ।

జమ్నుతుశ్చ రణే దైత్యాన్నిరన్తరశరవస్తజైః ॥ ౨౫॥

ఛిన్నైర్భిన్నైర్వత్తైర్దైత్యైః పాతితైర్భక్షితైస్తథా ।

వ్యాకులా సాభవత్సేనా విషణ్ణవదనా తదా ॥ ౨౬॥

ఏవం ననీ కార్తికేయో వికటశ్చ ప్రతాపవాన్ ।

వీరభద్రో గణాశ్చాన్యే జగర్జుఃసమరేఽధికమ్ ॥ ౨౭॥

నిశుమ్భశుమ్భా సేనాన్యౌ సిన్ధుపుత్రస్య తౌ తథా ।

కాలనేమిర్మహాదైత్యోఽసురాశ్చాన్యే పరాజితాః ॥ ౨౮॥

ప్రవిధ్యస్తాం తతస్సేనాం దృష్ట్వా సాగరనన్దనః ।

రథేనాతిపతాకేన గణానభియయౌ బలీ ॥ ౨౯॥

తతః పరాజితా దైత్యా అప్యభూవన్మహోత్సవాః ।

జగర్జురధికం వ్యాస సమరాయోద్యతాస్తదా ॥ ౩౦॥

సర్వే రుద్రగణాశ్చాపి జగర్జుర్జయశాలినః ।

నన్దికార్తికదన్త్యాస్యవీరభద్రాదికా మునే ॥ ౩౧॥

హస్త్యశ్వరథసంహౌదః శఙ్ఖభేరీరవస్తథా ।

అభవన్సింహనాదశ్చ సేనయోరుభయోస్తథా ॥ ౩౨॥

జలన్దరశరవ్రాతైర్నీహారపటలైరివ ।

ద్యావాపృథివ్యోరాచ్ఛన్నమన్తరం సమపద్యత ॥ ౩౩॥

త్రైలాదిం పఞ్చాభిర్విధ్వా గణేశం పఞ్చాభిశ్చరైః ।

వీరభద్రం చ వింశత్యా ననాద జలదస్వనః ॥ ౩౪॥

కార్తికేయస్తతో దైత్యం శక్త్యా వివ్యాధ సత్వరమ్ ।
 జలస్థరం మహావీరో రుద్రపుత్రో ననాద చ ॥ ౩౫॥
 స ఘోరణయనో దైత్యః శక్తినిర్భిన్నదేహకః ।
 పహాత భూమౌ త్వరితముదతిష్ఠన్మహాబలః ॥ ౩౬॥
 తతః క్రోధపరీతాత్మా కార్తికేయం జలస్థరః ।
 గదయా తాడయామాస హృదయే దైత్యపుఙ్గవః ॥ ౩౭॥
 గదాప్రభావం సఫలం దర్శయన్ శక్కురాత్మజః ।
 విధిదత్తవరాద్ వ్యాస స తూర్ణం భూతలేఽపతత్ ॥ ౩౮॥
 తథైవ నస్తి హ్యపతద్భూతలే గదయా హతః ।
 మహావీరోఽపి రిపుహా కిఞ్చిద్వ్యాకులమానసః ॥ ౩౯॥
 తతో గణేశ్వరః క్రుద్ధః స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।
 సమ్ప్రొప్య్యాతిబలో దైత్యగదాం పరశునాచ్ఛినత్ ॥ ౪౦॥
 వీరభద్రస్త్రిభిర్భ్రాణైర్హృది వివ్యాధ దానవమ్ ।
 సప్తభిశ్చ హయాన్కేతుం ధనుశ్చత్రం చ చిచ్ఛిదే ॥ ౪౧॥
 తతోఽతిక్రుద్ధో దైత్యేన్ద్రః శక్తిముద్యమ్య దారుణామ్ ।
 గణేశం పాతయామాస రథమన్యం సమారుహత్ ॥ ౪౨॥
 అభ్యగాదథ వేగేన స దైత్యేన్ద్రో మహాబలః ।
 విగణయ్య హృదా తం వై వీరభద్రం రుషాన్వితః ॥ ౪౩॥
 వీరభద్రం జఘానాశు తీక్ష్ణనాశివిషేణ తమ్ ।
 ననాద చ మహావీరో దైత్యరాజో జలస్థరః ॥ ౪౪॥
 వీరభద్రోఽపి సఙ్కృద్ధస్సితధారేణ చేషణా ।
 చిచ్ఛేద తచ్ఛరం వైవ తం వివ్యాధ మహేషుణా ॥ ౪౫॥
 తతస్తా సూర్యసంకాశౌ యుయుధాతే పరస్పరమ్ ।
 నానాశస్త్రస్తథాస్త్రైశ్చ చిరం వీరవరోత్తమా ॥ ౪౬॥
 వీరభద్రస్తతస్తస్య హయాన్బ్రాణైరపాతయత్ ।
 ధనుశ్చిచ్ఛేద రథినః పతాకాం చాపి వేగతః ॥ ౪౭॥
 అథో స దైత్యరాజో హి పుష్టవే పరిఘాయుధః ।

వీరభద్రోపకణ్ఠం స ద్రుతమాప మహాబలః ॥ ౪౮ ॥

పరిఘేనాతిమహతా వీరభద్రం జఘాన హా ।

మహాబలోఽభితనయో మూర్ధ్ని వీరో జగర్జ చ ॥ ౪౯ ॥

పరిఘేనాతిమహతా భిన్నమూర్ధా గణాధిపః ।

వీరభద్రః పపాతోర్వాస్యం ముమోచ రుధిరం బహు ॥ ౫౦ ॥

పతితం వీరభద్రం తు దృష్ట్వా రుద్రగణా భయాత్ ।

అపాగచ్ఛన్ రణం హిత్వా క్రోశమానా మహేశ్వరమ్ ॥ ౫౧ ॥

అథ కోలాహలం శ్రుత్వా గణానాం చన్ద్రశేఖరః ।

నిజపార్శ్వస్థితాన్ వీరానప్పచ్చద్ గణసత్తమాన్ ॥ ౫౨ ॥

శఙ్కర ఉవాచ ।

కిమర్థం మద్గణానాం హి మహాకోలాహలోఽభవత్ ।

విచార్యతాం మహాపీరాః శాన్తిః కార్యా మయా ద్రువమ్ ॥ ౫౩ ॥

ఇతి యావత్స దేవేశో గణాన్ప్రచచ్ఛ సాదరమ్ ।

తావద్గణవరాస్తే హి సమాయాతాః ప్రభుం ప్రతి ॥ ౫౪ ॥

తాన్దృష్ట్వా వికలాన్ రుద్రః పప్రచచ్ఛ కుశలం ప్రభుః ।

యథావత్తే గణా వృత్తం సమాచఖ్యుశ్చ విస్తరాత్ ॥ ౫౫ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్ రుద్రో మహాలీలాకరః ప్రభుః ।

అభయం దత్తవాన్తేభ్యో మహోత్సాహం ప్రవర్ధయన్ ॥ ౫౬ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

జలన్ధరోపాఖ్యానే విశేషయుద్ధవర్ణనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౨౧ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౨. ద్వావింశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవధోపాఖ్యానే జలన్ధరయుద్ధవర్ణనమ్

।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథ వీరగణై రుద్రో రౌద్రరూపో మహాప్రభుః ।
 అభ్యగాద్ వృషభారూఢః సక్లౌమం ప్రహసన్నివ ॥ ౧॥
 రుద్రమాయాన్తమాలోక్య సింహనాదైర్గణాః పునః ।
 నివృత్తాః సక్లరే రౌద్రా యే హి పూర్వం పరాజితాః ॥ ౨॥
 వీరశబ్దం చ కుర్వన్తస్తేఽప్యన్యే శాఙ్కరా గణాః ।
 సోత్సవాఃసాయుధా దైత్యాన్నిజఘ్నుః శరవృష్టిభిః ॥ ౩॥
 దైత్యా హి భీషణం రుద్రం సర్వే దృష్ట్వా విదుద్రువుః ।
 శాఙ్కరం పురుషం దృష్ట్వా పాతకానీవ తదభయాత్ ॥ ౪॥
 అథో జలన్ధరో దైత్యాన్నివృత్తాన్ప్రేక్ష్య సక్లరే ।
 అభ్యధావత్స చణ్డిశం ముఞ్చన్నాణాస్సహస్రశః ॥ ౫॥
 నిశుమ్భశుమ్భప్రముఖా దైత్యేన్ద్రాశ్చ సహస్రశః ।
 అభిజగ్ముశ్శివం వేగాద్రోషాత్సన్ధదచ్చదాః ॥ ౬॥
 కాలనేమిస్తథా వీరః ఖడ్గరోమా బలాహకః ।
 ఘస్మరశ్చ ప్రచణ్డశాచపరే చాపి శివం యయుః ॥ ౭॥
 బాణైః సఞ్చాదయామాసుర్ద్యుతం రుద్రగణాంశ్చ తే ।
 అఙ్గాని చిచ్ఛిదుర్వీరాః శుమ్భాద్యా నిఖిలా మునే ॥ ౮॥
 బాణాన్ధకారసఞ్చన్నం దృష్ట్వా గణబలం హరః ।
 తద్బాణజాలమాచ్ఛిద్య బాణైరావవృతే నభః ॥ ౯॥
 దైత్యాంశ్చ బాణవాత్యాభిః పీడితానకరోత్తదా ।
 ప్రచణ్డబాణజాలౌఘైరపాతయత భూతలే ॥ ౧౦॥
 ఖడ్గరోమశిరః కాయాత్తథా పరశునాచ్ఛినత్ ।
 బలాహకస్య చ శిరః ఖట్యాజ్ఞేనాకరోద్ధ్విధా ॥ ౧౧॥
 స బద్వా ఘస్మరం దైత్యం పాశేనాభ్యహనద్భువి ।
 మహావీరం ప్రచణ్డం చ చక్రత్త త్రిశిఖేన హ ॥ ౧౨॥
 వృషభేణ హతాః కేచిత్కేచిద్బాణైర్నిపాతితా ।
 న శేకురసురాః స్థాతుం గజా సింహార్దితా ఇవ ॥ ౧౩॥
 తతః క్రోధపరీతాత్మా దైత్యాన్ ధిక్ కృతవాన్ రణే ।
 శుమ్భాదికాన్మహాదైత్యః ప్రహసన్నాహ దైర్యవాన్ ॥ ౧౪॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

కిం వ ఉచ్చరితైర్మాతుర్ధావద్భిః పృష్ఠతో హతైః ।
న హి భీతవధః శ్లాఘ్యః స్వర్గదః శూరమానినామ్ ॥ ౧౫॥

యది వః ప్రధనే శ్రద్ధా సారో వా క్షుల్లకా హృది ।
ఆగ్రే తిష్ఠత మాత్రం మే న చేద్ధ్యామ్యసుఖే స్పృహా ॥ ౧౬॥

రణే మృత్యుర్వరశాఞ్చిస్తీ సర్వకామఫలప్రదః ।
యశఃప్రదో విశేషేణ మోక్షదోఽపి ప్రకీర్తితః ॥ ౧౭॥

సూర్యస్య మణ్డలం భిత్త్వా యాయాద్వై పరమం పదమ్ ।
పరివ్రాట్ పరమజ్ఞానీ రణే యః సమ్ముఖే హతః ॥ ౧౮॥

మృత్యోర్భయం న కర్తవ్యం కదాచిత్కుత్రచిద్బుద్ధైః ।
అనివార్యో యతో హ్యేష ఉపాయైర్పిఖిలైరపి ॥ ౧౯॥

మృత్యుర్జన్మవతాం వీరా దేహేన సహ జాయతే ।
అద్య వాబ్దశతాస్తే వా మృత్యుర్వై ప్రాణీనాం ధ్రువః ॥ ౨౦॥

తస్మృత్యుభయముత్సార్య యుధ్యధ్వం సమరే ముదా ।
సర్వథా పరమానన్ద ఇహోముత్రాప్యసంశయః ॥ ౨౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తౌ బోధయామాస స్వవీరాన్బహుశః స హి ।
ధైర్యం దధుర్న తే భీత్యా పలాయన్తో రణాద్ రుతమ్ ॥ ౨౨॥

అథ దృష్ట్వా స్వసైన్యం తత్పలాయనపరాయణమ్ ।
చుక్రోధాతి మహావీరః సిన్ధుపుత్రో జలన్ధరః ॥ ౨౩॥

తతః క్రోధపరీతాత్మా క్రోధాద్రుద్రం జలన్ధరః ।
ఆహ్వయయామాస రణే తీవ్రాశనిసమస్వనః ॥ ౨౪॥

జలన్ధర ఉవాచ ।

యుధ్యస్వాద్య మయా సార్థం కిమేభిర్నిహతైస్తవ ।
యచ్చ కిఞ్చిద్బలం తేఽస్తి తద్దర్శయ జటాధర ॥ ౨౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తౌ బాణ సప్తత్యా జఘాన వృషభధ్వజమ్ ।

జలన్ధరో మహాదైత్యః శమ్భుమక్లిష్టకారిణమ్ ॥ ౨౬ ॥
 తానప్రాప్తాన్మహాదేవో జలన్ధరశరాన్స్త్రుతమ్ ।
 నిజైర్హి నిశితైర్బాణైశ్చిచ్ఛేద ప్రహసన్నివ ॥ ౨౭ ॥
 తతో హయాన్ధ్వజం ఛత్రం ధనుశ్చిచ్ఛేద సప్తభిః ।
 జలన్ధరస్య దైత్యస్య న తచ్చిత్రం హరే మునే ॥ ౨౮ ॥
 స చ్చిన్నధన్వా విరథః పాథోధితనయోఽసురః ।
 అభ్యుధావచ్చివం క్రుద్ధో గదాముద్యమ్య వేగవాన్ ॥ ౨౯ ॥
 ప్రభుర్గదాం చ తత్త్రిప్తాం సహసైవ మహేశ్వరః ।
 పారాశర్యస్య మహాలీలో ద్రుతం బాణైర్ద్విధాకరోత్ ॥ ౩౦ ॥
 తథాపి ముష్టిముద్యమ్య మహాక్రుద్ధో మహాసురః ।
 అభ్యుద్యయౌ మహావేగాద్రుద్రం తం తజ్జిఘాంసయా ॥ ౩౧ ॥
 తావదేవేశ్వరేణాశు బాణోఽఘైః స జలన్ధరః ।
 అక్లిష్టకర్మకారేణ క్రోశమాత్రమపాకృతః ॥ ౩౨ ॥
 తతో జలన్ధరో దైత్యో రుద్రం మత్వా బలాధికమ్ ।
 ససర్జ మాయాం గాన్ధర్వీమద్భుతాం రుద్రమోహినీమ్ ॥ ౩౩ ॥
 తస్య మాయాప్రభావాత్తు గన్ధర్వాప్సరసాం గణాః ।
 ఆవిర్భూతా అనేకే చ రుద్రమోహనహేతవే ॥ ౩౪ ॥
 తతో జగుశ్చ నన్యతుర్గన్ధర్వాప్సరసాం గణాః ।
 తాలవేణుమృదఙ్గోశ్చ వాదయన్తి స్మ చాపరే ॥ ౩౫ ॥
 తద్ దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం గణై రుద్ధో విమోహితః ।
 పతితాన్యపి శస్త్రాణి కరేభ్యో న వివేద సః ॥ ౩౬ ॥
 ఏకాగ్రీభూతమాలోక్య రుద్రం దైత్యో జలన్ధరః ।
 కామతస్య జగమాశు యత్ర గౌరీ స్థితాఽభవత్ ॥ ౩౭ ॥
 యుద్ధే శుమ్భునిశుమ్భాఖ్యౌ స్థాపయిత్వా మహాబలౌ ।
 దశదోర్దణ్డపఞ్చాస్యస్త్రినేత్రశ్చ జటాధరః ॥ ౩౮ ॥
 మహావృషభమారూఢస్సర్వథా రుద్రసన్నిభః ।
 ఆసుర్యస్య మాయయా వ్యాస స బభూవ జలన్ధరః ॥ ౩౯ ॥

అథ రుద్రం సమాయాంతమాలోక్య భవవల్లభా ।
 అభ్యాయయౌ సఖీమధ్యాత్తద్ధర్మనపథేఽభవత్ ॥ ౪౦॥
 యావద్దదర్శ చార్వణ్ణీ పార్వతీం దనుజేశ్వరః ।
 తావత్స వీర్యం ముముచే జడాజ్జశ్చాభవత్తదా ॥ ౪౧॥
 అథ జ్ఞాత్వా తదా గౌరీ దానవం భయవిహ్వలా ।
 జగమాన్తర్హితా వేగాత్పా తదోత్తరమాససమ్ ॥ ౪౨॥
 తామదృష్ట్వా తతో దైత్యః క్షణాద్విద్యుల్లతామివ ।
 జవేనాగాత్పునర్వోద్ధుం యత్ర దేవో మహేశ్వరః ॥ ౪౩॥
 పార్వత్యపి మహావిష్టుం సస్మార మనసా తదా ।
 తావద్దదర్శ తం దేవం సోపవిష్టుం సమీపగమ్ ॥ ౪౪॥
 తం దృష్ట్వా పార్వతీ విష్టుం జగన్మాతా శివప్రియా ।
 ప్రసన్నమనసోవాచ ప్రణమన్తం కృతాజ్ఞులిమ్ ॥ ౪౫॥
 పార్వత్యువాచ ।
 విష్ణో జలన్ధరో దైత్యః కృతవాన్పరమాద్భుతమ్ ।
 తక్కిం న విదితం తేఽస్తి చేష్టితం తస్య దుర్మతేః ॥ ౪౬॥
 తచ్చుత్వా జగదమ్బాయా వచనం గరుడధ్వజః ।
 ప్రత్యువాచ శివాం నత్వా సాజ్ఞాలిర్నమ్రకన్ధరః ॥ ౪౭॥
 శ్రీభగవానువాచ ।
 భవత్యాః కృపయా దేవి తద్వృత్తం విదితం మయా ।
 యదాజ్ఞాపయ మాం మాతస్తత్కుర్యాస్యం త్వదనుజ్ఞయా ॥ ౪౮॥
 సనత్కుమార ఉవాచ
 తచ్చుత్వా విష్టువచనం పునరప్యాహ పార్వతీ ॥
 హృషీకేశం జగన్మాతా ధర్మనీతిం సుశిక్షయన్ । ౪౯॥
 పార్వత్యువాచ ।
 తేనైవ దర్శితః పన్థా బుధ్యస్య త్వం తదైవ హి ।
 తత్ప్రిపాతివ్రతం ధర్మం భ్రష్టం కురు మదాజ్ఞయా ॥ ౫౦॥
 నాన్యథా స మహాదైత్యో భవేద్వధ్యో రమేశ్వర ।
 పాతివ్రతసమో నాన్యో ధర్మోఽస్తి పృథివీతలే ॥ ౫౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యనుజ్ఞాం సమాకర్ణ్య శిరసాధాయ తాం హరిః ।

ఫల కర్తుం జగమాశు పునర్జాలన్ధరం పురమ్ ॥ ౫౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయా పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్ధరవధోపాఖ్యానే జలన్ధరయుద్ధవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౨౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౩. త్రయోవింశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవధోపాఖ్యానే
వృన్దాపాతివ్రతభక్తదేహత్యాగవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ వద త్వం వదతాం వర ।

కిమకార్షిద్ధరిస్తత ధర్మం తత్యాజ సా కథమ్ ॥ ౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

విష్ణుర్జాలన్ధరం గత్వా దైత్యస్య పుటభేదనమ్ ॥

పాతివ్రత్యస్య భక్తాయ వృన్దాయాశ్చాకరోన్మతిమ్ । ౨॥

వృన్దాం స దర్శయామాస స్వప్నం మాయావినాం వరః ।

స్వయం తన్నగరోద్యానమాస్థితోఽద్భుతవిగ్రహః ॥ ౩॥

అథ వృన్దా తదా దేవీ తత్పత్నీ నిశి సువ్రతా ।

హరేర్మాయాప్రభావాత్తు దుస్స్వప్నం సా దదర్శ హ ॥ ౪॥

స్వప్నమధ్యే హి సా విష్ణుమాయయా ప్రదదర్శ హ ।

భర్తారం మహిషారూఢం తైలాభ్యక్తం దిగమ్భరమ్ ॥ ౫॥

కృష్ణప్రసూనభూషాఢ్యం క్రవ్యాదగణసేవితమ్ ।

దక్షిణాశాం గతం ముణ్డం తమసా చ వృతం తదా ॥ ౬॥

స్వపురం సాగరే మగ్నం సహసైవాత్మనా సహ ।

ఇత్యాది బహుదుఃస్వప్నాన్నిశాన్తే సా దదర్శ హ ॥ ౭॥

తతః ప్రబుధ్య సా బాలా తం స్వప్నం స్వం విచిన్వతీ ।
 దదరోద్ధిదితమాదిత్యం సచ్ఛిద్రం నిష్పృభం ముహుః ॥ ౮॥
 తదనిష్టమిదం జ్ఞాత్వా రుదస్త్రీ భయవిహ్వలా ।
 కుత్రచిన్నాప సా శర్మ గోపురాట్టాలభూమిషు ॥ ౯॥
 తతఃసఖీద్వయయుతా నగరోద్యానమాగమత్ ।
 తత్రాపి సా గతా బాలా న ప్రాప కుత్రచిత్సుఖమ్ ॥ ౧౦॥
 తతో జలన్దరస్త్రీ సా నిర్విణ్ణోద్విగ్నమానసా ।
 వనాద్వనాన్తరం యాతా నైవ వేదాత్మనా తదా ॥ ౧౧॥
 భ్రమతీ సా తతో బాలా దదర్శాతీవ భీషణౌ ।
 రాక్షసా సింహవదనౌ దృష్ట్వా దశనభాసురౌ ॥ ౧౨॥
 తౌ దృష్ట్వా విహ్వలాతీవ పలాయనపరా తదా ।
 దదర్శ తాపసం శాన్తం సశిష్యం మౌనమాస్థితమ్ ॥ ౧౩॥
 తతస్తత్కణ్ఠమాసాద్య నిజాం బాహులతాం భయాత్ ।
 మునే మాం రక్ష శరణమాగతాస్మీత్యభాషత ॥ ౧౪॥
 మునిస్తాం విహ్వలాం దృష్ట్వా రాక్షసానుగతాం తదా ।
 హుఙ్కారేణైవ తౌ ఘోరౌ చకార విముఖౌ ద్రుతమ్ ॥ ౧౫॥
 తద్ హుఙ్కారభయత్రస్తౌ దృష్ట్వా తౌ విముఖౌ గతౌ ।
 విస్మితాతీవ దైత్యేన్ద్రపత్నీ సాభూన్మునే హృది ॥ ౧౬॥
 తతస్సా మునినాథం తం భయాన్ముక్తా కృతాఙ్ఘ్రిః ।
 ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమౌ వృన్దా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౭॥
 వృన్దోవాచ ।
 మునినాథ దయాసిన్ధో పరపిడానివారక ।
 రక్షితాహం త్వయా ఘోరాదభయాదస్మాత్ఫలోద్భవాత్ ॥ ౧౮॥
 సమర్థః సర్వథా త్వం హి సర్వజ్ఞోఽపి కృపానిధే ।
 కిఞ్చిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి కృపయా తన్నిశామయ ॥ ౧౯॥
 జలన్దరో హి మదభర్తా రుద్రం యోధుం గతః ప్రభో ।
 స తత్రాస్తే కథం యుద్ధే తన్నే కథయ సువ్రత ॥ ౨౦॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

మునిస్తద్వాక్యమాకర్ణ్య మౌనం కపటమాస్థితః ।
కర్తుం స్వార్థం విధానజ్ఞః కృపయోర్ధ్వమవైక్షత ॥ ౨౧॥

తావత్కృపీశావాయాతౌ తం ప్రణమ్యాగ్రతః స్థితౌ ।
తతస్తద్భూలతాసంజ్ఞానియుక్తౌ గగనం గతో ॥ ౨౨॥

సీత్యా క్షణార్థమాగత్య పునస్తస్యాగ్రతః స్థితౌ ।
తస్యైవ కం కబన్ధం చ హస్తావాస్తాం మునీశ్వర ॥ ౨౩॥

శిరః కబన్ధం హస్తౌ తౌ దృష్ట్వాబ్ధితనయస్య సా ।
పపాత మూర్చ్ఛితా భూమౌ భర్తృవ్యసనదుఃఖితా ॥ ౨౪॥

వృన్తోవాచ ।

యః పురా సుఖసంవాదైర్విసోదయసి మాం ప్రభో ।
స కథం న వదస్యద్య వల్లభాం మామనాగసమ్ ॥ ౨౫॥

యేన దేవాః సగన్ధర్వా నిర్జితా విష్ణునా సహ ।
కథం స తాపసేనాద్య త్రైలోక్యవిజయీ హతః ॥ ౨౬॥

నాగ్నీకృతం హి మే వాక్యం రుద్రతత్త్వమజానతా ।
పరం బ్రహ్మ శివశ్చేతి వదన్త్యా దైత్యసత్తమ ॥ ౨౭॥

తతస్త్వం హి మయా జ్ఞాతస్తవ నేవాప్రభావతః ।
గర్వితేన త్వయా నైవ కుసజ్గవశగేన హి ॥ ౨౮॥

ఇత్థం ప్రభాష్య బహుధా స్వధర్మస్థా చ తత్ప్రియా ।
విలలాప విచిత్రం సా హృదయేన విదూయతా ॥ ౨౯॥

తతఃసా ధైర్యమాలమ్బ్య దుఃఖోచ్ఛాసాన్విముఞ్చతీ ।
ఉవాచ మునివర్యం తం సుప్రణమ్య కృతాజ్ఞాళిః ॥ ౩౦॥

కృపానిధే మునిశ్రేష్ఠ పరోపకరణాదర ।
మయి కృత్వా కృపాం సాధో జీవయైనం మమ ప్రభుమ్ ॥ ౩౧॥

యత్త్వమస్య పునః శక్తో జీవనాయ మతో మమ ।
అతః సజ్జీవయైనం మే ప్రాణనాథం మునీశ్వర ॥ ౩౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్యా దైత్యపత్నీ సా పతివ్రత్యపరాయణా ।

పాదయోః పతితా తస్య దుఃఖశ్వాసాన్ విముఞ్చతీ || 33||

మునిరువాచ |

నాయం జీవయితుం శక్తో రుద్రేణ నిహతో యుధి |

రుద్రేణ నిహతా యుధే న జీవన్తి కదాచన || 3౪||

తథాపి కృపయావిష్ట ఏనం సజ్జీవయామ్యహమ్ |

రక్ష్యాః శరణగాశ్చేతి జానన్ధర్మం సనాతనమ్ || 3౫||

సనత్కుమార ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా స మునిస్తస్యా జీవయిత్వా పతిం మునే |

అన్తర్దధే తతో విష్ణుః సర్వమాయావినాం వరః || 3౬||

ద్రుతం స జీవితస్తేనోత్థితః సాగరనన్దనః |

వృన్దామాలిఙ్గ్య తద్వక్త్రం చుచుమ్బ ప్రీతమానసః || 3౭||

అథ వృన్దాపి భర్తారం దృష్ట్వా హర్షితమానసా |

జహౌ శోకం చ నిఖిలం స్వప్నవద్ హృద్యమన్యత || ౩౮||

అథ ప్రసన్నహృదయా సా హి సజ్ఞాతహృచ్చయా |

రేమే తద్వనమధ్యస్థా తద్యుక్తా బహువాసరాన్ || ౩౯||

కదాచిత్సురతస్యాన్తే దృష్ట్వా విష్ణుం తమేవ హి |

నిర్భర్త్య క్రోధసంయుక్తా వృన్దా వచనమబ్రవీత్ || ౪౦||

వృన్దోవాచ |

ధిక్ తదేవం హరే శీలం పరదారాభిగామినః |

జ్ఞాతోఽసి త్వం మయా సమ్యజ్ఞాయీ ప్రత్యక్షతాపసః || ౪౧||

సనత్కుమార ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా క్రోధమాపన్నా దర్శయన్తీ స్వతేజసమ్ |

శశాప కేశవం వ్యాస పాతివ్రత్యరతా చ సా || ౪౨||

రే మహాధమ దైత్యారే పరధర్మవిదూషక |

గృష్ణీష్య శర మద్దత్తం శాపం సర్వవిషోల్బణమ్ || ౪౩||

యౌ త్వయా మాయయా ఖ్యాతౌ స్వకీయౌ దర్శితౌ మమ |

తావేవ రాక్షసౌ భూత్వా భార్యాం తవ హరిష్యతః || ౪౪||

త్వం చాపి భార్యాదుఃఖారో వనే కపిసహాయవాన్ |

భ్రమ సర్వేశ్వరేణాయం యస్తే శిష్యత్వమాగతః౪౫॥

ఇత్యుక్త్వా సా తదా వృన్దా ప్రవిశద్ధవ్యవాహనమ్ ।

విష్ణునా వార్యమాణాపి తత్ప్రీతాసక్తచేతసా ॥ ౪౬ ॥

తస్మిన్నవసరే దేవా బ్రహ్మాద్యా నిఖిలా మునే ।

ఆగతాః ఖే సమం దారైః సద్గతిం వై దిదృక్షవః ॥ ౪౭ ॥

అథ దైత్యేన్ద్రపత్న్యస్తు తజ్ఞోతిః పరమం మహత్ ।

పశ్యతాం సర్వదేవానామలోకమగమద్ద్రుతమ్ ॥ ౪౮ ॥

శివాతనౌ విలీనం తద్వృన్దాతేజో బభూవ హ ।

ఆసీజ్జయజయారావః ఖస్థితామరపజ్కీషు ॥ ౪౯ ॥

ఏవం వృన్దా మహారాజ్ఞీ కాలనేమిసుతోత్తమా ।

పాతివ్రత్యప్రభావాచ్చ ముక్తిం ప్రాప పరాం మునే ॥ ౫౦ ॥

తతో హరిస్తామనుసంస్మన్ముహు-

ర్వృన్దాచితాభస్మరణోఽవగుణితః ।

తత్రైవ తస్థౌ సురసిద్ధసజ్జితైః

ప్రబోధ్యమానోఽపి యయౌ న శాన్తిమ్ ॥ ౫౧ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

జలన్ధరవధోపాఖ్యానే వృన్దాపాతివ్రతభగ్గదేహత్యాగవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః

॥ ౨.౫.౨౩ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్యరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౪. చతుర్వింశోఽధ్యాయః । జలన్ధరవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

విధేః శ్రేష్ఠసుత ప్రాజ్ఞః కథేయం శ్రావితాద్భుతా ।

తతశ్చ కిమభూదాజౌ కథం దైత్యో హతో వద ॥ ౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అదృశ్య గిరిజాం తత్ర దైత్యేన్యే రణమాగతే ।
 గాన్ధర్వే చ విలీనే హి చైతన్యోఽభూద్వృషధ్వజః ॥ ౨॥
 అన్తర్ధానగతాం మాయాం దృష్ట్వా బుద్ధో హి శంకరః ।
 చక్రోఢాతీవ సంహారీ తాకికీం గతిమాశ్రితః ॥ ౩॥

తతః శివో విస్మితమానసః పున-
 ర్జగామ యుద్ధాయ జలన్తరం రుషా ।
 స చాపి దైత్యః పునరాగతం శివం
 దృష్ట్వా శరోఘ్నేఃసమవాకిరద్రణే ॥ ౪॥

క్షిప్తం ప్రభుస్థం శరజాలముగ్రం
 జలన్తరేణాతిబలీయసా హరః ।
 ద్రుతం ప్రచిచ్ఛేదశరైర్వరైర్నిజై-
 ర్న చిత్రమత్ర త్రిభవప్రహస్తః ॥ ౫॥

తతో జలన్తరో దృష్ట్వా రుద్రమదృభతవిక్రమమ్ ।
 చకార మాయయా గౌరీం త్ర్యమృభకం మోహయన్నివ ॥ ౬॥

రథోపరి గతాం బద్ధాం రుదన్తీం పార్వతీం శివః ।
 నిశుమ్భశుమ్భదైత్యైశ్చ వధ్యమానాం దదర్శ సః ॥ ౭॥

గౌరీం తథావిధాం దృష్ట్వా తాకికీం దర్శయన్ గతిమ్ ।
 బభూవ ప్రాకృత ఇవ శివోఽప్యుద్విగ్నమానసః ॥ ౮॥

అవాఙ్ముఖస్థితస్తూష్ణీం నానాశీలావిశారదః ।
 శిథిలాఙ్గో విషణ్ణాత్మా విస్మృత్య స్వపరాక్రమమ్ ॥ ౯॥

తతో జలన్తరో వేగాత్ త్రిభిర్వివ్యాధ సాయకైః ।
 ఆపుణ్ణమగ్నేస్తం రుద్రం శిరస్సురసి చోదరే ॥ ౧౦॥

తతో రుద్రో మహాలీలో జ్ఞాతతత్త్వః క్షణాత్ప్రభుః ।
 రౌద్రరూపధరో జాతో జ్వాలామాలాతిభీషణః ॥ ౧౧॥

తస్యాతీవ మహారౌద్రరూపం దృష్ట్వా మహాసురాః ।
 న శేకుః ప్రముఖే స్థాతుం భేజిరే తే దిశో దశ ॥ ౧౨॥

నిశుమ్భశుమ్భావపి యౌ విఖ్యాతౌ వీరసత్తమౌ ।
 అపి తౌ శేకతుర్నైవ రణే స్థాతుం మునీశ్వర ॥ ౧౩॥

జలన్ధరకృతా మాయాన్తర్హితాభూచ్చ తత్క్షణమ్ |
 హాహాకారో మహానాసీత్సక్లామే సర్వతోముఖే || ౧౪ ||
 తతః శాపం దదౌ రుద్రస్తయోః శుమ్భునిశుమ్భయోః |
 పలాయమానౌ తౌ దృష్ట్వా ధిక్కృత్య క్రోధసంయుతః || ౧౫ ||
 రుద్ర ఉవాచ |
 యువాం దుష్టావతిఖిలావపరాధకరౌ మమ |
 పార్వతీదణ్డదాతారౌ రణాదస్మాత్పరాజ్యుఖౌ || ౧౬ ||
 పరాజ్యుఖో న హస్తవ్య ఇతి వధ్యౌ న మే యువామ్ |
 మమ యుద్ధాదతిక్రాంతౌ గౌర్యౌ వధ్యౌ భవిష్యతః || ౧౭ ||
 ఏవం వదతి గౌరీశే సిన్ధుపుత్రో జలన్ధరః |
 చక్రోధాతీవ రుద్రాయ జ్వలజ్వలననన్నిభః || ౧౮ ||
 రుద్రే రణే మహావేగాద్వవర్ష నిశితాన్ శరాన్ |
 బాణాన్ధకారసంఘ్నం తథా భూమితలం హ్యభూత్ || ౧౯ ||
 యావద్ రుద్రః ప్రవిచ్ఛేద తస్య బాణగణాన్ ద్రుతమ్ |
 తావత్స పరోమేణాశు జఘాన వృషభం బలీ || ౨౦ ||
 వృషస్తేన ప్రహారేణ పరవృత్తో రణాఙ్గణాత్ |
 రుద్రేణ కృశ్యమాణోఽపి న తస్మౌ రణభూమిషు || ౨౧ ||
 ఆథ లోకే మహారుద్రః స్వీయం తేజోఽతిదుఃసహమ్ |
 దర్శయామాస సర్వస్మై సత్యమేతన్మునీశ్వర || ౨౨ ||
 తతః పరమసంక్రుద్ధో రుద్రో రౌద్రవపుర్ధరః |
 ప్రలయానలవద్ ఘోరో బభూవ సహసా ప్రభుః || ౨౩ ||
 దృష్ట్వా పురఃస్థితం దైత్యం మేరుకూటమివ స్థితమ్ |
 అవధ్యత్సమపి శ్రుత్వాప్యన్యైరభ్యుద్యతోఽభవత్ || ౨౪ ||
 బ్రహ్మణో వచనం రక్షన్ రక్షకో జగతాం ప్రభుః |
 హృదానుగ్రహమాతన్వంస్తద్వధాయ మనో దధత్ || ౨౫ ||
 కోపం కృత్వా పరం శూలీ పాదాఙ్గష్టేన లీలయా |
 మహామృషి చకరాశు రథాఙ్గం రౌద్రమద్భుతమ్ || ౨౬ ||

కృత్వార్ణవామృసి శితం భగవాన్ రథాఙ్గం
 స్మృత్వా జగత్త్రయమనేన హతం పురారిః ।
 దక్షాన్ధకాన్తకపురత్రయయజ్ఞహస్తా
 లోకత్రయాన్తకకరః ప్రహసన్నువాచ ॥ ౨౭॥

మహారుద్ర ఉవాచ ।
 పాదేన నిర్మితం చక్రం జలన్ధర మహామృసి ।
 బలవాన్యది చోద్ధర్తుం తిష్ఠ యోద్ధుం న చాన్యథా ॥ ౨౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధేనాదీప్తలోచనః ।
 ప్రదహన్నివ చక్షుర్భ్రాహ్మణ్యం ప్రాహాలోక్య స శక్జరమ్ ॥ ౨౯॥

జలన్ధర ఉవాచ ।
 రేఖాముద్ధృత్య హత్వా చ సగణం త్వాం హి శక్జర ।
 హత్వా లోకాన్సురైః సార్థం స్వభాగం గరుడో యథా ॥ ౩౦॥

హస్తుం చరాచరం సర్వం సమర్థోఽహం సవాసవమ్ ।
 కో మహేశ్వర మద్బాణైరభేద్యో భువనత్రయే ॥ ౩౧॥

బాలభావేన భగవాన్ప్రపసైవ వినిర్జితః ।
 బ్రహ్మ బలిష్ఠః స్థానే మే మునిభిః సురపుఙ్గవైః ॥ ౩౨॥
 దగ్ధం క్షణేన సకలం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।
 తపసా కిం త్వయా రుద్ర నిర్జితో భగవానపి ॥ ౩౩॥

ఇన్ద్రాగ్నియమవిత్తేశవాయువారీశ్వరాదయః ।
 న సేహిరే యథా నాగా గన్ధం పక్షిపతీరివ ॥ ౩౪॥

న లబ్ధం దివి భూమౌ చ వాహనం మమ శక్జర ।
 సమస్తాన్పర్వతాన్ప్రాప్య ధర్షితాశ్చ గణేశ్వరాః ॥ ౩౫॥

గిరీన్ద్రో మన్దరః శ్రీమాన్సిలో మేరుః సుశోభనః ।
 ధర్షితో బాహుదణ్డేన కణ్ఠ్యా ఉత్సర్పణాయ మే ॥ ౩౬॥

గక్ష్టా నిరుద్ధా బాహుభ్యాం లీలార్థం హిమవద్గిరౌ ।
 ఆరీణాం మమ భృత్యైశ్చ జయో లభ్యో దివోకసామ్ ॥ ౩౭॥

వడవాయా ముఖం బద్ధం గృహీత్వా తాం కరేణ తు ।

తక్షణాదేవ సకలమేకార్ణవమభూత్తదా ॥ ౩౮ ॥

ఐరావతాదయో నాగాః క్షిప్తాః సిన్ధుజలోపరి ।

సరథో భగవానిన్యః క్షిప్తశ్చ శతయోజనమ్ ॥ ౩౯ ॥

గరుడోఽపి మయా బద్ధో నాగపాశేన విష్ణునా ।

ఉర్వశ్యాద్యా మయాసీతా నార్యః కారాగృహాస్తరమ్ ॥ ౪౦ ॥

మాం న జానాసి రుద్ర త్వం త్రైలోక్యజయకారిణమ్ ।

జలన్ధరం మహాదైత్యం సిన్ధుపుత్రం మహాబలమ్ ॥ ౪౧ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వాథ మహాదేవం తదా వారిధినన్దనః ।

న చచాల న సస్మార్ధ నిహతాన్దానవాన్యథి ॥ ౪౨ ॥

దుర్మదేనావినీతేన దోర్భాగ్యమాస్ఫోట్య దోర్బలాత్ ।

తిరస్కృతో మహాదేవో వచనైః కటుకాక్షరైః ॥ ౪౩ ॥

తచ్చుత్వా దైత్యవచనమమృగలమతీరితమ్ ।

విజహాస మహాదేవః పరమం క్రోధమాదధే ॥ ౪౪ ॥

సుదర్శనాఖ్యం యచ్చక్రం పాదాఙ్గుష్ఠవినిర్మితమ్ ।

జగ్రాహ తత్కరే రుద్రస్తేన హస్తం సముద్యతః ॥ ౪౫ ॥

సుదర్శనాఖ్యం తచ్చక్రం చిక్షేప భగవాన్స్తరః ।

కోటిసూర్యప్రతీకాశం ప్రలయానలసన్నిభమ్ ॥ ౪౬ ॥

ప్రదహద్రోదసి వేగాత్తదాసాద్య జలన్ధరమ్ ।

జహార తచ్చిరో వేగాన్మహదాయతలోచనమ్ ॥ ౪౭ ॥

రథాత్కాయః పపాతోర్వ్యాం నాదయన్వసుధాతలమ్ ।

శిరశ్చాప్యభిపుత్రస్య హాహాకారో మహానభూత్ ॥ ౪౮ ॥

ద్విధా పపాత తద్దేహో హ్యఙ్జునాద్రిరివాచలః ।

కులిశేన యథా వారాన్నిధౌ గిరివరో ద్విధా ॥ ౪౯ ॥

తస్య రాద్రేణ రక్షేన సమ్పూర్ణమభవజ్జగత్ ।

తతఃసమస్తా పృథివీ వికృతాభూన్మునీశ్వర ॥ ౫౦ ॥

తద్రక్తమఖిలం రుద్రనియోగాన్మాంసమేవ చ ।

మహారౌరవమాసాద్య రక్తకుణ్డమభూదిహ ॥ ౫౧ ॥

తత్తేజో నిర్గతం దేహాద్ రుద్రే చ లయమాగమత్ |

వృన్దాదేహోద్భవం యద్వద్ధోర్యాణిం హి విలయం గతమ్ || ౫౨||

జలన్దరం హతం దృష్ట్వా దేవగన్ధర్వపన్నగాః |

అభవన్సుప్రసన్నాశ్చ సాధు దేవేతి చాబ్రువన్ || ౫౩||

సర్వే ప్రసన్నతాం యాతా దేవసిద్ధమునీశ్వరాః |

పుష్పవృష్టిం ప్రకుర్వాణాస్తద్యశో జగురుచ్ఛక్తైః || ౫౪||

దేవాఙ్గానా మహామోదాన్నన్పతుః ప్రేమవిహ్వలాః |

కలస్వరాః కలపదం కిన్నరైః సహ సజ్జాగుః || ౫౫||

దిశః ప్రనేదుః సర్వాశ్చ హతే వృన్దాపతౌ మునే |

వపుః పుణ్యాః సుఖస్పర్శా వాయవస్త్రివిధా అపి || ౫౬||

చన్ద్రమాః శీతతాం యాతో రవిస్తేపే సుతేజసా |

అగ్నయో జజ్వలుః శాన్తా బభూవావికృతం నభః || ౫౭||

ఏవం త్రైలోక్యమఖిలం స్వాస్థ్యమాపాధికం మునే |

హతేఽభితనయే తస్మిన్హరేణానన్తమూర్తినా || ౫౮||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

జలన్దరవధోపాఖ్యానే జలన్దరవర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః || ౨.౫.౨౪||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్త్యారాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౫. పంచవింశోఽధ్యాయః | జలన్దరవధోపాఖ్యానే దేవస్తుతివర్ణనమ్ |

సనత్కుమార ఉవాచ |

అథ బ్రహ్మాదయో దేవా మునయశ్చాఖిలాస్తథా |

తుష్టువుర్దేవదేవేశం వాగ్భిరిష్టాభిరానతాః || ౧||

దేవా ఉచుః |

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల |

సాధుసౌఖ్యప్రదస్త్యం హి సర్వదా భక్తదుఃఖహా ॥ ౨॥
 త్వం మహాద్భుతసల్లిలో భక్తిగమ్యో దురాసదః ।
 దురారాధ్యోఽసతాం నాథ ప్రసన్నః సర్వదా భవ ॥ ౩॥
 వేదోఽపి మహిమానం తే న జానాతి హి తత్త్వతః ।
 యథామతి మహాత్మానః సర్వే గాయన్తి సద్యశః ॥ ౪॥
 మాహాత్మ్యమతిగూఢం తే సహస్రవదనాదయః ।
 సదా గాయన్తి సుప్రీత్యా పునన్తి స్వగిరం హి తే ॥ ౫॥
 కృపయా తవ దేవేశ బ్రహ్మజ్ఞానీ భవేజ్జడః ।
 భక్తిగమ్యః సదా త్వం వా ఇతి వేదా బ్రువన్తి హి ॥ ౬॥
 త్వం వై దీనదయాలుశ్చ సర్వత్ర వ్యాపకః సదా ।
 ఆవిర్భవసి సద్భక్త్యా నిర్వికారఃసతాం గతిః ॥ ౭॥
 భక్త్యైవ తే మహేశాన బహవః సిద్ధిమాగతాః ।
 ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా దుఃఖితా నిర్వికారతః ॥ ౮॥
 పురా యదుపతిర్భక్తో దాశార్ఙ్గః సిద్ధిమాగతః ।
 కలావతీ చ తత్పత్నీ భక్త్యైవ పరమాం ప్రభో ॥ ౯॥
 తథా మిత్రసహో రాజా మదయన్తి చ తత్ప్రియా ।
 భక్త్యైవ తవ దేవేశ కైవల్యం పరమం యయౌ ॥ ౧౦॥
 సౌమినీ నామ తనయా కైకేయాగ్రభువన్తథా ।
 తవ భక్త్యా సుఖం ప్రాప పరం సద్యోగీదుర్లభమ్ ॥ ౧౧॥
 విమర్షణో నృపవరః సప్తజన్మావధి ప్రభో ।
 భుక్త్వా భోగాంశ్చ వివిధాన్స్త్యదభక్త్యా ప్రాప సద్గతిమ్ ॥ ౧౨॥
 చన్ద్రసేనో నృపవరః త్వద్భక్త్యా సర్వభోగభుక్ ।
 దుఃఖముక్తః సుఖం ప్రాప పరమత్ర పరత్ర చ ॥ ౧౩॥
 గోపీపుత్రః శ్రీకరస్తే భక్త్యా భుక్త్యేహ సద్గతిమ్ ।
 పరం సుఖం మహావీరశిష్యః ప్రాప పరత్ర వై । ౧౪॥
 త్వం సత్యరథభూజానేర్దుఃఖహర్తా గతిప్రదః ।
 ధర్మగుప్తం రాజపుత్రమతార్షీసుఖినం త్విహ ॥ ౧౫॥

తథా శుచివ్రతం విప్రమదరిద్రం మహాప్రభో ।
 త్వద్భక్తివర్తినం మాత్రా జ్ఞానినం కృపయాఽకరోః ॥ ౧౬ ॥
 చిత్రవర్మా నృపవరస్త్యద్భక్త్యా ప్రాప సద్గతిమ్ ।
 ఇహ లోకే సదా భుక్త్వా భోగానమరదుర్లభాన్ ॥ ౧౭ ॥
 చన్ద్రాంగుదో రాజపుత్రః సీమన్తిన్యా స్త్రియా సహ ।
 విహాయ సకలం దుఃఖం సుఖీ ప్రాప మహాగతిమ్ ॥ ౧౮ ॥
 ద్విజో మన్దరనామాపి వేశ్యాగామీ ఖలోఽధమః ।
 త్వద్భక్తః శివ సమూప్యజ్య తయా సహ గతిం గతః ॥ ౧౯ ॥
 భద్రాయుస్తే నృపసుతః సుఖమాప గతవ్యథః ।
 త్వద్భక్తికృపయా మాత్రా గతిం చ పరమాం ప్రభో ॥ ౨౦ ॥
 సర్వస్త్రిభోగనిరతో దుర్జనస్తవ సేవయా ।
 విముక్తోఽభూదపి సదాఽభక్ష్యభోజీ మహేశ్వర ॥ ౨౧ ॥
 శమ్భరః శంకరే భక్తశ్చితాభస్మధరః సదా ।
 నియమాదృష్మనః శమోఘ స్వస్త్రియా తే పురం గతః ॥ ౨౨ ॥
 భద్రసేనస్య తనయస్తథా మన్త్రిసుతః ప్రభో ।
 సుధర్మశుభకర్మాణో సదా రుద్రాక్షధారిణౌ ॥ ౨౩ ॥
 త్వత్కృపాతశ్చ తౌ ముక్తావాస్తాం భుక్త్వేహ సత్సుఖమ్ ।
 పూర్వజన్మని యౌ కీశకుక్కుటౌ రుద్రభూషణౌ ॥ ౨౪ ॥
 పింగలా చ మహానన్దా వేశ్యే ద్వే తవ భక్తితః ।
 సద్గతిం ప్రాపతుర్నాథ భక్తోద్ధారపరాయణ ॥ ౨౫ ॥
 శారదా విప్రతనయా బాలవైధవ్యమాగతా ।
 తవ భక్తేః ప్రభావాత్తు పుత్రసౌభాగ్యవత్యభూత్ ॥ ౨౬ ॥
 బిన్దుగో ద్విజమాత్రో హి వేశ్యాభోగీ చ తప్త్రియా ।
 వశ్చుకౌ త్వద్వ్యశః శ్రుత్వా పరమాం గతిమాయయౌ ॥ ౨౭ ॥
 ఇత్యాది బహవః సిద్ధిం గతా జీవాస్తవ ప్రభో ।
 భక్తిభావాన్మహేశాన దీనబన్ధో కృపాలయ ॥ ౨౮ ॥
 త్వం పరః ప్రకృతేర్భ్రహ్మా పురుషాత్పరమేశ్వర ।
 నిర్గుణస్త్రిగుణాధారో బ్రహ్మవిష్ణుహరాత్మకః ॥ ౨౯ ॥

నానాకర్మకరో నిత్యం నిర్వికారోఽఖిలేశ్వరః ।
వయం బ్రహ్మాదయః సర్వే తవ దాసా మహేశ్వర ॥ ౩౦॥

ప్రసన్నో భవ దేవేశ రక్షాస్మాన్సర్వదా శివ ।
త్వత్ప్రజాశ్చ వయం నాథ సదా త్వచ్ఛరణం గతాః ॥ ౩౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇతి స్తుత్వా చ తే దేవా బ్రహ్మాద్యాః సమునీశ్వరాః ।
తూష్టిం బభూవుర్హి తదా శివాఙ్ఘ్రిద్వంద్వచేతనః ॥ ౩౨॥

అథ శమ్భుర్మహేశానః శ్రుత్వా దేవస్తుతిం శుభామ్ ।
దత్త్వా వరాన్ వరాన్ సద్యః తత్రైవాన్తర్దధే ప్రభుః ॥ ౩౩॥

దేవాఃసర్వేఽపి ముదితా బ్రహ్మాద్యా హతశత్రవః ।
స్వం స్వం ధామ యయుః ప్రీతా గాయంతః శివసద్యశః ॥ ౩౪॥

ఇదం పరమమాఖ్యానం జలన్ధరవిమర్దనమ్ ।
మహేశవరితం పుణ్యం మహాఘౌఘవినాశనమ్ ॥ ౩౫॥

దేవస్తుతిరియం పుణ్యా సర్వపాపప్రణాశినీ ।
సర్వసౌఖ్యప్రదా నిత్యం మహేశానన్దదాయినీ ॥ ౩౬॥

యః పఠేత్పారయేద్వాపి సమాఖ్యానమిదం ద్వయమ్ ।
స భుక్త్వేహ పరం సౌఖ్యం గాణపత్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౩౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్ధరవధోపాఖ్యానే దేవస్తుతివర్ణనం నామ పంచావింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౨౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౬. షడ్వింశోఽధ్యాయః ।

జలన్ధరవధాన్తరదేవీస్తుతివిష్ణుమోహవిధ్వంసవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

బ్రహ్మపుత్ర నమస్తేఽస్తు ధన్యస్త్యం శైవసత్తమ ।

యచ్ఛాపితా మహాదివ్యా కథేయం శాఙ్కరీ శుభా ॥ ౧ ॥

ఇదాసీం బ్రూహి సుప్రీత్యా చరితం వైష్ణవం మునే ।
స వృన్దాం మోహయిత్వా తు కిమకార్షీత్కుతో గతః ॥ ౨ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శ్శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞశైవప్రవర సత్తమ ।
వైష్ణవం చరితం శమ్భుచరితాఢ్యం సునిర్మలమ్ ॥ ౩ ॥

మాసిభూతేషు దేవేషు బ్రహ్మాదిషు మహేశ్వరః ।
సుప్రసన్నోఽవదచ్ఛమ్భుః శరణాగతవత్సలః ॥ ౪ ॥

శమ్భురువాచ ।

బ్రహ్మణేవవరాః సర్వే భవదర్థే మయా హతః ।
జలన్ధరో మదంశోఽపి సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ॥ ౫ ॥

సుఖమాపుర్ను వా తాతాః సత్యం బ్రూతామరాః ఖలు ।
భవత్కృతే హి మే లీలా నిర్వికారస్య సర్వదా ॥ ౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథ బ్రహ్మాదయో దేవా హర్షాదుత్ఫుల్లలోచనాః ।
ప్రణమ్య శిరసా రుద్రం శశంసుర్విష్ణుచేష్టితమ్ ॥ ౭ ॥

దేవా ఊచుః ।

మహాదేవ త్వయా దేవ రక్షితాః శత్రుజాద్ భయాత్ ।
కిఞ్చిదన్యతనముదూభతం తత్ర కిం కరవామహై ॥ ౮ ॥

వృన్దా విమోహితా నాథ విష్ణునా హి ప్రయత్నతః ।
భస్మీభూతా ద్రుతం వహ్నాం పరమాం గతిమాగతా ॥ ౯ ॥

వృన్దాలావణ్యసమ్భానో విష్ణుస్తిష్ఠతి మోహితః ।
తచ్చితాభస్మసన్ధారీ తవ మాయావిమోహితః ॥ ౧౦ ॥

స సిద్ధమునిసజ్జేశ్చ బోధితోఽస్మాభిరాదరాత్ ।
న బుధ్యతే హరిః సోఽథ తవ మాయావిమోహితః ॥ ౧౧ ॥

కృపాం కురు మహేశాన విష్ణుం బోధయ బోధయ ।
త్వదధీనమిదం సర్వం ప్రాకృతం సచరాచరమ్ ॥ ౧౨ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశో హి వచనం త్రిదివౌకసామ్ ।
ప్రత్యువాచ మహాలీలః స్వచ్ఛన్దస్తాస్కృతాఞ్జలీన్ ॥ ౧౩॥

మహేశ ఉవాచ ।

హే బ్రహ్మన్వే సురాః సర్వే మద్వాక్యం శృణుతాదరాత్ ।
మోహినీ సర్వలోకానాం మమ మాయా దురత్యయా ॥ ౧౪॥

తదధీనం జగత్సర్వం యద్దేవాసురమానుషమ్ ।
తయైవ మోహితో విష్ణుః కామాధీనోఽభవద్ధరిః ॥ ౧౫॥

ఉమాఖ్యా సా మహాదేవీ త్రిదేవజననీ పరా ।
మూలప్రకృతిరాఖ్యాతా సురామా గిరిజాత్మికా ॥ ౧౬॥

గచ్ఛధ్వం శరణం దేవా విష్ణుమోహోపనుత్తయే ।
శరణ్యాం మోహినీం మాయాం శివాఖ్యాం సర్వకామదామ్ ॥ ౧౭॥

స్తుతిం కురుత తస్యాశ్చ మచ్ఛక్తేస్తోషకారిణీమ్ ।
సుప్రసన్నా యది చ సా సర్వం కార్యం కరిష్యతి ॥ ౧౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తాన్సురాన్ శమ్భుః పఞ్చాస్యో భగవాన్స్వరః ।
అన్తర్దధే ద్రుతం వ్యాస సర్వైశ్చ స్వగణైః సహ ॥ ౧౯॥

దేవాశ్చ శాసనాచ్ఛ్రాద్భ్రాహ్మద్యా హి సవాసవాః ।
మనసా తుష్టవుర్మూలప్రకృతిం భక్తవత్సలామ్ ॥ ౨౦॥

దేవా ఊచుః ।

యదుద్భవాః సత్త్వరజస్తమోగుణాః
సర్గస్థితిధ్వంసవిధానకారకాః ।
యదిచ్ఛయా విశ్వమిదం భవాభవౌ
తనోతి మూలప్రకృతిం నతాః స్మ తామ్ ॥ ౨౧॥

పాహి త్రయోవింశగుణాన్ సుశబ్ధితాన్
జగత్యశేషే సమధిష్ఠితా పరా ।
యద్రూపకర్మాణీ జగత్త్రయోఽపి తే
విదుర్న మూలప్రకృతిం నతాః స్మ తామ్ ॥ ౨౨॥

యద్భక్తియుక్తాః పురుషాస్తు నిత్యం
దారిద్ర్యమోహాత్యయసమ్భవాదీన్ ।

న ప్రాప్నువన్యేవ హి భక్తవత్సలాం
 సదైవ మూలప్రకృతిం నతాః స్మ తామ్ ॥ ౨౩॥
 కురు కార్యం మహాదేవి దేవానాం నః పరేశ్వరి ।
 విష్ణుమోహం హర శివే దుర్గే దేవి నమోఽస్తు తే ॥ ౨౪॥
 జలన్ధరస్య శమ్భోశ్చ రణే కైలాసవాసినః ।
 ప్రవృత్తే తద్వధార్థాయ గౌరీశాసనతః శివే ॥ ౨౫॥
 వృన్దా విమోహితా దేవి విష్ణునా హి ప్రయత్నతః ।
 స్వవృషాత్కాజితా వహ్నౌ భస్మీభూతా గతిం గతా ॥ ౨౬॥
 జలన్ధరో హతో యుద్ధే తద్భయాన్మోచితా వయమ్ ।
 గిరిశేన కృపాం కృత్వా భక్తానుగ్రహకారిణా ॥ ౨౭॥
 తదాజ్ఞయా వయం సర్వే శరణం తే సమాగతాః ।
 త్వం హి శమ్భుర్యువాం దేవి భక్తోద్ధారపరాయణౌ ॥ ౨౮॥
 వృన్దాలావణ్యసమ్భానో విష్ణుస్త్రిప్తతి తత్ర వై ।
 తచ్చితాభస్మసన్ధారీ జ్ఞానభ్రష్టో విమోహితః ॥ ౨౯॥
 సంసిద్ధసురసజ్జైశ్చ బోధితోఽపి మహేశ్వరి ।
 న బుధ్యతే హరిః సోఽథ తవ మాయావిమోహితః ॥ ౩౦॥
 కృపాం కురు మహాదేవి హరిం బోధయ బోధయ ।
 యథా స్వలోకం పాయాత్స సుచిత్తః సురకార్యకృత్ ॥ ౩౧॥
 ఇతి స్తువన్తస్తే దేవాః తేజోమణ్డలమాస్థితమ్ ।
 దదృశుర్గగనే తత్ర జ్వాలావ్యాప్తదిగన్తరమ్ ॥ ౩౨॥
 తన్మధ్యాద్భారతీం సర్వే బ్రహ్మాద్యాశ్చ సవాసవాః ।
 అమరాః శుశ్రువుర్యస్య కామదాం వ్యోమచారిణీమ్ ॥ ౩౩॥
 ఆకాశవాణ్యువాచ ।
 అహమేవ త్రిధా భిన్నా తిష్ఠామి త్రివిధైర్గుణైః ।
 గౌరీ లక్ష్మీః సురా జ్యోతీ రజఃసత్త్వతమోగుణైః ॥ ౩౪॥
 తత్ర గచ్ఛత యూయం వై తాసామన్విక ఆదరాత్ ।
 మదాజ్ఞయా ప్రసన్నాస్తా విధాస్యవే తదీప్సితమ్ ॥ ౩౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణ్వణ్ణతామితి తాం వాచమస్తర్ధానమగాన్మహాః ।

దేవానాం విస్మయోత్ఫుల్లనేత్రాణాం తత్తదా మునే ॥ ౩౬॥

తతః సర్వేఽపి తే దేవాః శ్రుత్వా తద్వాక్యమాదరాత్ ।

గౌరీం లక్ష్మీం సురాం చైవ నేముస్తద్వాక్యచోదితాః ॥ ౩౭॥

తుష్టువుశ్చ మహాభక్త్యా దేవీస్తాః సకలాఃసురాః ।

నానావిధాభిర్వాగ్భిస్తే బ్రహ్మాద్యా నతమస్తకాః ॥ ౩౮॥

తతోఽరం వ్యాస దేవ్యస్తా ఆవిర్భూతాశ్చ తత్పురః ।

మహద్భుతైః స్వతేజోభిర్భాసయన్త్యో దిగస్తరమ్ ॥ ౩౯॥

అథ తా అమరా దృష్ట్వా సుప్రసన్నేన చేతసా ।

ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా స్వకార్యం చ న్యవేదయన్ ॥ ౪౦॥

తతశ్చైతాః సురాస్త్వష్టా ప్రణతాన్భక్తవత్సలాః ।

బీజాని ప్రదదుస్తేభ్యో వాక్యమూచుశ్చ సాదరమ్ ॥ ౪౧॥

దేవ్య ఉచుః ।

ఇమాని తత్ర బీజాని విష్ణుర్యత్రావతిష్ఠతి ।

నిర్వపధ్వం తతః కార్యం భవతాం సిద్ధిమేష్యతి ॥ ౪౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తాస్తతో దేవ్యోఽన్తర్హితా అభవన్మునే ।

రుద్రవిష్ణువిధీనాం హి శక్తయస్త్రిగుణాత్మికాః ॥ ౪౩॥

తతస్తుష్టాః సురాఃసర్వే బ్రహ్మాద్యాశ్చ సవాసవాః ।

తాని బీజాని సక్లుహ్య యయుర్యత్ర హరిః స్థితః ॥ ౪౪॥

వృన్దాచితాభూమితలే చిక్షిపుస్తాని తే సురాః ।

స్మృత్వా తాః సంస్థితాస్తత్ర శివశక్త్యంశకా మునే ॥ ౪౫॥

నిక్షిప్తేభ్యశ్చ బీజేభ్యో వనస్పత్యస్త్రయోఽభవన్ ।

ధాత్రీ చ మాలతీ చైవ తులసీ చ ముసీశ్వర ॥ ౪౬॥

ధాత్ర్యుద్భవా స్మృతా ధాత్రీ మాభవా మాలతీ స్మృతా ।

గౌరీభవా చ తులసీ తమఃసత్త్వరజోగుణాః ॥ ౪౭॥

విష్ణుర్వనస్పతీర్ధృష్ట్వా తదా స్త్రీరూపిణీర్మునే ।

ఉదతిష్ఠత్తదా తాను రాగాతిశయవిభ్రమః ॥ ౪౮ ॥

దృష్ట్వా స యాచతే మోహాత్కామాసక్తేన చేతసా ।

తం చాపి తులసీ ధాత్రీ రాగేణైవావలోకతామ్ ॥ ౪౯ ॥

యచ్ఛ బీజం పురా లక్ష్మ్యో మాయయైవ సమర్పితమ్ ।

తస్మాత్తదుద్భవా నారీ తస్మిన్నీర్ష్యాపరాభవత్ ॥ ౫౦ ॥

అతః సా బర్హరీత్యాఖ్యామవాపాతీవ గర్హితామ్ ।

ధాత్రీతులస్యా తద్రాగాత్తస్య ప్రీతిప్రదే సదా ॥ ౫౧ ॥

తతో విస్మృతదుఃఖోఽసౌ విష్ణుస్తాభ్యాం సహైవ తు ।

వైకుణ్ఠమగమత్తుష్టః సర్వదేవైర్నమస్కృతః ॥ ౫౨ ॥

కార్తికే మాసి విప్రేన్ద్ర ధాత్రీ చ తులసీ సదా ।

సర్వదేవప్రియా జ్ఞేయా విష్ణోఽప్రైవ విశేషతః ॥ ౫౩ ॥

తత్రాపి తులసీ ధన్యాతీవ శ్రేష్ఠా మహామునే ।

త్యక్త్వా గణేశం సర్వేషాం ప్రీతిదా సర్వకామదా ॥ ౫౪ ॥

వైకుణ్ఠస్థం హరిం దృష్ట్వా బ్రహ్మేన్ద్రాద్యాశ్చ తేఽమరాః ।

సత్వా స్తుత్వా మహావిష్ణుం స్వస్వధామాని వై యయుః ॥ ౫౫ ॥

వైకుణ్ఠోఽపి స్వలోకస్థో భ్రష్టమోహః సుబోధవాన్ ।

సుఖీ చాభూన్మునిశ్రేష్ఠ పూర్వవత్సంస్మరన్ శివమ్ ॥ ౫౬ ॥

ఇత్యాఖ్యానమఘోఘఘ్నం సర్వకామప్రదం నృణామ్ ।

సర్వకామవికారఘ్నం సర్వవిజ్ఞానవర్ధనమ్ ॥ ౫౭ ॥

య ఇదం హి పఠేన్నిత్యం పాఠయేద్వాపి భక్తిమాన్ ।

శృణుయాచ్ఛాపయేద్వాపి స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౫౮ ॥

పఠిత్వా య ఇదం ధీమానాఖ్యానం పరమోత్తమమ్ ।

సంక్లృమం ప్రవిశేద్విరో విజయీ స్యాన్న సంశయః ॥ ౫౯ ॥

విప్రానాం బ్రహ్మవిద్యాదం క్షత్రియాణాం జయప్రదమ్ ।

వైశ్యానాం సర్వధనదం శూద్రాణాం సుఖదం త్విదమ్ ॥ ౬౦ ॥

శమ్భుభక్తిప్రదం వ్యాస సర్వేషాం పాపనాశనమ్ ।

ఇహలోకే పఠత్రాపి సదా సద్గతిదాయకమ్ ॥ ౬౧ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
జలన్ధరవధానన్తరదేవీస్తుతిష్ణమోహవిధ్వంసవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥
౨.౫.౨౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౭. సప్తవింశోఽధ్యాయః । శంఖచూడాత్పత్తివర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథాన్యచ్ఛమ్భుచరితం ప్రేమతః శృణు వై మునే ।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ శివభక్తిర్దృఢా భవేత్ ॥ ౧ ॥

శంఖచూడాభిధో వీరో దానవో దేవకణ్ఠకః ।

యథా శివేన నిహతో రణమూర్ధ్ని త్రిశూలతః ॥ ౨ ॥

తచ్ఛమ్భుచరితం దివ్యం పవిత్రం పాపనాశనమ్ ।

శృణు వ్యాస సుసమ్ప్రీత్యా వచ్చి సున్నేహతస్తవ ॥ ౩ ॥

మరీచేస్తనయో ధాతుః పుత్రో యః కశ్యపో మునిః ।

స ధర్మిష్ఠఃసృష్టికర్తా విద్యాజ్ఞప్తః ప్రజాపతిః ॥ ౪ ॥

దక్షః ప్రీత్యా దదౌ తస్మై నిజకన్యాస్తయోదశ ।

తాసాం ప్రసూతిః ప్రసభం న కథ్యా బహువిస్తృతాః ॥ ౫ ॥

యత్ర దేవాదినిఖిలం చరాచరమభూజ్జగత్ ।

విస్తరాత్తత్ప్రవక్తుం చ కః క్షమోఽస్తి త్రిలోకే ॥ ౬ ॥

ప్రస్తుతం శృణు వృత్తాన్తం శమ్భులీలాన్వితం చ యత్ ।

తదేవ కథయామ్యద్య శృణు భక్తిప్రవర్ణనమ్ ॥ ౭ ॥

తాసు కశ్యపపత్నిషు దనుస్త్యైకా వరాజ్ఞనా ।

మహారూపవతీ సాధ్వీ పతిసౌభాగ్యవర్ధితా ॥ ౮ ॥

ఆసంస్తస్యా దనోః పుత్రా బహవో బలవత్తరాః ।

తేషాం నామాని నోచ్యన్తే విస్తారభయతో మునే ॥ ౯ ॥

తేష్వేకో విప్రచిత్తిస్తు మహాబలపరాక్రమః ।
 తత్పుత్రో ధార్మికో దమోఞ్చ విష్ణుభక్తో జితేంద్రియః ॥ ౧౦॥
 నాసీత్తనయో వీరస్తతశ్చిన్తాపరోభవత్ ।
 శుక్రాచార్యం గురుం కృత్వా కృష్ణమస్తమవాప్య చ ॥ ౧౧॥
 తపశ్చకార పరమం పుష్కరే లక్షవర్షకమ్ ।
 కృష్ణమస్త్రం జజాపైవ దృఢం బద్ధాసనం చిరమ్ ॥ ౧౨॥
 తపః ప్రకుర్వతస్తస్య మూర్ధ్నో నిఃసృత్య ప్రజ్వలత్ ।
 వినసార చ సర్వత్ర తత్తేజో హి సుదుఃసహమ్ ॥ ౧౩॥
 తేన తప్తాః సురాః సర్వే మునయో మనవస్తథా ।
 సునాసీరం పురస్కృత్య బ్రహ్మీణం శరణం యయుః ॥ ౧౪॥
 ప్రణమ్య చ విధాతారం దాతారం సర్వసమ్పదామ్ ।
 తుష్టపుర్వికలాః ప్రోచుః స్వవృత్తాంతం విశేషతః ॥ ౧౫॥
 తదాకర్ణ్య విధాతాపి వైకుణ్ఠం తైర్యయౌ సహా ।
 తదేవ విజ్ఞాపయితుం నిఖిలేన హి విష్ణవే ॥ ౧౬॥
 తత్ర గత్వా త్రిలోకేశం విష్ణుం రక్షాకరం పరమ్ ।
 ప్రణమ్య తుష్టపుఃసర్వే కరో బద్ధా వినమ్రకాః ॥ ౧౭॥
 దేవా ఉఃచుః ।
 దేవదేవ న జానీమో జాతం కిం కారణం త్విహా ।
 సస్తప్తాః సకలా జాతాస్తేజసా కేన తద్వద ॥ ౧౮॥
 తప్తాత్మనాం త్వమవితా దీనబన్ధోఽనుజీవినామ్ ।
 రక్ష రక్ష రమానాథ శరణ్యః శరణాగతాన్ ॥ ౧౯॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణుర్భ్రహ్మాదీనాం దివోకసామ్ ।
 ఉవాచ విహసన్స్పృష్టా శరణాగతవత్సలః ॥ ౨౦॥
 విష్ణురువాచ ।
 సుస్వస్థా భవతావ్యగ్రా న భయం కురుతామరాః ।
 నోపల్లవా భవిష్యన్తే లయకాలో న విద్యతే ॥ ౨౧॥
 దానవో దమ్భునామా హి మద్భక్తః కురుతే తపః ।

పుత్రార్థీ శమయిష్యామి తమహం వరదానతః ॥ ౨౨ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తాస్తే సురాఃసర్వే ధైర్యమాలమ్భ్యై వై మునే ।

యయుర్భ్రుహోద్దయః సుస్థాః స్వస్వధామాని సర్వశః ॥ ౨౩ ॥

అచ్యుతోఽపి వరం దాతుం పుష్కరం సజ్జగామ హ ।

తపశ్చరతి యత్రాసౌ దమ్భనామా హి దానవః ॥ ౨౪ ॥

తత్ర గత్వా వరం బ్రూహీత్యువాచ పరిసాన్త్వయన్ ।

గిరా సూన్యతయా భక్తం జపన్తం స్వమనుం హరిః ॥ ౨౫ ॥

తచ్చుత్వా వచనం విష్ణోర్ద్వష్టా తం చ పురః స్థితమ్ ।

ప్రణామ మహాభక్త్యా తుష్టావ చ పునః పునః ॥ ౨౬ ॥

దమ్భ ఉవాచ ।

దేవదేవ నమస్తేఽస్తు పుణ్డరీకవిలోచన ।

రమానాథ త్రిలోకేశ కృపాం కురు మమోపరి ॥ ౨౭ ॥

స్వభక్తం తనయం దేహి మహాబల పరాక్రమమ్ ।

త్రిలోకజయినం వీరమజేయం చ దివోకసామ్ ॥ ౨౮ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తో దానవేన్ద్రేణ తం వరం ప్రదదౌ హరిః ।

నివర్త్య చోగ్రతపసః తతః సోఽన్తరధాన్మనే ॥ ౨౯ ॥

గతే హరౌ దానవేన్ద్రః కృత్వా తస్యై దిశే నమః ।

జగామ స్వగృహం సిద్ధతపాః పూర్ణమనోరథః ॥ ౩౦ ॥

కాలేనాలేన తత్పత్ని సగర్భా భాగ్యవత్యభూత్ ।

రరాజ తేజసాత్యన్తం రోచయన్తీ గృహాన్తరమ్ ॥ ౩౧ ॥

సుదామా నామ గోపో యో కృష్ణస్య పార్షదాగ్రణీః ।

తస్యా గర్భే వివేశాసౌ రాధాశ్చత్స యన్మనే ॥ ౩౨ ॥

అసూత సమయే సాధ్వీ సుప్రభం తనయం తతః ।

జాతకం సుచకరాసౌ పితాఽఽహూయ మునీన్బహూన్ ॥ ౩౩ ॥

ఉత్సవః సుమహానాసీత్తస్మిన్జాతే ద్విజోత్తమ ।

నామ చక్రే పితా తస్య శక్తిచూడేతి సద్దినే ॥ ౩౪ ॥

పితుర్గృహే స వవృధే శుక్లపక్షే యథా శశి ।

తైశవేఽభ్యస్తవిద్యస్తృ స బభూవ సుదీప్తిమాన్ ॥ ౩౫॥

స బాలక్రీడయా నిత్యం పిత్రోర్వారం తతాన హ ।

ప్రియో బభూవ సర్వేషాం కులజానాం విశేషతః ॥ ౩౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శఙ్ఖచూడోత్పత్తివర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౨౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౮. అష్టావింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడతపఃకరణవివాహవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తతశ్చ శఙ్ఖచూడోఽసౌ జైగీషవ్యోపదేశతః ।

తతశ్చకార సుప్రీత్యా బ్రహ్మణః పుష్కరే చిరమ్ ॥ ౧॥

గురుదత్తాం బ్రహ్మవిద్యాం జజాప నియతేన్ద్రియః ।

స ఏకాగ్రమనా భూత్వా కరణాని నిగృహ్య చ ॥ ౨॥

తపస్తం పుష్కరే తం వై శఙ్ఖచూడం చ దానవమ్ ।

వరం దాతుం జగామాశు బ్రహ్మో లోకగురుర్విభుః ॥ ౩॥

వరం బ్రూహీతి ప్రోవాచ దానవేన్ద్రం విధిస్తదా ।

స దృష్ట్వా తం ననామాతినమ్రస్తుష్టావ సద్గిరా ॥ ౪॥

వరం యయాచే బ్రహ్మణమజేయత్వం దివోకసామ్ ।

తథేత్యాహ విధిస్తం వై సుప్రసన్నేన చేతసా ॥ ౫॥

శ్రీకృష్ణకవచం దివ్యం జగన్మృగలమృగలమ్ ।

దత్తవాన్ శఙ్ఖచూడాయ సర్వత్ర విజయప్రదమ్ ॥ ౬॥

బదరీం సమ్ప్రయాహి త్వం తులస్యా సహ తత్ర వై ।

వివాహం కురు తత్రైవ సా తపస్యతి కామతః ॥ ౭॥

ధర్మధ్వజసుతా నేతి సన్దిదేశ చ తం విధిః ।

అన్తర్దానం జగమాశు పశ్యతస్తస్య తక్షణాత్ ॥ ౮ ॥

తతఃస శఙ్ఖచూడో హి తపఃసిద్ధోఽతిపుష్కరే ।

గలే బబన్ధ కవచం జగన్మృగలమగ్గలమ్ ॥ ౯ ॥

ఆఙ్ఖయా బ్రహ్మణః సోఽపి తపఃసిద్ధమనోరథః ।

సమాయయా ప్రహృష్టాస్యస్తూర్ణం బదరికాశ్రమమ్ ॥ ౧౦ ॥

యదృచ్ఛయాఽఽగతస్తత్ర శఙ్ఖచూడశ్చ దానవః ।

తపశ్చరన్తీ తులసీ యత్ర ధర్మధ్వజాత్మజా ॥ ౧౧ ॥

సురూపా సుస్మితా తస్వీ శుభభూషణభూషితా ।

సకటాక్షం దదర్శాసౌ తమేవ పురుషం పరమ్ ॥ ౧౨ ॥

దృష్ట్వా తాం లలితాం రమ్యాం సుశీలాం సున్దరీం సతీమ్ ।

ఉవాస తత్సమీపే తు మధురం తామువాచ సః ॥ ౧౩ ॥

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।

కా త్వం కస్య సుతా త్వం హి కిం కరోషి స్థితాత్ర కిమ్ ।

మానిభూతా కిక్కిరం మాం సమ్భావితుమిహార్హసి ॥ ౧౪ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా సకామం తమువాచ సా । ౧౫ ॥

తులస్యవాచ ।

ధర్మధ్వజసుతాహం చ తపస్యామి తపస్వినీ ।

తపోవనే చ తిష్ఠామి కస్త్వం గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ॥ ౧౬ ॥

నారీజాతిర్మోహినీ చ బ్రహ్మాదీనాం విషోపమా ।

నిర్ద్యా దోషకరీ మాయా శ్శృంఖలా హ్యనుశాయినామ్ ॥ ౧౭ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తులసీ తం చ సరసం విరరామ హా ।

దృష్ట్వా తాం సస్మితాం సోఽపి ప్రవక్తుముపచక్రమే ॥ ౧౮ ॥

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।

త్వయా యత్కథితం దేవి న చ సర్వమలీకకమ్ ।

కిచ్చోత్సత్సమలీకం చ కిచ్చోన్మత్తో నిశామయ ॥ ౧౯ ॥

పతివ్రతాః స్త్రియో యాశ్చ తాసాం మధ్యే త్వమగ్రణీః ।

న చాహం పాపదృక్కామి తథా త్వం నేతి ధీర్మమ ॥ ౨౦॥

ఆగచ్ఛామి త్వత్సమీపమాజ్ఞయా బ్రహ్మణోఽధునా ।

గాన్ధర్వేణ వివాహేన త్వాం గ్రహీష్యామి శోభనే ॥ ౨౧॥

శఙ్ఖచూడోఽహమేవాస్మి దేవవిద్రావకారకః ।

మాం న జానాసి కిం భద్రే న శ్రుతోఽహం కదాచన ॥ ౨౨॥

దనువంశ్యో విశేషేణ దమ్భపుత్రశ్చ దానవః ।

సుదామా నామ గోపోఽహం పార్షదశ్చ హరేః పురా ॥ ౨౩॥

అధునా దానవేన్ద్రోఽహం రాధికాయాశ్చ శాపతః ।

జాతిస్మరోఽహం జానామి సర్వం కృష్ణప్రభావతః ॥ ౨౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏవముక్త్వా శఙ్ఖచూడో విరరామ చ తత్పురః ।

దానవేన్ద్రేణ సేత్యుక్తా వచనం సత్యమాదరాత్ ।

సస్మితం తులసీ తుష్టా ప్రవక్తుముపచక్రమే ॥ ౨౫॥

తులస్యవాచ ।

త్వయాహమధునా సత్త్వవిచారేణ పరాజితా ।

స ధన్యః పురుషో లోకే న స్త్రియా యః పరాజితః ॥ ౨౬॥

సత్క్రియోఽప్యశుచిర్నిత్యం స పుమాన్యః స్త్రియా జితః ।

నిన్దన్తి పితరో దేవా మానవాఃసకలాశ్చ తమ్ ॥ ౨౭॥

శుధ్యేద్విప్రో దశాహేన జాతకే మృతసూతకే ।

క్షత్రియో ద్వాదశాహేన వైశ్యః పంచదశాహతః ॥ ౨౮॥

శూద్రో మాసేన శుధ్యేత్తు హీతి వేదానుశాసనమ్ ।

న శుచిః స్త్రీజితః క్వాపి చితాదాహం వినా పుమాన్ ॥ ౨౯॥

న గృహ్లాస్తీచ్యయా తస్మాత్పితరః పిణ్ణతర్పణమ్ ।

న గృహ్లాన్తి సురాస్తేన దత్తం పుష్పఫలాదికమ్ ॥ ౩౦॥

తస్య కిం జ్ఞానసుతపోజపహోమప్రపూజనైః ।

విద్యయా దానతః కిం వా స్త్రీభిర్యస్య మనో హృతమ్ ॥ ౩౧॥

విద్యాప్రభావజ్ఞానార్థం మయా త్వం చ పరీక్షితః ।

కృత్వా కాన్తపరీక్షాం వై వృణుయాత్కామిసి వరమ్ ॥ ౩౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యేవం ప్రవదన్త్యాం తు తులస్యాం తతణ్ణే విధిః ।

తత్రాజగామ సంప్రష్ఠా ప్రోవాచ వచనం తతః ॥ ౩౩॥

బ్రహ్మోవాచ ।

కిం కరోషి శఙ్ఖచూడ సంవాదమనయా సహ ।

గాన్ధర్వేణ వివాహేన త్వమస్యా గ్రహణం కురు ॥ ౩౪॥

త్వం వై పురుషరత్నం చ స్త్రీరత్నం చ త్వియం సతీ ।

విదగ్ధాయా విదగ్ధేన సఙ్గమో గుణవాన్ భవేత్ ॥ ౩౫॥

నిర్విరోధం సుఖం రాజన్ కో వా త్యజతి దుర్లభమ్ ।

యోఽవిరోధసుఖత్యాగీ స పశుర్నాత్ర సంశయః ॥ ౩౬॥

కిం త్వం పరీక్షసే కాన్తమీదృశం గుణీనం సతి ।

దేవానామసురాణాం చ దానవానాం విమర్దకమ్ ॥ ౩౭॥

అనేన సార్థం సుచిరం విహారం కురు సర్వదా ।

స్థానే స్థానే యథేచ్ఛం చ సర్వలోకేషు సున్దరి ॥ ౩౮॥

అన్తే ప్రాప్స్యతి గోలోకే శ్రీకృష్ణం పునరేవ సః ।

చతుర్భుజం చ వైకుణ్ఠే మృతే తస్మిన్స్తవమాప్స్యసి ॥ ౩౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యేవమాశిషం దత్త్వా స్వాలయం తు యయౌ విధిః ।

గాన్ధర్వేణ వివాహేన జగ్రహే తాం చ దానవః ॥ ౪౦॥

ఏవం వివాహ్యా తులసీం పితుః స్థానం జగామ హ ।

స రేమే రమయా సార్థం వాసగేహ మనోరమే ॥ ౪౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

శఙ్ఖచూడతపఃకరణవివాహవర్ణనం నామాష్టవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౨౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౨౯. ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడరాజ్యకరణవర్ణనపూర్వక
తత్పూర్వభవవృత్తచరిత్రవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 స్వగేహమాగతే తస్మిన్ శఙ్ఖచూడే వివాహితే ।
 తపః కృత్వా వరం ప్రాప్య ముముదుర్దానవాదయః ॥ ౧॥
 స్వలోకాదాశు నిర్గత్య గురుణా స్వేన సంయుతాః ।
 సర్వేఽసురాః సమ్మిలితాః సమాజగుప్తదన్తికమ్ ॥ ౨॥
 ప్రణమ్య తం సవినయం సంస్తుత్య వివిధాదరాత్ ।
 స్థితాస్తత్రైవ సుప్రీత్యా మత్వా తేజస్వినం విభుమ్ ॥ ౩॥
 సోఽపి దమ్భాత్మజో దృష్ట్వాఽఽగతం కులగురుం చ తమ్ ।
 ప్రణనామ మహాభక్త్యా సాష్టాంగం పరమాదరాత్ ॥ ౪॥
 అథ శుక్రః కులచార్యో దృష్ట్వాశిషమనుత్తమమ్ ।
 వృత్తాంతం కథయామాస దేవదానవయోస్తదా ॥ ౫॥
 స్వాభావికం చ తద్వైరమసురాణాం పరాభవమ్ ।
 విజయం నిర్ణరాణాం చ జీవసాహాయ్యమేవ చ ॥ ౬॥
 తతః స సమృతం కృత్వాఽసురైః సర్వైః సముత్సవమ్ ।
 దానవాద్యసురాణాం తమధిపం విదధే గురుః ॥ ౭॥
 తదా సముత్సవో జాతోఽసురాణాం ముదితాత్మనామ్ ।
 ఉపాయనాని సుప్రీత్యా దదుస్తస్మై చ తేఽఖిలాః ॥ ౮॥
 అథ దమ్భాత్మజో వీరః శఙ్ఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।
 రాజ్యాభిషేకమాసాద్య స రేజేఽసురరాట్ తదా ॥ ౯॥
 స సేనాం మహతీం కర్షన్వైత్యదానవరక్షసామ్ ।
 రథమాస్థాయ తరసా జేతుం శక్రపురీం యయౌ ॥ ౧౦॥
 గచ్ఛన్స దానవేన్ద్రస్తు తేషాం సేవనకుర్వతామ్ ।
 విరేజే శశివద్భానాం గ్రహాణాం గ్రహరాడివ ॥ ౧౧॥
 ఆగచ్ఛన్తం శఙ్ఖచూడమాకర్ణ్యాఖణ్డలస్స్వరాట్ ।
 నిఖిలైరమరైః సార్థం తేన యోద్ధుం సముద్యతః ॥ ౧౨॥

తదాఽనురైఃసురాణాం చ సక్లౌమస్తుములో హ్యభూత్ |
 వీరాఽఽనన్దకరః క్లీబభయదో రోమహర్షణః || ౧౩||
 మహానోల్లాహలో జాతో వీరాణాం గర్జతాం రణే |
 వాద్యధ్వనిస్తథా చాఽఽసీత్తత్ర వీరత్వవర్ధినీ || ౧౪||
 దేవాః ప్రకుప్య యుయుధురనురైర్బలవత్తరాః |
 పరాజయం చ సమ్ప్రపురసురా దుద్రువుర్భయాత్ || ౧౫||
 పలాయమానాస్తాన్దృష్ట్వా శఙ్ఖచూడః స్వయం ప్రభుః |
 యుయుధే నిర్జరైఃసాకం సింహనాదం ప్రగర్జ్య చ || ౧౬||
 తరసా సహసా చక్రే కదనం త్రిదివోకసామ్ |
 ప్రదుద్రువుః సురాః సర్వే తత్సుతేజో న సేహిరే || ౧౭||
 యత్ర తత్ర స్థితా దీనా గిరీణాం కన్దరాసు చ |
 తదధీనా న స్వతస్త్రా నిష్పుభాః సాగరా యథా || ౧౮||
 సోఽపి దమ్భాత్మజః శూరో దానవేన్ద్రః ప్రతాపవాన్ |
 సురాధికారాన్సజ్జహౌ సర్వాల్లోకాన్విజిత్య చ || ౧౯||
 త్రైలోక్యం స్వవశం చక్రే యజ్ఞభాగాంశ్చ కృత్స్నశః |
 స్వయమిన్ద్రో బభూవాపి శాసితం నిఖిలం జగత్ || ౨౦||
 కౌబేరమైన్దవం సౌర్యమాగ్నేయం యామ్యమేవ చ |
 కారయామాస వాయవ్యమధికారం స్వశక్తితః || ౨౧||
 దేవానామసురాణాం చ దానవానాం చ రక్షసామ్ |
 గన్ధర్వాణాం చ నాగానాం కిన్నరాణాం రసౌకసామ్ || ౨౨||
 త్రిలోకస్య పరేషాం చ సకలానామధీశ్వరః |
 స బభూవ మహావీరః శఙ్ఖచూడో మహాబలీ || ౨౩||
 ఏవం స బుభుజే రాజ్యం రాజరాజేశ్వరో మహాన్ |
 సర్వేషాం భువనానాం చ శఙ్ఖచూడశ్చిరం సమాః || ౨౪||
 తస్య రాజ్యే న దుర్భిక్షం న మారీ నాఽశుభగ్రహాః |
 ఆధయో వ్యాధయో నైవ సుఖిన్యశ్చ ప్రజాః సదా || ౨౫||
 అకృష్టపచ్యా పృథివీ దదౌ సస్యాన్యనేకశః |
 ఓషధోఽ వివిధాశ్చాసన్సఫలాఃసరసాః సదా || ౨౬||

మణ్డ్యకరాశ్చ నితరాం రత్నఖన్యశ్చ సాగరాః ।
 సదా పుష్పఫలా వృక్షా నద్యః సుసలిలావహాః ॥ ౨౭॥
 దేవాన్ వినాఖిలా జీవాః సుఖినో నిర్వికారకాః ।
 స్వస్వధర్మాస్థితాః సర్వే చతుర్వర్ణాశ్రమాః పరే ॥ ౨౮॥
 తస్మిన్ శాసతి త్రైలోక్యే న కశ్చిద్ దుఃఖితోఽభవత్ ।
 భ్రాతృవైరత్వమాశ్రిత్య కేవలం దుఃఖినోఽమరాః ॥ ౨౯॥
 స శఙ్ఖచూడః ప్రబలః కృష్ణస్య పరమః సఖా ।
 కృష్ణభక్తిరతః సాధుః సదా గోలోకవాసినః ॥ ౩౦॥
 పూర్వశాపప్రభావేణ దానవీం యోనిమాశ్రితః ।
 న దానవమతిః సోఽభూద్దానవత్వేఽపి వై మునే ॥ ౩౧॥
 తతః సురగణాః సర్వే హృతరాజ్యాః పరాజితాః ।
 సమ్మన్త్య సర్వయస్తాత ప్రయయుర్భ్రూహ్మణఃసభామ్ ॥ ౩౨॥
 తత్ర దృష్ట్వా విధాతారం నత్వా స్తుత్వా విశేషతః ।
 బ్రహ్మణే కథయామాసుః సర్వం వృత్తాన్తమాకులాః ॥ ౩౩॥
 బ్రహ్మ తదా సమాశ్వాస్య సురాన్ సర్వాన్మునీనపి ।
 త్రైశ్చ సార్థం యయా లోకే వైకుణ్ఠం సుఖదం సతామ్ ॥ ౩౪॥
 దదర్శ తత్ర లక్ష్మీశం బ్రహ్మ దేవగణైఃసహ ।
 కిరీటినం కుణ్డిలినం వనమాలావిభూషితమ్ ॥ ౩౫॥
 శఙ్ఖచక్రగదాపద్మధరం దేవం చతుర్భుజమ్ ।
 సనన్దనాద్యైః సిద్ధైశ్చ సేవితం పీతవాససమ్ ॥ ౩౬॥
 దృష్ట్వా విష్ణుం సురాఃసర్వే బ్రహ్మాద్యాః సమునీశ్వరాః ।
 ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా బద్ధాఙ్గాలికరా విభుమ్ ॥ ౩౭॥
 దేవా ఊచు
 దేవదేవ జగన్నాథ వైకుణ్ఠాధిపతే ప్రభో ।
 రక్షాస్మాన్ శరణాపన్నాన్ శ్రీహరే త్రిజగద్గురో ॥ ౩౮॥
 త్వమేవ జగతాం పాతా త్రిలోకేశామ్యత ప్రభో ।
 లక్ష్మీనివాస గోవిన్ద భక్తప్రాణ నమోఽస్తు తే ॥ ౩౯॥

ఇతి స్తుత్వా సురాః సర్వే రురుదుః పురతో హరేః ।
 తచ్చుత్వా భగవాన్విష్ణుర్భ్రహ్మణమిదమబ్రవీత్ ॥ ౪౦॥
 విష్ణురువాచ ।
 కిమర్థమాగతోఽసి త్వం వైకుణ్ఠం యోగిదుర్లభమ్ ।
 కిం కష్టం తే సముద్భూతం తత్ త్వం వద మమాగ్రతః ॥ ౪౧॥
 ససత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా హరేర్వాక్యం ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః ।
 బద్ధాజ్జులిపుటో భూత్వా వినయానతకన్ధరః ॥ ౪౨॥
 వృత్తాన్తం కథయామాస శఙ్ఖచూడకృతం తదా ।
 దేవకష్టసమాఖ్యానం పురో విష్ణోః పరాత్మనః ॥ ౪౩॥
 హరిస్తద్వచనం శ్రుత్వా సర్వతః సర్వభావవిత్ ।
 ప్రహాస్యోవాచ భగవాన్స్తద్రహస్యం విధిం ప్రతి ॥ ౪౪॥
 శ్రీభగవానువాచ ।
 శఙ్ఖచూడస్య వృత్తాన్తం సర్వం జానామి పద్మజ ।
 మద్భక్తస్య చ గోపస్య మహాతేజస్వినః పురా ॥ ౪౫॥ ।
 శ్ంబు తత్ సర్వవృత్తాన్తమతిహాసం పురాతనమ్ ।
 సన్దేహో వైవ కర్తవ్యః శం కరిష్యతి శఙ్కరః ॥ ౪౬॥
 సర్వోపరి చ యస్యాస్తి శివలోకః పరాత్పరః ।
 యత్ర సంరాజతే శమ్భుః పరబ్రహ్మ పరేశ్వరః ॥ ౪౭॥
 ప్రకృతేః పురుషస్యాపి యోఽధిష్ఠాతా త్రిశక్తిధృక్ ।
 నిర్గుణః సగుణః సోఽపి పరజ్ఞోఽస్యతిః స్వరూపవాన్ ॥ ౪౮॥
 యస్యాఙ్గజాస్తు వై బ్రహ్మాన్త్రయఃసృష్ట్యాదికారకాః ।
 సత్త్వాదిగుణసమ్పన్నా విష్ణుబ్రహ్మహారాభిధాః ॥ ౪౯॥
 స ఏవ పరమాత్మా హి విహరత్యుమయా సహ ।
 యత్ర మాయావినిర్ముక్తో నిత్యానిత్య ప్రకల్పకః ॥ ౫౦॥
 తత్రమీపే చ గోలోకో గోశాలా శఙ్కరస్య వై ।
 తస్యేచ్ఛయా చ మద్రూపః కృష్ణో వసతి తత్ర హ ॥ ౫౧॥
 తద్గవాం రక్షణార్థాయ తేనాజ్ఞప్తః సదా సుఖీ ।

తత్సమ్ప్రాప్తస్తమఖః సోఽపి సజ్జీడతి విహారవిత్ || ౫౨||

తస్య నారీ సమాఖ్యాతా రాధేతి జగదమిప్సా ।
ప్రకృతేః పరమా మూర్తిః పంచమీ సువిహారిణీ || ౫౩||

బహుగోపాశ్చ గోప్యశ్చ తత్ర సన్తి తదజ్ఞజ్ఞాః ।
సువిహారపరా నిత్యం రాధాకృష్ణానువర్తినః || ౫౪||

స ఏవ లీలయా శమ్భోరిదానీం మోహితోఽనయా ।
సమ్ప్రాప్తో దానవీం యోనిం ముధా శాపాత్స్వదుఃఖదామ్ || ౫౫||

రుద్రశూలేన తన్మృత్యుః కృష్ణేన విహితః పురా ।
తతః స్వదేహముత్సృజ్య పార్షదః స భవిష్యతి || ౫౬||

ఇతి విజ్ఞాయ దేవేశ న భయం కర్తుమర్హసి ।
శక్జరం శరణం యాహి స సద్యః శం విధాస్యతి || ౫౭||

అహం త్వం చామరాః సర్వే తిష్ఠన్త్విహా విసాధ్వసాః || ౫౮||
సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా సవిధిర్విష్టుః శివలోకం జగామ హ ।
సంస్కరన్మనసా శమ్భుం సర్వేశం భక్తవత్సలమ్ || ౫౯||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శక్జచూడవధేపాఖ్యానే శక్జచూడరాజ్యకరణవర్ణనపూర్వక తత్పూర్వభవవృత్తచరిత్రవర్ణనం
నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః || ౨.౫.౨౯||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్జరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౦. త్రింశోఽధ్యాయః । శక్జచూడవధే దేవదేవస్తుతిః ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

గత్వా తదైవ సవిధిస్తదా వ్యాస రమేశ్వరః ।
శివలోకం మహాదివ్యం నిరాధారమభౌతికమ్ || ౧||

సాహ్లాదోఽభ్యన్తరం విష్ణుర్జగామ ముదితాననః ।

నానారత్నపరిక్షిప్తం విలసన్తం మహోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨॥
సమ్ప్రాప్య ప్రథమం ద్వారం విచిత్రం గణసేవితమ్ ।
శోభితం పరయా లక్ష్మ్యో మహోచ్ఛమతిసుందరమ్ ॥ ౩॥
దదర్శ ద్వారపాలాంశ్చ రత్నసింహాసనస్థితాన్ ।
శోభితాన్ శ్వేతవస్త్రైశ్చ రత్నభూషణభూషితాన్ ॥ ౪॥
పఞ్చవక్త్రతినయనాన్గౌరసుందరవిగ్రహాన్ ।
త్రికూలాదిధరాస్వీరాన్ భస్మరుద్రాక్షశోభితాన్ ॥ ౫॥
స బ్రహ్మీపి రమేశశ్చ తాన్ ప్రణమ్య వినమ్రకః ।
కథయామాస వృత్తాన్తం ప్రభుసన్దర్శనార్థకమ్ ॥ ౬॥
తదాజ్ఞాం చ దదుస్తస్మై ప్రవివేశ తదాజ్ఞయా ।
పరం ద్వారం మహారమ్యం విచిత్రం పరమప్రభమ్ ॥ ౭॥
ప్రభూపకణ్ణగత్యర్థం వృత్తాన్తం సంస్యవేదయత్ ।
తద్ ద్వారపాయ చాజ్ఞప్తస్తేనాన్యం ప్రవివేశ హ ॥ ౮॥
ఏవం పఞ్చదశద్వారాన్పువిశ్య కమలోద్భవః ।
మహాద్వారం గతస్తత్ర నన్దినం ప్రదదర్శ హ ॥ ౯॥
సమ్యజ్ఞుత్వా చ తం స్తుత్వా పూర్వవత్తేన నన్దినా ।
ఆజ్ఞప్తశ్చ శనైరీష్టుర్వీవేశాభ్యన్తరం ముదా ॥ ౧౦॥
దదర్శ గత్వా తతోచ్చైః సభాం శమ్భోః సముత్ప్రభామ్ ।
తాం పార్షదైః పరివృతాం లసద్దేహైః సుభూషితామ్ ॥ ౧౧॥
మాహేశ్వరస్య రూపైశ్చ దిగుభజైః శుభకాన్తిభిః ।
పఞ్చవక్త్రస్థినయనైః శితకణ్ఠైర్మహోజ్జ్వలైః ॥ ౧౨॥
సద్రత్నయుక్తరుద్రాక్షభస్మాభరణభూషితైః ।
నవేన్ద్రమణ్డలాకారాం చతురస్రాం మనోహరామ్ ॥ ౧౩॥
మణీన్ద్రహారనిర్మాణహీరసారసుశోభితామ్ ।
అమూల్యరత్నరచితాం పద్మపత్రైశ్చ శోభితామ్ ॥ ౧౪॥
మాణిక్యజాలమాలాభిర్నానాచిత్రవిచిత్రామ్ ।
పద్మరాగేన్ద్రరచితామద్భుతాం శక్కరేచ్ఛయా ॥ ౧౫॥

సోపానశతకైర్యుక్తాం స్యమన్తకవినిర్మితైః ।
 స్వర్ణనూత్రగ్రన్థియుక్తైశ్చార్చవన్దనపల్లవైః ॥ ౧౬ ॥
 ఇన్ద్రానీలమణిస్తమ్భైర్వేష్టితాం సుమనోహరామ్ ।
 సుసంస్కృతాం చ సర్వత్ర వాసితాం గన్ధవాయునా ॥ ౧౭ ॥
 సహస్రయోజనాయామాం సుపూర్ణాం బహుకీఙ్కరైః ।
 దదర్శ శక్కరం సామ్బం తత్ర విష్ణుః సురేశ్వరః ॥ ౧౮ ॥
 వసన్తం మధ్యదేశే చ యేథేన్ద్రతారకావృతమ్ ।
 అమూల్యరత్ననిర్మాణచిత్రసింహాసనస్థితమ్ ॥ ౧౯ ॥
 కిరీటినం కుణ్డలినం రత్నమాలావిభూషితమ్ ।
 భస్మోద్ధూలితసర్వాఙ్గం బిభ్రతం కేలిపఙ్కజమ్ ॥ ౨౦ ॥
 పురతో గీతనృత్యఞ్చ పశ్యన్తం సస్మితం ముదా ॥ ౨౧ ॥
 శాన్తం ప్రసన్నమనసముమాకాన్తం మహోల్లసమ్ ।
 దేవ్యా ప్రదత్తతామ్బూలం భుక్తవన్తం సువాసితమ్ ॥ ౨౨ ॥
 గణైశ్చ పరయా భక్త్యా సేవితం శ్వేతచామరైః ।
 స్తూయమానం చ సిద్ధైశ్చ భక్తినమ్రాత్మకన్ధరైః ॥ ౨౩ ॥
 గుణాతీతం పరేశానం త్రిదేవజనకం విభుమ్ ।
 నిర్వికల్పం నిరాకారం సాకారం స్వేచ్ఛయా శివమ్ ॥ ౨౪ ॥
 అమాయమజమాద్యఞ్చ మాయాధీశం పరాత్పరమ్ ।
 ప్రకృతేః పురుషస్యాపి పరమం స్వప్రభుం సదా ॥ ౨౫ ॥
 ఏవం విశిష్టం తం దృష్ట్వా పరిపూర్ణతమం సమమ్ ।
 విష్ణుర్బ్రహ్మ తుష్టవతుః ప్రణమ్య సుకృతాఙ్జలీ ॥ ౨౬ ॥
 విష్ణువిధీ ఊచతుః
 దేవదేవ మహాదేవ పరబ్రహ్మఖిలేశ్వర ॥
 త్రిగుణాతీత నిర్వ్యగ్ర త్రిదేవజనక ప్రభో । ౨౭ ॥
 వయం తే శరణాపన్నా రక్షాస్మాన్తుఃఖితాన్విభో ।
 శఙ్ఖచూడార్ధితాన్క్లిష్టాన్సన్నాథాన్పరమేశ్వర ॥ ౨౮ ॥
 అయం యోఽధిష్ఠితో లోకో గోలోక ఇతి స స్మృతః ।

అధిష్ఠాతా తస్య విభుః కృష్ణోఽయం త్వదధిష్ఠితః ॥ ౨౯ ॥

పార్షదప్రవరస్తస్య సుదామా దైవయన్త్రితః ।

రాధాశప్తో బభూవాథ శఙ్ఖచూడశ్చ దానవః ॥ ౩౦ ॥

తేన నిసారితాః శమ్భో పీడ్యమానాః సమన్తతః ।

హృతాధికారాస్త్రీదశా విచరన్తి మహీతలే ॥ ౩౧ ॥

త్వాం వినా న స వధ్యశ్చ సర్వేషాం త్రిదివోకసామ్ ।

తం ఘాతయ మహేశాన లోకానాం సుఖమావహ ॥ ౩౨ ॥

త్వమేవ నిర్గుణః సత్యోఽనన్తోఽనన్తపరాక్రమః ।

సగుణః సన్నివేశశ్చ ప్రకృతేః పురుషాత్పరః ॥ ౩౩ ॥

రజసా సృష్టిసమయే త్వం బ్రహ్మో సృష్టికృత్ప్రభో ।

సత్యేన పాలనే విష్ణుస్త్రీభువావనకారకః ॥ ౩౪ ॥

తమసా ప్రలయే రుద్రో జగత్సంహారకారకః ।

నిస్త్రైగుణ్యే శివాఖ్యాతస్తుర్యో జ్యోతిఃస్వరూపకః ॥ ౩౫ ॥

త్వం దీక్షయా చ గోలోకే త్వం గవాం పరిపాలకః ।

త్వద్గోశాలామధ్యగశ్చ కృష్ణః క్రీడత్యహర్నిశమ్ ॥ ౩౬ ॥

త్వం సర్వకారణం స్వామీ విధిర్విష్టిశ్వరః పరమ్ ।

నిర్వికారీ నదాసాక్షీ పరమాత్మా పరేశ్వరః ॥ ౩౭ ॥

దీనానాథసహాయీ చ దీనానాం ప్రతిపాలకః ।

దీనబన్ధస్త్రిలోకేశః శరణాగతవత్సలః ॥ ౩౮ ॥

అస్మానుద్ధర గౌరీశ ప్రసీద పరమేశ్వర ।

త్వదధీనా వయం నాథ యదిచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౩౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తౌ సురౌ వ్యాస హరిర్బ్రహ్మో చ వై తదా ।

విరేమతుః శివం నత్వా కరౌ బద్ధ్వా వినీతకౌ ॥ ౪౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

శఙ్ఖచూడవధే దేవదేవస్తుత్పర్నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౦ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డః

౨.౫.౩౧. ఏకత్రింశోఽధ్యాయః । శంఖచూడవధే శివోపదేశః ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథాకర్ణ్య వచః శమ్భుర్హరివిధోః సుదీనయోః ।

ఉవాచ విహసన్వాణ్యా మేఘనాదగభీరయా ॥ ౧ ॥

శివ ఉవాచ ।

హే హరే వత్స హే బ్రహ్మాంస్త్యజతం సర్వశో భయమ్ ।

శంఖచూడోద్భవం భద్రం సమ్భవిష్యత్యసంశయమ్ ॥ ౨ ॥

శంఖచూడస్య వృత్తాంతం సర్వం జానామి తత్త్వతః ।

కృష్ణభక్తస్య గోపస్య సుదామ్నశ్చ పురా ప్రభో ॥ ౩ ॥

మదాఙ్గాయా హృషీకేశో కృష్ణరూపం విధాయ చ ।

గోశాలాయాం స్థితో రమ్యే గోశోకే మదధిష్ఠితే ॥ ౪ ॥

స్వతంత్రోఽహమితి స్వం స మోహం మత్వా గతః పురా ।

క్రీడాః సమకరోద్భవీష్వాః సైరవర్తీవ మోహితః ॥ ౫ ॥

తం దృష్ట్వా మోహయత్యుగ్రం తస్యాహం మాయయా స్వయా ।

తేషాం సంహృత్య సద్బుద్ధిం శాపం దాపితవాన్ కిల ॥ ౬ ॥

ఇతం కృత్వా స్వలీలాం తాం మాయాం సంహృతవానహమ్ ।

జ్ఞానయుక్తాస్తదా తే తు ముక్తమోహాః సుబుద్ధయః ॥ ౭ ॥

సమీపమాగతాస్తే మే దీనీభూయ ప్రణమ్య మామ్ ।

అకుర్వన్నునుతిం భక్త్యా కరో బధ్వా విసమ్రకాః ॥ ౮ ॥

వృత్తాంతమవదన్ సర్వం లజ్జాకులితమానసాః ।

ఊచుర్మత్పురతో దీనా రక్ష రక్షేతి వై గిరః ॥ ౯ ॥

తదా త్వహం భవన్తేషాం సన్తుష్టః ప్రోక్తవాన్ వచః ।

భయం త్యజత హే కృష్ణ యూయం సర్వే మదాఙ్గాయా ॥ ౧౦ ॥

రక్షకోఽహం సదా ప్రీత్యా సుభద్రం వో భవిష్యతి ।

మదిచ్ఛయాఽఖిలం జాతమిదం సర్వం న సంశయః ॥ ౧౧ ॥

స్వస్థానం గచ్ఛ త్వం సార్థం రాధయా పార్షదేన చ ।
దానవస్తు భవేత్సోఽయం భారతేఽత్ర న సంశయః ॥ ౧౨॥

శాపోద్ధారం కరిష్యేఽహం యువయోః సమయే ఖలు ।
మదుక్తమితి సన్ధార్య శిరసా రాధయా సహ ॥ ౧౩॥

శ్రీకృష్ణోఽమోదదత్వంతం స్వస్థానమగమత్సుధీః ।
న్యష్టాతాం సభయం తత్ర మదారాధనతత్పరౌ ॥ ౧౪॥

మత్వాఖిలం మదధీనమస్వతన్త్రం నిజం చ వై ।
స సుదామాఽభవద్రాధాశాపతో దానవేశ్వరః ॥ ౧౫॥

శఙ్ఖచూడాభిధో దేవద్రోహి ధర్మవిచక్షణః ।
క్లిశ్నాతి సుబలాత్కృత్స్నం సదా దేవగణం కుధీః ॥ ౧౬॥

మన్యాయామోహితఃసోఽతిదుష్టమన్త్రిసహాయవాన్ ।
తద్భయం త్యజతాశ్వేవ మయి శాస్తరి వై సతి ॥ ౧౭॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యూచివాన్ శివో యావద్ధరిబ్రహ్మపురః కథామ్ ।
అభవత్తావదన్యచ్చ చరితం తన్మునే శ్శృణు ॥ ౧౮॥

తస్మిన్నేవాస్తరే కృష్ణో రాధయా పార్షదైః సహ ।
సద్గోపైరాయయౌ శముభమనుకూలయితుం ప్రభుమ్ ॥ ౧౯॥

ప్రభుం ప్రణమ్య సద్భక్త్యా మిలిత్వా హరిమాదరాత్ ।
సమ్మతో విధినా ప్రీత్యా సన్తస్థౌ శివశాసనాత్ ॥ ౨౦॥

తతః శముభం పునర్నత్వా తుష్టావ విహితాఙ్గాలిః ।
శ్రీకృష్ణో మోహనిర్ముక్తో ఙ్గాత్వా తత్త్వం శివస్య హి ॥ ౨౧॥

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।
దేవదేవ మహాదేవ పరబ్రహ్మ సతాఙ్గతే ।
క్షమస్య చాపరాధం మే ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౨౨॥

త్వత్తః శర్వ చ సర్వం చ త్వయి సర్వం మహేశ్వర ।
సర్వం త్వం నిఖిలాధీశ ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౨౩॥

త్వం జ్యోతిః పరమం సాక్షాత్సర్వవ్యాపీ సనాతనః ।
త్వయా నాథేన గౌరీశ సనాథాఃసకలా వయమ్ ॥ ౨౪॥

సర్వోపరి నిజం మత్వా విహరన్మోహమాశ్రితః ।
 తత్ఫలం ప్రాప్తవానస్మి శాపం ప్రాప్తః సవామకః ॥ ౨౫॥
 పార్షదప్రవరో యో మే సుదామా నామ గోపకః ।
 స రాధాశాపతః స్వామిన్దానవీం యోనిమాశ్రితః ॥ ౨౬॥
 అస్మానుద్ధర దుర్గేశ ప్రసీద పరమేశ్వర ।
 శాపోద్ధారం కురుష్వాద్య పాహి నః శరణాగతాన్ ॥ ౨౭॥
 ఇత్యుక్త్వా విరరామైవ శ్రీకృష్ణో రాధయా సహ ।
 ప్రసన్నోఽభూచ్ఛివస్తత్ర శరణాగతవత్సలః ॥ ౨౮॥
 శ్రీశివ ఉవాచ ।
 హే కృష్ణ గోపికానాథ భయం త్యజ సుఖీ భవ ।
 మయానుగృహ్ణతా తాత సర్వమాచరితం త్విదమ్ ॥ ౨౯॥
 సమ్భవిష్యతి తే భద్రం గచ్ఛ స్వస్థానముత్తమమ్ ।
 స్థాతవ్యం స్వాధికారే చ సావధానతయా సదా ॥ ౩౦॥
 విహరస్వ యథాకామం మాం విజ్ఞాయ పరాత్పరమ్ ।
 స్వకార్యం కురు నిర్వ్యగ్రం రాధయా పార్షదైః ఖలు ॥ ౩౧॥
 వారాహే ప్రవరే కల్పే తరుణ్యా రాధయా సహ ।
 శాపప్రభావం భుక్త్వా వై పునరాయాస్యతి స్వకమ్ ॥ ౩౨॥
 సుదామా పార్షదో యో హి తవ కృష్ణ ప్రియప్రియః ।
 దానవీం యోనిమాశ్రిత్యేదానీం క్లిశ్నాతి వై జగత్ ॥ ౩౩॥
 శాపప్రభావద్రాధాయా దేవశత్రుశ్చ దానవః ।
 శఙ్ఖచూడాభిధః సోఽతి దైత్యపక్షీ సురద్రుహః ॥ ౩౪॥
 తేన నిఃసారితా దేవాః సేన్ద్రా నిత్యం ప్రపీడితాః ।
 హృతాధికారా వికృతాః సర్వే యాతా దిశో దశ ॥ ౩౫॥
 బ్రహ్మమ్యతౌ తదర్థే హిహాగతౌ శరణం మమ ।
 తేషాం క్లేశవినిర్మోక్షం కరిష్యే నాత్ర సంశయః ॥ ౩౬॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా శఙ్కరః కృష్ణం పునః ప్రోవాచ సాదరమ్ ।
 హరిం విధిం సమాభాష్య వచనం క్లేశనాశనమ్ ॥ ౩౭॥

శివ ఉవాచ ।

హే హరే హే విధే ప్రీత్యా మమేదం వచనం శృణు ।
గచ్ఛతం త్వరితం తాతౌ దేవానన్దాయ నిర్భయమ్ ॥ ౩౮॥

కైలాసవాసినం రుద్రం మద్రూపం పూర్ణముత్తమమ్ ।
దేవకార్యార్థముద్భూతం పృథగాకృతిధారిణమ్ ॥ ౩౯॥

ఏతద్ధే హి మద్రూపః పరిపూర్ణతమః ప్రభుః ।
కైలాసే భక్తవశతః సన్నిష్ఠతి గిరౌ హరే ॥ ౪౦॥

మత్తస్వత్తో న భేదోఽస్తి యువయోః సేవ్య ఏవ సః ।
చరాచరాణాం సర్వేషాం సురాదీనాం చ సర్వదా ॥ ౪౧॥

ఆవయోర్భేదకర్తా యః స నరో నరకం వ్రజేత్ ।
ఇహాపి ప్రాప్నుయాత్కష్టం పుత్రపౌత్రవివర్జితః ॥ ౪౨॥

ఇత్యుక్తవన్తం దుర్గేశం ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః ।
రాధయా సహితః కృష్ణః స్వస్థానం సగణో యయా ॥ ౪౩॥

హరిర్బ్రహ్మో చ తౌ వ్యాస సానన్దౌ గతసాధ్వసౌ ।
ముహుర్ముహుః ప్రణమ్యేశం వైకుంఠం యయతుర్భృతమ్ ॥ ౪౪॥

తత్రాగత్యాఖిలం వృత్తం దేవేభ్యో వినివేద్య తౌ ।
తానాదాయ బ్రహ్మవిష్ణూ కైలాసం యయతుర్గిరిమ్ ॥ ౪౫॥

తత్ర దృష్ట్వా మహేశానం పార్వతీవల్లభం ప్రభుమ్ ।
దీనరక్షాత్తదేహం చ సగుణం దేవనాయకమ్ ॥ ౪౬॥

తుష్టువుః పూర్వవత్సర్వే భక్త్యా గద్గదయా గిరా ।
కరో బద్ధ్వా నతస్కన్ధా వినయేన సమన్వితాః ॥ ౪౭॥

దేవా ఊచుః ।

దేవదేవ మహాదేవ గిరిజానాథ శక్కర ।
వయం త్వాం శరణాపన్నా రక్ష దేవాన్భయాకులాన్ ॥ ౪౮॥

శక్త్యచూడం దానవేన్ద్రం జహి దేవనిషూదనమ్ ।
తేన విక్లావితా దేవాః సక్లౌమే చ పరాజితాః ॥ ౪౯॥

హృతాధికారాః కుతలే విచరన్తి యథా నరాః ।
దేవతోకో హి దుర్బుశ్యస్తేషామాసీచ్ఛ తద్భయాత్ ॥ ౫౦॥

దీనోద్ధార కృపాసిన్ధో దేవానుద్ధర సజ్కుటాత్ ।

శక్రం భయాన్మహేశాన హత్వా తం దానవాధిపమ్ ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రుత్వా వచః శమ్భుర్ద్దేవానాం భక్తవత్సలః ।

ఉవాచ విహాసన్ వాణ్యా మేఘనాదగభీరయా ॥ ౫౨॥

శ్రీశక్రుర ఉవాచ ।

హే హరే హే విధే దేవాః స్వస్థానం గచ్ఛత ధ్రువమ్ ।

శఙ్ఖచూడం వధిష్యామి సగణం నాత్ర సంశయః ॥ ౫౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచః పీయూషసన్నిభమ్ ।

తే సర్వే ప్రమాదా హ్యోసన్నప్తం మత్వా చ దానవమ్ ॥ ౫౪॥

హరిరజ్జగామ వైకుణ్ఠం సత్యలోకే విధిస్తదా ।

ప్రణీపత్య మహేశం చ సురాద్యాః స్వపదం యయుః ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

శఙ్ఖచూడవధే శివోపదేశో నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౨. ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడవధే దూతగమనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథేశానో మహారుద్రో దుష్టకాలఃసతాం గతిః ।

శఙ్ఖచూడవధం చిత్తే నిశ్చికాయ సురేచ్ఛయా ॥ ౧॥

దూతం కృత్వా చిత్రరథం గన్ధర్వేశ్వరమీప్పితమ్ ।

శీఘ్రం ప్రస్తాపయామాస శఙ్ఖచూడాన్తికే ముదా ॥ ౨॥

సర్వేశ్వరాజ్ఞయా దూతో యయౌ తన్నగరం చ సః ।

మహేన్ద్రనగరోత్కృష్టం కుబేరభవనాధికమ్ ॥ ౩॥

గత్వా దదర్శ తన్మధ్యే శఙ్ఖచూడాలయం వరమ్ ।

రాజితం ద్వాదశైర్దాక్షైర్దైర్దాక్షరపాలసమన్వితమ్ ॥ ౪॥

స దృష్ట్వా పుష్పదన్తస్తు వరం ద్వారం దదర్శ సః ।
కథయామాస వృత్తాన్తం ద్వారపాలాయ నిర్భయః ॥ ౫॥

అతిక్రమ్య చ తద్ ద్వారం జగామాభ్యన్తరే ముదా ।
అతీవ సున్దరం రమ్యం విస్తీర్ణం సమలఙ్కృతమ్ ॥ ౬॥

స గత్వా శఙ్ఖమాడం తం దదర్శ దనుజాధిపమ్ ।
వీరమణ్డలమధ్యస్థం రత్నసింహాసనస్థితమ్ ॥ ౭॥

దానవేన్ద్రైః పరివృతం సేవితం చ త్రికోటిభిః ।
శతకోటిభిరవ్యైశ్చ భ్రమదీభిః శస్త్రపాణిభిః ॥ ౮॥

ఏవమ్భూతం చ తం దృష్ట్వా పుష్పదన్తః సవిస్మయః ।
ఉవాచ రణవృత్తాన్తం యదుక్తం శఙ్కరేణ చ ॥ ౯॥

పుష్పదన్త ఉవాచ ।
రాజేన్ద్ర శివదూతోఽహం పుష్పదన్తాభిధః ప్రభో ।
యదుక్తం శఙ్కరేణైవ తచ్చృణు త్వం బ్రవీమి తే ॥ ౧౦॥

శివ ఉవాచ ।
రాజ్యం దేహి చ దేవానామధికారం హి సామృతమ్ ।
నో చేత్కురు రణం సార్థం పరేణ చ మయా సతామ్ ॥ ౧౧॥

దేవా మాం శరణాపన్నా దేవేశం శఙ్కరం సతామ్ ।
అహం క్రుద్ధో మహారుద్రస్త్వాం వధిష్యామ్యసంశయమ్ ॥ ౧౨॥

హరోఽస్మి సర్వదేవేభ్యో హ్యభయం దత్తవానహమ్ ।
ఖలదణ్డధరోఽహం వై శరణాగతవత్సలః ॥ ౧౩॥

రాజ్యం దాస్యసి కిం వా త్వం కరిష్యసి రణం చ కిమ్ ।
తత్త్వం బ్రూహి ద్వయోరేకం దానవేన్ద్ర విచార్య వై ॥ ౧౪॥

పుష్పదన్త ఉవాచ ।
ఇత్యుక్తం యన్మహేశేన తుభ్యం తన్మే నివేదితమ్ ।
వితథం శమ్భువాక్యం న కదాపి దనుజాధిప ॥ ౧౫॥

అహం స్వస్వామినం గన్తుమిచ్ఛామి త్వరితం హరమ్ ।
గత్వా వక్ష్యామి కిం శమ్భుం తథా త్వం వద మామిహ ॥ ౧౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్థం చ పుష్పదస్త్రస్య శివదూతస్య సత్వతేః ।

ఆకర్ణ్య వచనం రాజా హసిత్యా తమువాచ సః ॥ ౧౭॥

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।

రాజ్యం దాస్యే న దేవేభ్యో వీరభోగ్యా వసున్దరా ।

రణం దాస్యామి తే రుద్ర దేవానాం పక్షపాతినే ॥ ౧౮॥

యస్యోపరి ప్రయాయీ స్యాత్స వీరో భువేన౭ధమః ।

అతః పూర్వమహం రుద్ర త్వాం గమిష్యామ్యసంశయమ్ ॥ ౧౯॥

ప్రభాత ఆగమిష్యామి వీరయాత్రా విచారతః ।

త్వం గచ్ఛవక్ష్య రుద్రాయ హీదృశం వచనం మమ ॥ ౨౦॥

ఇతి శ్రుత్వా శఙ్ఖచూడవచనం సుప్రహస్య సః ।

ఉవాచ దానవేన్ద్రం స శమ్భుదూతస్తు గర్వితమ్ ॥ ౨౧॥

పుష్పదస్త్ర ఉవాచ

అన్యేషామపి రాజేన్ద్ర గణానాం శఙ్కరస్య చ ।

న స్థాతుం సమ్ముఖే యోగ్యః కిం పునస్తస్య సమ్ముఖమ్ ॥ ౨౨॥

స త్వం దేహి చ దేవానామధికారాణి సర్వశః ।

త్వమరం గచ్ఛ పాతాలం యది జీవితమిచ్ఛసి ॥ ౨౩॥

సామాన్యమమరం తం నో విధి దానవసత్తమ ।

శఙ్కరః పరమాత్మా హి సర్వేషామీశ్వరేశ్వరః ॥ ౨౪॥

ఇన్ద్రాద్యాః సకలా దేవా యస్యాజ్ఞావర్తినః సదా ।

సప్రజాపతయః సిద్ధా మునయశ్చాప్యహీశ్వరాః ॥ ౨౫॥

హరేర్విధేశ్చ స స్వామీ నిర్గుణః సగుణః స హి ।

యస్య భ్రూభక్తమాత్రేణ సర్వేషాం ప్రలయో భవేత్ ॥ ౨౬॥

శివస్య పూర్ణరూపశ్చ లోకసంహారకారకః ।

సతాం గతిర్దుష్టహంతా నిర్వికారః పరాత్పరః ॥ ౨౭॥

బ్రహ్మణో౭ధిపతిః సో౭పి హరేరపి మహేశ్వరః ।

అవమాన్యం న వై తస్య శాసనం దానవర్షభ ॥ ౨౮॥

కిం బహూక్తేన రాజేన్ద్ర మనసా సంవిచార్య చ ।

రుద్రం విద్ధి మహేశానం పరం బ్రహ్మ చిదాత్మకమ్ ॥ ౨౯ ॥

దేహి రాజ్యం హి దేవానామధికారాంశ్చ సర్వశః ।
 ఏవం తే కుశలం తాత భవిష్యత్యన్యథా భయమ్ ॥ ౩౦ ॥

సన్తుమార ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా దానవేంద్రః శఙ్ఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।
 ఉవాచ శివదూతం తం భవితవ్యవిమోహితః ॥ ౩౧ ॥

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।
 స్వతో రాజ్యం న దాస్యామి నాధికారాన్ వినిశ్చయాత్ ।
 వినా యుద్ధం మహేశేన సత్యమేతద్ బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౩౨ ॥

కాలాధీనం జగత్సర్వం విజ్ఞేయం సచరాచరమ్ ।
 కాలాద్భవతి సర్వం హి వినశ్యతి చ కాలతః ॥ ౩౩ ॥

త్వం గచ్ఛ శఙ్కరం రుద్రం మయోక్తం వద తత్త్వతః ।
 స చ యుక్తం కరోత్యేవం బహువార్తాం కురుష్య నో ॥ ౩౪ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా శివదూతోఽసౌ జగామ స్వామినం నిజమ్ ।
 యథార్థం కథయామాస పుష్పదన్తశ్చ సన్మనే ॥ ౩౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 శఙ్ఖచూడవధే దూతగమనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౩. త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడవధే మహాదేవయుద్ధయాత్రావర్ణనమ్
 |

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తస్య దూతస్య తద్వాక్యమాకర్ణ్య సురరాట్ తతః ।
 సక్రోధః ప్రాహ గిరిశో వీరభద్రాదికాన్తాన్ ॥ ౧ ॥

రుద్ర ఉవాచ ।

హే వీరభద్ర హే నన్దిన్ క్షేత్రపాలష్టభైరవాః ।
 సర్వే గణాశ్చ సన్నద్ధాః సాయుధా బలశాలినః ॥ ౨॥
 కుమారాభ్యాం సహైవాద్య నిర్గచ్ఛన్తు మమాజ్ఞయా ।
 స్వసేనయా భద్రకాలీ నిర్గచ్ఛతు రణాయ చ ॥
 శక్తిచూడవధార్థాయ నిర్గచ్ఛామ్యద్య సత్వరమ్ ॥ ౩॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాజ్ఞాప్య మహేశానో నిర్యయా సైన్యసంయుతః ।
 సర్వే వీరగణాస్తస్యానుయయుః సమ్ప్రహర్షితాః ॥ ౪॥
 ఏతస్మిన్నస్తరే స్కన్దగణేశౌ సర్వసైన్యపౌ ।
 యయతుర్ముదితౌ నద్ధౌ సాయుధౌ చ శివాన్తికే ॥ ౫॥
 వీరభద్రశ్చ నన్ది చ మహాకాలః సుభద్రకః ।
 విశాలాక్షశ్చ బాణశ్చ పిఙ్గలాక్షో వికమ్పనః ॥ ౬॥
 విరూపో వికృత్తిశ్చైవ మణిభద్రశ్చ బాష్కలః ।
 కపిలాఖ్యో దీర్ఘదంష్ట్రో వికరస్తామ్రతోచనః ॥ ౭॥
 కాలజ్కరో బలిభద్రః కాలజిహ్వాః కుటీచరః ।
 బలోన్మత్తో రణశ్లాఘ్యా దుర్జయో దుర్గమస్తథా ॥ ౮॥
 ఇత్యాదయో గణేశానాః సైన్యానాం పతయో వరాః ।
 తేషాం చ గణనాం వచ్చి సావధానతయా శ్శృణు ॥ ౯॥
 శక్తికర్ణః కోటిగణైర్యుతః పరవిమర్దకః ।
 దశభిః కేకరాక్షశ్చ వికృతోఽష్టాభిరేవ చ ॥ ౧౦॥
 చతుఃషష్ట్యా విశాఖశ్చ నవభిః పారియాత్రికః ।
 షడ్భిః సర్వాస్తకః శ్రీమాన్స్తథైవ వికృతాననః ॥ ౧౧॥
 జాలకో హి ద్వాదశభిః కోటిభిర్గణపుంగవః ।
 సప్తభిః సమదః శ్రీమాన్దన్దుభోఽష్టాభిరేవ చ ॥ ౧౨॥
 పంచుభిశ్చ కరాలాక్షః షడ్భిః సన్దారకో వరః ।
 కోటికోటిభిరేవేహ కన్దుకః కుణ్డకస్తథా ॥ ౧౩॥
 విష్టమ్భోఽష్టాభిరేవేహ గణపః సర్వసత్తమః ।
 పిప్పలశ్చ సహస్రేణ సన్నాదశ్చ తథావిధః ॥ ౧౪॥

ఆవేశనస్తథాష్టాభిస్త్యష్టభిశ్చస్త్రతాపనః ।
 మహాకేశః సహస్రేణ కోటీనాం గణపో వృతః ॥ ౧౫॥
 కుణ్డీ ద్వాదశభిర్వైస్తథా పర్వతకః శుభః ।
 కాలశ్చ కాలకశ్చైవ మహాకాలశతేన వై ॥ ౧౬॥
 అగ్నికః శతకోట్యా చ కోట్యాగ్నిముఖ ఏవ చ ।
 ఆదిత్యో హ్యర్ధకోట్యా చ తథా చైవ ఘనావహః ॥ ౧౭॥
 సన్నాహశ్చ శతేనైవ కుముదః కోటిభిస్తథా ।
 అమోఘః కోకిలశ్చైవ శతకోట్యా సుమస్త్రకః ॥ ౧౮॥
 కాకపాదః కోటిషష్ఠ్యా షష్ఠ్యా సన్నానకస్తథా ।
 మహాబలశ్చ నవభిః పంచభిర్మధుపిణ్డలః ॥ ౧౯॥
 సీలో నవత్యా దేవేశః పూర్ణభద్రస్తథైవ చ ।
 కోటీనాం చైవ సప్తానాం చతుర్వక్త్రో మహాబలః ॥ ౨౦॥
 కోటికోటిసహస్రాణాం శతైర్వింశతిభిస్తథా ।
 తత్రాజగుస్తథా వీరాస్తే సర్వే సక్గరోత్సవే ॥ ౨౧॥
 భూతకోటిసహస్రేణ ప్రమథైర్కోటిభిస్త్రిభిః ।
 వీరభద్రశ్చతుఃషష్ఠ్యా లోమజానాం త్రికోటిభిః ॥ ౨౨॥
 కాష్ఠారూఢశ్చతుఃషష్ఠ్యా సుకేశో వృషభస్తథా ।
 విరూపాక్షశ్చ భగవాంశ్చతుఃషష్ఠ్యా సనాతనః ॥ ౨౩॥
 తాలకేశుః షడాస్యశ్చ పంచాస్యశ్చ ప్రతాపవాన్ ।
 సంవర్తకస్తథా చైత్రో లక్ష్మలీశః స్వయం ప్రభుః ॥ ౨౪॥
 లోకాస్తకశ్చ దీప్రాత్మా తథా దైత్యాస్తకః ప్రభుః ।
 దేవో భృగ్గీరిటిః శ్రీమాన్దేవదేవప్రియస్తథా ॥ ౨౫॥
 అశనిర్భానుకశ్చైవ చతుఃషష్ఠ్యా సహస్రశః ।
 కఙ్కాలః కాలకః కాలో నస్తీ సర్వాస్తకస్తథా ॥ ౨౬॥
 ఏతే చాన్యే చ గణపా అసఙ్ఖ్యాతా మహాబలాః ।
 యుద్ధార్థం నిర్యయుః ప్రీత్యా శఙ్ఖచూడేన నిరభయాః ॥ ౨౭॥
 సర్వే సహస్రహస్తాశ్చ జటాముకుటధారిణః ।

చన్ద్రరేఖావతంసాశ్చ నీలకణ్ణాస్త్రితోచనాః ॥ ౨౮ ॥

రుద్రాక్షాభరణాః సర్వే తథా సదృశస్మధారిణః ।

హారకుణ్డలకేయూరముకుటాద్వైరలక్ష్మతాః ॥ ౨౯ ॥

బ్రహ్మాన్ద్రవిష్ణుసంకాశా అణిమాదిగుణైర్వృతాః ।

సూర్యకోటిప్రతీకాశాః ప్రవీణా యుద్ధకర్మణి ॥ ౩౦ ॥

పృథివీచారిణః కేచిత్కేచిత్పాతాలచారిణః ।

కేచిద్ వ్యోమచరాః కేచిత్సప్తస్వర్గచరా మునే ॥ ౩౧ ॥

కిం బహూక్తేన దేవర్షే సర్వలోకనివాసినః ।

యయుః శివగణాః సర్వే యుద్ధార్థం దానవైః సహ ॥ ౩౨ ॥

అష్టౌ చ భైరవా రౌద్రా రుద్రాశ్చైకాదశాశు యే ।

వసవోఽష్టౌ వాసవశ్చాదిత్యా ద్వాదశ తే ద్రుతమ్ ॥ ౩౩ ॥

హుతాశనశ్చ చన్ద్రశ్చ విశ్వకర్మాశ్వినౌ చ తౌ ।

కుబేరశ్చ యమశ్చైవ నిర్వతిర్నలకూబరః ॥ ౩౪ ॥

వాయుశ్చ వరుణశ్చైవ బుధశ్చ మఙ్గలశ్చ వై ।

గ్రహశ్చాన్యే మహేశేన కామదేవశ్చ వీర్యవాన్ ॥ ౩౫ ॥

ఉగ్రదంష్ట్రశ్చోగ్రదణ్డః కోరటః కోటభస్తథా ।

స్వయం శతభుజా దేవీ భద్రకాలీ మహేశ్వరీ ॥ ౩౬ ॥

రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణవిమానోపరి సంస్థితా ।

రక్తవస్త్రపరీధానా రక్తమాల్యానులేపనా ॥ ౩౭ ॥

న్యత్యస్త్రీ చ హసస్త్రీ చ గాయస్త్రీ సుస్వరం ముదా ।

అభయం దదతీ స్వేభ్యో భయం చారిభ్య ఏవ సా ॥ ౩౮ ॥

బిభ్రతీ వికటాం జిహ్వాం సులీలాం యోజనాయతామ్ ।

శక్తచక్రగదాపద్మఖడ్గచర్మధనుః శరాన్ ॥ ౩౯ ॥

ఖర్పరం వర్తులాకారం గమ్భీరం యోజనాయతమ్ ।

త్రిశూలం గగనస్పర్శి శక్తిం చ యోజనాయతామ్ ॥ ౪౦ ॥

ముద్గరం ముసలం వజ్రం ఖడ్గం ఫలకముల్బణమ్ ।

వైష్ణవాస్త్రం వారుణాస్త్రం వాయవ్యం నాగపాశకమ్ ॥ ౪౧ ॥

నారాయణాస్త్రం గాన్ధర్వం బ్రహ్మాస్త్రం గారుడం తథా ।
 పార్జన్యం చ పాశుపతం జృమ్భణాస్త్రం చ పార్వతమ్ ॥ ౪౨॥
 మహావీరం చ సౌరం చ కాలకాలం మహానలమ్ ।
 మాహేశ్వరాస్త్రం యామ్యం చ దణ్డం సమ్మోహనం తథా ॥ ౪౩॥

సమర్థమస్త్రకం దివ్యం దివ్యాస్త్రం శతకం పరమ్ ।
 బిభ్రతీ చ కరైః సర్వైరన్యాన్యపి చ సా తదా ॥ ౪౪॥
 ఆగత్య తస్థౌ సా తత్ర యోగినీనాం త్రికోటిభిః ।
 సార్థం చ డాకినీనాం వై వికటానాం త్రికోటిభిః ॥ ౪౫॥

భూతప్రేతపిశాచాశ్చ కూష్మాణ్డా బ్రహ్మరాక్షసాః ।
 వేతాలా రాక్షసాశ్చైవ యజ్ఞాశ్చైవ సకిన్నరాః ॥ ౪౬॥

తశ్చైవాభివృతః స్కన్ధః ప్రణమ్య చన్ద్రశేఖరమ్ ।
 పితుః పార్శ్వే సహాయో యః సమువాస తదాజ్ఞయా ॥ ౪౭॥

అథ శమ్భుః సమానీయ స్వనైన్యం సకలం తదా ।
 యుద్ధార్థమగమద్ రుద్రః శంఖచూడేన నిర్భయః ॥ ౪౮॥

చన్ద్రభాగానదీతీరే వటమూలే మనోహరే ।
 తత్ర తస్థౌ మహాదేవో దేవనిస్తారహేతవే ॥ ౪౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 శంఖచూడవధే మహాదేవయుద్ధయాత్రావర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీణీయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౪. చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః । శంఖచూడయాత్రావర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 విధితాత మహాబుద్ధే మునే జీవ చిరం సమాః ।
 కథితం సుమహచ్చిత్రం చరితం చన్ద్రమౌలిసః ॥ ౧॥
 శివదూతే గతే తత్ర శంఖచూడశ్చ దానవః ।

కిం చకార ప్రతాపీ స తత్త్వం వద సువిస్తరమ్ ॥ ౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథ దూతే గతే తత్ర శఙ్ఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।

ఉవాచ తులసీం వార్తాం గత్వాభ్యన్తరమేవ తామ్ ॥ ౩॥

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।

శమ్భుదూతముఖాద్దేవి యుద్ధాయాహం సముద్యతః ।

తేన గచ్ఛామ్యహం యోద్ధుం శాసనం కురు మే ద్రువమ్ ॥ ౪॥

ఇత్యేవముక్త్వా స జ్ఞానీ నానాబోధనతః ప్రియామ్ ।

క్రీడాం చకార హర్షేణ తమనాదృత్య శఙ్కరమ్ ॥ ౫॥

తౌ దమృతీ చిక్రీడాతే నిమగ్నౌ సుఖసాగరే ।

నానాకామకలాభిశ్చ నిశి చాటుశతైరపి ॥ ౬॥

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ ప్రాతఃకృత్యం విధాయ చ ।

నిత్యకార్యం చ కృత్వాదౌ దదౌ దానమనన్తకమ్ ॥ ౭॥

పుత్రం కృత్వా చ రాజేన్ద్రం సర్వేషు దానవేషు చ ।

పుత్రే సమర్ప్య భార్యాం చ స రాజ్యం సర్వసమ్పదమ్ ॥ ౮॥

ప్రియామాశ్వాసయామాస స రాజౌ రుదతీం పునః ।

నిషేధన్తీం చ గమనం నానా వార్తాం ప్రకథ్య చ ॥ ౯॥

నిజసేనాపతిం వీరం సమాహూయ సమాదృతః ।

ఆదిదేశ స సనద్ధః సక్రౌమం కర్తుముద్యతః ॥ ౧౦॥

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।

అద్య సేనాపతే వీరాః సర్వే సమరశాలినః ।

సన్నద్ధాఖిలకర్మాణో నిర్గచ్ఛన్తు రణాయ చ ॥ ౧౧॥

దైత్యాశ్చ దానవాః శూరా షడశీతిరుదాయుధాః ।

కఙ్కానాం బలినాం శీఘ్రం సేనా నిర్యాన్తు నిర్భయాః ॥ ౧౨॥

పఞ్చాశదసురాణాం హి నిర్గచ్ఛన్తు కులాని వై ।

కోటివీర్యాణి యుద్ధార్థం శమ్భునా దేవపక్షిణా ॥ ౧౩॥

సన్నద్ధాని చ ధౌన్త్రాణాం కులాని చ శతం ద్రువమ్ ।

నిర్గచ్ఛన్తు రణార్థం హి శమ్భునా మమ శాసనాత్ ॥ ౧౪॥

కాలకేయాశ్చ మౌర్యాశ్చ దౌర్ధ్వదాః కాలకాస్తథా ।
సజ్ఞా నిర్యాస్తు యుద్ధాయ రుద్రేణ మమ శాసనాత్ ॥ ౧౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాజ్ఞాప్యాసురపతిర్దానవేన్దో మహాబలః ।
నిర్జగామ మహాసైన్యః సహస్రైర్బహుభిర్వృతః ॥ ౧౬॥

తస్య సేనాపతిశ్చైవ యుద్ధశాస్త్రవిశారదః ।
మహారథో మహావీరో రథినాం ప్రవరో రణే ॥ ౧౭॥

త్రిలక్షాక్షోహిణీయుక్తో మాణ్డల్యం చ చకార హా ।
బహిర్బభూవ శివరాద్రణే వీరభయఙ్కరః ॥ ౧౮॥

రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణం విమానమభిరుహ్య సః ।
గురువర్గం పురస్కృత్య రణార్థం ప్రయయౌ కిల ॥ ౧౯॥

పుష్పభద్రానదీతీరే యత్రాక్షయవటః శుభః ।
సిద్ధాశ్రమే చ సిద్ధానాం సిద్ధిక్షేత్రం సుసిద్ధిదమ్ ॥ ౨౦॥

కపిలస్య తతఃస్థానం పుణ్యక్షేత్రే చ భారతే ।
పశ్చిమోదధిపూర్వే చ మలయస్య హి పశ్చిమే ॥ ౨౧॥

శ్రీశైలోత్తరభాగే చ గన్ధమాదనదక్షిణే ।
పశ్చాయోజనవిస్తీరే దైర్ఘ్యే శతగుణస్తథా ॥ ౨౨॥

శుద్ధస్ఫటికసంకాశా భారతే చ సుపుణ్యదా ।
పుష్పభద్రా నదీ రమ్యా జలపూర్ణా సరస్వతీ ॥ ౨౩॥

లవణోదధిప్రియా భార్యా శశ్వత్సౌభాగ్యసంయుతా ।
సరస్వతీసంశ్రితా చ నిర్గతా సా హిమాలయాత్ ॥ ౨౪॥

గోమన్తం వామతః కృత్వా ప్రవిష్టా పశ్చిమోదధౌ ।
తత్ర గత్వా శఙ్ఖచూడః శివసేనాం దదర్శ హా ॥ ౨౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పశ్చిమే యుద్ధఖణ్డే
శఙ్ఖచూడయాత్రావర్ణనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డః

౨.౫.౩౫. పంచుత్రింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడయాత్రావర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తత్ర స్థిత్యా దానవేంద్రో మహాన్తం దానవేశ్వరమ్ ।

దూతం కృత్వా మహావిజ్ఞం ప్రేషయామాస శఙ్కరమ్ ॥ ౧॥

స తత్ర గత్వా దూతశ్చ చన్ద్రభాలం దదర్శ హ ।

వటమూలే సమాసీనం సూర్యకోటిసమప్రభమ్ ॥ ౨॥

కృత్వా యోగాసనం దృష్ట్వా ముద్రాయుక్తం చ సస్మితమ్ ।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం జ్వలన్తం బ్రహ్మతేజసా ॥ ౩॥

త్రిశూలపట్టిశధరం వ్యాఘ్రచర్మామృరావృతమ్ ।

భక్తమృత్యుహరం శాన్తం గౌరీకాన్తం త్రిలోచనమ్ ॥ ౪॥

తపసాం ఫలదాతారం కర్తారం సర్వసమ్పదామ్ ।

ఆశుతోషం ప్రసన్నాస్యం భక్తానుగ్రహకారకమ్ ॥ ౫॥

విశ్వనాథం విశ్వబీజం విశ్వరూపం చ విశ్వజమ్ ।

విశ్వేస్వరం విశ్వకరం విశ్వసంహారకారణమ్ ॥ ౬॥

కారణం కారణానాం చ నరకార్ణవతారకమ్ ।

జ్ఞానప్రదం జ్ఞానబీజం జ్ఞానానన్దం సనాతనమ్ ॥ ౭॥

అవరుహ్య రథాద్ దూతస్తం దృష్ట్వా దానవేశ్వరః ।

శఙ్కరం సకుమారం చ శిరసా ప్రణనామ సః ॥ ౮॥

వామతో భద్రకాలీం చ స్కన్దం తత్పురతః స్థితమ్ ।

లోకాశిషం దదౌ తస్మై కాలీ స్కన్దశ్చ శఙ్కరః ॥ ౯॥

అథాసౌ శఙ్ఖచూడస్య దూతః పరమశాస్త్రవిత్ ।

ఉవాచ శఙ్కరం నత్వా కరో బద్ధ్వా శుభం వచః ॥ ౧౦॥

దూత ఉవాచ ।

శఙ్ఖచూడస్య దూతోఽహం త్వత్సకాశమిహాగతః ।

వర్తతే తే కిమిచ్ఛాద్య తత్త్వం బ్రూహి మహేశ్వర ॥ ౧౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా చ వచనం శఙ్ఖచూడస్య శఙ్కరః ।
ప్రసన్నాత్మా మహాదేవో భగవాంస్తమువాచ హ ॥ ౧౨॥

మహాదేవ ఉవాచ ।

శృణు దూత మహాప్రాజ్ఞ వచో మమ సుఖావహమ్ ।
కథనీయమిదం తస్మై నిర్వివాదం విచార్య చ ॥ ౧౩॥

విధాతా జగతాం బ్రహ్మ పితా ధర్మస్య ధర్మవిత్ ।
మరీచిస్తస్య పుత్రశ్చ కశ్యపస్తతుతః స్మృతః ॥ ౧౪॥

దక్షః ప్రీత్యా దదౌ తస్మై నిజకన్యాస్త్రయోదశ ।
తాన్వేకా చ దనుః సాధీస్ తత్సౌభాగ్యవివర్ధినీ ॥ ౧౫॥

చత్వారస్తే దనోః పుత్రా దానవాస్తేజసోల్పణాః ।
తేష్వేకో విప్రచిత్తిస్తు మహాబలపరాక్రమః ॥ ౧౬॥

తత్పుత్రో ధార్మికో దమ్నిషా దానవేన్ద్రో మహామతిః ।
తస్య త్వం తనయః శ్రేష్ఠో ధర్మాత్మా దానవేశ్వరః ॥ ౧౭॥

పురా త్వం పార్షదో గోపో గోపేష్వేవ చ ధార్మికః ।
అధునా రాధికాశాపాజ్ఞాతస్త్వం దానవేశ్వరః ॥ ౧౮॥

దానవీం యోనిమాయాతస్తత్త్వతో న హి దానవః ।
నిజవృత్తం పురా జ్ఞాత్వా దైవవైరం త్యజాధునా ॥ ౧౯॥

ద్రోహం న కురు తైః సార్థం స్వపదం భుజ్స్వ సాదరమ్ ।
నాధికం సవికారం చ కురు రాజ్యం విచార్య చ ॥ ౨౦॥

దేహి రాజ్యం చ దేవానాం మత్ప్రీతిం రక్ష దానవ ।
నిజరాజ్యే సుఖం తిష్ఠ తిష్ఠస్తు స్వపదే సురాః ॥ ౨౧॥

అలం భూతవిరోధేన దేవద్రోహేణ కిం పునః ।
కులీనాః శుద్ధకర్మాణః సర్వే కశ్యపవంశజాః ॥ ౨౨॥

యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాదికాని చ ।
జ్ఞాతిద్రోహజపాపస్య కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ ॥ ౨౩॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాదిబహువార్తాం చ శ్రుతిస్మృతిపరాం శుభామ్ ।
ప్రోవాచ శఙ్కరః తస్మై బోధయన్ జ్ఞానముత్తమమ్ ॥ ౨౪॥

శిక్షితః శఙ్ఖచూడేన స దూతస్తర్కవిత్తమః ।

ఉవాచ వచనం నమ్రో భవితవ్యవిమోహితః ॥ ౨౫॥

దూత ఉవాచ ।

త్వయా యత్కఠితం దేవ నాన్యథా తత్తథా వచః ।

తథ్యం కింఞ్చిద్యథార్థం చ శ్రూయతాం మే నివేదనమ్ ॥ ౨౬॥

జ్ఞాతిర్దోహ మహత్పాపం త్వయోక్తమధునా చ యత్ ।

తత్కిమీశాసురాణాం చ న సురాణాం వద ప్రభో ॥ ౨౭॥

సర్వేషామితి చేత్తద్వై తదా వచ్చి విచార్య చ ।

నిర్ణయం బ్రూహి తత్రాద్య కురు సన్దేహభజ్జనమ్ ॥ ౨౮॥

మధుకైటభయోర్దైత్యవరయోః ప్రలయార్ణవే ।

శిరశ్చేదం చకారాసౌ కస్మాచ్చక్రీ మహేశ్వర ॥ ౨౯॥

త్రిపురైఃసహ సంయుద్ధం భస్మత్వకరణం కుతః ।

భవాఞ్చకార గిరిశ సురపక్షితి విశ్రుతమ్ ॥ ౩౦॥

గృహీత్వా తస్య సర్వస్వం కుతః ప్రస్తాపితో బలిః ।

సుతలాది సముద్ధర్తుం తద్ధ్వారే చ గదాధరః ॥ ౩౧॥

సభ్రాతృకో హిరణ్యాక్షః కథం దేవైశ్చ హింసితః ।

శుమ్భాదయోఽసురాశ్చైవ కథం దేవైర్నిపాతితాః ॥ ౩౨॥

పురా సముద్రమథనే పీయూషం భక్షితం సురైః ।

క్లేశభాజో వయం తత్ర తే సర్వే ఫలభోగినః ॥ ౩౩॥

క్రీడాభాణ్ణమిదం విశ్వం కాలస్య పరమాత్మనః ।

స దదాతి యదా యస్మై తస్యైశ్వర్యం భవేత్తదా ॥ ౩౪॥

దేవదానవయోర్వైరం శశ్వన్వై మిత్తికం సదా ।

పరాజయో జయస్తేషాం కాలాధినః క్రమేణ చ ॥ ౩౫॥

తవానయోర్విరోధే చ గమనం నిష్ఫలం భవేత్ ।

సమసమ్పన్ధినాం తద్వై రోచతే నేశ్వరస్య తే ॥ ౩౬॥

సురాసురాణాం సర్వేషామీశ్వరస్య మహాత్మనః ।

ఇయం తే రహితా లజ్జా స్పర్ధాస్మాభిః సహాధునా ॥ ౩౭॥

యతోఽధికా చైవ కీర్తిర్ధానిశ్చైవ పరాజయే ।
తవైతద్విపరీతం చ మనసా సంవిచార్యతామ్ ॥ ౩౮॥
సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా సమ్ప్రహాస్య త్రిలోచనః ।
యథోచితం చ మధురమువాచ దానవేశ్వరమ్ ॥ ౩౯॥
మహేశ ఉవాచ ।
వయం భక్తవరాధీనా న స్వతంత్రాః కదాపి హి ।
తదిచ్ఛయా తత్కర్మాణో న కస్యాపి చ పక్షిణః ॥ ౪౦॥
పురా విధిప్రార్థనయా యుద్ధమాదౌ హరేరపి ।
మధుకైటభయోర్దైత్యవరయోః ప్రలయార్ణవే ॥ ౪౧॥
దేవప్రార్థనయా తేన హిరణ్యకశిపోః పురా ।
ప్రహాదార్థం వధోఽకారి భక్తానాం హితకారిణా ॥ ౪౨॥
త్రిపురైః సహ సంయుద్ధం భస్మత్వకరణం తతః ।
దేవప్రార్థనయాకారి మయాపి చ పురా శ్రుతమ్ ॥ ౪౩॥
సర్వైశ్వర్యాః సర్వమాతుర్దేవప్రార్థనయా పురా ।
ఆసీమ్చుమ్భాదిభిర్మృద్ధం వధస్తేషాం తయా కృతః ॥ ౪౪॥
అధ్యాపి త్రిదశాః సర్వే బ్రహ్మీణం శరణం యయుః ।
స సదేవో హరిర్మాం చ దేవః శరణమాగతః ॥ ౪౫॥
హరిబ్రహ్మీదికానాం చ ప్రార్థనావశతోఽప్యహమ్ ।
సురాణామీశ్వరో దూత యుద్ధార్థమగమం ఖలు ॥ ౪౬॥
పార్షదప్రవరస్తస్యం హి కృష్ణస్య చ మహాత్మనః ।
యే యే హతాశ్చ దైతీయా న హి కేఽపి త్వయా సమాః ॥ ౪౭॥
కా లజ్జా మహతీ రాజన్ మమ యుద్ధే త్వయా సహ ।
దేవకార్యార్థమీశోఽహం వినయేన చ ప్రేషితః ॥ ౪౮॥
గచ్ఛ త్వం శఙ్ఖచూడం వై కథనీయం చ మే వచః ।
స చ యుక్తం కరోత్వత్త సురకార్యం కరోమ్యహమ్ ॥ ౪౯॥
ఇత్యుక్త్వా శఙ్కరస్త్ర విరరామ మహేశ్వరః ।

ఉత్తస్థౌ శఙ్ఖచూడస్య దూతోఽగచ్ఛత్తదన్తికమ్ ॥ ౫౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శఙ్ఖచూడవధే శివదూతసంవాదో నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౫ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౬. పట్నీంశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడవధే పరస్పరయుద్ధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

స దూతస్తత్ర గత్వా చ శివవాక్యం జగాద హా ।

సవిస్తరం యథార్థం చ నిశ్చయం తస్య తత్త్వతః ॥ ౧ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా శఙ్ఖచూడోఽసౌ దానవేన్ద్రః ప్రతాపవాన్ ।

అఙ్గీచకార సుప్రీత్యా రణమేవ స దానవః ॥ ౨ ॥

సమారురోహ యానం చ సహమాత్యైశ్చ సత్వరః ।

ఆదిదేశ స్వస్యైన్యం చ యుద్ధార్థం శఙ్కరేణ చ ॥ ౩ ॥

శివః స్వస్యైన్యం దేవాంశ్చ ప్రేరయామాస సత్వరః ।

స్వయమప్యఖిలేశోఽపి సన్నద్ధోఽభూచ్ఛ లీలయా ॥ ౪ ॥

యుద్ధారమ్భో బభూవాశు నేదుర్వాద్యాని భూరిశః ।

కోలాహలశ్చ సఙ్ఖాతో వీరశబ్దస్తథైవ చ ॥ ౫ ॥

దేవదానవయోర్యుద్ధం పరస్పరమభూన్మునే ।

ధర్మతో యుయుధే తత్ర దేవదానవయోర్గణః ॥ ౬ ॥

స్వయం మహేన్ద్రో యుయుధే సార్థం చ వృషపర్వణా ।

భాస్కరో యుయుధే విప్రచిత్తినా సహ ధర్మతః ॥ ౭ ॥

దమ్పిన సహ విష్ణుశ్చ చకార పరమం రణమ్ ।

కాలాసురేణ కాలశ్చ గోకర్ణేన హుతాశనః ॥ ౮ ॥

కుబేరః కాలకేయేన విశ్వకర్మా మయేన చ ।

భయఙ్కరేణ మృత్యుశ్చ సంహారేణ యమస్తథా ॥ ౯ ॥

కాలమ్భికేన వరుణశ్చఞ్చలేన సమీరణః ।
 బుధశ్చ ఘటపృష్ఠేన రక్తాక్షేణ శనైశ్చరః ॥ ౧౦॥
 జయన్తో రత్నసారేణ వసవో వర్చసాం గణైః ।
 ఆశ్వినౌ దీప్తిమద్భ్యాం చ ధూమ్రేణ నలకూబరః ॥ ౧౧॥
 ధురన్ధరేణ ధర్మశ్చ గణకాక్షేణ మజ్గలః ।
 శోభాకరేణ వైశ్వానః పిపిటేన చ మన్మథః ॥ ౧౨॥
 గోకాముఖేన చూర్ణేన ఖడ్గనామ్నాసురేణ చ ।
 ధూమ్రేణ సంహలేనాపి విశ్వేన చ ప్రతాపినా ॥ ౧౩॥
 ద్వాదశార్కా పలాశేన యుయుధుర్ధర్మతః పరే ।
 ఆసురైరమరాః సార్ధం శివసాహాయ్యశాలినః ॥ ౧౪॥
 ఏకాదశ మహారుద్రాశ్చైకాదశభయజ్జురైః ।
 ఆసురైర్యుయుధుర్షైరైర్మహాబలపరాక్రమైః ॥ ౧౫॥
 మహామణిశ్చ యుయుధే చోగ్రచణ్డాదిభిః సహ ।
 రాహుణా సహ చన్ద్రశ్చ జీవః శుక్రేణ ధర్మతః ॥ ౧౬॥
 నస్తీశ్వరాదయః సర్వే దానవప్రవరైః సహ ।
 యుయుధుశ్చ మహాయుధే నోక్తా విస్తరతః పృథక్ ॥ ౧౭॥
 వటమూలే తదా శముభ్రస్తస్థా కాల్యాః సుతేన చ ।
 సర్వే చ యుయుధుః సైన్యసమూహాః సతతం మునే ॥ ౧౮॥
 రత్నసింహాసనే రమ్యే కోటిదానవసంయుతే ।
 ఉపాస శంఖచూడశ్చ రత్నభూషణభూషితః ॥ ౧౯॥
 మహాయుధో బభూవాథ దేవాసురవిమర్దనః ।
 నానాయుధాని దివ్యాని చలన్తి స్మ మహామృధే ॥ ౨౦॥
 గదర్థిపట్టిశాశ్చక్రభుశుణ్డిప్రాసముద్గరాః ।
 నిస్త్రింశభల్లపరిఘాః శక్తున్ముఖపరశ్వధాః ॥ ౨౧॥
 శరతోమరఖడ్గాశ్చ శతఘ్నుశ్చ సహస్రశః ।
 భిన్దిపాలాదయశ్చాన్యే వీరహస్తేషు శోభితాః ॥ ౨౨॥
 శిరాంసి చిచ్ఛిదుశ్చైభిర్వీరాస్త్రత మహోత్సవాః ।

వీరాణాముభయోశ్చైవ సైన్యయోర్గర్జతో రణే || ౨౩||
 గజాస్తురణౌ బహవః స్యన్దనాశ్చ పదాతయః |
 సారోహవాహా వివిధాస్తత్రాసన్ సువిఖణ్డితాః || ౨౪||
 నికృత్రబాహూరుకరకటికర్ణయుగాఙ్ఘ్రియః |
 సఞ్చన్నధ్వజబాణాసితనుత్రవరభూషణాః || ౨౫||
 సముద్ధతకీరీటైశ్చ శిరోభిః సహ కుణ్డలైః |
 సంరమ్భనష్టైరాస్త్రైర్బా బభౌ భూః కరభోరుభిః || ౨౬||
 మహాభుజైః సాభరణైః సఞ్చన్నైః సాయుధైస్తథా |
 ఆఙ్కైరన్యైశ్చ సహసా పటలైర్వా ససారఘైః || ౨౭||
 మృధే భటాః ప్రధావన్తః కబన్ధాన్ స్వశిరోఽక్షిభిః |
 పశ్యన్తస్తత్ర చోత్పేతురుద్యతాయుధసద్భుజైః || ౨౮||
 వల్గన్తోఽతితరాం వీరా యుయుధుశ్చ పరస్పరమ్ |
 శస్త్రాస్త్రైర్వివిధైస్తత్ర మహాబలపరాక్రమాః || ౨౯||
 కేచిత్స్వర్ణముఖైర్బాణైర్వినిహత్య భటాన్మృధే |
 వ్యనదన్ వీరసన్నాదం సతోయా ఇవ తోయదాః || ౩౦||
 సర్వతః శరకూటేన వీరః సరథసారథిమ్ |
 వీరం సఞ్చాదయామాస ప్రావృట్యూర్మివామ్బుదః || ౩౧||
 అన్యోఽన్యమభినంసృత్య యుయుధుర్ద్వన్ద్వయోధినః |
 ఆహ్వయన్తో విశన్తోఽగ్రే ఊపన్తో మర్మభిర్మృధః || ౩౨||
 సర్వతో వీరసఙ్ఖాశ్చ నానాబాహుధ్వజాయుధాః |
 వ్యదృశ్యన్త మహాసఙ్ఖ్యే కుర్వన్తః సింహసంరవమ్ || ౩౩||
 మహారవాన్ స్వశఙ్ఖాంశ్చ విదధ్ముర్వై పృథక్ పృథక్ |
 వల్గనం చక్రే తత్ర మహావీరాః ప్రహర్షితాః || ౩౪||
 ఏవం చిరతరం కాలం దేవదానవయోర్మహత్ |
 బభూవ యుద్ధం వికటం కరాలం వీరహర్షదమ్ || ౩౫||
 మహాప్రభోశ్చ లీలేయం శక్కైరస్య పరాత్మనః |
 యయా సమోహితం సర్వం సదేవాసురమానుషమ్ || ౩౬||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శఙ్ఖచూడవధే పరస్పరయుద్ధవర్ణనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౬॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౭. సప్తత్రింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడవధే ససైన్యశఙ్ఖచూడయుద్ధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తదా దేవగణాః సర్వే దానవైశ్చ పరాజితాః ।

దుద్రువురభయభీతాశ్చ శస్త్రాస్త్రక్షతవిగ్రహాః ॥ ౧॥

తే పరావృత్య విశ్వేశం శక్కరం శరణం యయుః ।

త్రాహి త్రాహీతి సర్వేశేత్యూచుర్విహ్వలయా గిరా ॥ ౨॥

దృష్ట్వా పరాజయం తేషాం దేవాదీనాం స శక్కరః ।

సభయం వచనం శ్రుత్వా కోపముచ్చైశ్చకార హ ॥ ౩॥

నిరీక్ష్య స కృపాదృష్ట్వా దేవేభ్యశ్చాభయం దదౌ ।

బలం చ స్వగణానాం వై వర్ధయామాస తేజసా ॥ ౪॥

శివాజ్ఞప్తస్తదా స్కన్తో దానవానాం గణైః సహ ।

యుయుధే నిర్భయః సజ్ఞే మహాపీరో హరాత్మజః ॥ ౫॥

కృత్వా క్రోధం వీరశబ్దం దేవో యస్తారకాంతకః ।

అక్షోహిణీనాం శతకం సమరే స జఘాన హ ॥ ౬॥

రుధిరం పాతయామాస కాలీ కమలలోచనా ।

తేషాం శిరాంసి సశ్చిద్య బభక్ష సహసా చ సా ॥ ౭॥

పపౌ రక్తాని తేషాం చ దానవానాం సమన్తతః ।

యుద్ధం చకార వివిధం సురదానవభీషణమ్ ॥ ౮॥

శతలక్షం గజేన్ద్రాణాం దానవానాం తథా రణే ।

సమాదాయైకహస్తేన ముఖే చిక్షేప లీలయా ॥ ౯॥

కబన్ధానాం సహస్రం చ సన్ననర్త రణే బహు ।

మహాన్ కోలాహలో జాతః క్షీభానాం చ భయజ్కరః ॥ ౧౦ ॥

పునః స్కన్ధః ప్రకుప్యోచ్చైః శరవర్షాం చకార హా ।
పాతయామాస క్షణతః కోటిశోఽసురనాయకాన్ ॥ ౧౧ ॥

దానవాః శరజాలేన స్కన్ధస్య క్షతవిగ్రహాః ।
భీతాః ప్రదుద్రువుః సర్వే శేషా మరణతస్తదా ॥ ౧౨ ॥

వృషపర్వా విప్రచిత్తిర్దణ్డశ్చాపి వికమ్పనః ।
స్కన్ధేన యుయుధుః సార్ధం తేన సర్వే క్రమేణ చ ॥ ౧౩ ॥

మహామారీ చ యుయుధే న బభూవ పరాజ్మఖీ ।
బభూవుస్తే క్షతాఙ్గాశ్చ స్కన్ధశక్తిప్రవీడితాః ॥ ౧౪ ॥

మహామారీస్కన్ధయోశ్చ విజయోఽభూత్తదా మునే ।
నేదుర్దన్దభయః స్వర్ధే పుష్పవృష్టిః పపాత హా ॥ ౧౫ ॥

స్కన్ధస్య సమరం దృష్ట్వా మహారౌద్రం తమద్భుతమ్ ।
దానవానాం క్షయకరం యథా ప్రకృతికల్పకమ్ ॥ ౧౬ ॥

మహామారీకృతం తచ్ఛోపద్రవం క్షయహేతుకమ్ ।
చుకోపాతీవ సహసా సనద్ధోఽభూత్స్వయం తదా ॥ ౧౭ ॥

వరం విమానమారుహ్య నానాశస్త్రాస్త్రసంయుతమ్ ।
అభయం సర్వవీరాణాం నానారత్నపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౧౮ ॥

మహావీరైః శఙ్ఖమాడో జగామ రథమధ్యతః ।
ధనుర్వికృష్య కర్ణాన్తం చకార శరవర్షణమ్ ॥ ౧౯ ॥

తస్య సా శరవృష్టిశ్చ దుర్నివార్యా భయజ్కరీ ।
మహాఘోరాన్ధకారశ్చ వధస్థానే బభూవ హా ॥ ౨౦ ॥

దేవాః ప్రదుద్రువుః సర్వే యేఽన్యే నస్తిశ్వరాదయః ।
ఏక ఏవ కార్తికేయస్తస్థౌ సమరమూర్ధని ॥ ౨౧ ॥

పర్వతానాం చ సర్పాణాం నాగానాం శాఖినాం తథా ।
రాజా చకార వృష్టిం చ దుర్నివార్యాం భయజ్కరీమ్ ॥ ౨౨ ॥

తద్దృష్ట్వా ప్రహతః స్కన్ధో బభూవ శివనన్దనః ।
సీహారేణ చ సాన్ధేణ సంవృతో భాస్కరో యథా ॥ ౨౩ ॥

నానావిధాం స్వమాయాం చ చకార మయదర్శితామ్ |
తాం నావిదన్ సురాః కేఽపి గణాశ్చ మునిసత్తమ || ౨౪||
తదైవ శఙ్ఖచూడశ్చ మహామాయా మహాబలః |
శరేణైకేన దివ్యేన ధనుశ్చిచ్ఛేద తస్య వై || ౨౫||
బభ్రువ తద్రథం దివ్యం చిచ్ఛేద రథరక్షకాన్ |
మయూరం జర్జరీభూతం దివ్యాస్త్రేణ చకార సః || ౨౬||
శక్తిం చిక్షేప సూర్యాభాం తస్య వక్షసి ఘాతినీమ్ |
మూర్చ్ఛమవాప సహసా తత్ప్రహారేణ స క్షణమ్ || ౨౭||
పునశ్చ చేతనాం ప్రాప్య కార్తికః పరవీరహా |
రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణమారురోహ స్వవాహనమ్ || ౨౮||
స్మృత్వా పాదౌ మహేశస్య సామృక్తస్య చ షణ్ముఖః |
శస్త్రాస్త్రాణి గృహీత్వైవ చకార రణముల్బణమ్ || ౨౯||
సర్వాంశ్చ పర్వతాంశ్చైవ వృక్షాంశ్చ ప్రస్తరాంస్తథా |
సర్వాంశ్చిచ్ఛేద కోపేన దివ్యాస్త్రేణ శివాత్మజః || ౩౦||
వహ్నిం నివారయామాస పార్జన్యేన శరేణ హ |
రథం ధనుశ్చ చిచ్ఛేద శఙ్ఖచూడస్య లీలయా || ౩౧||
సన్నాహం సర్వవాహంశ్చ కిరీటం ముకుటోజ్జ్వలమ్ |
వీరశబ్దం చకారాసౌ జగర్ణ చ పునః పునః || ౩౨||
చిక్షేప శక్తిం సూర్యాభాం దానవేన్ద్రస్య వక్షసి |
తత్ప్రహారేణ సమ్ప్రాప మూర్చ్ఛం దీర్ఘతమేన చ || ౩౩||
ముహూర్తమాత్రం తత్క్లేశం వినీయ స మహాబలః |
చేతనాం ప్రాప్య చోత్తస్థా జగర్ణ హరివర్చసః || ౩౪||
శక్త్యా జఘాన తం చాపి కార్తికేయం మహాబలమ్ |
స పహత మహిష్యుష్టేఽమోఘాం కుర్వన్ విధిప్రదామ్ || ౩౫||
కాలీ గృహీత్వా తం క్రోడే నినాయ శివసన్నిధౌ |
జ్ఞానేన తం శివశ్చాపి జీవయామాస లీలయా || ౩౬||
దదౌ బలమనన్తం చ సముత్తస్థా ప్రతాపవాన్ |
గమనాయ మతిం చక్రే పునస్తత్ర శివాత్మజః || ౩౭||

ఏతస్మిన్నస్తరే వీరో వీరభద్రో మహాబలః ।

శఙ్ఖచూడేన యుయుధే సమరే బలశాలినా ॥ ౩౮॥

వవర్ష సమరేస్త్రాణి యాని యాని చ దానవః ।

చిచ్ఛేద లీలయా వీరస్తాని తాని నిజైః శరైః ॥ ౩౯॥

దివ్యాన్యస్త్రాణి శతశో ముముచే దానవేశ్వరః ।

తాని చిచ్ఛేద తం బాణైర్వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ ॥ ౪౦॥

అథాతీవ చుకోపోచ్చైః శఙ్ఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।

శక్త్యా జఘానోరసి తం స చకమ్పే పపాత కౌ ॥ ౪౧॥

క్షణేన చేతనాం ప్రాప్య సముత్తస్థా గణేశ్వరః ।

జగ్రాహ చ ధనుర్భూయో వీరభద్రో గణాగ్రణీః ॥ ౪౨॥

ఏతస్మిన్నస్తరే కాలీ జగామ సమరం పునః ।

భక్షితుం దానవాన్ స్వాంశ్చ రక్షితుం కార్తికేచ్ఛయా ॥ ౪౩॥

వీరాస్తామనుజగ్ముశ్చ తే చ నస్తీశ్వరాదయః ।

సర్వే దేవాశ్చ గన్ధర్వా యజ్ఞా రక్షాంసి పన్నగాః ॥ ౪౪॥

మద్యభాణ్డాశ్చ బహుశః శతశో వాద్యవాహకాః ।

పునః సముద్యతాశ్చాసన్ వీరా ఉభయతోఽఖిలాః ॥ ౪౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

శఙ్ఖచూడవధే ససైన్యశఙ్ఖచూడయుద్ధవర్ణనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౮. అప్తత్రింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడవధే కాలీయుద్ధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

సా చ గత్వా హి సజ్గ్రామం సింహనాదం చకార హా ।

దేవ్యాశ్చ తేన నాదేన మూర్చ్ఛమాపుశ్చ దానవాః ॥ ౧॥

అట్టాట్టహాసమశివం చకార చ పునః పునః ।
 తదా పపౌ చ మాధ్వీకం ననర్త రణమూర్ధని ॥ ౨॥
 ఉగ్రదంష్ట్రా చోగ్రదణ్డా కోటవీ చ పపౌ మధు ।
 అన్యాశ్చ దేవ్యస్తత్రాజౌ ననృతుర్మధు సమ్పపుః ॥ ౩॥
 మహాన్ కోలాహలో జాతో గణదేవదలే తదా ।
 జహృషుర్బహుగర్జన్తః సర్వే సురగణాదయః ॥ ౪॥
 దృష్ట్వా కాలీం శఙ్ఖచూడః శీఘ్రమాజౌ సమాయయా ।
 దానవాశ్చ భయం ప్రాప్తా రాజా తేభ్యోఽభయం దదౌ ॥ ౫॥
 కాలీ చిక్షేప వహ్నిం చ ప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్ ।
 రాజా జఘాన తం శీఘ్రం వైష్ణవాఙ్కీతలీలయా ॥ ౬॥
 నారాయణాస్త్రం సా దేవీ చిక్షేప తదుపర్యరమ్ ।
 వృద్ధిం జగామ తచ్ఛస్త్రం దృష్ట్వా వామం చ దానవమ్ ॥ ౭॥
 తం దృష్ట్వా శఙ్ఖచూడశ్చ ప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్ ।
 పపాత దణ్డవదూభమా ప్రణనామ పునఃపునః ॥ ౮॥
 నివృత్తిం ప్రాప తచ్ఛ్రుం దృష్ట్వా నస్త్రం చ దానవమ్ ।
 బ్రహ్మాస్త్రమథ సా దేవీ చిక్షేప మస్త్రపూర్వకమ్ ॥ ౯॥
 తం దృష్ట్వా ప్రజ్జ్వలన్తం చ ప్రణమ్య భువి సంస్థితః ।
 బ్రహ్మాస్త్రేణ దానవేన్ద్రో వినిర్వారం చకార హ ॥ ౧౦॥
 అథ క్రుద్ధో దానవేన్ద్రో ధనురాకృష్య రంహసా ।
 చిక్షేప దివ్యాన్యస్త్రాణి దేవ్యై వై మస్త్రపూర్వకమ్ ॥ ౧౧॥
 ఆహారం సమరే చక్రే ప్రసార్య ముఖమాయతమ్ ।
 జగర్జ సాట్టహాసం చ దానవా భయమాయయః ॥ ౧౨॥
 కాల్యై చిక్షేప శక్తిం స శతయోజనమాయతామ్ ।
 దేవీ దివ్యాస్త్రజాలేన శతఖణ్డం చకార సా ॥ ౧౩॥
 స చ వైష్ణవమస్త్రం చ చిక్షేప చణ్డికోపరి ।
 మాహేశ్వరేణ కాలీ చ వినిర్వారం చకార సా ॥ ౧౪॥
 ఏవం చిరతరం యుద్ధమన్యోఽన్యం సమ్భభూవ హ ।

ప్రేక్షకా అభవన్ సర్వే దేవాశ్చ దానవా అపి ॥ ౧౫ ॥
 అథ కుద్ధా మహాదేవీ కాళీ కాలసమా రణే ।
 జగ్రాహ మస్త్రపూతం చ శరం పాశుపతం రుషా ॥ ౧౬ ॥
 క్షేపాత్పూర్వం తన్నిషేద్ధుం వాగ్భూభూవాశరీరిణీ ।
 న క్షిపాస్త్రమిదం దేవి శఙ్ఖచూడాయ వై రుషా ॥ ౧౭ ॥
 మృత్యుః పాశుపతాన్నాస్త్యమోఘాదపి చ చణ్డకే ।
 శఙ్ఖచూడస్య వీరస్యోపాయమన్యం విచారయ ॥ ౧౮ ॥
 ఇత్యాకర్ణ్య భద్రకాలీ న చిక్షేప తదస్త్రకమ్ ।
 శతలక్షం దానవానాం జఘాస లీలయా క్షుధా ॥ ౧౯ ॥
 అత్తుం జగామ వేగేన శఙ్ఖచూడం భయఙ్కరీ ।
 దివ్యాస్త్రేణ చ రౌద్రేణ వారయామాస దానవః ॥ ౨౦ ॥
 అథ క్రుద్ధో దానవేన్ద్రః ఖడ్గం చిక్షేప సత్వరమ్ ।
 గ్రీష్మనూర్యోపమం తీక్ష్ణధారమత్యన్తభీకరమ్ ॥ ౨౧ ॥
 సా కాళీ తం సమాలోక్యాయాన్తం ప్రజ్వలితం రుషా ।
 ప్రసార్య ముఖమాహారం చక్రే తస్య చ పశ్యతః ॥ ౨౨ ॥
 దివ్యాన్యస్త్రాణి చాన్యాని చిచ్ఛేద దానవేశ్వరః ।
 ప్రాప్తాని పూర్వతశ్చక్రే శతఖణ్డాని తాని చ ॥ ౨౩ ॥
 పునరత్తుం మహాదేవీ వేగతన్తం జగామ హా ।
 సర్వసిద్ధేశ్వరః శ్రీమానన్తర్ధానం చకార సః ॥ ౨౪ ॥
 వేగేన ముష్టినా కాళీ తమదృష్ట్వా చ దానవమ్ ।
 బభ్రజ్చ చ రథం తస్య జఘాన కిల సారథీమ్ ॥ ౨౫ ॥
 అథాగత్య ద్రుతం మాయీ చక్రం చిక్షేప వేగతః ।
 భద్రకాల్యై శఙ్ఖచూడః ప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్ ॥ ౨౬ ॥
 సా దేవీ తం తదా చక్రం వామహస్తేన లీలయా ।
 జగ్రాహ స్వముఖేనైవాహారం చక్రే రుషా ద్రుతమ్ ॥ ౨౭ ॥
 ముష్ట్యా జఘాన తం దేవీ మహాకోపేన వేగతః ।
 బభ్రామ దానవేన్ద్రోఽపి క్షణం మూర్చ్ఛామవాప సః ॥ ౨౮ ॥

క్షణేన చేతనాం ప్రాప్య స చోత్తస్థా ప్రతాపవాన్ ।

న చక్రే బాహు యుద్ధం చ మాతృబుద్ధ్యా తయా సహ ॥ ౨౯ ॥

గృహీత్వా దానవం దేవీ భ్రామయిత్వా పునః పునః ।

ఊర్ధ్వం చ ప్రాపయామాస మహాకోపేన వేగతః ॥ ౩౦ ॥

ఉత్పాత చ వేగేన శఙ్ఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।

నిపత్య చ సముత్తస్థో ప్రణమ్య భద్రకాలికామ్ ॥ ౩౧ ॥

రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణవిమానం సుమనోహరమ్ ।

ఆరురోహ స హృష్టాత్మా న భ్రాన్తోఽపి మహారణే ॥ ౩౨ ॥

దానవానాం హి క్షతజం సా పపౌ కాలికా క్షుధా ।

ఏతస్మిన్నస్తరే తత్ర వాగ్భభూవాశరీరిణీ ॥ ౩౩ ॥

లక్షం చ దానవేన్ద్రాణామవశిష్టం రణేఽధునా ।

ఉద్ధతం గుఙ్జతాం సార్థం తతస్త్వం భుఙ్క్ష్వ చేశ్వరి ॥ ౩౪ ॥

సక్ల్యామే దానవేన్ద్రం చ హస్తం న కురు మానసమ్ ।

అవధ్యోఽయం శఙ్ఖచూడస్తవ దేవీతి నిశ్చయమ్ ॥ ౩౫ ॥

తచ్చుత్వా వచనం దేవీ నిఃస్పృతం వ్యోమమణ్డలాత్ ।

దానవానాం బహూనాం చ మాంసం చ రుధిరం తథా ॥ ౩౬ ॥

భుక్త్వా పీత్వా భద్రకాలీ శఙ్ఖరాన్తికమాయయా ।

ఉవాచ రణవృత్తాన్తం పౌర్వాపర్యేణ సక్రమమ్ ॥ ౩౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

శఙ్ఖచూడవధే కాలీయుద్ధవర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౮ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్ఖరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౩౯. ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః । శఙ్ఖచూడస్సైన్యవధవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

శ్రుత్వా కాల్మషక్రమీశానో కిం చకార కిముక్తవాన్ ।

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ పరం కౌతూహలం మమ ॥ ౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

కాల్మషక్షం వచనం శ్రుత్వా శక్కురః పరమేశ్వరః ।

మహాలీలకరః శమ్భుర్జహాసాశ్వాసయజ్ఞః తామ్ ॥ ౨॥

వ్యోమవాణీం సమాకర్ణ్య తత్త్వజ్ఞానవిశారదః ।

యయౌ స్వయం చ సమరే స్వగణైః సహ శక్కురః ॥ ౩॥

మహావృషభమారూఢో వీరభద్రాదిసంయుతః ।

భైరవైః క్షేత్రపాలైశ్చ స్వసమానైః సమన్వితః ॥ ౪॥

రణం ప్రాప్తో మహేశశ్చ వీరరూపం విధాయ చ ।

విరరాజాధికం తత్ర రుద్రో మూర్త ఇవాన్తకః ॥ ౫॥

శక్కుచూడః శివం దృష్ట్వా విమానాదవరుహ్య సః ।

ననామ పరయా భక్త్యా శిరసా దణ్డవద్భువి ॥ ౬॥

తం ప్రణమ్య తు యోగేన విమానమారురోహ సః ।

తూర్ణం చకార సన్నాహం ధనుర్జగ్రాహ నేషుకమ్ ॥ ౭॥

శివదానవయోర్యుద్ధం శతమబ్దం బభూవ హ ।

బాణవర్షమివోగ్రం తద్వర్షతోర్మోఘయోస్తదా ॥ ౮॥

శక్కుచూడో మహావీరః శరాంశ్చిక్షేప దారుణాన్ ।

చిచ్ఛేద శక్కురస్తాన్వైః లీలయా స్వశరోత్కరైః ॥ ౯॥

తదజ్ఞేషు చ శస్త్రోఘ్నిస్తాడయామాస కోపతః ।

మహారుద్రో విరూపాక్షో దుష్టదణ్డః సతాం గతిః ॥ ౧౦॥

దానవో నిశితం ఖడ్గం చర్మ చాదాయ వేగవాన్ ।

వృషం జఘాన శిరసి శివస్య వరవాహనమ్ ॥ ౧౧॥

తాడితే వాహనే రుద్రస్తం క్షురప్రేణ లీలయా ।

ఖడ్గం చిచ్ఛేద తస్యాశు చర్మ చాపి మహోజ్జ్వలమ్ ॥ ౧౨॥

ఛిన్నేఽసౌ చర్మణి తదా శక్తిం చిక్షేప సోఽసురః ।

ద్విధా చక్రే స్వబాణేన హరస్తాం సమ్ముఖాగతామ్ ॥ ౧౩॥

కోపాధ్మాతః శక్కుచూడః చక్రం చిక్షేప దానవః ।

ముష్టిపాతేన తచ్ఛాప్యమూర్ణయత్సహసా హరః ॥ ౧౪ ॥

గదామావిధ్య తరసా సశ్చిక్షేప హరం ప్రతి ।

శమ్భునా సాపి సహసా భిన్నా భస్మత్వమాగతా ॥ ౧౫ ॥

తతః పరశుమాదాయ హస్తేన దానవేశ్వరః ।

ధావతి స్మ హరం వేగాచ్ఛక్ష్మాచూడః క్రుధాకులః ॥ ౧౬ ॥

సమాహృత్య స్వబాణౌఘైరపాతయత శక్కరః ।

ద్రుతం పరశుహస్తం తం భూతలే లీలయాసురమ్ ॥ ౧౭ ॥

తతః క్షణేన సమ్ప్రాప్య సంజ్ఞామారుహ్య సద్రథమ్ ।

ధృతదివ్యాయుధశరో బభౌ వ్యాప్యాఖిలం నభః ॥ ౧౮ ॥

ఆయాస్తం తం నిరీక్ష్యైవ డమరుధ్వనిమాదరాత్ ।

చకార జ్యారవం చాపి ధనుషో దుఃసహం హరః ॥ ౧౯ ॥

పూరయామాస కకుభః శ్శృంగనాదేన చ ప్రభుః ।

స్వయం జగర్జ గిరిశస్త్రాసయన్నసురాంస్తదా ॥ ౨౦ ॥

త్యాజితేభమహాగర్వైర్మహానాదైర్వృషేశ్వరః ।

పూరయామాస సహసా ఖం గాం వసుదిశస్తథా ॥ ౨౧ ॥

మహాకాలః సముత్పత్య తాడయద్ గాం తథా నభః ।

కరాభ్యాం తన్నినాదేన క్షిప్తా ఆసన్పురా రవాః ॥ ౨౨ ॥

అట్టాట్టహాసమశివం క్షేత్రపాలశ్చకార హ ।

భైరవోఽపి మహానాదం స చకార మహాహవే ॥ ౨౩ ॥

మహాకోలాహలో జాతో రణమధ్యే భయఙ్కరః ।

వీరశబ్దో బభూవాథ గణమధ్యే సమస్తతః ॥ ౨౪ ॥

సన్త్రేసుర్దానవాఃసర్వే తైః శబ్దైర్భయదైః ఖరైః ।

చుకోపాతివ తచ్ఛ్చుత్వా దానవేన్ద్రో మహాబలః ॥ ౨౫ ॥

తిష్ఠ తిష్ఠేతి దుష్టాత్మన్ వ్యాజహార యదా హరః ।

దేవైర్గణైశ్చ తైః శీఘ్రముక్తం జయ జయేతి చ ॥ ౨౬ ॥

అథాగత్య స దమ్భస్య తనయః సుప్రతాపవాన్ ।

శక్తిం చిక్షేప రుద్రాయ జ్వాలామాలాతిభీషణామ్ ॥ ౨౭ ॥

వహ్నికూటప్రభాయాస్తీ క్షేత్రపాలేన సత్వరమ్ ।
నిరస్తాగత్య సాజౌ వై ముఖోత్పన్నమహోల్కాయా ॥ ౨౮॥

పునః ప్రవవృతే యుద్ధం శివదానవయోర్మహత్ ।
చక్రమ్పే ధరణీ ద్యౌశ్చ సనగాభిజలాశయా ॥ ౨౯॥

దామిషముక్తాన్ శరాన్ శమ్భుః శరాంస్తత్ప్రహితాన్ చ ।
సహస్రశః శరైరుగ్రైశ్చిచ్ఛేద శతశస్తదా ॥ ౩౦॥

తతః శమ్భుస్త్రీశూలేన సజ్కృద్ధస్తం జఘాన హ ।
తత్ప్రహారమసహ్యేషు కౌ పపాత స మూర్చ్ఛితః ॥ ౩౧॥

తతః క్షణేన సమ్ప్రూప సంజ్ఞాం స చ తదాసురః ।
ఆజఘాన శరై రుద్రం తాన్సర్వానాత్తకార్ముకః ॥ ౩౨॥

బాహూనామయుతం కృత్వా ఛాదయామాస శజ్కరమ్ ।
చక్రాయుతేన సహసా శఙ్ఖచూడః ప్రతాపవాన్ ॥ ౩౩॥

తతో దుర్గాపతిః క్రుద్ధో రుద్ధో దుర్గార్తినాశనః ।
తాని చక్రాణి చిచ్ఛేద స్వశరైరుత్తమైర్దుగ్రతమ్ ॥ ౩౪॥

తతో వేగేన సహసా గదామాదాయ దానవః ।
అభ్యధావత వై హస్తుం బహుసేనావృతో హరమ్ ॥ ౩౫॥

గదాం చిచ్ఛేద తస్యాశ్వాపతతః సోఽసినా హరః ।
శితధారేణ సజ్కృద్ధో దుష్టగర్వాపహారకః ॥ ౩౬॥

ఛిన్నాయాం స్వగదాయాం చ చుకోపాతీవ దానవః ।
శూలం జగ్రాహ తేజస్వీ పరేషాం దుఃసహం జ్వలత్ ॥ ౩౭॥

సుదర్శనం శూలహస్తమాయాస్తం దానవేశ్వరమ్ ।
స్వత్రిశూలేన వివ్యాధ హృది తం వేగతో హరః ॥ ౩౮॥

త్రిశూలభిన్నహృదయాన్నిష్కాంతః పురుషః పరః ।
తిష్ఠ తిష్ఠేతి చోవాచ శఙ్ఖచూడస్య వీర్యవాన్ ॥ ౩౯॥

నిష్కామతో హి తస్యాశు ప్రహస్య స్వనవత్తతః ।
చిచ్ఛేద చ శిరో భీమమసినా సోఽపతద్భువి ॥ ౪౦॥

తతః కాలీం చఖాదోగ్రం దంష్ట్రాక్షుణ్ణశిరోధరాన్ ।
అసురాంస్తాన్ బహూన్ క్రోధాత్ ప్రసార్య స్వముఖం తదా ॥ ౪౧॥

క్షేత్రపాలశ్చఖాదాన్యాస్పహూనైత్యాన్క్రుధాకులః ।

కేచిన్నేశురైభిరవాస్త్రచ్ఛిన్నా భిన్నాస్తథాపరే ॥ ౪౨॥

వీరభద్రోఽపరాన్ వీరాన్ బహూన్ క్రోధాదనాశయత్ ।

నస్థిశ్వరో జఘానాన్యాన్ బహూనమరమర్దకాన్ ॥ ౪౩॥

ఏవం బహుగణా వీరాస్తదా సన్నహ్య కోపతః ।

వ్యనాశయస్పహూనైత్యానసురాన్ దేవమర్దకాన్ ॥ ౪౪॥

ఇత్థం బహుతరం తత్ర తస్య వైన్యం ననాశ తత్ ।

విద్రుతాశ్చాపరే వీరా బహవో భయకాతరాః ॥ ౪౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శంఖచూడసైన్యవధవర్జనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౩౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౦. చత్వారింశోఽధ్యాయః । శంఖచూడవధోపాఖ్యానమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

స్వబలం నిహతం దృష్ట్వా ముఖ్యం బహుతరం తతః ।

తథా వీరాన్ ప్రాణసమాన్ చుకోపాతీవ దానవః ॥ ౧॥

ఉవాచ వచనం శమ్భుం తిష్ఠామ్యాజౌ స్థిరో భవ ।

కేమేత్తైర్నిహతైర్మౌఽద్య సమ్ముఖే సమరం కురు ॥ ౨॥

ఇత్యుక్త్వా దానవేన్ద్రోఽసౌ సన్నద్ధః సమరే మునే ।

అగచ్ఛన్నిశ్చయం కృత్వాఽభిముఖం శంకరస్య చ ॥ ౩॥

దివ్యాన్యస్త్రాణి చిక్షేప మహారుద్రాయ దానవః ।

చకార శరవృష్టిం చ తోయవృష్టిం యథా ఘనః ॥ ౪॥

మాయాశ్చకార వివిధా అదృశ్యా భయదర్శితాః ।

అప్రతర్క్యాః సురగణైర్నిఖిలైరపిః సత్తమైః ॥ ౫॥

తాం దృష్ట్వా శఙ్కరస్తత్ర చిక్షేపాస్త్రం చ లీలయా ।
 మాహేశ్వరం మహాదివ్యం సర్వమాయావినాశనమ్ ॥ ౬ ॥
 తేజసా తస్య తన్మాయా నష్టాశ్చాసన్ ద్రుతం తదా ।
 దివ్యాన్యస్త్రాణి తాన్యేవ నిస్తేజాన్యభవన్నపి ॥ ౭ ॥
 అథ యుద్ధే మహేశానస్తద్వధాయ మహాబలః ।
 శూలం జగ్రాహ సహసా దుర్నివార్యం సుతేజసామ్ ॥ ౮ ॥
 తదైవ తన్నిషేద్ధుం చ వాగ్భూభూవాశరీరిణీ ।
 ఊప శూలం న చేదానీం ప్రార్థనాం శృణు శఙ్కర ॥ ౯ ॥
 సర్వథా త్వం సమర్థో హి క్షణాద్ బ్రహ్మజ్ఞనాశనే ।
 కిమేకదానవన్యేశ శఙ్ఖచూడస్య సామృతమ్ ॥ ౧౦ ॥
 తథాపి వేదమర్యాదా న నాశ్యా స్వామినా త్వయా ।
 తాం శృణుష్వ మహాదేవ సఫలం కురు సత్యతః ॥ ౧౧ ॥
 యావదస్య కరేఽత్యుగ్రం కవచం పరమం హరేః ।
 యావత్సతీత్వమస్త్యైవ సత్యా ఆస్యస్య యోషితః ॥ ౧౨ ॥
 తావదస్య జరామృత్యుః శఙ్ఖచూడస్య శఙ్కర ।
 నాస్తీత్యవితథం నాథ విధేహి బ్రహ్మణో వచః ॥ ౧౩ ॥
 ఇత్యాకర్ణ్య నభోవాణీం తథేత్సుకై హరే తదా ।
 హరేచ్ఛయాగతో విష్ణుస్తం దిదేశ సతాం గతిః ॥ ౧౪ ॥
 వృద్ధబ్రాహ్మణవేషేణ విష్ణుర్మాయావినాం వరః ।
 శఙ్ఖచూడోపకణ్ఠం చ గత్వోవాచ స తం తదా ॥ ౧౫ ॥
 వృద్ధబ్రాహ్మణ ఉవాచ ।
 దేహి భిక్షాం దానవేన్య మహ్యం ప్రాప్తాయ సామృతమ్ ॥ ౧౬ ॥
 నేదానీం కథయిష్యామి ప్రకటం దీనవత్సలమ్ ।
 పశ్చాత్త్వాం కథయిష్యామి పునః సత్యం కరిష్యసి ॥ ౧౭ ॥
 ఓమితు్యవాచ రాజేన్ద్రః ప్రసన్నవదనేక్షణః ।
 కవచార్థీ జనశ్చాహమితు్యవాచేతి సచ్ఛలాత్ ॥ ౧౮ ॥
 తచ్చుత్వా దానవేన్ద్రోఽసౌ బ్రహ్మణ్యః సత్యవాగ్విభుః ।

తద్ దదౌ కవచం దివ్యం విప్రాయ ప్రాణసమ్మతమ్ ॥ ౧౯ ॥

మాయయేత్థం తు కవచం తస్మాజ్జగ్రాహ వై హరిః ।

శఙ్ఖచూడస్య రూపేణ జగామ తులసీం ప్రతి ॥ ౨౦ ॥

గత్వా తత్ర హరిస్తస్యా యోనౌ మాయావిశారదః ।

వీర్యాధానం చకారాశు దేవకార్యార్థమీశ్వరః ॥ ౨౧ ॥

ఏతస్మిన్నంతరే శమ్భుమీరయన్ స్వవచః ప్రభుః ।

శఙ్ఖచూడవధార్థాయ శూలం జగ్రాహ ప్రజ్వలత్ ॥ ౨౨ ॥

తచ్ఛూలం విజయం నామ శఙ్కరస్య పరాత్మనః ।

సఞ్చుకాశే దిశః సర్వా రోదసీం సమ్ప్రకాశయన్ ॥ ౨౩ ॥

కోటిమధ్యాహ్నామార్తణ్డప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్ ।

దుర్నివార్యం చ దుర్ధర్షమవ్యర్థం వైరిఘాతకమ్ ॥ ౨౪ ॥

తేజసాం చక్రమత్యుగ్రం సర్వశస్త్రాస్త్రనాయకమ్ ।

సురాసురాణాం సర్వైషాం దుఃసహం చ భయఙ్కరమ్ ॥ ౨౫ ॥

సంహర్తుం సర్వబ్రహ్మాడమవలమ్భ్య చ లీలయా ।

సంస్థితం పరమం తత్ర ఏకత్రీభూయ విజ్వలత్ ॥ ౨౬ ॥

ధనుః సహస్రం దీర్ఘేణ ప్రస్థేన శతహస్తకమ్ ।

జీవబ్రహ్మాస్వరూపం చ నిత్యరూపమనిర్మితమ్ ॥ ౨౭ ॥

విభ్రమద్ వ్యోమ్ని తచ్ఛూలం శఙ్ఖచూడోపరి క్షణాత్ ।

చకార భస్మ తచ్ఛీఘ్రం నిపత్య శివశాసనాత్ ॥ ౨౮ ॥

అథ శూలం మహేశస్య ద్రుతమావృత్య శఙ్కరమ్ ।

యయౌ విహాయసా విప్ర మనోయాయై స్వకార్యకృత్ ॥ ౨౯ ॥

నేదుర్ధున్దభయః స్వర్గే జగుర్గన్ధర్వకిన్నరాః ।

తుష్టువుర్మునయో దేవా నన్మతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౩౦ ॥

బభూవ పుషపృష్టిశ్చ శివస్యోపరి సన్తతమ్ ।

ప్రశశంస హరిర్భ్రహ్మా శక్రాద్యా మునయస్తథా ॥ ౩౧ ॥

శఙ్ఖచూడో దానవేన్ద్రః శివస్య కృపయా తదా ।

శాపముక్తో బభూవాథ పూర్వరూపమవాప హ ॥ ౩౨ ॥

ఆస్థిభిః శఙ్ఖచూడస్య శఙ్ఖజాతిర్భభూవ హా ।
 ప్రశస్తం శఙ్ఖతోయం చ సర్వేషాం శఙ్కరం వినా ॥ ౩౩॥
 విశేషేణ హరేర్లక్ష్మ్యః శఙ్ఖతోయం మహాప్రియమ్ ।
 సమృద్ధినాం చ తస్యాపి న హరస్య మహామునే ॥ ౩౪॥
 తమిత్థం శఙ్కరో హత్వా శివలోకం జగమ సః ।
 సుప్రహృష్టో వృషారూఢః సోమస్కన్దగణైర్వృతః ॥ ౩౫॥
 హరిర్జగమ వైకుంఠం కృష్ణః స్వస్థో బభూవ హా ।
 సురాః స్వవిషయం ప్రాపుః పరమానన్దసంయుతాః ॥ ౩౬॥
 జగత్స్వస్థ్యమతీవాప సర్వం నిర్విఘ్నమాప కమ్ ।
 నిర్మలం చాభవద్వ్యోమ ఊతిః సర్వా సుమజ్జలా ॥ ౩౭॥
 ఇతి ప్రోక్తం మహేశస్య చరితం ప్రముదావహమ్ ।
 సర్వదుఃఖహరం శ్రీదం సర్వకామప్రపూరకమ్ ॥ ౩౮॥
 ధన్యం యశస్యమాయుష్యం సర్వవిఘ్ననివారణమ్ ।
 భుక్తిదం ముక్తిదం చైవ సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ ౩౯॥
 య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం చరితం శశిమౌలినః ।
 శ్రావయేద్వా పఠేద్వాపి పాఠయేద్వా సుధీర్షరః ॥ ౪౦॥
 ధనం ధాన్యం సుతం సౌఖ్యం లభేతాత్ర న సంశయః ।
 సర్వాన్కామానవాప్నోతి శివభక్తిం విశేషతః ॥ ౪౧॥
 ఇదమాఖ్యానమతులం సర్వోపద్రవనాశనమ్ ।
 పరమజ్ఞానజననం శివభక్తివివర్ధనమ్ ॥ ౪౨॥
 బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్వీ క్షత్రియో విజయీ భవేత్ ।
 ధనాఢ్యో వైశ్యజః శూద్రః శృణ్వన్ సత్తమతామియాత్ ॥ ౪౩॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 శఙ్ఖచూడవధోపాఖ్యానం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౦॥
 ॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౧. ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః | శఙ్ఖచూడవధోపాఖ్యానమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

నారాయణశ్చ భగవాన్ వీర్యాధానం చకార హ |

తులస్యాః కేన యత్సేన యోనౌ తద్వక్తుమర్హసి || ౧ ||

ససత్కుమార ఉవాచ |

నారాయణో హి దేవానాం కార్యకర్తా సతాం గతిః |

శఙ్ఖచూడస్య రూపేణ రేమే తద్రామయా సహ || ౨ ||

తదేవ శ్శృణు విష్ణోశ్చ చరితం ప్రముదావహమ్ |

శివశాసనకర్తుశ్చ మాతుశ్చ జగతాం హరేః || ౩ ||

రణమధ్యే వ్యోమవచః శ్రుత్వా దేవేన శమ్భునా |

ప్రేరితః శఙ్ఖచూడస్య గృహీత్వా కవచం పరమ్ || ౪ ||

విప్రరూపేణ త్వరితం మాయయా నిజయా హరిః |

జగమ శఙ్ఖచూడస్య రూపేణ తులసీగృహమ్ || ౫ ||

దున్దుభిం వాదయామాస తులసీద్వారసన్నిధౌ |

జయశబ్దం చ తత్రైవ బోధయామాస సున్దరీమ్ || ౬ ||

తచ్చుత్వా చైవ సా సాధ్వీ పరమానన్దసంయుతా |

రాజమార్గం గవాక్షేణ దదర్శ పరమాదరాత్ || ౭ ||

బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దత్త్వా కారయామాస మజ్జలమ్ |

ద్రుతం చకార శ్శృంఖారం జ్ఞాత్వాఽఽయాతం నిజం పతిమ్ || ౮ ||

అవరుహ్య రథాద్విష్ణుస్తద్దేవ్యా భవనం యయౌ |

శఙ్ఖచూడస్వరూపః స మాయాపీ దేవకార్యకృత్ || ౯ ||

దృష్ట్వా తం చ పురః ప్రాప్తం స్వకాన్తం సా ముదాన్వితా |

తత్పాదౌ ఙ్గాలయామాస ననామ చ రురోద చ || ౧౦ ||

రత్నసింహాసనే రమ్యే వాసయామాస మజ్జలమ్ |

తామ్బూలం చ దదౌ తస్మై కర్పూరాదిసువాసితమ్ || ౧౧ ||

అద్య మే సఫలం జన్మ జీవనం సమృభూవ హ |

రణే గతం చ ప్రాణేశం పశ్యంత్యాశ్చ పునర్నృపే || ౧౨ ||

ఇత్యుక్త్వా సకటాక్షం సా నిరీక్ష్య సస్మితం ముదా ।
పప్రచ్ఛ రణవృత్తాంతం కాంతం మధురయా గిరా ॥ ౧౩॥

తులస్యవాచ ।

అసంఖ్యవిశ్వసంహారా స దేవప్రవరః ప్రభుః ।
యస్యాజ్ఞావర్తినో దేవా విష్ణుబ్రహ్మాదయః సదా ॥ ౧౪॥

త్రిదేవజనకః సోఽత్ర త్రిగుణాత్మా చ నిర్గుణః ।
భక్తేచ్ఛయా చ సగుణో హరిబ్రహ్మాప్రవర్తకః ॥ ౧౫॥

కుబేరస్య ప్రార్థనయా గుణరూపధరో హరః ।
కైలాసవాసీ గణపః పరబ్రహ్మ సతాం గతిః ॥ ౧౬॥

యస్యైకపలమాత్రేణ కోటిబ్రహ్మాణ్డసంఖ్యయః ।
విష్ణుబ్రహ్మాదయోఽతీతా బహవః క్షణమాత్రతః ॥ ౧౭॥

కర్తుం సార్థం చ తేనైవ సమరం త్వం గతః ప్రభో ।
కథం బభూవ సంక్రామస్తేన దేవసహాయినా ॥ ౧౮॥

కుశలీ త్వమిహాయాతస్తం జిత్వా పరమేశ్వరమ్ ।
కథం బభూవ విజయస్తవ బ్రూహి తదేవ మే ॥ ౧౯॥

శ్రుత్వేత్థం తులసీవాక్యం స విహస్య రమాపతిః ।
శంఖచూడరూపధరస్తామువాచామృతం వచః ॥ ౨౦॥

శ్రీభగవానువాచ ।

యదాహం రణభూమౌ చ జగామ సమరప్రియః ।
కోలాహలో మహాన్ జాతః ప్రవృత్తోఽభూన్మహారణః ॥ ౨౧॥

దేవదానవయోర్యుద్ధం సమ్భూభూవ జయైషిణోః ।
దైత్యాః పరాజితాస్తత్ర నిర్జరైర్బలగర్వితైః ॥ ౨౨॥

తదాహం సమరం తత్రాకార్షం దేవైర్భ్రలోత్కటైః ।
పరాజితాశ్చ తే దేవాః శక్యరం శరణం యయుః ॥ ౨౩॥

రుద్రోఽపి తత్సహాయార్థమాజగామ రణం ప్రతి ।
తేనాహం వై చిరం కాలమయౌత్సం బలదర్పితః ॥ ౨౪॥

ఆవయోః సమరః కాన్తే పూర్ణమబ్ధం బభూవ హ ।
నాశో బభూవ సర్వేషామసురాణాం చ కామిని ॥ ౨౫॥

ప్రీతిం చ కారయామాస బ్రహ్మో చ స్వయమావయోః ।
 దేవానామధికారాశ్చ ప్రదత్తా బ్రహ్మశాసనాత్ ॥ ౨౬ ॥
 మయాగతం స్వభవనం శివలోకం శివో గతః ।
 సర్వస్వాస్థ్యమతీవాప దూరీభూతో హ్యుపద్రవః ॥ ౨౭ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా జగతాం నాథః శయనం చ చకార హ ।
 రేమే రమాపతిస్తత్ర రమయా స తయా ముదా ॥ ౨౮ ॥
 సా సాధ్వీ సుఖసమ్భవాకర్షణస్య వ్యతిక్రమాత్ ।
 సర్వం వితర్కయామాస కస్త్యమేవేత్యువాచ సా ॥ ౨౯ ॥
 తులస్యవాచ ।
 కో వా త్వం వద మామాశు భుక్తాహం మాయయా త్వయా ।
 దూరీకృతం మత్సతీత్వమథ త్వాం వై శపామ్యహమ్ ॥ ౩౦ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తులసీవచనం శ్రుత్వా హరిః శాపభయేన చ ।
 దధార లీలయా బ్రహ్మన్వమూర్తిం సుమనోహరామ్ ॥ ౩౧ ॥
 తద్ దృష్ట్వా తులసీ రూపం జ్ఞాత్వా విష్ణుం తు చిహ్నతః ।
 పాతివ్రత్యపరిత్యాగాత్ క్రుద్ధా సా తమువాచ హ ॥ ౩౨ ॥
 తులస్యవాచ ।
 హే విష్ణో తే దయా నాస్తి పాషాణసదృశం మనః ।
 పతిధర్మస్య భక్తేన మమ స్వామీ హతః ఖలు ॥ ౩౩ ॥
 పాషాణసదృశస్త్యం చ దయాహీనో యతః ఖలః ।
 తస్మాత్పాషాణరూపస్త్యం మచ్ఛాపేన భవాధునా ॥ ౩౪ ॥
 యే వదన్తి దయాసిన్ధుం త్వాం భ్రాన్తాస్తే న సంశయః ।
 భక్తో వినాపరాధేన పరార్థే చ కథం హతః ॥ ౩౫ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా తులసీ సా వై శఙ్ఖచూడప్రియా సతీ ।
 భృశం రురోద శోకార్తా విలలాప భృశం ముహుః ॥ ౩౬ ॥
 తతస్తాం రుదతీం దృష్ట్వా స విష్ణుః పరమేశ్వరః ।

సస్మార శక్కురం దేవం యేన సమ్మోహితం జగత్ ॥ ౩౭॥

తతః ప్రాదుర్భూవాథ శక్కురో భక్తవత్సలః ।
హరిణా ప్రణతశ్చాసీత్సన్నతో వినయేన సః ॥ ౩౮॥

శోకాకులం హరిం దృష్ట్వా విలపంతీ చ తత్ప్రియామ్ ।
నయేన బోధయామాస తం తాం కృపణవత్సలామ్ ॥ ౩౯॥

శక్కుర ఉవాచ ।
మా రోదీస్తులసి త్వం హి భుక్త్యై కర్మఫలం జనః ।
సుఖదుఃఖదో న కోఽప్యస్తి సంసారే కర్మసాగరే ॥ ౪౦॥

ప్రస్తుతం శృణు నిర్దుఃఖం శృణోతి సుమనా హరిః ।
ద్వయోః సుఖకరం యత్తద్ బ్రవీమి సుఖహేతవే ॥ ౪౧॥

తపస్త్వయా కృతం భద్రే తస్యైవ తపసః ఫలమ్ ।
తదన్యథా కథం స్యాద్వై జాతం త్వయి తథా చ తత్ ॥ ౪౨॥

ఇదం శరీరం త్యక్త్వా చ దివ్యదేహం విధాయ చ ।
రమస్వ హరిణా నిత్యం రమయా సదృశీ భవ ॥ ౪౩॥

తవేయం తనురుత్సుష్టా నదీరూపా భవేదిహ ।
భారతే పుణ్యరూపా సా గణ్డకీతి చ విశ్రుతా ॥ ౪౪॥

కియత్కాలం మహాదేవి దేవపూజనసాధనే ।
ప్రధానరూపా తులసీ భవిష్యతి వరేణ మే ॥ ౪౫॥

స్వర్గే మర్త్యే చ పాతాలే తిష్ఠ త్వం హరిసన్నిధౌ ।
భవ త్వం తులసీవృక్షో వరా పుష్పేషు సుందరీ ॥ ౪౬॥

వృక్షాధిష్ఠాత్పదేవీ త్వం వైకుణ్ఠే దివ్యరూపిణీ ।
సార్ధం రహసి హరిణా నిత్యం క్రీడాం కరిష్యసి ॥ ౪౭॥

నద్యధిష్ఠాత్పదేవీ యా భారతే బహుపుణ్యదా ।
లవణోదస్య పత్నీ సా హర్యంశస్య భవిష్యసి ॥ ౪౮॥

హరిర్వై శైలరూపీ చ గణ్డకీ తీరసన్నిధౌ ।
సక్కురిష్యత్యధిష్ఠానం భారతే తవ శాపతః ॥ ౪౯॥

తత్ర కోట్యశ్చ కీటాశ్చ తీక్ష్ణదంష్ట్రా భయంకరాః ।
తచ్చిత్వా కుహరే చక్రం కరిష్యన్తి తదీయకమ్ ॥ ౫౦॥

శాలగ్రామశిలా సా హి తద్భేదాదతిపుణ్యదా ।
 లక్ష్మీనారాయణాఖ్యాదిశ్చక్రభేదాద్భవిష్యతి ॥ ౫౧॥
 శాలగ్రామశిలా విష్ణోస్తులస్యాస్తవ సజ్జమః ।
 సదా సాదృశ్యరూపా యా బహుపుణ్యవివర్ధినీ ॥ ౫౨॥
 తులసీపత్రవిచ్ఛేదం శాలగ్రామే కరోతి యః ।
 తస్య జన్మాన్తరే భద్రే స్త్రీవిచ్ఛేదో భవిష్యతి ॥ ౫౩॥
 తులసీపత్రవిచ్ఛేదం శఙ్ఖం హిత్వా కరోతి యః ।
 భార్యాహీనో భవేత్సోఽపి రోగీ స్యాత్సజ్జన్మసు ॥ ౫౪॥
 శాలగ్రామశ్చ తులసీ శఙ్ఖం చైకత్ర ఏవ హి ।
 యో రక్షతి మహాజ్ఞానీ స భవేచ్ఛ్రీహరిప్రియః ॥ ౫౫॥
 త్వం ప్రియాః శఙ్ఖచూడస్య చైకమన్వన్తరావధి ।
 శఙ్ఖేన సార్థం త్వద్భేదః కేవలం దుఃఖదస్తవ ॥ ౫౬॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా శక్కురస్తత్ర మాహాత్యూమూచివాంస్తదా ।
 శాలగ్రామశిలాయాశ్చ తులస్యా బహుపుణ్యదమ్ ॥ ౫౭॥
 తతశ్చాస్తర్వితో భూత్వా మోదయిత్వా హరిం చ తామ్ ।
 జగామ స్వాలయం శముఖః శర్మదో హి సదా సతామ్ ॥ ౫౮॥
 ఇతి శ్రుత్వా వచః శమోభః ప్రసన్నా తు తులస్యభూత్ ।
 తద్దేహం చ పరిత్యజ్య దివ్యరూపా బభూవ హా ॥ ౫౯॥
 ప్రజగామ తయా సార్థం వైకుణ్ఠం కమలాపతిః ।
 సద్యస్తద్దేహజాతా చ బభూవ గణ్ణకీ నదీ ॥ ౬౦॥
 తైలోఽభూదమ్యతః సోఽపి తత్తీరే పుణ్యదో నృణామ్ ।
 కుర్వన్తి తత్ర కీటాశ్చ ఛిద్రం బహువిధం మునే ॥ ౬౧॥
 జలే పతన్తి యాస్తత్ర శిలాస్తాస్త్యతిపుణ్యదాః ।
 స్థలస్థా పిఙ్గలా జ్ఞేయాశోఽపతాపాయ చైవ హి ॥ ౬౨॥
 ఇత్యేవం కథితం సర్వం తవ ప్రశ్నానుసారతః ।
 చరితం పుణ్యదం శమోభః సర్వకామప్రదం నృణామ్ ॥ ౬౩॥

ఆఖ్యానమిదమాఖ్యాతం విష్ణుమాహాత్మ్యమిశ్రితమ్ ।

భుక్తిముక్తిప్రదం పుణ్యం కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౬౪ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
శంఖచూడవధోపాఖ్యానే తులనీశాపవర్జనం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౧ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౨. ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః । హిరణ్యాక్షవధః ।

నారద ఉవాచ ।

శంఖచూడవధం శ్రుత్వా చరితం శశిమాలినః ।

అయం తృప్తోఽస్మి నో త్వత్తోఽమృతం పీత్వా యథా జనః ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మన్యచ్చరితం తస్య మహేశస్య మహాత్మనః ।

మాయామాశ్రిత్య సల్లీలాం కుర్వతో భక్తమోదదామ్ ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శంఖచూడవధం శ్రుత్వా వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।

అప్రాక్షీడిమమేవార్థం బ్రహ్మపుత్రం మునీశ్వరమ్ ॥ ౩ ॥

సనత్కుమారః ప్రోవాచ వ్యాసం సత్యవతీసుతమ్ ।

సుప్రశంస్య మహేశస్య చరితం మఙ్గలాయనమ్ ॥ ౪ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస మహేశస్య చరితం మఙ్గలాయనమ్ ।

యథాన్ధకో గాణపత్యం ప్రాప శమ్భోః పరాత్మనః ॥ ౫ ॥

కృత్వా పరమసంక్రామం తేన పూర్వం మునీశ్వర ।

ప్రసాద్య తం మహేశానం సత్త్వభావాత్పునః పునః ॥ ౬ ॥

మాహాత్మ్యమద్భుతం శమ్భోః శరణాగతరక్షిణః ।

సుభక్తవత్సలస్యైవ నానాలీలావిహారిణః ॥ ౭ ॥

మాహాత్మ్యమేతద్ వృషభధ్వజస్య

శ్రుత్వా మునిర్గంధవతీసుతో హి ।
 వచో మహార్థం ప్రణీపత్య భక్త్యా
 హ్యువాచ తం బ్రహ్మసుతం మునీన్ద్రమ్ ॥ ౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।
 కో హ్యన్ధకో వై భగవన్మునీశ
 కస్యాన్వయే వీర్యవతః పృథివ్యామ్ ।
 జాతో మహాత్మా బలవాన్ ప్రధానః
 కిమాత్మకః కస్య సుతోఽన్ధకశ్చ ॥ ౯॥

ఏతత్సమస్తం సరహస్యమద్య
 ప్రబ్రూహి మే బ్రహ్మసుత ప్రసాదాత్ ।
 స్కన్ధాన్మయా వై విదితం హి సమ్యక్
 మహేశపుత్రాదమితావబోధాత్ ॥ ౧౦॥

గాణపత్యం కథం ప్రాప శమ్భోః పరమతేజసః ।
 సోఽన్ధకో ధన్య ఏవాతి యో బభూవ గణేశ్వరః ॥ ౧౧॥

బ్రహ్మోవాచ ।
 వ్యాసస్య చైతద్వచనం నిశమ్య
 ప్రోవాచ స బ్రహ్మసుతస్తదానీమ్ ।
 మహేశ్వరోతీః పరమాప్లవక్ష్మీః
 సంశ్రోతుకామం జనకం శుకస్య ॥ ౧౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 పురాగతో భక్తకృపాకరోఽసౌ
 కైలాసతః శైలసుతాగణాఢ్యః ।
 విహార్తుకామః కిల కాశికాం వై
 స్వశైలతో నిర్జరచక్రవర్తీ ॥ ౧౩॥

స రాజధానీం చ విధాయ తస్యాం
 చక్రే పరోతీః సుఖదా జనానామ్ ।
 తద్రక్షకం ఛైరవనామవీరం
 కృత్వా సమం శైలజయా హి బహ్విః ॥ ౧౪॥

స ఏకదా మన్దరనామధేయం

గతో నగం తద్వరసుప్రభావాత్ ।
తత్రాపి నానాగణవీరముఖ్యైః
శివాసమేతో విజహార భూరి ॥ ౧౫ ॥

పూర్వే దిశో మన్దరశైలసంస్థా
కపర్దినశ్చణ్డపరాక్రమస్య ।
చక్రే తతో నేత్రనిమీలనం తు
సా పార్వతీ నర్మయుతం సలీలమ్ ॥ ౧౬ ॥

ప్రవాలహేమాబ్జధృతప్రభాభ్యాం
కరామ్బుజాభ్యాం నిమిమీల నేత్రే ।
హరస్య నేత్రేషు నిమీలితేషు
క్షణేన జాతః సుమహాన్ధకారః ॥ ౧౭ ॥

తత్స్పర్శయోగాచ్చ మహేశ్వరస్య
కరో చ తస్యాః స్థలితం మదామ్భః ।
శమ్భోర్లలాటే క్షణవహ్ని తప్తో
వినిర్గతో భూరి జలస్య బిందుః ॥ ౧౮ ॥

గర్భో బభూవాథ కరాలవక్త్రో
భయఙ్కరః క్రోధపరః కృతఘ్నుః ।
అన్దో విరూపీ జటిలశ్చ కృష్ణో
నరేతరో వైకృతికఃసురోమా ॥ ౧౯ ॥

గాయన్తసన్వృరుదన్పృత్యమానో
వితేలిహానో ఘనఘోరఘోషః ।
జాతేన తేనాద్భుతదర్శనేన
గౌరీం భవోఽసౌ స్మితపూర్వమాహ ॥ ౨౦ ॥

శ్రీమహేశ ఉవాచ ।
నిమీల్య నేత్రాణి కృతం చ కర్మ
విభేషి సాఽస్మాద్దయితే కథం త్వమ్ ।
గౌరీ హరాత్తద్వచనం నిశమ్య
విహస్యమానా ప్రముమోచ నేత్రే ॥ ౨౧ ॥
జాతే ప్రకాశే సతి ఘోరరూపో

జాతోఽన్ధకారాదపి నేత్రహీనః ।
 తాదృగ్విధం తం చ నిరీక్ష్య భూతం
 పప్రచ్ఛ గౌరీ పురుషం మహేశమ్ ॥ ౨౨॥

గౌర్యువాచ ।
 కోఽయం విరూపో భగవన్త్విజాతో
 నావగ్రతో ఘోరభయఙ్కరశ్చ ।
 వదస్వ సత్యం మమ కిం నిమిత్తం
 సృష్టోఽథ వా కేన చ కస్య పుత్రః ॥ ౨౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా హరస్తద్వచనం ప్రియాయా
 లీలాకరః సృష్టికృతోఽన్ధరూపమ్ ।
 లీలాకరాయాస్త్రిజగజ్జనన్యా
 విహస్య కిఞ్చిద్భగవానువాచ ॥ ౨౪॥

మహేశ ఉవాచ ।
 శృణ్వణ్మిభుకే హ్యద్భుతవృత్తకారే
 ఉత్పన్న ఏషోఽద్భుతచణ్డవీర్యః ।
 నిమీలితే చక్షుషి మే భవత్యా
 స స్వేదజో మేఽన్ధకనామధేయః ॥ ౨౫॥

త్వం చాస్య కర్తాస్య యథానురూపం
 త్వయా స సఖ్యా దయయా గణేభ్యః ।
 స రక్షితవ్యస్త్యయి తం హి చైకం
 విచార్య బుద్ధ్యా కరణీయమార్యే ॥ ౨౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 గౌరీ తతో భృర్భవచో నిశమ్య
 కారుణ్యభావాత్సహితా సఖీభిః ।
 నానాప్రకారైర్భూహుభిర్హ్యుపాయై-
 శ్చకార రక్షాం స్వసుతస్య యద్వత్ ॥ ౨౭॥

కాలేఽథ తస్మిన్ శిశిరే ప్రయాతో
 హిరణ్యనేత్రస్త్యథ పుత్రకామః ।
 స్వజ్యేష్ఠబంధనోస్తనయప్రతానం

సంవీక్ష్య చాసీత్ప్రియయా నియుక్తః ॥ ౨౮॥

అరణ్యమాశ్రిత్య తపశ్చకారా-
సురస్తదా కశ్యపజః సుతార్థమ్ ।
కాష్టోపమోఽసౌ జితరోషదోషః
సన్దర్శనార్థం తు మహేశ్వరస్య ॥ ౨౯॥

తుష్టః పినాకీ తపసాస్య సమ్యగ్
వరప్రదానాయ యయౌ ద్విజేన్ద్ర ।
తత్సానమాసాద్య వృషధ్వజోఽసౌ
జగద దైత్యప్రవరం మహేశః ॥ ౩౦॥

మహేశ ఉవాచ ।
హే దైత్యనాథ కురు నేన్ద్రియసజ్ఘపాతం
కిమర్థమేతద్వృతమాశ్రితం తే ।
ప్రబ్రూహి కామం వరదో భవోఽహం
యదిచ్ఛసి త్వం సకలం దదామి ॥ ౩౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
సరస్యమాకర్ణ్య మహేశవాక్యం
హ్యతిప్రసన్నః కనకాక్షదైత్యః ।
కృతాఙ్గాలిర్నమ్రశిరా ఉవాచ ।
స్తుత్యా చ నత్వా వివిధం గిరీశమ్ ॥ ౩౨॥

హిరణ్యాక్ష ఉవాచ ।
పుత్రస్తు మే చన్ద్రలలాట నాస్తి
సువీర్యవనైత్యకులానురూపీ ॥
తదర్థమేతద్ వ్రతమాస్థితోఽహం
తం దేహి దేవేశ సువీర్యవన్తమ్ ॥ ౩౩॥

యస్మాచ్ఛ మద్ భ్రాతురనన్తవీర్యాః
ప్రహ్లాదపూర్వా అపి పఞ్చపుత్రాః ।
మమేహ నాస్తితి గతాన్వయోఽహం
కో మామకం రాజ్యమిదం బుభూషేత్ ॥ ౩౪॥

రాజ్యం పరస్య స్వబలేన హృత్వా

భుక్త్యైఽథవా స్వం పితురేవ దృష్టమ్ |
 స ప్రోచ్యతే పుత్ర ఇహ త్వముత్ర
 పుత్రీ స తేనాపి భవేత్పితాసౌ || ౩౫||

ఊర్ధ్వం గతిః పుత్రవతాం నిరుక్తా
 మనీషిభిర్ధర్మభృతాం వర్షైః |
 సర్వాణి భూతాని తదర్థమేవ-
 మతః ప్రవర్తేత పశూన్ స్వతేజసః || ౩౬||

నిరన్వయస్యాథ న సన్ని లోకాః
 తదర్థమిచ్ఛన్తి జనాః సురేభ్యః |
 సదా సమారాధ్య సురాఙ్ఘ్రిపఙ్కుజం
 యాచన్త ఇత్థం సుతమేకమేవ || ౩౭||

సనత్కుమార ఉవాచ |
 ఏతద్భవన్తద్వచనం నిశమ్య
 కృపాకరో దైత్యనృపస్య తుష్టః |
 తమాహ దైత్యాధిప నాస్తి పుత్రః
 త్వద్వీర్యజః కిన్తు దదామి పుత్రమ్ || ౩౮||

మమాత్మజం త్వన్ధకనామధేయం
 త్వత్తుల్యవీర్యం త్వపరాజితం చ |
 వృణీష్వ పుత్రం సకలం విహాయ
 దుఃఖం ప్రతీచ్ఛస్వ సుతం త్వమేవ || ౩౯||

ఇత్యేవముక్త్వా ప్రదదౌ స తస్మై
 హిరణ్యనేత్రాయ సుతం ప్రసన్నః |
 హరన్తు గౌర్యస్య సహితో మహాత్మా
 భూతాదినాథస్త్రిపురారిరుగ్రః || ౪౦||

తతో హరాత్ప్రాప్య సుతం స దైత్యః
 ప్రదక్షిణీకృత్య యథాక్రమేణ |
 స్తోత్రైరనేకైరభిపూజ్య రుద్రం
 తుష్టః స్వరాజ్యం గతవాన్మహాత్మా || ౪౧||

తతన్తు పుత్రం గిరిశాదవాప్య

రసాతలం చణ్డపరాక్రమస్తు ।
 ఇమాం ధరిత్రీమనయత్స్వదేశం
 దైత్యో విజిత్వా త్రిదశానశేషాన్ ॥ ౪౨॥

తతస్తు దేవైర్మునిభిశ్చ సిద్ధైః
 సర్వాత్మకం యజ్ఞమయం కరాలమ్ ।
 వారాహమాశ్రిత్య వపుః ప్రధాన-
 మారాధితో విష్ణురనన్తవీర్యః ॥ ౪౩॥

ఘోణాప్రహారైర్వివిధైర్ధరిత్రీం
 విదార్య పాతాలతలం ప్రవిశ్య ।
 తుణ్డేన దైత్యాన్ శతశో విచూర్ణ్య
 దంష్ట్రాభిరగ్ర్యాభిరఖణ్డితాభిః ॥ ౪౪॥

పాదప్రహారైరశనిప్రకాశై-
 రున్మథ్య సైన్యాని నిశాచరాణామ్ ।
 మార్తణ్డకోటిప్రతిమేన పశ్చాత్
 సుదర్శనేనాద్భుతచణ్డతేజాః ॥ ౪౫॥

హిరణ్యనేత్రస్య శిరో జ్వలన్తం
 చిచ్ఛేద దైత్యాంశ్చ దదాహ దుష్టాన్ ।
 తతః ప్రహృష్టో దితిజేన్ద్రరాజ
 స్తమన్ధకం తత్ర స చాభ్యషిచ్ఛుత్ ॥ ౪౬॥

స్వస్థానమాగత్య తతో ధరిత్రీం
 దృష్ట్వాఙ్కరేణోద్ధరతః ప్రహృష్టః ।
 భూమిం చ పాతాలతలాన్మహాత్మా
 పుషోష భాగం త్వథ పూర్వకం తు ॥ ౪౭॥

దేవైఃసమస్తైర్మునిభిః ప్రహృష్టై-
 రభిష్టుతః పద్మభువా చ తేన ।
 యయౌ స్వలోకం హరిరుగ్రకాయో
 వరాహరూపస్తు సుకార్యకర్తా ॥ ౪౮॥

హిరణ్యనేత్రేఽథ హతేఽసురేశే
 వరాహరూపేణ సురేణ సద్యః ।

దేవాఃసమస్తా మునయశ్చ సర్వే
పరే చ జీవాః సుఖినో బభూవుః ॥ ౪౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
హిరణ్యాక్షవధో నామ ద్వివిత్యాంశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౩. త్రివిత్యాంశోఽధ్యాయః । గణాధిపత్యప్రాప్త్యస్తకజన్మ
హిరణ్యనేత్రహిరణ్యకశిపువధవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ హతే తస్మిన్నురద్రుహి ।

కిమకార్షితస్తస్య జ్యేష్ఠభ్రాతా మహాసురః ॥ ౧॥

కుతూహలమితి శ్రోతుం మమాస్తీహ మునీశ్వర ।

తచ్ఛ్రవయ కృపాం కృత్వా బ్రహ్మపుత్ర నమోఽస్తు తే ॥ ౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్య స మునీశ్వరః ।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదాముబ్బజమ్ ॥ ౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

భ్రాతర్యేవం వినిహతే హరిణా క్రోడమూర్తినా ।

హిరణ్యకశిపుర్వాస పర్యతప్యద్రుషా శుచా ॥ ౪॥

తతః ప్రజానాం కదనం విధాతుం కదనప్రియాన్ ।

నిర్దిదేశాఽసురాస్విరాన్వరిచైరప్రియో హి సః ॥ ౫॥

అథ తే భర్తృనన్దేశమాదాయ శిరసాఽసురాః ।

దేవప్రజానాం కదనం విదధుః కదనప్రియాః ॥ ౬॥

తతో విప్రకృతే లోకేఽసురైస్తైర్దుష్టమానసైః ।

దివం దేవాః పరిత్యజ్య భువి చేరురలక్షితాః ॥ ౭॥

హిరణ్యకశిపుర్భాతుః సమృతేతస్య దుఃఖితః ।
 కృత్వా కరోదకాదీని తక్మలత్రాద్యసాన్త్యయత్ ॥ ౮॥
 తతఃస దైత్యరాజేన్ద్రో హ్యజేయమజరామరమ్ ।
 ఆత్మానమప్రతిద్యన్త్యమేకరాజ్యం వ్యధితృత ॥ ౯॥
 స తేపే మన్దరద్రోణ్యాం తపః పరమదారుణమ్ ।
 ఊర్ధ్వబాహుర్నభోద్వష్టిః షాదాఙ్గష్టాశ్రితావనిః ॥ ౧౦॥
 తస్మిన్స్తపస్తప్యమానే దేవాఃసర్వే బలాన్వితాః ।
 దైత్యాన్సర్వాన్వినిర్జిత్య స్వాని స్థానాని భేజిరే ॥ ౧౧॥
 తస్య మూర్ధ్నః సముదూభతః సధూమోఽగ్నిస్తపోమయః ।
 తిర్యగూర్ధ్వమథోలోకానతపద్విష్వగీరితః ॥ ౧౨॥
 తేన తప్తా దివం త్యక్త్వా బ్రహ్మలోకం యయుః సురాః ।
 ధాత్రే విజ్ఞాపయామాసుస్తత్తపోవికృతాననాః ॥ ౧౩॥
 అథ విజ్ఞాపితో దేవైర్వాసన తైరాత్మభూర్విధిః ।
 పరీతో భృగుదక్షాద్వైర్యయా దైత్యేశ్వరాశ్రమమ్ ॥ ౧౪॥
 ప్రతాప్య లోకానఖిలాన్స్తతోఽసౌ
 సమాగతం పద్మభవం దదర్శ ।
 వరం హి దాతుం తమువాచ ధాతా
 వరం వృణోష్యేతి పితామహోఽపి ॥
 నిశమ్య వాచం మధురాం విధాతు-
 ర్వచోఽబ్రవీదేవమమూఢబుద్ధిః ॥ ౧౫॥
 హిరణ్యకశిపురువాచ ।
 మృతోర్భయం మే భగవన్సృజేశ
 పితామహాభూన్న కదాపి దేవ ।
 శస్త్రాస్త్రపాశాశనిశుష్కవృక్ష-
 గిరీన్ద్రతోయాగ్నిరిపుప్రహారైః ॥ ౧౬॥
 దేవైశ్చ దైత్యైర్మునిభిశ్చ సిద్ధైః
 త్వత్సృష్టజివైర్బహువాక్యతః కిమ్ ।
 స్వరే ధరణ్యాం దివనే నిశాయాం

వైవోర్ధ్వతో నాప్యధతః ప్రజేశ ॥ ౧౭ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తస్యైతదీదృగ్వచనం నిశమ్య

దైత్యేన్ద్ర తుష్టోఽస్మి లభస్వ సర్వమ్ ।

ప్రణమ్య విష్ణుం మనసా తమాహా

దయాన్వితోఽసావితీ పద్మయోనిః ॥ ౧౮ ॥

అలం తపస్తే పరిపూర్ణకామః

సమాః సహస్రాణి చ షణ్ణవత్యః ।

ఉత్తిష్ఠ రాజ్యం కురు దానవానాం

శ్రుత్వా గిరం తత్సుముఖో బభూవ ॥ ౧౯ ॥

రాజ్యాభిషిక్తః ప్రపితామహేన

త్రైలోక్యనాశాయ మతిం చకార ।

ఉత్సాద్య ధర్మాన్ సకలాన్ప్రమత్తో

జిత్వాహవే సోఽపి సురాన్సమస్తాన్ ॥ ౨౦ ॥

తతో భయాద్ ఇన్ద్రముఖాశ్చ దేవాః

పితామహాఙ్గాం సమవాప్య సర్వే ।

ఉపద్రుతా దైత్యవరేణ జాతాః

క్షీరోదధిం యత్ర హరిస్తు శేతే ॥ ౨౧ ॥

ఆరాధయామాసురతీవ విష్ణుం

స్తుత్వా వచోభిః సుఖదం హి మత్స్వా ।

నివేదయామాసురథో ప్రసన్నం

దుఃఖం స్వకీయం సకలం హి తే తే ॥ ౨౨ ॥

శ్రుత్వా తదీయం సకలం హి దుఃఖం

తుష్టో రమేశః ప్రదదౌ వరాంస్తు ।

ఉత్థాయ తస్మాచ్ఛయనాదుపేన్ద్రో

నిజానురూపైర్వివిధైర్వచోభిః ॥ ౨౩ ॥

ఆశ్వాస్య దేవానఖిలాన్మునీనావ్

ఉవాచ వైశ్వానరతుల్యతేజాః ।

దైత్యం హనిష్యే ప్రసభం సురేశాః

ప్రయాత ధామాని నిజాని తుష్టాః ॥ ౨౪ ॥

శ్రుత్వా రమేశస్య వచః సురేశాః
 శక్రాదికాస్తే నిఖిలాః సుతుష్టాః ।
 యయుః స్వధామాని హిరణ్యనేత్రా-
 నుజం చ మత్వా నిహతం మునీశ ॥ ౨౫॥

ఆశ్రిత్య రూపం జటిలం కరాలం
 దంష్ట్రాయుధం తీక్షణఖం సునాసమ్ ।
 సైంహం చ నారం సువిదారితాస్యం
 మార్తణ్డకోటిప్రతిమం సుఘోరమ్ ॥ ౨౬॥

యుగాంతకాలాగ్నిసమప్రభావం
 జగన్మయం కిం బహుభిర్వచోభిః ।
 అస్తే రవో సోఽపి హి గచ్ఛతీశో
 గతోఽసురాణాం నగరీం మహాత్మా ॥ ౨౭॥

కృత్వా చ యుద్ధం ప్రబలైఃస దైత్యై-
 ర్హత్వాథ తాస్తైత్యగణాన్సహీత్వా ।
 బభ్రామ తత్రాదుభతవిక్రమశ్చ
 బభ్రజ్ఞ తాంస్తానసురాన్పుసింహాః ॥ ౨౮॥

దృష్టః స దైత్యైరతులప్రభావ-
 స్తే రేభిరే తే హి తథైవ సర్వే ।
 సింహం చ తం సర్వమయం నిరీక్ష్య
 ప్రహ్లాదనామా దితిజేన్ద్రపుత్రః ।
 ఉవాచ రాజానమయం మృగేన్ద్రో
 జగన్మయః కిం సముపాగతశ్చ ॥ ౨౯॥

ప్రహ్లాద ఉవాచ ।
 ఏష ప్రవిష్టో భగవాననన్తో
 నృసింహమాత్రో నగరం త్వదన్తః ।
 నివృత్య యుద్ధాచ్ఛరణం ప్రయాహి
 పశ్యామి సింహస్య కరాలమూర్తిమ్ ॥ ౩౦॥

యస్మాన్న యోద్ధా భువనత్రయేఽపి
 కురుష్వ రాజ్యం వినమన్మృగేన్ద్రమ్ ।

శ్రుత్వా స్వపుత్రస్య వచో దురాత్మా
తమాహ భీతోఽసి కిమత్ర పుత్ర || ౩౧||

ఉత్వేతి పుత్రం దితిజాధినాథో
దైత్యర్షభాన్విరవరాన్స రాజా |
గృహ్ణాన్తు వై సింహమముం భవన్తో
వీరా విరూపభ్రుకుటీక్షణం తు || ౩౨||

తస్యాజ్ఞయా దైత్యవరాస్తతస్తే
గృహీతుకామా వివిశుర్మృగేన్ద్రమ్ |
క్షణేన దగ్ధాః శలభా ఇవాగ్నిం
రూపాభిలాషాత్ప్రవిక్షవో వై || ౩౩||

దైత్యేషు దగ్ధేషుపి దైత్యరాజ-
శ్చకార యుద్ధం స మృగాధిపేన |
శస్త్రైః సమగ్రైరఖిలైస్తథాస్త్రైః
శక్త్యర్జిపాశాఙ్కుశపావకాద్యైః || ౩౪||

సంయుధ్యతోరేవ తయోర్జగామ
బ్రాహ్మం దినం వ్యాస హి శస్త్రపాణ్యోః |
ప్రవీరయోర్వీరరవేణ గరతోః
పరస్పరం క్రోధసుయుక్తచేతసోః || ౩౫||

తతః స దైత్యః సహసా బహూంశ్చ
కృత్వా భుజాన్ శస్త్రయుతాన్నిరీక్ష్య |
నృసింహరూపం ప్రయయౌ మృగేన్ద్ర
సంయుధ్యమానం సహసా సమన్తాత్ || ౩౬||

తతః సుయుద్ధం త్వతిదుఃసహం తు
శస్త్రైఃసమస్తైశ్చ తథాఖిలాస్త్రైః |
కృత్వా మహాదైత్యవరో నృసింహం
క్షయం గతైః శూలధరోఽభ్యుపాయాత్ || ౩౭||

తతో గృహీతః స మృగాధిపేన
భుజైరనేకైర్గిరిసారవద్భిః |
నిధాయ జానౌ స భుజాన్తరేషు

నఖాఙ్కరైర్దానవమర్మభిద్భిః ॥ ౩౮॥

నఖాస్త్రహృత్పద్మమస్పగ్విమిశ్ర-
ముత్పాద్య జీవాద్విగతః క్షణేన ।
త్యక్తస్తదానీం స తు కాష్ఠభూతః
పునః పునశ్చుర్ణితసర్వగాత్రః ॥ ౩౯॥

తస్మిన్లతే దేవరిపౌ ప్రసన్నః
ప్రహ్లాదమామస్త్య కృతప్రణామమ్ ।
రాజ్యేఽభిషిచ్యాద్భుతవీర్యవిష్ణు-
స్తతః ప్రయాతో గతిమప్రతర్క్యామ్ ॥ ౪౦॥

తతోఽతిహృష్టాఃసకలాః సురేశాః
ప్రణమ్య విష్ణుం దిశి విప్ర తస్యామ్ ।
యయుః స్వధామాని పితామహాద్యాః
కృతస్వకార్యం భగవన్తమీడ్యమ్ ॥ ౪౧॥

ప్రవర్ణితం త్వన్ధకజన్మ రుద్రాద్
హిరణ్యనేత్రస్య మృతిర్వరాహాత్ ।
న్సంహతస్తతహజస్య నాశః
ప్రహ్లాదరాజ్యాప్తిరితి ప్రసక్తో ॥ ౪౨॥

శృణు త్వదానీం ద్విజవర్య మత్తోఽ-
న్ధకప్రభావం భవకృత్ ప్రలబ్ధమ్ ।
హరేణ యుద్ధం ఖలు తస్య పశ్చాద్
గణాధిపత్యం గిరిశస్య తస్య ॥ ౪౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
గణాధిపత్యప్రాప్త్యన్ధకజన్మ హిరణ్యనేత్రహిరణ్యకశిపువధవర్ణనం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః
॥ ౨.౫.౪౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౪. చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః | అన్ధకగాణపత్యపదలాభోపాఖ్యానే
దూతసంవాదః |

సనత్కుమార ఉవాచ |

తతో హిరణ్యాక్షసుతః కదాచి-
త్సంశ్రావితో నర్మయుతైర్మదానైః |
తైర్భ్రాతృభిఃసమ్ప్రయుతో విహారే
కిమన్ధ రాజ్యేన తవాద్య కార్యమ్ || ౧||

హిరణ్యనేత్రస్తు బభూవ మూఢః
కలిప్రియం నేత్రవిహీనమేవ |
యో లబ్ధవాన్స్తాన్వం వికృతం విరూపం
ఘోరైస్తపోభిర్గిరిశం ప్రసాద్య || ౨||

స త్వం న భాగీ ఖలు రాజ్యకస్య
కిమన్యజాతోఽపి లభేత రాజ్యమ్ |
విచార్యతాం తద్భవతైవ నూనం
వయం తు తద్భాగీన ఏవ సత్యమ్ || ౩||

సనత్కుమార ఉవాచ |
తేషాం తు వాక్యాని నిశమ్య తాని
విచార్య బుద్ధ్యా స్వయమేవ దీనః |
తాన్ శాన్తయిత్వా వివిధైర్వచోభిః
గతస్త్వరణ్యం నిశి నిర్జనం తు || ౪||

వర్షాయుతం తత్ర తపశ్చచార
జజాప జాప్యం విధృతైకపాదః |
ఆహారహీనో నియమోర్ధ్వబాహుః
కర్తుం న శక్యం హి సురాసురైర్యత్ || ౫||

ప్రజ్వాల్య వహ్నిం స్మ జహోతి గాత్ర-
మాంసం సరక్షం ఖలు వర్షమాత్రమ్ |
తీక్ష్ణేన శస్త్రేణ నికృత్య దేహాత్
సమన్త్రకం ప్రత్యహమేవ హుత్వా || ౬||

స్నాయస్థిశేషం కుణపం తదాసౌ

క్షయం గతం శోణితమేవ సర్వమ్ ।
యదాస్య మాంసాని న సన్తి దేహం
ప్రక్షేప్తుకామస్తు హుతాశనాయ ॥ ౭॥

తతః స దృష్టస్త్రిదశాలయైర్జనైః
సువిస్మితైర్ఘ్రితియుతైః సమస్తైః ।
అథామరైః శీఘ్రతరం ప్రసాదితో
బభూవ ధాతా నుతిభిర్నుతో హి ॥ ౮॥

నివారయిత్వాథ పితామహస్తం
హ్యువాచ తం చాద్య వరం వృణీష్య ।
యస్యాప్తికామస్తవ సర్వలోకే
సుదుర్లభం దానవ తం గృహాణ ॥ ౯॥

స పద్మయోనేస్తు వచో నిశమ్య
ప్రోవాచ దీనః ప్రణతస్తు దైత్యః ।
యైర్నిష్ఠురైర్మై ప్రహృతం తు రాజ్యం
ప్రహోదముఖ్యా మమ సన్తు భృత్యాః ॥ ౧౦॥

అన్ధస్య దివ్యం హి తథాస్తు చక్షు-
రిన్ద్రాదయో మే కరదా భవన్తు ।
మృత్యుస్తు మాభూన్మమ దేవదైత్య-
గన్ధర్వయక్షోరగమానుషేభ్యః ॥ ౧౧॥

నారాయణాద్వా దితిజేన్ద్రశత్రోః
సర్వాజ్జనాత్సర్వమయాచ్య శర్వాత్ ।
శ్రుత్వా వచస్తస్య సుదారుణం తత్
సుశక్మితః పద్మభవన్తమాహ ॥ ౧౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।
దైత్యేన్ద్ర సర్వం భవితా తదేతద్
వినాశహేతుం చ గృహాణ కిచ్ఛేత్ ।
యస్మాన్న జాతో న జనిష్యతే వా
యో న ప్రవిష్టో ముఖమన్తకస్య ॥ ౧౩॥

అత్యన్తదీర్ఘం ఖలు జీవితం తు
భవద్వృశాః సత్పురుషాః త్యజన్తు ।

ఏతద్వచః సానునయం నిశమ్య
పితామహాత్పాహా పునః స దైత్యః ॥ ౧౪ ॥

అన్ధక ఉవాచ ।

కాలత్రయే యాశ్చ భవన్తి నార్యః
శ్రేష్ఠాశ్చ మధ్యాశ్చ తథా కనిష్ఠాః ।
తాసాం చ మధ్యే ఖలు రత్నభూతా
మమాపి నిత్యం జననీవ కాచిత్ ॥ ౧౫ ॥

కాయేన వాచా మనసాప్యగమ్యా
నారీ నృలోకస్య చ దుర్లభా యా ।
తాం కామయానస్య మమాస్తు నాశో
దైత్యేన్ద్రభావాద్భగవాన్స్వయమ్భూః ॥ ౧౬ ॥

వాక్యం తదాకర్ణ్య స పద్మయోనిః
సువిస్మితః శక్జరపాదపద్మమ్ ।
సస్మార సమ్రాప్య నిదేశమాశు
శమోభిస్తు తం ప్రాహ తతోఽన్ధకం వై ॥ ౧౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

యత్కాఙ్క్షినే దైత్య వరాంస్తు తే వై
సర్వం భవత్యేవ వచః సకామమ్ ।
ఉత్తిష్ఠః దైత్యేన్ద్ర లభస్వ కామం
సదైవ పీరైస్తు కురుష్వ యుద్ధమ్ ॥ ౧౮ ॥

శ్రుత్వా తదేతద్వచనం మునీశ
విధాతురాశు ప్రణిపత్య భక్త్యా ।
లోకేశ్వరం హాటకనేత్రపుత్రః
స్నాయస్విస్థితేషస్తు తమాహ దేవమ్ ॥ ౧౯ ॥

అన్ధక ఉవాచ ।

కథం విభో వైరిబలం ప్రవిశ్య
హ్యనేన దేహేన కరోమి యుద్ధమ్ ।
స్నాయస్విస్థితేషం కురు మాంసపుష్టం
కరేణ పుణ్యేన చ మాం స్పృశాద్య ॥ ౨౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా వచస్తస్య స పద్మయోనిః
 కరేణ సంస్పృశ్య చ తచ్ఛరీరమ్ ।
 గతః సురేన్ద్రైః సహితః స్వధామ
 సమ్పూజ్యమానో మునిసిద్ధసజ్జైః ॥ ౨౧॥

సంస్పృష్టమాత్రః స చ దైత్యరాజః
 సమ్పూర్ణదేహో బలవాన్ బభూవ ।
 సజ్ఞాతనేత్రః సుభగో బభూవ
 హృష్టః స్వమేవం నగరం వివేశ ॥ ౨౨॥

ఉత్సృజ్య రాజ్యం సకలం చ తస్మై
 ప్రహ్లాదముఖ్యాస్త్యథ దానవేన్ద్రాః ।
 తమాగతం లబ్ధవరం చ మత్వా
 భృత్యా బభూవుర్వశగాస్తు తస్య ॥ ౨౩॥

తతోఽన్ధకః స్వర్గమగాద్విజేతుం
 సేనాభియుక్తః సహభృత్యవర్గః ।
 విజిత్య దేవాన్ ప్రధనే సమస్తాన్
 కరప్రదం వజ్రధరం చకార ॥ ౨౪॥

నాగాన్సుపర్ణాన్వరరాక్షసాంశ్చ
 గన్ధర్వయజ్ఞానపి మానుషాంస్తు ।
 గిరీన్ద్రవృక్షాన్సమరేషు సర్వాం-
 శ్చతుష్పదః సింహముఖాన్విజిగ్యే ॥ ౨౫॥

త్రైలోక్యమేతద్ధి చరాచరం వై
 వశం చకారాత్మని సన్నియోజ్య ।
 తతోఽనుకూలాని సుదర్శనాని
 నారీసహస్రాణి బహూని గత్వా ॥ ౨౬॥

రసాతలే చైవ తథా ధరాయాం
 త్రివిష్టపే యాః ప్రమదాః సురూపాః ।
 తాభిర్యతోఽన్యేషు స పర్వతేషు
 రరామ రమ్యేషు నదీతటేషు ॥ ౨౭॥

క్రీడాయమానః స తు మధ్యవర్తీ
తాసాం ప్రహర్షాదథ దానవేంద్రః ।
తత్పితృశిష్టాని పిబన్ప్రవృత్తైః
దివ్యాని పేయాని సుమానుషాణి ॥ ౨౮ ॥

అన్యాని దివ్యాని తు యద్రసాని
ఫలాని పుష్పాణి సుగంధవన్తి ।
సమ్ప్రప్య యానాని సువాహనాని
మయేన సృష్టాని గృహోత్తమాని ॥ ౨౯ ॥

పుష్పార్థధూపాన్నవిలేపనైశ్చ
సుశోభితాన్యదుభతదర్శనైశ్చ ।
సజ్కీడమానస్య గతాని తస్య
వర్షాయుతానీహ తథాన్ధకస్య ॥ ౩౦ ॥

జానాతి కింఞ్చన్న శుభం పరత్ర
యదాత్మనః సౌఖ్యకరం భవేద్ధి ।
సదాన్ధకో దైత్యవరః స మూఢో
మదాన్ధబుద్ధిః కృతదుష్టసङ्గః ॥ ౩౧ ॥

తతః ప్రమత్తస్తు సుతాన్ప్రధానాన్
కుతర్కవాదైరభిభూయ సర్వాన్ ।
చచార దైత్యైఃసహితో మహాత్మా
వినాశయన్వైదికసర్వధర్మాన్ ॥ ౩౨ ॥

వేదాన్ద్విజాన్ విత్తమదాభిభూతో
న మన్యతే స్మాప్యమరాన్గురూంశ్చ ।
రేమే తథా దైవగతో హతాయుః
స్వైరైరహోభిర్గమయన్వయశ్చ ॥ ౩౩ ॥

తతః కదాచిద్గతవాన్సనైస్యో
బహుప్రయాతా పృథివీతలేఽస్మిన్ ।
అనేకసంఖ్యాయాం అపి వర్షకోట్యః
ప్రహర్షితో మన్దరపర్వతం తు ॥ ౩౪ ॥

స్వర్ణోపమాం తత్ర నిరీక్ష్య శోభాం

బభ్రామ నైస్యైః సహ మానమత్తః ।
 క్రీడార్థమాసాద్య చ తం గిరీన్ద్రం
 మతిం స వాసాయ చకార మోహాత్ ॥ ౩౫॥

శుభం దృఢం తత్ర పురం స కృత్వా
 ముదా స్థితో దైత్యపతిః ప్రభావాత్ ।
 నివేశయామాస పునః క్రమేణ
 అత్యదుష్కతం మన్దరశైలసానౌ ॥ ౩౬॥

దుర్యోధనో వైధసహస్తిసంజ్ఞౌ
 తన్మన్త్రిణౌ దానవసత్తమస్య ।
 తే వై కదాచిద్గిరిసుస్థలే హి
 నారీం సురూపాం దదృశుస్త్రయోఽపి ॥ ౩౭॥

తే శీఘ్రగా దైత్యవరాస్తు హర్షాద్
 ద్రుతం మహాదైత్యపతిం సమేత్య ।
 ఊచుర్యథాదృష్టమతీవ ప్రీత్యా
 తథానకం వీరవరం హి సర్వే ॥ ౩౮॥

మన్త్రిణ ఊచుః ।
 గుహాన్తరే ధ్యాననిమిలితాక్షో
 దైత్యేన్ద్ర కశ్చిన్మునిరత్ర దృష్టః ।
 రూపాన్వితశ్చన్ద్రకలార్థచూడః
 కటిస్థలే బద్ధగజేన్ద్రకృత్తిః ॥ ౩౯॥

నాగేన్ద్రభోగావృతసర్వగాత్రః
 కపాలమాలాభరణో జటాలః ।
 స శూలహస్తః శరతూణధారీ
 మహాధనుష్మాన్వివృతాక్షసూత్రః ॥ ౪౦॥

ఖడ్గీ త్రిశూలీ లకుటీ కపర్దీ
 చతుర్భుజో గౌరతరాకృత్థిర్ధి ।
 భస్మానులిప్తో విలసత్సుతేజాః
 తపస్వివర్షోఽదుభృతసర్వవేషః ॥ ౪౧॥

తస్యావిదూరే పురుషశ్చ దృష్టః

స వానరో ఘోరముఖఃకరాలః ।
 సర్వాయుధో రూక్షకరశ్చ రక్షన్
 స్థితో జరద్ధోవృషభశ్చ శుక్లః ॥ ౪౨॥
 తస్యోపవిష్టస్య తపస్వినోఽపి
 సుచారురూపా తరుణీ మనోజ్ఞా ।
 నారీ శుభా పార్శ్వగతా హి తస్య
 దృష్టా చ కాచిద్భువి రత్నభూతా ॥ ౪౩॥
 ప్రవాలముక్తామణోహమరత్న-
 వస్త్రావృతా మాల్యశుభోపగూఢా ।
 సా యేన దృష్టా స చ దృష్టిమాన్సాన్
 దృష్టేన చాన్యేన కిమత్ర కార్యమ్ ॥ ౪౪॥
 మాన్యా మహేశస్య చ దివ్యనారీ
 భార్యా మునేః పుణ్యవతః ప్రియా సా ।
 యోగ్యా హి ద్రష్టుం భవతశ్చ సమ్య-
 గానాయ్య దైత్యేన్ద్ర సురత్నభోక్తుః ॥ ౪౫॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 శ్రుత్వేతి తేషాం వచనాని తాని
 కామాతురో ఘూర్ణితనర్వగాత్రః ।
 విసరయామాస మునేః సకాశం
 దుర్యోధనాదీన్నహసా స దైత్యః ॥ ౪౬॥
 ఆసాద్య తే తం మునిమప్రమేయం
 బృహద్రాతం మన్త్రివరా హి తస్య ।
 సురాజనీతిప్రవణా మునీశ
 ప్రణమ్య తం దైత్యనిదేశమాహుః ॥ ౪౭॥
 మన్త్రిణ ఊచుః ।
 హిరణ్యనేత్రస్య సుతో మహాత్మా
 దైత్యాధిరాజోఽన్తకనామధేయః ।
 త్రైలోక్యనాథో భవకృన్నిదేశా-
 దిహోపవిష్టోఽద్య విహారశాలీ ॥ ౪౮॥

తస్మత్ప్రిణో వై వయమఙ్గవీరా-
స్తవోపకణ్ఠం చ సమాగతాః స్మృ ।
తత్ప్రేషితాస్తాస్యం యదువాచ తద్వై
శృణుష్వ సన్దత్తమనాస్తపస్విన్ ॥ ౪౯ ॥

త్వం కస్య పుత్రోఽసి కిమర్థమత్ర
సుఖోపవిష్టో మునివర్య ధీమన్ ।
కస్యేయమీదృక్తరుణీ సురూపా
దేయా శుభా దైత్యపతేర్మునీన్ద్ర ॥ ౫౦ ॥

క్షేదం శరీరం తవ భస్మదిగ్ధం
కపాలమాలాభరణం విరూపమ్ ।
తూణీరసత్కార్ముకబాణఖడ్గ-
భుశుణ్డిశూలాశనితోమరాణి ॥ ౫౧ ॥

క్వ జాహ్నవీ పుణ్యతమా జటాగ్రే
క్వాయం శశీ వా కుణపాస్థిఖణ్డమ్ ।
విషానలో దీర్ఘముఖః క్వ సర్పః
క్వ సఙ్గమః పీనపయోధరాయాః ॥ ౫౨ ॥

జరధవారోహణమప్రశస్తం
క్షమావతస్తస్య న దర్శనం చ ।
సన్ధ్యాప్రణామః క్వచిదేష ధర్మః
క్వ భోజనం లోకవిరుద్ధమేతత్ ॥ ౫౩ ॥

ప్రయచ్ఛ నారీం మమ సాస్త్యపూర్వం
స్త్రీయా తపః కిం కురుషే విమూఢ ।
అయుక్తమేతత్త్వయి నానురూపం
యస్మాదహం రత్నపత్నిస్త్రీలోకే ॥ ౫౪ ॥

విముఞ్చ శస్త్రాణి మయాద్య చోక్తః
కురుష్వ పశ్చాత్తప ఏవ శుద్ధమ్ ।
ఉల్లఙ్ఘ్య మచ్ఛాసనమప్రధృష్ట్యం
విమోక్ష్యసే సర్వమిదం శరీరమ్ ॥ ౫౫ ॥

మత్వాన్ధకం దుష్టమతిప్రధానో

మహేశ్వరో లౌకికభావశీలః ।
ప్రోవాచ దైత్యం స్మితపూర్వమేవ-
మాకర్ణ్య సర్వం త్వథ దూతవాక్యమ్ ॥ ౫౬ ॥

శివ ఉవాచ ।
యద్యస్మి రుద్రస్తవ కిం మయా స్యాత్
కిమర్థమేవం వదసీతి మిథ్యా ।
శృణు ప్రభావం మమ దైత్యనాథ
న్యాయ్యం న వక్తుం వచనం త్వయైవమ్ ॥ ౫౭ ॥

నాహం క్వచిత్స్వం పితరం స్మరామి
గుహాన్తరే ఘోరమనన్యచీర్ణమ్ ।
ఏతద్ వ్రతం పాశుపతం చరామి
న మాతరం త్వజ్జితమో విరూపః ॥ ౫౮ ॥

అమూలమేతస్మయి తు ప్రసిద్ధం
సుదుస్త్వజం సర్వమిదం మమాస్తి ।
భార్యా మమేయం తరుణీ సురూపా
సర్వంసహా సర్వగతస్య సిద్ధిః ॥ ౫౯ ॥

ఏతర్హి యద్యద్రుచితం తవాస్తి
గృహోణ తద్వై ఖలు రాక్షస త్వమ్ ।
ఏతావదుక్త్వా విరరామ శమ్భుః
తపస్వివేషః పురతస్తు తేషామ్ ॥ ౬౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
గమ్భీరమేతద్వచనం నిశమ్య
తే దానవాస్తం ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ।
జగ్ముస్తతో దైత్యవరస్య సూనుం
త్రైలోక్యనాశాయ కృతప్రతిజ్ఞమ్ ॥ ౬౧ ॥

బభాషిరే దైత్యపతిం ప్రమత్తం
ప్రణమ్య రాజానమదీనసత్త్వాః ।
తే తత్ర సర్వే జయశబ్దపూర్వం
రుద్రేణ యత్తత్స్మితపూర్వముక్తమ్ ॥ ౬౨ ॥

మన్త్రిణ ఉచుః

నిశాచరశ్చచ్ఛలశౌర్యధైర్యః
 క్వ దానవః కృపణః సత్త్వహీనః ।
 క్రూరః కృతఘ్నుశ్చ సదైవ పాపీ
 క్వ దానవః సూర్యసుతాద్భిభేతి ॥ ౬౩॥

రాజస్త్వముక్తోఽఖిలదైత్యనాథ-
 స్తపస్వినా తన్మునినా విహస్య ।
 మత్వా స్వబుద్ధ్యా తృణవత్త్రిలోకం
 మహాజనా వీరవరేణ నూనమ్ ॥ ౬౪॥

క్వాహం చ శస్త్రాణి చ దారుణాని
 మృత్యోశ్చ సన్త్రాసకరం క్వ యుద్ధమ్ ।
 క్వ వీరకో వానరవక్త్రుల్యో
 నిశాచరో జరసా జర్జరాజః ॥ ౬౫॥

క్వాయం స్వరూపః క్వ చ మన్దభాగ్యో
 బలం త్వదీయం క్వ చ వీరుధో వా ।
 శక్తోఽపి చేత్త్వం ప్రయతస్వ యుద్ధం
 కర్తుం తదా హ్యేహి కురుష్వ కిఞ్చిత్ ॥ ౬౬॥

వజ్రాశనేస్తుల్యమిహాస్తి శస్త్రం
 భవాదృశాం నాశకరం చ ఘోరమ్ ।
 క్వ తే శరీరం మృదుపద్మతుల్యం
 విచార్య చైవం కురు రోచతే యత్ ॥ ౬౭॥

ఇత్యేవమాదీని వచాంసి భద్రం
 తపస్వినోక్తాని చ దానవేశ ।
 యుక్తం న తే తేన సహాత్ర యుద్ధం
 త్వామాహ రాజస్మయమాన ఏవ ॥ ౬౮॥

వివస్తుశూన్యైర్బహుభిః ప్రలాపై-
 రస్మాభిర్ముక్తైర్మది బుద్ధ్యనే త్వమ్ ।
 తపోభియుక్తేన తపస్వినా వై
 స్మర్తాసి పశ్చాన్మునివాక్యమేతత్ ॥ ౬౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తతః స తేషాం వచనం నిశమ్య
 జజ్జ్వాల రోషేణ స మన్దబుద్ధిః ।
 ఆజ్ఞాపనీకస్త్రీవ కృష్ణవర్తా
 సత్యం హితం తత్కుటిలం సుతీక్ష్ణమ్ ॥ ౭౦॥

గృహీతఖడ్గో వరదానమత్రః
 ప్రచణ్ణవాతానుకృతిం చ కుర్వన్ ।
 గన్తుం చ తత్ర స్మరబాణవిధః
 సముద్యతోఽభూద్విపరీతదైవః ॥ ౭౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 అనకగాణపత్యపదలాభోపాఖ్యానే దూతసంవాదో నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥
 ౨.౫.౪౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౫. పంచుత్వారింశోఽధ్యాయః । యుద్ధప్రారంభదూతసంవాదవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 గతస్తతో మత్తగజేన్ద్రగామీ
 పీత్వా సురాం ఘూరితలోచనశ్చ ।
 మహానుభావో బహునైస్యయుక్తః
 ప్రచణ్ణవీరో వరవీరయాయీ ॥ ౧॥
 దదర్శ దైత్యః స్మరబాణవిధో
 గుహాం తతో వీరకరుద్ధమార్గమ్ ।
 స్నిగ్ధం యథా వీక్ష్య పతజ్గసంజ్ఞః
 దశాప్రదీపం చ కృమిర్వ్యుపేత్య ॥ ౨॥

తథా ప్రదర్శ్యాశు పునః పునశ్చ
 సమ్ప్రీడ్యమానోఽపి స వీరకేణ ।
 బభూవ కామాగ్నిసుదగ్ధదేహోఽ

స్థకో మహాదైత్యపతిః స మూఢః ॥ ౩॥

పాషాణవృక్షాశనితోయవహ్ని-
భుజుశస్త్రాస్త్రబిభీషికాభిః ।
సమ్పిడితోఽసౌ న పునః ప్రపీడ్యః
పృష్ఠశ్చ కస్త్యం సముపాగతోఽసి ॥ ౪॥

నిశమ్య తద్ గాం స్వమతం స తస్మై
చకార యుద్ధం స తు వీరకేణ ।
ముహూర్తమాశ్చర్యవదప్రమేయం
సఖ్యే జితో వీరతరేణ దైత్యః ॥ ౫॥

తతస్తు సక్రామశిరో విహాయ
క్షుత్కామకణ్ఠస్త్పిత్తో గతోఽభూత్ ।
చూర్ణీకృతే ఖండవరే చ ఖిన్నే
పలాయమానో గతవిస్మయః సః ॥ ౬॥

చక్రుస్తదాజిం సహ వీరకేణ
ప్రహ్లాదముఖ్యా దితిజప్రధానాః ।
లజ్జాఙ్కుశాకృష్టధియో బభూవుః
సుదారుణాః శస్త్రశతైరనేకైః ॥ ౭॥

విరోచనస్తత్ర చకార యుద్ధం
బలిశ్చ బాణశ్చ సహస్రబాహుః ।
భజిః కుజమ్భస్త్యథ శమ్బరశ్చ
వృత్రాదయశ్చాప్యథ వీర్యవంతః ॥ ౮॥

తే యుద్ధ్యమానా విజితాః సమన్తాద్
ద్విధాకృతా వై గణవీరకేణ ।
శేషే హతానాం బహుదానవానా-
ముక్తం జయత్యేవ హి సిద్ధసఖ్యైః ॥ ౯॥

భేరుణ్ణజానాభినయప్రవృత్తే
మేదోవసామాంససుపూయమధ్యే ।
క్రవ్యాదసఖ్యతసమాకులే తు
భయఙ్కరే శోణితకర్దమే తు ॥ ౧౦॥

భగ్నిస్తు దైత్యైర్భగవాన్ పినాకీ
 వ్రతం మహాపాశుపతం సుఘోరమ్ ।
 ప్రియే మయా యత్యుతపూర్వమాసీ-
 ధ్దాక్షాయణీం ప్రాహ సుసాన్వయిత్వా ॥ ౧౧॥

శివ ఉవాచ ।
 తస్మాద్బలం యన్మమ తత్ప్రణష్టం
 మర్త్యైరమర్త్యస్య యతః ప్రపాతః ।
 పుణ్యక్షయాహీ గ్రహ ఏవ జాతో
 దివానిశం దేవి తవ ప్రసక్తో ॥ ౧౨॥

ఉత్పాద్య దివ్యం పరమాద్భుతం తు
 పునర్వరం ఘోరతరం చ గత్వా ।
 తస్మాద్ వ్రతం ఘోరతరం చరామి
 సునిర్భయా సున్దరీ వై విశోకా ॥ ౧౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఏతావదుక్త్వా వచనం మహాత్మా
 ఉత్పాద్య ఘోషం శనకైశ్చకార ।
 స తత్ర గత్వా వ్రతముగ్రదీప్తో
 గతో వనం పుణ్యతమం సుఘోరమ్ ॥ ౧౪॥

చర్తుం హి శక్యం తు సురాసురైర్వ-
 న్న తాదృశం వర్షసహస్రమాత్రమ్ ।
 సా పార్వతీ మన్దరపర్వతస్థా
 ప్రతీక్ష్యమాణాఽఽగమనం భవస్య ॥ ౧౫॥

పతివ్రతా శీలగుణోపపన్నా
 ఏకాకినీ నిత్యమథో విభీతా ।
 గుహాన్తరే దుఃఖపరా బభూవ
 సంరక్షితా సా సుతవీరకేణ ॥ ౧౬॥

తతః స దైత్యో వరదానమత్తః
 త్రైరోధముఖ్యైః సహితో గుహాం తామ్ ।
 విభిన్నధైర్యః పునరాజగామ
 శిలీముఖైర్మారసముద్భవైశ్చ ॥ ౧౭॥

అత్యద్భుతం తత్ర చకార యుద్ధం
హిత్వా తదా భోజనపాననిద్రాః ।
రాత్రిం దీవం పఞ్చశతాని పఞ్చ
క్రుద్ధః సస్వైయోః సహ వీరకేణ ॥ ౧౮॥

ఖండైః సకున్దైః సహ భిన్దిపాలైః
గదాభుశుణ్ణీభిరథో ప్రకాణ్డైః ।
శిలీముఖైరర్ధశశిభిరుగ్రై-
ర్వితస్త్రిభిః కూర్మముఖైర్వలదిభిః ॥ ౧౯॥

నారాచముఖ్యైర్నిశితైశ్చ శూలైః
పరశ్వధైస్తోమరముద్గరైశ్చ ।
ఖడ్గైర్గుండైః పర్వతపాదపైశ్చ
దీప్యై రథాస్త్రైరపి దైత్యసజ్జైః ॥ ౨౦॥

నదీధితిర్భిన్నతనుః పపాత
ద్వారం గుహాయాః పిహితం సమస్తమ్ ।
తైరాయుధైరైత్యభుజప్రయుక్తై-
ర్గుహాముఖే మూర్చిత ఏవ పశ్చాత్ ॥ ౨౧॥

ఆచ్ఛాదితం వీరకమస్త్రజాలై-
ర్దైత్యైశ్చ సర్వైస్తు ముహూర్తమాత్రమ్ ।
అపావృతం కర్తుమశక్యమాసీ-
న్నిరీక్ష్య దేవీ దితిజాన్ సుఘోరాన్ ॥ ౨౨॥

భయేన సస్మార పితామహం తు
దేవీ సఖీభిః సహితా చ విష్ణుమ్ ।
సైన్యం చ మద్యీరవరస్య సర్వం
సస్మారయామాస గుహాన్తరస్థా ॥ ౨౩॥

బ్రహ్మ తయా సంస్మృతమాత్ర ఏవ
స్త్రీరూపధారీ భగవాంశ్చ విష్ణుః ।
ఇన్ద్రైశ్చ సర్వైః సహ సైన్యకైశ్చ
స్త్రీరూపమాస్థాయ సమాగతాస్తే ॥ ౨౪॥

భూత్వా స్త్రియస్తే వివిశుస్తదాసీం

ముసీన్ద్రసజ్ఘాశ్చ మహానుభావాః ।
 సిద్ధాశ్చ నాగాస్త్యథ గుహ్యకాశ్చ
 గుహాన్తరం పర్వతరాజపుత్రాః ॥ ౨౫॥

యస్మాత్పురాజ్ఞాసనసంస్థితానా-
 మన్తఃపురే సజ్గమనం విరుద్ధమ్ ।
 తతః సహస్రాణి నితమ్భినీనా-
 మనన్తసజ్ఘాన్యపి దర్శయన్త్యః ॥ ౨౬॥

రూపాణి దివ్యాని మహాదుభితాని
 గౌర్యై గుహాయాం తు సవీరకార్యైః ।
 స్త్రీయః ప్రహృష్టా గిరిరాజకన్యా
 గుహాన్తరం పర్వతరాజపుత్రాః ॥ ౨౭॥

స్త్రీభిఃసహస్రైశ్చ శతైరనేకై-
 ర్నైదుశ్చ కల్పాన్తరమేఘఘోషాః ।
 భేర్యశ్చ సజ్గృమజయప్రదాస్తు
 ధృతాఃసుశక్తాః సునితమ్భినీభిః ॥ ౨౮॥

మూర్ఖాం విహాయాదుభిత చణ్డవీర్యః
 స వీరకో వై పురతః స్థితస్తు ।
 ప్రగృహ్య శస్త్రాణి మహారథానాం
 తైరేవ శస్త్రైర్దితిజాన్ జఘాన ॥ ౨౯॥

బ్రాహ్మీ తతో దణ్డకరా విరుద్ధా
 గౌరీ తదా క్రోధపరీతచేతాః ।
 నారాయణీ శక్త్యగదాసుచక్ర-
 ధనుర్ధరా పూరితబాహుదణ్డా ॥ ౩౦॥

వినిర్యయౌ లాజ్జలదణ్డహస్తా
 వ్యోమాలకా కాఞ్చనతుల్యవర్ణా ।
 ధారాసహస్రాకులముగ్రవేగం
 బైడౌజసి వజ్రకరా తదాసీమ్ ॥ ౩౧॥

సహస్రనేత్రా యుధి సుస్థిరా చ
 సుదుర్జయా దైత్యశతైరధృష్యాః ।

వైశ్వానరీ శక్తిరసౌమ్యవక్త్రా
యామ్యా చ దణ్డోద్యతపాణిరుగ్రా ॥ ౩౨॥

సుతీక్ష్ణఖణ్డోద్యతపాణిరూపా
సమాయయా వైర్యతిఘోరచాపా ।
తోయాలికా వారణపాశహస్తా
వినిర్గతా యుద్ధమభీష్పమానా ॥ ౩౩॥

ప్రచణ్డవాతప్రభవా చ దేవీ
క్షుధావపుస్త్యజ్కుశపాణిరేవ ।
కల్పాన్నవహ్నిప్రతిమాం గదాం చ
పాణౌ గృహీత్వా ధనదోద్భవా చ ॥ ౩౪॥

యక్షేశ్వరీ తీక్ష్ణముఖా విరూపా
నఖాయుధా నాగభయజ్కురీ చ ।
ఏతాస్తథాన్యాః శతశో హి దేవ్యః
సునిర్గతాః సజ్కులయుద్ధభూమిమ్ ॥ ౩౫॥

దృష్ట్వా చ తత్ప్రైన్యమనన్తపారం
వివర్ణవర్ణాశ్చ సువిస్మితాశ్చ ।
సమాకులాః సఞ్చకీతా భయాద్వై
దేవ్యో బభూవుర్బుధి దీనసత్త్వాః ॥ ౩౬॥

చక్రుః సమాధాయ మనః సమస్తాః
తా దేవవధోవ విధిశక్తిముఖ్యాః ।
సుసమ్మతత్వేన గిరీశపుత్ర్యాః
సేనాపతిర్విరసుఘోరవీర్యః ॥ ౩౭॥

చక్రుర్మహాయుద్ధమభూతపూర్వం
నిధాయ బుద్ధౌ దీతిజాః ప్రధానాః ।
నివర్తనం మృత్యుమథాత్మనశ్చ
నారీభిరనేయ వరదానసత్త్వాః ॥ ౩౮॥

అత్యద్భుతం తత్ర చకార యుద్ధం
గౌరీ తదాసీం సహితా సఖీభిః ।
కృత్వా రణే చాద్భుతబుద్ధికౌణ్డం

సేనాపతిం వీరకఘోరవీర్యమ్ ॥ ౩౯ ॥

హిరణ్యనేత్రాత్మజ ఏవ భూప-
శ్చక్రే మహావ్యూహమరం సుకర్మా ।
సమాభవ్య విష్ణుం చ నిరీక్ష్య యామ్యాయం
సుదారుణం తద్గిలనామధేయమ్ ॥ ౪౦ ॥

ముఖం కరాలం విధిసేవయాఽస్య
తస్మిన్ కృతే భగవానాజగామ ।
కల్పాంతమార్యసహస్రకాన్తి-
కీర్ణఞ్చ వై కుపితః కృత్తివాసాః ॥ ౪౧ ॥

గతే తతో వర్షసహస్రమాత్రే
తమాగతం ప్రేక్ష్య మహేశ్వరం చ ।
చక్రుర్మహాయుద్ధమతీవమాత్రం
నార్యః ప్రహృష్టాః సహ వీరకేణ ॥ ౪౨ ॥

ప్రణమ్య గౌరీ గిరిశం చ మూర్ధ్నా
సన్దర్శయన్ భర్తురతీవ శౌర్యమమ్ ।
గౌరీ ప్రయుద్ధం చ చకార హృష్టా
హరస్తతః పర్వతరాజపుత్రీమ్ ॥ ౪౩ ॥

కణ్ఠే గృహీత్వా తు గుహాం ప్రవిష్టో
రమాసహస్రాణి విసరితాని ।
గౌరీ చ సమ్మానశతైః ప్రపూజ్య
గుహాముఖే వీరకమేవ స్థాపయన్ ॥ ౪౪ ॥

తతో న గౌరీం గిరిశం చ దృష్ట్వా-
సురేశ్వరో నీతివిచక్షణో హి ।
ద్రుతం స్వదూతం విధసాఖ్యమేవ
స ప్రేషయామాస శివోపకణ్ఠమ్ ॥ ౪౫ ॥

తైస్త్వైః ప్రహరైరపి జర్జరాఙ్గ-
స్తస్మిన్ రణే దేవగణేరితైర్యః ।
జగాద వాక్యం తు సగర్వముగ్రం
ప్రవిశ్య శముఖం ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ॥ ౪౬ ॥

దూత ఉవాచ ।

సమ్ప్రేషితోఽహం వివిశే గుహాం తు
హ్యేషోఽన్ధకన్త్యాం సమువాచ వాక్యమ్ ।
నార్యా న కార్యం తవ కిఞ్చిదస్తి-
విముఞ్చ నారీం తరుణీం సురూపామ్ ॥ ౪౭॥

ప్రాయో భవాన్స్తాపసస్తజ్జషస్వ
జ్ఞాన్తం మయా యత్కమనీయమన్తః ।
మునిర్విరోధవ్య ఇతి ప్రచిన్త్య
న త్వం మునిస్తాపస కిం తు శత్రుః ॥ ౪౮॥

అతీవ దైత్యేషు మహావిరోధీ
యుధ్యస్వ వేగేన మయా ప్రమథ్య ।
నయామి పాతాలతలానురూపం
యమక్షయం తాపస ధూర్త హి త్వామ్ ॥ ౪౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఏతద్వచో దూతముఖాన్నిశమ్య
కపాలమాలీ తమువాచ కోపాత్ ।
జ్వలన్విషాదేన మహాస్త్రినేత్రః
సతాం గతిర్ద్ధుష్టమదప్రహర్తా ॥ ౫౦॥

శివ ఉవాచ ।
వ్యక్తం వచస్తే తదతీవ చోగ్రం
ప్రోక్తం హి తత్త్వం త్వరితం ప్రయాహి ।
కురుష్వ యుద్ధం హి మయా ప్రసహ్య
యది ప్రశక్తోఽసి బలేన హి త్వమ్ ॥ ౫౧॥

యః స్యాదశక్తో భువి తస్య కోఽర్థో
దారైర్ధవైర్వా సుమనోహరైశ్చ ।
ఆయాన్తు దైత్యాశ్చ బలేన మత్తా
విచార్యమేవం తు కృతం మయైతత్ ॥ ౫౨॥

శరీరయాత్రాపి కుతస్త్వశక్తేః
కుర్వన్తు యద్యద్విహితం తు తేషామ్ ।
మమాపి యద్యత్కరణీయమస్తి

తత్తక్కరిష్యామి న సంశయోఽత్ర ॥ ౫౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏతద్వచస్తద్విధసోఽపి తస్మా-

చ్ఛుత్వా హరాన్నిర్గత ఏవ హృష్టః ।

ప్రాగాత్తతో గర్జితహలఙ్కృతాని

కుర్వంస్తతో దైత్యపతేః సకాశమ్ ॥ ౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
యుద్ధప్రారంభదూతసంవాదవర్ణనం నామ పంచవత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౬. షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః । అన్ధకవధోపాఖ్యానే అన్ధకయుద్ధవర్ణనమ్
|

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తస్యేజితజ్ఞశ్చ స దైత్యరాజో

గదాం గృహీత్వా త్వరితః ససైన్యః ।

కృత్వాథ సాఽగ్రే గిలనామధేయం

సుదారుణం దేవవరైరభేద్యమ్ ॥ ౧॥

గుహాముఖం ప్రాప్య మహేశ్వరస్య

బిభేద శస్త్రైరశనిప్రకాశైః ।

అన్యే తతో వీరకమేవ శస్త్రై-

రవాకిరన్ శైలసుతాం తథాన్యే ॥ ౨॥

ద్వారం హి కేచిద్రుచిరం బభ్రజ్జుః

పుష్పాణి పత్రాణి వినాశయేయుః ।

ఫలాని మూలాని జలం చ హృద్య-

ముద్యానమార్గానపి ఖణ్డయేయుః ॥ ౩॥

విలోడయేయుర్ముదితాశ్చ కేచి-

చచ్చుక్తోణి తైలస్య చ భానుమన్తి ।
 తతో హరః సస్మృతవాన్ సస్వైన్యం
 సమాహ్వాయన్ కుపితః శూలపాణిః ॥ ౪॥

భూతాని చాన్యాని సుదారుణాని
 దేవాన్సైన్యాన్సహ విష్ణుముఖ్యాన్ ।
 ఆహూతమాత్రాసుగణాఃసస్వైన్యా
 రథైర్గజైర్వాజివృషైశ్చ గోభిః ॥ ౫॥

ఉష్ట్రైః ఖరైః పక్షివరైశ్చ సింహైః
 తే సర్వదేవాః సహభూతసజ్జైః ।
 వ్యాఘ్రైర్మృగైః సూకరసారసైశ్చ
 సమీనమత్స్యైః శిశుమారముఖ్యైః ॥ ౬॥

అన్యైశ్చ నానా విధజీవసజ్జై-
 ర్విశీర్ణదంతైః సుప్టితైః శ్మశానైః ।
 భుజుగ్మైః ప్రేతశత్రైః పిశాచై-
 ర్దైవ్యైర్విమానైః కమలాకరైశ్చ ॥ ౭॥

నదీనదైః పర్వతవాహనైశ్చ
 సమాగతాః ప్రాజ్ఞాలయః ప్రణమ్య ।
 కపర్దినం తస్థురదీనసత్త్వైః
 సేనాపతిం వీరకమేవ కృత్వా ॥ ౮॥

విసర్జయామాస రణాయ దేవాన్
 విశ్రాన్తవాహానథ తత్పినాకీ ।
 యుద్ధే స్థిరం లబ్ధజయం ప్రధానం
 సమ్ప్రేషితాస్తే తు మహేశ్వరేణ ॥ ౯॥

చక్రుర్యుగాన్తప్రతిమం చ యుద్ధం
 మర్యాదహీనం సగిలేన సర్వే ।
 దైత్యేన్యసైన్యేన సదైవ ఘోరం
 క్రోధాన్నిగీర్ణాస్త్రిదశాస్తు సజ్ఘ్నే ॥ ౧౦॥

తస్మిన్జణే యుధ్యమానాశ్చ సర్వే
 బ్రహ్మాన్యవిష్ణ్వర్కశశాఙ్కముఖ్యాః ।

ఆసన్నిగీర్ణా విధనేన తేన
సైన్యే నిగీర్ణేఽస్తి తు వీరకో హి ॥ ౧౧॥

విహాయ సజ్జామశిరోగుహాం తాం
ప్రవిశ్య శర్వం ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ।
ప్రోవాచ దుఃఖాభిహతః స్మరారిం
సువీరకో వాగ్మీవరోఽథ వృత్తమ్ ॥ ౧౨॥

నిగీర్ణం తే సైన్యం విఘనదితిజేనాద్య భగవ-
న్నిగీర్ణోఽసౌ విష్ణుస్త్రిభువనగురురైత్యదలనః ।
నిగీర్ణా చన్ద్రార్కౌ ద్రుహిణమఘవానౌ చ వరదౌ
నిగీర్ణాస్తే సర్వే యమవరుణవాతాశ్చ ధనదః ॥ ౧౩॥

స్థితోఽస్మైకః ప్రహ్వః కిమిహ కరణీయం భవతు మే
అజేయో దైత్యేంద్రః ప్రముదితమనా దైత్యసహితః ॥ ౧౪॥

అజేయం త్వాం ప్రాప్తః ప్రతిభయమనా మారుతగతిః
స్వయం విష్ణుర్దేవః కనకకశిపుం కశ్యపసుతమ్ ।
నఖైస్త్రిక్షైర్భక్త్యా తదపి భగవాన్ శిష్టవశగః
ప్రవృత్తస్త్రిలోక్యం విధమతు మలం వ్యాత్తవదనః ॥ ౧౫॥

వసిష్ఠాద్యైః శప్తో భువనపతిభిః సప్తమునిభిః
తథాభూతే భూయస్త్యమితి సుచిరం దైత్యసహితః ॥ ౧౬॥

తతస్తేనోక్తాస్తే ప్రణయవచనైరాత్మని హితైః
కదాస్మాద్యై ఘోరాదృభవతి మమ మోక్షో మునివరాః ।
యతః క్రుద్ధైరుక్తో విఘనహరణాద్యుద్ధసమయే
తతో ఘోరైర్బాణైర్విదలితముఖే ముష్టిభిరలమ్ ॥ ౧౭॥

బదర్యాఖ్యారణ్యే నను హరిగృహే పుణ్యవసతో
నిసంస్తభ్యాత్మానం విగతకలుషో యాస్యసి పరమ్ ।
తతస్తేషాం వాక్యాత్ప్రతిదినమసౌ దైత్యగీలనః
క్షుధార్తః సజ్గోమాద్ భ్రమతి పునరామోదముదితః ॥ ౧౮॥

తమశ్చేదం ఘోరం జగదుదితయోః సూర్యశశినో-
ర్యథాశుక్రస్తుభ్యం పరమరిపురత్యన్తవికరః ।
హతాన్దేవైరైత్యాన్సునరమృతవిద్యాస్తుతిపదైః

సవీర్యాన్సస్త్వష్టాన్వృణశతవియుక్తాన్ప్రకృతురే ॥ ౧౯ ॥

వరం ప్రాణాస్త్రాజ్యస్తవ మమ తు సజ్జామసమయే
భవాన్సాక్షీభూతః క్షణమపి వృతః కార్యకరణే ॥ ౨౦ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతీదం సత్పుత్రాత్ప్రమథపతిరాకర్ణ్య కుపిత-
శ్చిరం ధ్యాత్వా చక్రే త్రిభువనపతిః ప్రాగనుపమమ్ ।
ప్రగాయత్సామాఖ్యం దినకరకరాకారవపుషా
ప్రహాసాత్తన్నామ్నా తదను నిహతం తేన చ తమః ॥ ౨౧ ॥

ప్రకాశేఽస్మిత్లోకే పునరపి మహాయుద్ధమకరోద్
రణే దైత్యైః సార్థం వికృతవదనైర్వీరకమునిః ।
శిలాచూర్ణం భుక్త్వా ప్రవరమునినా యస్తు జనితః
స కృత్వా సణ్ణామం పురమపి పురా యశ్చ జితవాన్ ॥ ౨౨ ॥

మహారుద్రః సద్యః స ఖలు దితిజేనాతిగిలితః
తతశ్చాసౌ నస్తి నిశితశరశూలాసినహితః ।
ప్రధానో యోధానాం మునివరశతానామపి మహాన్
నివాసో విద్యానాం శమదమమహాదైర్యసహితః ॥ ౨౩ ॥

నిరీక్ష్యైవం పశ్చాద్ వృషభవరమారుహ్య భగవాన్
కపర్ధీ యుద్ధార్థీ విఘనదితిజం సమ్ముఖముఖః ।
జపన్దివ్యం మస్త్రం నిగలనవిధానోద్గిలనకం
స్థితః సజ్జం కృత్వా ధనురశనికల్పానపి శరాన్ ॥ ౨౪ ॥

తతా నిష్కాన్తోఽసౌ విఘనవదనాద్వీరకముని-
ర్గృహీత్వా తత్సర్వే స్వబలమతులం విష్ణుసహితాః ।
సముద్గీర్ణాః సర్వే కమలజబలారీన్దుదినపాః
ప్రహృష్టం తత్ప్రైన్యం పునరపి మహాయుద్ధమకరోత్ ॥ ౨౫ ॥

జితే తస్మిన్ శుక్రస్తదను దితిజాన్యుద్ధవిహతాన్
యదా విద్యావీర్యాత్పునరపి సజీవాన్ప్రకృతురే ।
తదా బద్ధాఽఽనీతః పశురివ గణైర్భూతపతయే
నిగీర్ణస్తేనాసౌ త్రిపురరిపుణా దానవగురుః ॥ ౨౬ ॥

వినష్టే శుక్రాఖ్యే సురరిపునివాసస్తదఖిలో

జితో ధ్వస్తో భగ్నో భృశమపి సురైశ్చాపి దలితమ్ ।

ప్రభూతైర్భూతౌఘైర్దితిజకుణపగ్రాసరసితైః

సరుణ్ణైర్పుత్యద్భిర్నిశితశరశక్తు్యద్భృతకరైః ॥ ౨౭ ॥

ప్రమత్తైర్వేతాలైః సుదృఢకరతుణ్ణైరపి ఖగై-

వృక్తైర్నానాభేదైః శవకుణపపూర్ణాస్యకవలైః ।

వికీరే సక్రామే కనకకశిపోర్వంశజనక

శ్చిరం యుద్ధం కృత్వా హరిహరమహేన్ద్రైశ్చ విజితః ॥ ౨౮ ॥

ప్రవిష్టే పాతాలే గిరిజలధిరన్ధ్రాణ్యపి తథా

తతః సైన్యే క్షీణే దితిజవృషభశ్చాన్ధనకవరః ।

ప్రకోపే దేవానాం కదనదవరో విశ్వదలనో

గదాఘ్రాక్షోరైర్విదలితమదశ్చాపి హరిణా ॥ ౨౯ ॥

న వై యః సగ్రామం త్యజతి వరలబ్ధః కిల యతః

తదా తాక్షైర్వోరైస్త్రిదశపతినా పీడితతనుః ।

తతః శస్త్రాస్త్రాఘైస్తరుగిరిజలైశ్చాశు విబుధాన్

జిగాయోచ్చైర్గర్జరన్బ్రమథపతిమాహూయ శనకైః ॥ ౩౦ ॥

స్థితో యుద్ధం కుర్వన్ రణపతితశస్త్రైర్బహువిధైః

పరిక్షీణైః సర్వైస్తదను గిరిజారుద్రమతుదత్ ।

తథా వృక్షైః సర్పైరశనినివహైః శస్త్రపటలై-

ర్విరూపైర్రాయాభిః కపటరచనాశమ్భరశతైః ॥ ౩౧ ॥

విజేతుం శైలేశం కుహకమపరం తత్ర కృతవాన్

మహాసత్వో వీరస్త్రిపురరిపుతుల్యశ్చ మతిమాన్ ।

న వధ్యో దేవానాం వరశతమనోన్మాదవివశః

ప్రభూతైః శస్త్రాస్త్రైః సపది దితిజో జర్జరతనుః ॥ ౩౨ ॥

తదీయాద్విష్యన్దాత్కితితలగతైరన్ధకగణై-

రతివ్యాప్తం ఘోరం వికృతవదనం స్వాత్మసదృశమ్ ।

దధత్కల్పాన్తాగ్నిప్రతిమవపుషా భూతపతినా

త్రిశూలే నోద్భిన్నస్త్రిపురరిపుణా దారుణతరమ్ ॥ ౩౩ ॥

యదా సైన్యాత్సైన్యం పశుపతిహతాదన్యదభవద్-

వ్రణోత్తైరతుస్యైః పిశితనిస్పత్తైర్బిన్దుభిరలమ్ ।

తదా విష్ణుర్యోగాత్ప్రమథపతిమాహూయ మతిమాన్
చకారోగ్రం రూపం వికృతవదనం స్త్రైణమజితమ్ || ౩౪||

కరాలం సంశుష్కం బహుభుజలతాక్రాన్తకుపితో
వినిష్కాన్తః కర్ణాద్గణశిరసి శమోభశ్చ భగవాన్ || ౩౫||

రణస్థా సా దేవీ చరణయుగలాలజ్కృతమహీ
స్తుతా దేవైః సర్వైః తదను భగవాన్ ప్రేరితమతిః |
క్షుధార్తా తత్సైన్యం దితిజనిస్సృతం తచ్చ రుధిరం
పపౌ సాత్సుష్టం తద్రణశిరసి సృక్కర్షమమలమ్ || ౩౬||

తతస్త్వేకో దైత్యస్తదపి యుయుధే శుష్కరుధిరః
తలాఘాత్సైర్లోరైరశనిసదృశైర్జ్ఞానుచరణైః |
నఖైర్వజ్రాకారైర్ముఖభుజశిరోభిశ్చ గిరిశం
స్మరన్ జాత్రం ధర్మం స్వకులవిహితం శాశ్వతమజమ్ || ౩౭||

రణే శాన్తః పశ్చాత్ప్రమథపతినా భిన్నహృదయ-
స్త్రిశూలే సమ్ప్రోతో నభసి విధృతః స్థాణుసదృశః |
అధఃకాయః శుష్కస్తపనకిరణైర్జీర్ణతనమాన్
జలాసారైర్మేఘైః పవనసహితైః క్షేదితవపుః || ౩౮||

విశీర్ణస్త్రిగ్మాంశోస్తుహినశకలాకారశకల-
స్తథాభూతః ప్రాణాంస్తదపి న జహౌ దైత్యవృషభః |
తదా తుష్టః శమ్భుః పరమకరుణావారిధిరసౌ
దదౌ తస్మై ప్రీత్యా గణపతిపదం తేన వినుతః || ౩౯||

తతో యుద్ధస్యాన్తే భువనపతయః సార్థ రమణై-
స్తవైర్నానాభేద్దైః ప్రమథపతిమభ్యర్చ్య విధివత్ |
హరిబ్రహ్మాద్యాస్తే పరమనుతిభిః తుష్టువురలం
నతస్కన్ధాః ప్రీతా జయ జయ గిరం ప్రోచ్య సుఖితాః || ౪౦||

హరస్తస్యైః సార్థం గిరివరగుహాయాం ప్రముదితో
విస్మజ్జ్యైకానంశాన్ వివిధబలినా పూజ్యసునగాన్ |
చకారాజ్ఞాం క్రీడాం గిరివరసుతాం ప్రాప్య ముదితాం
తథా పుత్రం ఘోరాద్విఘ్నసవదనాన్ముక్తమనఘమ్ || ౪౧||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
అన్ధకవధోపాఖ్యానే అన్ధకయుద్ధవర్ణనం నామ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౭. సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః । అన్ధకయుద్ధే శుక్రనిగీర్ణనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తస్మిన్మహతి సజ్జామే దారుణే లోమహర్షణే ।

శుక్రో దైత్యపతిర్విద్వాన్ భక్షితస్త్రిపురారిణా ॥ ౧ ॥

ఇతి శ్రుతం సమాసాన్మే తత్పునర్భూహి విస్తరాత్ ।

కిం చకార మహాయోగీ జఠరస్థః పినాకినః ॥ ౨ ॥

న దదాహ కథం శమ్భోః శుక్రం తం జఠరానలః ।

కల్పాన్తదహనః కాలో దీప్తతేజాశ్చ భార్గవః ॥ ౩ ॥

వినిష్క్రాంతః కథం ధీమాన్ శమ్భోర్జఠరపఞ్జరాత్ ।

కథమారాధయామాస కియత్కాలం స భార్గవః ॥ ౪ ॥

కథం చ లబ్ధవాన్విద్యాం తాం మృత్యుశమనీం పరామ్ ।

కా సా విద్యా పరా తాత యయా మృత్యుర్హి వార్యతే ॥ ౫ ॥

లేభేఽన్ధకో గాణపత్యం కథం శూలాద్వినిర్గతః ।

దేవదేవస్య వై శమ్భోర్మునేర్లీలావిహారిణః ॥ ౬ ॥

ఏతత్సర్వమశేషేణ మహాధీమన్ కృపాం కురు ।

శివలీలామృతం తాత శ్శృణ్వతః కథయస్వ మే ॥ ౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా వ్యాసస్యామితతేజసః ।

ససత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదాముబ్జమ్ ॥ ౮ ॥

ససత్కుమార ఉవాచ ।

శ్శృణు వ్యాస మహాబుద్ధే శివలీలామృతం పరమ్ ।

ధన్వంత్ర్యం శైవముఖ్యోఽసి మమానందకరః స్వతః ॥ ౯ ॥

ప్రవర్తమానే సమరే శక్కురాన్ధకయోస్తయోః ।

అనిర్భేద్యపవివ్యూహగిరివ్యూహాధినాథయోః ॥ ౧౦ ॥

పురా జయో బభూవాపి దైత్యానాం బలశాలినామ్ ।

శివప్రభావాదభవత్ప్రమథానాం మునే జయః ॥ ౧౧ ॥

తచ్చుత్వాసీదీషణ్ణో హి మహాదైత్యోఽన్ధకాసురః ।

కథం స్యాన్మే జయ ఇతి విచారణపరోఽభవత్ ॥ ౧౨ ॥

అపస్పృత్య తతో యుద్ధాదన్ధకః పరబుద్ధిమాన్ ।

ద్రుతమభ్యగమద్వీర ఏకలః శుక్రసన్నిధిమ్ ॥ ౧౩ ॥

ప్రణమ్య స్వగురుం కావ్యమవరుహ్య రథాచ్ఛ సః ।

బభాషేదం విచార్యాథ సాజ్ఞాలిర్నీతివిత్రమః ॥ ౧౪ ॥

అన్ధక ఉవాచ ।

భగవంస్తాస్వాముపాశ్రిత్య గురోర్భావం వహామహే ।

పరాజితా భవామో నో సర్వదా జయశాలినః ॥ ౧౫ ॥

త్వత్ప్రభావాత్పదా దేవాన్సమస్తాన్సానుగాన్వయమ్ ।

మన్యామహే హరోపేన్ద్రముఖానపి హి కత్త్రణాన్ ॥ ౧౬ ॥

అస్మత్తో బిభ్యతి సురాః తదా భవదనుగ్రహాత్ ।

గజా ఇవ హరిభ్యశ్చ తార్క్ష్యేభ్య ఇవ పన్నగాః ॥ ౧౭ ॥

అనిర్భేద్యం పవివ్యూహం వివిశుర్దైత్యదానవాః ।

ప్రమథానీకమఖిలం విధూయ త్వదనుగ్రహాత్ ॥ ౧౮ ॥

వయం త్వచ్ఛరణా భూత్వా సదా గా ఇవ నిశ్చలాః ।

స్థిత్యా చరామో నిఃశక్కుమాజావపి హి భార్గవ ॥ ౧౯ ॥

రక్షరక్షాభితో విప్ర ప్రవ్రజ్య శరణాగతాన్ ।

అసురాన్ శత్రుభీరీశైరర్థితాంశ్చ మృతానపి ॥ ౨౦ ॥

ప్రథమైర్భీమవిక్రాన్తైః క్రాన్తాన్మృత్యుప్రమాథిభిః ।

సూదితాన్వతితాన్వశ్య హుణ్ణాదీన్మద్గణాన్వరాన్ ॥ ౨౧ ॥

యః పీత్వా కణధూమం వై సహస్రం శరదాం పురా ।

త్వయా ప్రాప్తా వరా విద్యా తస్యాః కాలోఽయమాగతః ॥ ౨౨॥

అద్య విద్యాఫలం తత్రే సర్వే పశ్యన్తు భార్గవ ।
ప్రమథా అసురాన్సర్వాన్ కృపయా జీవయిష్యతః ॥ ౨౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్థమన్ధకవాక్యం స శ్రుత్వా ధీరో హి భార్గవః ।
తదా విచారయామాస దూయమానేన చేతసా ॥ ౨౪॥

కిం కర్తవ్యం మయాద్యాపి క్షేమం మే స్యాత్కథం త్వితి ।
సన్నిపాతవిధిరీవః సర్వథానుచితో మమ ॥ ౨౫॥

విద్యేయం శఙ్కరాత్ప్రాప్తా తద్గుణాన్ ప్రతి యోజయే ।
తద్రణే మర్దితాస్వీరైః ప్రమథైః శఙ్కరానుగైః ॥ ౨౬॥

శరణాగతధర్మోఽథ ప్రవరః సర్వతో హృదా ।
విచార్య శుక్రేణ ధియా తద్వాణీ స్వీకృతా తదా ॥ ౨౭॥

కిఞ్చిత్స్మితం తదా కృత్వా సోఽబ్రవీద్దానవాధిపమ్ ।
భార్గవః శివపాదాబ్జం స్మృత్వా స్వస్థేన చేతసా ॥ ౨౮॥

శుక్ర ఉవాచ ।

యత్త్వయా భాషితం తాత తస్సర్వం తథ్యమేవ హి ।
ఏతద్విద్యోపార్జనం హి దానవార్థం కృతం మయా ॥ ౨౯॥

దుఃసహం కణధూమం వై పీత్వా వర్షసహస్రకమ్ ।
విద్యేయమీశ్వరాత్ప్రాప్తా బన్ధనాం సుఖదా సదా ॥ ౩౦॥

ప్రమథైర్మృధితానైత్యాన్ రణేఽహం విద్యయానయా ।
ఉత్థాపయిష్యే మ్లానాని శస్యాని జలభుగ్యథా ॥ ౩౧॥

నిర్వృణాస్మి రుజః స్వస్థాన్ సుప్తేవ పునరుత్థితాన్ ।
ముహూర్తేఽస్మింశ్చ ద్రష్టాసి దైత్యాంస్తానుత్థితాన్నిజాన్ ॥ ౩౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా సోఽథకం శుక్రో విద్యామావర్తయత్కవిః ।
ఏకైకం దైత్యముద్దిశ్య స్మృత్వా విద్యేశమాదరాత్ ॥ ౩౩॥

విద్యావర్తనమాత్రేణ తే సర్వే దైత్యదానవాః ।
ఉత్తస్థుర్యుగపద్వీరాః సుప్తా ఇవ ధృతాయుధాః ॥ ౩౪॥

సదాభ్యస్తా యథా వేదాః సమయే వా యథామ్బుదాః ।
శ్రద్ధయార్థాస్తథా దత్తా బ్రాహ్మణేభ్యో యథాపది ॥ ౩౫॥

ఉజ్జీవితాంస్తు తాన్తృష్ట్యా హుణ్డాదీంశ్చ మహాసురాన్ ।
వినేదురసురాః సర్వే జలపూర్ణా ఇవామ్బుదాః ॥ ౩౬॥

రణోద్యతాః పునశ్చాసనగర్జన్తో వికటాన్ రవాన్ ।
ప్రమథైః సహ నిరీభితా మహాబలపరాక్రమాః ॥ ౩౭॥

శుక్రేణోజ్జీవితాన్తృష్ట్యా ప్రమథా దైత్యదానవాన్ ।
విసిష్మిరే తతః సర్వే నన్యాద్యా యుద్ధదుర్మదాః ॥ ౩౮॥

విజ్ఞాప్యమేవం కర్తృతదేవేశే శక్కురేఽఖిలమ్ ।
విచార్య బుద్ధిమన్తశ్చ హ్యేవం తేఽన్యోన్యమబ్రువన్ ॥ ౩౯॥

ఆశ్చర్యరూపే ప్రమథేశ్వరాణాం
తస్మింస్తథా వర్తతి యుద్ధయజ్ఞే ।
అమర్షితో భార్గవకర్మ దృష్ట్యా
శిలాదపుత్రోఽభ్యగమన్మహేశమ్ ॥ ౪౦॥

జయేతి చోక్త్వా జయయోనిముగ్ర-
మువాచ నస్మి కనకావదాతమ్ ।
గణేశ్వరాణాం రణకర్మ దేవ
దేవైశ్చ సేన్ద్రైరపి దుష్కరం యత్ ॥ ౪౧॥

తద్భార్గవేశాద్య కృతం వృథా నః
సజ్జీవితాంస్తాన్తి మృతాన్విపజ్ఞాన్ ।
ఆవర్త్య విద్యాం మృతజివదాత్రీ-
మేకైకముద్ధిశ్య సహాలమీశ ॥ ౪౨॥

తుహుణ్ణహుణ్ణాదికకుమ్భజమ్భ-
విపాకపాకాదిమహాసురేన్ద్రాః ।
యమాలయాదద్య పునర్నివృత్తా
విద్రావయన్తః ప్రమథాంశ్చరన్తి ॥ ౪౩॥

యది హ్యసౌ దైత్యవరాన్నిరస్తాన్
సజ్జీవయేదత్ర పునః పునస్తాన్ ।

జయః కుతో నో భవితా మహేశ
గణేశ్వరాణాం కుత ఏవ శాన్తిః ॥ ౪౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యేవముక్తః ప్రమథేశ్వరేణ
స నన్దినా వై ప్రమథేశ్వరేశః ।
ఉవాచ దేవః ప్రహసంస్తదానీం
తం నన్దినం సర్వగణేశరాజమ్ ॥ ౪౫॥

శివ ఉవాచ ।
నన్దినన్ద్రయాహి త్వరితోఽతి మాత్రం
ద్విజేన్ద్రవర్యం దితి నన్దనానామ్ ।
మధ్యాత్సముద్భృత్య తథానయాశు
శ్యేనో యథా లావకమణ్ణజాతమ్ ॥ ౪౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
స ఏవముక్తో వృషభధ్వజేన
ననాద నన్దీ వృషసింహనాదః ।
జగామ తూర్ణం చ విగాహ్య నేనాం
యత్రాభవద్భార్గవవంశదీపః ॥ ౪౭॥

తం రక్ష్యమాణం దితిజైః సమస్తైః
పాశాసివృక్షోపలతైలహస్తైః ।
విక్షోభ్య దైత్యాన్ బలవాన్ జహార
కావ్యం స నన్దీ శరభో యథేభమ్ ॥ ౪౮॥

స్రస్తామ్బరం విమ్యతభూషణం చ
విముక్తకేశం బలినా గృహీతమ్ ।
విమోచయిష్యన్త ఇవానుజగ్ముః
సురారయస్సింహరవాంస్త్యజన్తః ॥ ౪౯॥

దమ్భోలిశూలాసిపరశ్వధానా-
ముద్దణ్ణచక్రోపలకమ్పనానామ్ ।
నన్దీశ్వరస్కోపరి దానవేన్ద్రా
వర్షం వవర్షుర్జలదా ఇవోగ్రమ్ ॥ ౫౦॥

తం భార్గవం ప్రాప్య గణాధిరాజో
ముఖాగ్నినా శస్త్రశతాని దగ్ధ్వా ।
ఆయాత్ప్రవృద్ధేఽసురదేవయుద్ధే
భవస్య పార్శ్వే వ్యథితారిపక్షః ॥ ౫౧॥

అయం స శుక్రో భగవన్నితీదం
నివేదయామాస భవాయ శీఘ్రమ్ ।
జగ్రాహ శుక్రం స చ దేవదేవో
యథోపహారం శుచినా ప్రదత్తమ్ ॥ ౫౨॥

న కిఞ్చిదుక్త్వా స హి భూతగోష్ఠా
చిక్షేప వక్త్రే ఫలవత్కవీన్ద్రమ్ ।
హాహారవస్థైరనురైఃసమస్తైః-
రుచ్చైర్విముక్తో హహహేతి భూరి ॥ ౫౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
అన్ధకయుద్ధే శుక్రనిగీర్ణనవర్ణనం నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౮. అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః । శుక్రనిగీర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
శుక్రే నిగీర్ణే రుద్రేణ కిమకార్షుశ్చ దానవాః ।
అన్ధకేశా మహావీరా వద తత్త్వం మహామునే ॥ ౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
కావ్యే నిగీర్ణే గిరిజేశ్వరేణ
దైత్యా జయాశారహితా బభూవుః ।
హస్తైర్విముక్తా ఇవ వారణేన్ద్రాః
శఙ్ఖుజైర్విహీనా ఇవ గోవృషాశ్చ ॥ ౨॥

శిరో విహీనా ఇవ దేహసంక్షా

ద్విజా యథా చాధ్యయనేన హీనాః ।
నిరుద్యమాః సత్త్వగణా యథా వై
యథోద్యమా భాగ్యవివర్జితాశ్చ ॥ ౩॥

పత్యా విహీనాశ్చ యథైవ యోషా
యథా విపణ్ణాః ఖలు పక్షిణోఘాః ।
ఆయాంషి హీనాని యథైవ పుణ్యై-
ర్వ్యతైర్విహీనాని యథా శ్రుతాని ॥ ౪॥

వినా యథా వైభవశక్తిమేకాం
భవన్తి హీనాఃస్వఫలైః క్రియాఘాః ।
యథా విశూరాః ఖలు క్షత్రియాశ్చ
సత్యం వినా ధర్మగణో యథైవ ॥ ౫॥

నన్దినా చ హృతే శుక్రే గిలితే చ విషాదినా ।
విషాదమగమన్తైత్యా యతమానరణోత్సవాః ॥ ౬॥

తాన్ వీక్ష్య విగతోత్సాహానన్ధకః ప్రత్యభాషత ।
దైత్యాంస్తు హుణ్ణహుణ్ణాదీన్మహాధీరపరాక్రమః ॥ ౭॥

అన్ధక ఉవాచ ।
కవిం విక్రమ్య నయతా నన్దినా వజ్ఞ్చితా వయమ్ ।
తనూర్వినా కృతాః ప్రాణాః సర్వేషామద్య నో నను ॥ ౮॥

ధైర్యం వీర్యం గతిః కీర్తిః సత్త్వం తేజః పరాక్రమః ।
యుగపన్నో హృతం సర్వమేకస్మిన్ భార్గవే హృతే ॥ ౯॥

ధిగస్మాన్ కులపూజ్యో యైరేకోఽపి కులసత్తమః ।
గురుః సర్వసమర్థశ్చ త్రాతా త్రాతో న చాపది ॥ ౧౦॥

తద్యాయమవిలమ్బ్యహా యుధ్యధ్యమరిభిః సహ ।
వీరైస్తైః ప్రమథైర్వీరాః స్మృత్వా గురుపదామ్బుజమ్ ॥ ౧౧॥

గురోః కావ్యస్య సుఖదౌ స్మృత్వా చరణపక్కుజౌ ।
సూదయిష్యామ్యహం సర్వాన్ ప్రమథాన్ సహ నన్దినా ॥ ౧౨॥

అద్యైతాన్ వివశాన్ హత్వా సహదేవైః సహసవైః ।
భార్గవం మోచయిష్యామి జీవం యోగీవ కర్మతః ॥ ౧౩॥

స చాపి యోగీ యోగేన యది నామ స్వయం ప్రభుః ।
 శరీరాత్తస్య నిర్దచ్చేదస్మాకం శేషపాలకః ॥ ౧౪॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్స్యన్ధకవచః శ్రుత్వా దానవా మేఘనిస్స్వనాః ।
 ప్రమథాన్ నిర్దయాః ప్రాహుర్మర్తవ్యే కృతనిశ్చయాః ॥ ౧౫॥
 సత్యాయుషి న నో జాతు శక్తాః స్యుః ప్రమథా బలాత్ ।
 అసత్యాయుషి కిం గత్వా త్యక్త్యా స్వామినమాహవే ॥ ౧౬॥
 యే స్వామినం విహాయాతో బహుమానధనా జనాః ।
 యాన్తి తే యాన్తి నియతమన్ధతామిస్రమాలయమ్ ॥ ౧౭॥
 ఆయశస్తమసా ఖ్యాతిం మలినికృత్య భూరిశః ।
 ఇహాముత్రాపి సుఖినో న స్యుర్భగ్నా రణాజరే ॥ ౧౮॥
 కిం దానైః కిం తపోభిశ్చ కిం తీర్థపరిమజ్జనైః ।
 ధరాతీర్థే యది స్నానం పునర్భవమలాపహే ॥ ౧౯॥
 సమ్ప్రధారేయతి తద్వాక్యం దైత్యాస్తే దనుజాస్తథా ।
 మమస్థుః ప్రమథానాజౌ రణభేరీం నినాద్య చ ॥ ౨౦॥
 తత్ర బాణాసివజ్రౌఘైః కఠినైశ్చ శిలామయైః ।
 భుశుణ్డిభిన్దిపాలైశ్చ శక్తి భల్లపరశ్వధైః ॥ ౨౧॥
 ఖట్వాక్షైః పట్టిశైః శూలైర్లకుటైర్ముసలైరలమ్ ।
 పరస్పరమభిఘ్నంతః ప్రచక్రుః కదనం మహత్ ॥ ౨౨॥
 కార్ముకాణాం వికృష్టానాం పతతాం చ పతత్రిణామ్ ।
 భిన్దిపాలభుశుణ్డినాం క్షేడితానాం రవోఽభవత్ ॥ ౨౩॥
 రణతూర్యస్యనినాదైశ్చ గజానాం బహుబృంహితైః ।
 ప్రేషారవైర్లయానాంశ్చ మహాన్కోలాహలోఽభవత్ ॥ ౨౪॥
 అతిస్వనైరవాపూరి ద్యావాభూమ్యోర్యదన్తరమ్ ।
 అభీరూణాం చ భీరూణాం మహారోమోధమోఽభవత్ ॥ ౨౫॥
 గజవాజిమహారావస్ఫుటశబ్దగ్రహాణి చ ।
 భగ్నధ్వజపతాకాని క్షీణప్రహరణాని చ ॥ ౨౬॥

రుధిరోద్ధారచిత్రాణి వ్యశ్యహస్తీరథాని చ ।
 పిపాసితాని సైన్యాని ముమూర్చ్ఛురుభయత్ర వై ॥ ౨౭॥
 అథ తే ప్రమథా వీరా నన్దిప్రభృతయస్తదా ।
 బలేన జఘ్నురసురాన్సర్వాన్ప్రాపుర్జయం మునే ॥ ౨౮॥
 దృష్ట్వా సైన్యం చ ప్రమథైర్భజ్యమానమితస్తతః ।
 దుద్రావ రథమాస్థాయ స్వయమేవాన్ధకో గణాన్ ॥ ౨౯॥
 శరాసారప్రయుక్తైస్త్వైర్వజ్రపాతైర్ను గా ఇవ ।
 ప్రమథా నేశిరే చాస్త్రైర్నిస్తోయా ఇవ తోయదాః ॥ ౩౦॥
 యాస్తమాయాస్తమాలోక్య దూరస్థం నికటస్థితమ్ ।
 ప్రత్యేకం రోమసంక్ఘ్యాభిరివ్యాధేషుభిరన్ధకః ॥ ౩౧॥
 దృష్ట్వా సైన్యం భజ్యమానమన్ధకేన బలీయసా ।
 స్కన్ధో వినాయకో నస్థి సోమనన్ధ్యాదయః పరే ॥ ౩౨॥
 ప్రమథా ప్రబలా వీరాః శక్కురస్య గణా నిజాః ।
 చుక్రుధుః సమరం చక్రుర్విచిత్రం చ మహాబలాః ॥ ౩౩॥
 వినాయకేన స్కన్ధేన నన్దినా సోమనన్దినా ।
 వీరేణ వైగమేయేన వైశాఖేన బలీయసా ॥ ౩౪॥
 ఇత్యాద్యైస్తు గజైర్గుర్రాన్ధకోఽప్యన్ధకీకృతః ।
 త్రిశూలశక్తిబాణౌఘధారాసంపూతపాతిభిః ॥ ౩౫॥
 తతః కోలాహలో జాతః ప్రమథాసురసైన్యయోః ।
 తేన శబ్దేన మహతా శుక్రః శమ్భూదరే స్థితః ॥ ౩౬॥
 ఛిద్రాన్వేషీ భ్రమన్సోఽథ వినికేతో యథానిలః ।
 సప్తలోకాన్సపాతాలాన్ రుద్రదేహే వ్యలోకయత్ ॥ ౩౭॥
 బ్రహ్మనారాయణేన్ద్రాణాం సాదిత్యాప్సరసాం తథా ।
 భువనాని విచిత్రాణి యుద్ధం చ ప్రమథాసురమ్ ॥ ౩౮॥
 స వర్షాణాం శతం కుక్షౌ భవస్య పరితో భ్రమన్ ।
 న తస్య దదృశే రన్ధ్రం శుచే రన్ధ్రం ఖలో యథా ॥ ౩౯॥
 శామృవేనాథ యోగేన శుక్రరూపేణ భార్గవః ।

ఇమం మస్త్రవరం జప్త్వా శంఖోర్జితరపజ్జురాత్ ॥ ౪౦॥

నిష్క్రాంతో లిక్ష్మిమార్గేణ ప్రణనామ తతః శివమ్ ।

గౌర్యో గృహీతః పుత్రార్థం తదవిఘ్నే శ్వరీకృతః ॥ ౪౧॥

అథ కావ్యం వినిష్క్రాంతం శుక్రమార్గేణ భార్గవమ్ ।

దృష్టోవచాచ మహేశానో విహస్య కరుణానిధిః ॥ ౪౨॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।

శుక్రవన్నిఃసృతో యస్మాల్లిక్ష్మానే భృగునన్దన ।

కర్మణా తేన శుక్రస్త్యం మమ పుత్రోఽసి గమ్యతామ్ ॥ ౪౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యేవముక్తో దేవేన శుక్రోఽర్కసదృశద్యుతిః ।

ప్రణనామ శివం భూయస్తుష్టావ విహితాఙ్గాలిః ॥ ౪౪॥

శుక్ర ఉవాచ ।

అనన్తపాదస్త్యమనన్తమూర్తి-

రనన్తమూర్ధాన్తకరః శివశ్చ ।

అనన్తబాహుః కథమీదృశం త్వాం

స్తోష్యే హ నుత్యం ప్రణీపత్య మూర్ధ్నా ॥ ౪౫॥

త్వమష్టమూర్తిస్త్యమనన్తమూర్తి-

స్త్యమిష్టదః సర్వసురాసురాణామ్ ।

అనిష్టదృష్టేశ్చ విమర్దకశ్చ

స్తోష్యే హ నుత్యం కథమీదృశం త్వామ్ ॥ ౪౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి స్తుత్వా శివం శుక్రః పునర్నత్వా శివాఙ్గాయా ।

వివేశ దానవానీకం మేఘమాలాం యథా శశీ ॥ ౪౭॥

నిగీర్ణనమితి ప్రోక్తం శఙ్కరేణ కవే రణే ।

శృణు మస్త్రం చ తం జప్తో యః శంఖోః కవినోదరే ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

శుక్రనిగీర్ణనం నామాష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౪౯. ఏకోనపంచాశతమోఽధ్యాయః । అన్ధకగణ జీవితప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

ససత్కుమార ఉవాచ ।

ఓం నమస్తే దేవేశాయ సురాసురనమస్కృతాయ భూతభవ్యమహాదేవాయ
హరితపింజలలోచనాయ బలాయ బుద్ధిరూపిణే వైయాఘ్రవసనచ్చదాయారణేయాయ
త్రైలోక్యప్రభవే ఈశ్వరాయ హరాయ హరినేత్రాయ యుగాన్తకరణాయానలాయ
గణేశాయ లోకపాలాయ మహాభుజాయ మహాహస్తాయ శూలినే మహాదంష్ట్రిణే
కాలాయ మహేశ్వరాయ అవ్యయాయ కాలరూపిణే నీలగ్రీవాయ మహోదరాయ
గణాధ్యక్షాయ సర్వాత్మనే సర్వభావనాయ సర్వగాయ మృత్యుహస్త్రే పారియాత్రసువ్రతాయ
బ్రహ్మచారిణే వేదాన్తగాయ తపోన్తగాయ పశుపతయే వ్యఙ్గాయ శూలపాణయే
వృషకేతవే హరయే జటినే శిఖణ్డినే లకుటినే మహాయశనే భూతేశ్వరాయ
గుహావాసినే వీణాపణవతాలవతే అమరాయ దర్శనీయాయ

బాలసూర్య-నిభాయ శృశానవాసినే భగవతే ఉమాపతయే అరిన్దమాయ
భగనస్యాక్షిపాతినే పూష్ణోర్ధశననాశనాయ క్రురకర్తకాయ పాశహస్తాయ
ప్రలయకాలాయ ఉల్కాముఖాయాగ్నికేతవే మునయే దీప్తాయ విశామ్పతయే ఉన్నయతే
జనకాయ చతుర్థకాయ లోకసత్తమాయ వామదేవాయ వాగ్దాక్షిణ్యాయ వామతో
భిక్షవే భిక్షురూపిణే జటినే స్వయం జటిలాయ శక్రహస్తప్రతిస్తమ్భకాయ
వసూనాం స్తమ్భకాయ క్రతవే క్రతుకరాయ కాలాయ మేధావినే మధుకరాయ చలాయ
వానస్పత్యాయ వాజసనేతి సమాశ్రమపూజితాయ జగద్ధాత్రే జగత్కర్త్రే
పురుషాయ శాశ్వతాయ ధ్రువాయ ధర్మాధ్యక్షాయ త్రివర్తనే భూతభావనాయ
త్రినేత్రాయ బహురూపాయ సూర్యాయుతసమప్రభాయ దేవాయ సర్వతూర్యనినాదినే
సర్వబాధావిమోచనాయ బన్ధనాయ సర్వధారిణే ధర్మోత్తమాయ
పుష్పదంతాయావిభాగాయ ముఖాయ సర్వహరాయ హిరణ్యశ్రవనే ద్వారీణే
భీమాయ భీమపరాక్రమాయ ఓం నమో నమః ॥

ఇమం మన్తవరం జప్త్వా శుక్రో జఠరపఞ్జరాత్ ।

నిష్కాన్తో లింగమార్గేణ శమోఘః శుక్రమివోత్కటమ్ ॥ ౧ ॥

గౌర్యా గృహీతః పుత్రార్థం విశ్వేశేన తతః కృతః ।

అజరశ్చామరః శ్రీమాన్ద్వితీయ ఇవ శఙ్కరః ॥ ౨ ॥

త్రిభిర్వర్షసహస్రైస్తు సమతీతైర్మహీతలే ।

మహేశ్వరాత్పునర్జాతః శుక్రో వేదనిధిర్మునిః ॥ ౩॥
 దదర్శ శూలే సంశుష్కం ధ్యాయంతం పరమేశ్వరమ్ ।
 అన్ధకం ధైర్యసంపన్నం దానవేశం తపస్వినమ్ ॥ ౪॥
 మహాదేవం విరూపాక్షం చంద్రార్ధకృతశేఖరమ్ ।
 అమృతం శాశ్వతం స్థాణుం నీలకణ్ఠం పినాకినమ్ ॥ ౫॥
 వృషభాక్షం మహాజ్ఞేయం పురుషం సర్వకామదమ్ ।
 కామారిం కామదహనం కామరూపం కపర్దినమ్ ॥ ౬॥
 విరూపం గిరిశం భీమం స్రగ్వీణం రక్తవాససమ్ ।
 యోగినం కాలదహనం త్రిపురఘ్నం కపాలినమ్ ॥ ౭॥
 గూఢవ్రతం గుప్తమస్త్రం గమ్భీరం భావగోచరమ్ ।
 అణిమాదిగుణాధారం త్రిలోకైశ్వర్యదాయకమ్ ॥ ౮॥
 వీరం వీరహణం ఘోరం విరూపం మాంసలం పటుమ్ ।
 మహామాంసాదమున్నతం ఖైరవం వై మహేశ్వరమ్ ॥ ౯॥
 త్రైలోక్యద్రావణం లుబ్ధం లుబ్ధకం యజ్ఞసూదనమ్ ।
 కృత్తికానాం సుతైర్ముక్తమున్నతం కృత్తివాససమ్ ॥ ౧౦॥
 గజకృత్తిపరీధానం ఘృబ్ధం భుజగభూషణమ్ ।
 దత్తాలమ్బం చ వేతాలం ఘోరం శాకినిపూజితమ్ ॥ ౧౧॥
 అఘోరం ఘోరదైత్యఘ్నం ఘోరఘోషం వనస్పతిమ్ ।
 భస్మాంగ్గం జటిలం శుద్ధం భేరుణ్ణశతసేవితమ్ ॥ ౧౨॥
 భూతేశ్వరం భూతనాథం పఞ్చభూతాశ్రితం ఖగమ్ ।
 క్రోధితం నిష్ఠురం చణ్డం చణ్డేశం చణ్డికాప్రియమ్ ॥ ౧౩॥
 చణ్డం తుంగ్గం గరుత్మన్తం నిత్యమాసవభోజనమ్ ।
 తేలిహానం మహారౌద్రం మృత్యుం మృత్యోరగోచరమ్ ॥ ౧౪॥
 మృత్యోర్మృత్యుం మహాసేనం శ్మశానారణ్యవాసినమ్ ।
 రాగం విరాగం రాగాన్ధం వీతరాగశతార్చితమ్ ॥ ౧౫॥
 సత్త్వం రజస్తమోధర్మమధర్మం వాసవానుజమ్ ।
 సత్యం త్వసత్యం సద్రూపమసద్రూపమహేతుకమ్ ॥ ౧౬॥

అర్ధనారీశ్వరం భానుం భానుకోటిశతప్రభమ్ ।
 యజ్ఞం యజ్ఞపతిం రుద్రమీశానం వరదం శివమ్ ॥ ౧౭॥
 అష్టోత్తరశతం హ్యేతన్నూర్తీనాం పరమాత్మనః ।
 శివస్య దానవో ధ్యాయన్ ముక్తస్తస్మాన్మహాభయాత్ ॥ ౧౮॥
 దివ్యేనామృతవర్షేణ సోఽభిషిక్తః కపర్దినా ।
 తుష్టేన మోచితం తస్మాచ్ఛూలాగ్రాదవరోపితః ॥ ౧౯॥
 ఉక్తశ్చాథ మహాదైత్యో మహేశానేన సోఽన్ధకః ।
 అసురః సాన్త్వపూర్వం యత్కృతం సర్వం మహాత్మనా ॥ ౨౦॥
 ఈశ్వర ఉవాచ ।
 భో భో దైత్యేన్ద్ర తుష్టోఽస్మి యమేన నియమేన చ ।
 శౌర్యేణ తవ ధైర్యేణ వరం వరయ సువ్రత ॥ ౨౧॥
 ఆరాధితస్త్యయా నిత్యం సర్వనిర్ధూతకల్మషః ।
 వరదోఽహం వరార్హస్త్యం మహాదైత్యేన్ద్రసత్తమ ॥ ౨౨॥
 ప్రాణసన్ధారణాదస్తి యచ్చ పుణ్యఫలం తవ ।
 త్రిభిర్వర్షసహస్రైస్తు తేనాస్తు తవ నిర్వృతిః ॥ ౨౩॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఏతచ్ఛుక్త్యాన్ధకః ప్రాహ వేపమానః కృతాజ్ఞులిః ।
 భూమౌ జానుద్వయం కృత్వా భగవన్తముమాపతిమ్ ॥ ౨౪॥
 అన్ధక ఉవాచ ।
 భగవన్యన్మయోక్తోఽసి దీనో హీనః పరాత్పరః ।
 హర్షగర్భదయా వాచా మయా పూర్వం రణాజరే ॥ ౨౫॥
 యద్యత్కృతం విమూఢత్వాత్కర్మ లోకేషు గర్హితమ్ ।
 అజానతా త్వాం తత్సర్వం ప్రభో మనసి మా కృథాః ॥ ౨౬॥
 పార్వత్యామపి దుష్టం యత్కామదోషాత్కృతం మయా ।
 క్షమ్యతాం మే మహాదేవ కృపణో దుఃఖితో భృశమ్ ॥ ౨౭॥
 దుఃఖితస్య దయా కార్యా కృపణస్య విశేషతః ।
 దీనస్య భక్తియుక్తస్య భవతా నిత్యమేవ హి ॥ ౨౮॥
 సోఽహం దీనో భక్తియుక్త ఆగతః శరణం తవ ।

రక్షా మయి విధాతవ్యా రచితోఽయం మయాఙ్గాలిః ॥ ౨౯ ॥

ఇయం దేవీ జగన్మాతా పరితుష్టా మమోపరి ।

క్రోధం విహాయ సకలం ప్రసన్నా మాం నిరీక్షతామ్ ॥ ౩౦ ॥

క్వాస్యాః క్రోధః క్వ కృపణో దైత్యోఽహం చన్ద్రశేఖర ।

తతోఽథా నాహమర్ధేస్తుచూడ శమ్భో మహేశ్వర ॥ ౩౧ ॥

క్వ భవాన్పరమోదారః క్వ చాహం వివశీకృతః ।

కామక్రోధాదిభిర్దోషైర్జరసా మృత్యునా తథా ॥ ౩౨ ॥

అయం తే వీరకః పుత్రో యుద్ధశాస్త్రో మహాబలః ।

కృపణం మాం సమాలక్ష్య మా మన్యువశమన్వగాః ॥ ౩౩ ॥

తుషారహారశీతాంశుశఙ్ఖకున్దేస్తువర్ణభాక్ ।

పశ్యేయం పార్వతీం నిత్యం మాతరం గురుగౌరవాత్ ॥ ౩౪ ॥

నిత్యం భవద్భ్యాం భక్తస్తు నిర్వైరో దైవతైః సహ ।

నివసేయం గణైః సార్ధం శాన్తాత్మా యోగచిన్తకః ॥ ౩౫ ॥

మా స్మరేయం పునర్జాతం విరుద్ధం దానవోద్భవమ్ ।

త్వత్కృపాతో మహేశాన దేహ్యేతద్వరముత్తమమ్ ॥ ౩౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏతావదుక్త్వా వచనం దైత్యేన్ద్రో మానమాస్థితః ।

ధ్యాయన్ప్రీతోచనం దేవం పార్వతీం ప్రేక్ష్య మాతరమ్ ॥ ౩౭ ॥

తతో దృష్టస్తు రుద్రేణ ప్రసన్నేనైవ చక్షుషా ।

స్మృతవాన్పార్వవృత్తాన్తమాత్మనో జన్మ చాదుభతమ్ ॥ ౩౮ ॥

తస్మిన్స్మృతే చ వృత్తాన్తే తతః పూర్ణమనోరథః ।

ప్రణమ్య మాతాపితరౌ కృతకృత్యోఽభవత్తతః ॥ ౩౯ ॥

పార్వత్యా మూర్ధ్నుపాపూతః శక్రరేణ చ ధీమతా ।

తథాఽభిలషితం లేభే తుష్టాద్ బాలేన్ద్రుశేఖరాత్ ॥ ౪౦ ॥

ఏతద్వః సర్వమాఖ్యాతమన్ధకస్య పురాతనమ్ ।

గాణపత్యం మహాదేవప్రసాదాత్పరసౌఖ్యదమ్ ॥ ౪౧ ॥

మృత్యుఙ్గాయశ్చ కథితో మన్తో మృత్యువినాశనః ।

పఠితవ్యః ప్రయత్నేన సర్వకామఫలప్రదః ॥ ౪౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
అన్ధకగణజీవితప్రాప్తివర్ణనం నామైకోనపంచాశతతమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౪౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౦. పంచాశతతమోఽధ్యాయః । మృతసంజ్ఞీవినీవిద్యాప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస యథా ప్రాప్తా మృత్యుప్రళమనీ పరా ।

విద్యా కావ్యేన మునినా శివాన్మృత్యుజ్ఞాయాభిధాత్ ॥ ౧॥

పురాసౌ భృగుదాయాదో గత్వా వారాణసీం పురీమ్ ।

బహుకాలం తపస్తేపే ధ్యాయన్విశ్వేశ్వరం ప్రభుమ్ ॥ ౨॥

స్థాపయామాస తత్రైవ లిక్ఖం శమ్భోః పరాత్మనః ।

కూపం చకార సద్రమ్యం వేదవ్యాస తదగ్రతః ॥ ౩॥

పంచామృతైర్ద్రోణమితైర్లక్ష్మకృత్వః ప్రయత్నతః ।

స్థాపయామాస దేవేశం సుగన్ధస్పపనైర్బహు ॥ ౪॥

సహస్రకృత్వో దేవేశం చందనైర్వక్షకర్షమైః ।

సమాలిలింపు సుప్రీత్యా సుగన్ధోద్వర్తనాన్యను ॥ ౫॥

రాజచమ్పకధత్తూరైః కరవీరకుశేశయైః ।

మాలతీకఠికారైశ్చ కదమైర్బర్భకులోత్పలైః ॥ ౬॥

మల్లికాశతపత్రీభిస్సిన్ధువారైః సకింశుకైః ।

బన్ధూకపుష్పైః పున్నాగైర్నాగకేశరకేశరైః ॥ ౭॥

నవమల్లీబిబిలికైః కున్దైః సముచుకున్దకైః ।

మన్దారైర్బిల్వపత్రైశ్చ ద్రోణైర్మరుబకైర్బృకైః ।

గ్రన్థిపర్ణైర్దమనకైః సురమ్యైశ్చూతపల్లవైః ॥ ౮॥

తులసీదేవగన్ధారీబృహత్పత్రీకుశాంజురైః ।

నన్ద్యావరైరగస్త్యైశ్చ సశాలైర్దేవదారుభిః ॥ ౯ ॥

కాఞ్చనారైః కురబకైర్దూర్వాఙ్కురకురుణ్ణకైః ।
ప్రత్యేకమేభిః కుసుమైః పల్లవైరపరైరపి ॥ ౧౦ ॥

పత్రిః సహస్రపత్రిశ్చ రమ్యైర్నానావిధైః శుభైః ।
సావధానేన సుప్రీత్యా స సమానర్చ శక్కరమ్ ॥ ౧౧ ॥

గీతనృత్యోపహారైశ్చ సంస్తుతః స్తుతిభిర్బహు ।
నామ్నాం సహస్రైరన్యైశ్చ స్తోత్రైస్తుష్టావ శక్కరమ్ ॥ ౧౨ ॥

సహస్రం పఞ్చశరదామిత్థం శుక్రో మహేశ్వరమ్ ।
నానాప్రకారవిధినా మహేశం స సమర్చయత్ ॥ ౧౩ ॥

యదా దేవం నానులోకే మనాగపి వరోన్ముఖమ్ ।
తదాన్యం నియమం ఘోరం జగ్రాహాతీవ దుఃసహమ్ ॥ ౧౪ ॥

ప్రజ్ఞాల్య చేతసోఽత్యన్తం చాఞ్చల్యాఖ్యం మహామలమ్ ।
భావనావార్భిరసకృదన్ద్రియైః సహితస్య చ ॥ ౧౫ ॥

నిర్మలీకృత్య తచ్చేతో రత్నం దత్త్వా పినాకినే ।
ప్రపౌ కణఢూమోఘం సహస్రం శరదాం కవిః ॥ ౧౬ ॥

కావ్యమిత్థం తపో ఘోరం కుర్వన్తం దృఢమానసమ్ ।
ప్రససాద స తం వీక్ష్య భార్గవాయ మహేశ్వరః ॥ ౧౭ ॥

తస్మాల్లిజ్ఞాద్వినిర్గత్య సహస్రార్కాధికద్యుతిః ।
ఉవాచ తం విరూపాక్షః సాక్షాద్ధాక్షాయణీపతిః ॥ ౧౮ ॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।

తపోనిధే మహాభాగ భృగుపుత్ర మహామునే ।
తపసానేన తే నిత్యం ప్రసన్నోఽహం విశేషతః ॥ ౧౯ ॥

మనోఽభిలషితం సర్వం వరం వరయ భార్గవ ।
ప్రీత్యా దాస్యేఽఖిలాన్కామాన్నాదేయం విద్యతే తవ ॥ ౨౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

నిశమ్యేతి వచః శమ్భోర్మూహాసుఖకరం వరమ్ ।
స బభూవ కవిస్తుష్టో నిమగ్నః సుఖవారిధౌ ॥ ౨౧ ॥

ఉద్యదానన్దనన్దోహరోమాఞ్చాచితవిగ్రహః ।

ప్రణనామ ముదా శమ్భుమమ్భోజనయనో ద్విజః ॥ ౨౨॥

తుష్టావాష్టతనుం తుష్టః ప్రఫుల్లనయనాఞ్చులః ।
మౌలావజ్జాలిమాధాయ వదన్ జయ జయేతి చ ॥ ౨౩॥

భార్గవ ఉవాచ ।

త్వం భాభిరాభిరభిభూయ తమఃసమస్త-
మస్తం నయస్యభిమతాని నిశాచరాణామ్ ।
దేదీప్యసే దివమణే గగనే హితాయ
లోకత్రయస్య జగదీశ్వర తన్నమస్తే ॥ ౨౪॥

లోకేఽతివేలమతివేలమహామహోభి-
ర్నిర్భాసి కౌ చ గగనేఽఖిలలోకనేత్రః ।
విద్రావితాఖిలతమాఃసుతమో హిమాంశో
పీయూషపూరపరిపూరిత తన్నమస్తే ॥ ౨౫॥

త్వం పావనే పథి సదా గతిరప్యపాస్యః
కస్త్యాం వినా భువనజీవన జీవతీహ ।
స్తబ్ధప్రభంజనవివర్ధి తసర్వజన్తోః
సన్తోషితా హి కులసర్వగ వై నమస్తే ॥ ౨౬॥

విశ్వేకపావక నతావక పావకైక-
శక్తే ఋతే మృతవతామృతదివ్యకార్యమ్ ।
ప్రాణీష్యదో జగదహో జగదస్తరాత్మం-
స్త్యం పావకః ప్రతిపదం శమదో నమస్తే ॥ ౨౭॥

పాసీయరూప పరమేశ జగత్ప్రవిత్ర
చిత్రం విచిత్రసుచరిత్రకరోఽసి నూనమ్ ।
విశ్వం పవిత్రమమలం కిల విశ్వనాథ
పాసీయగాహనత ఏతదతో నతోఽస్మి ॥ ౨౮॥

ఆకాశరూపబహిరస్తరుతావకాశ-
దానాద్వికస్వరమిహేశ్వర విశ్వమేతత్ ।
త్వత్తః సదా సదయ సంశ్వసితి స్వభావాత్
సజ్కీచమేతి భవతోఽస్మి నతస్తతస్తాప్యమ్ ॥ ౨౯॥

విశ్వమ్భురాత్మక బిభర్షి విభోఽత్ర విశ్వం

కో విశ్వనాథ భవతోఽన్యతమస్తమోఽరిః ।
 స త్వం వినాశయ తమో తమ చాహిభూష-
 స్తవ్యాత్పరః పరపరం ప్రణతస్తస్త్వామ్ ॥ ౩౦॥

ఆత్మస్వరూప తవ రూపపరమ్పురాభి-
 రాభిస్తతం హర చరాచరరూపమేతత్ ।
 సర్వాన్తరాత్మనిలయ ప్రతిరూపరూప
 నిత్యం నతోఽస్మి పరమాత్మజనోఽష్టమూర్తే ॥ ౩౧॥

ఇత్యష్టమూర్తిభిరిమాభిరబన్ధబన్ధో
 యుక్తః కరోషి ఖలు విశ్వజనీనమూర్తే ।
 ఏతత్తతం సువితతం ప్రణతప్రణీత
 సర్వార్థసార్థపరమార్థ తతో నతోఽస్మి ॥ ౩౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 అష్టమూర్త్యష్టకేనేత్తం పరిష్ఠిత్యేతి భార్గవః ।
 భర్గం భూమిమిలన్మౌలిః ప్రణనామ పునః పునః ॥ ౩౩॥

ఇతి స్తుతో మహాదేవో భార్గవేణాతితేజసా ।
 ఉత్థాయ భూమేర్బాహుభ్యాం ధృత్వా తం ప్రణతం ద్విజమ్ ॥ ౩౪॥

ఉవాచ శ్శక్లయా వాచా మేఘనాదగభీరయా ।
 సుప్రీత్యా దశనజ్యోత్స్నా ప్రద్యోతితదిజ్జతరః ॥ ౩౫॥

మహాదేవ ఉవాచ ।
 విప్రవర్య కవే తాత మమ భక్తోఽసి పావనః ।
 అనేనాత్మ్యగ్రతపసా స్వజన్యాచరితేన చ ॥ ౩౬॥

లిజ్గస్థాపనపుణ్యేన లిజ్గస్యారాధనేన చ ।
 దత్తచిత్తోపహారేణ శుచినా నిశ్చలేన చ ॥ ౩౭॥

అవిముక్తమహాక్షేత్రపవిత్రాచరణేన చ ।
 త్వాం దయయా ప్రపశ్యామి తవాదేయం న కింఞ్చన ॥ ౩౮॥

అనేనైవ శరీరేణ మమోదరదరీగతః ।
 మద్వరేన్ద్రియమార్గేణ పుత్రజన్మత్వమేష్యసి ॥ ౩౯॥

యచ్ఛాప్యహం వరం తేఽద్య దుష్ప్రాప్యం పార్షదైరపి ।

హరేర్హిరణ్యగర్భావ్చ ప్రాయశోఽహం జగోప యమ్ || ౪౦||

మృతసంజ్ఞోవసీ నామ విద్యా యా మమ నిర్మలా |
తపోబలేన మహతా మయైవ పరినిర్మితా || ౪౧||

త్వాం తాం తు ప్రాపయామ్యద్య మస్త్రరూపాం మహాశుచే |
యోగ్యతా తేఽస్తి విద్యాయాస్తస్యాః శుచితపోనిధే || ౪౨||

యం యముద్ధిశ్య నియతమేతామావర్తయిష్యసి |
విద్యాం విద్యేశ్వరశ్రేష్ఠాం సత్యం ప్రాణిష్యతి ద్రువమ్ || ౪౩||

అత్యర్కమత్యగ్ని చ తే తేజో వ్యోమ్ని చ తారకమ్ |
దేదీప్యమానం భవితా గ్రహాణాం ప్రవరో భవ || ౪౪||

అపి చ త్వాం కరిష్యన్తి యాత్రాం నార్యో నరోఽపి వా |
తేషాం త్వద్ దృష్టిపాతేన సర్వకార్యం ప్రణశ్యతి || ౪౫||

తవోదయే భవిష్యన్తి వివాహాదీని సువ్రత |
సర్వాణి ధర్మకార్యాణి ఫలవన్తి నృణామిహ || ౪౬||

సర్వాశ్చ తిథయో నన్దాస్తవ సంయోగతః శుభాః |
తవ భక్తా భవిష్యన్తి బహుశుక్రా బహు ప్రజాః || ౪౭||

త్వయేదం స్థాపితం లింగం శుక్రేశమితి సంజ్ఞితమ్ |
యేఽర్చయిష్యన్తి మనుజాస్తేషాం సిద్ధిర్భవిష్యతి || ౪౮||

ఆవర్షం ప్రతిఘస్త్రం యే నక్రవ్రతపరాయణాః |
త్వద్ధీనే శుక్రకూపే యే కృతసర్వోదకక్రియాః || ౪౯||

శుక్రేశమర్చయిష్యన్తి శృణు తేషాం తు యత్ఫలమ్ |
అవన్ద్యశుక్రాస్తే మర్త్యాః పుత్రవన్తోఽతిరేతసః || ౫౦||

పుంస్త్యసాభాగ్యసంపున్నా భవిష్యన్తి న సంశయః |
ఉపేతవిద్యాస్తే సర్వే జనాః స్యుః సుఖభాగినః || ౫౧||

ఇతి దత్త్వా వరాన్దేవస్తత్ర లిక్లే లయం యయా |
భార్గవోఽపి నిజం ధామ ప్రాప సస్తుష్టమానసః || ౫౨||

ఇతి తే కథితం వ్యాస యథా ప్రాప్తా తపోబలాత్ |
మృత్యుశ్చాయాభిధా విద్యా కిమన్యచ్ఛోతుమిచ్ఛసి || ౫౩||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
మృతసంజ్ఞావినీవిద్యాప్రాప్తివర్ణనం నామ పంచాశతతమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౦. ఏకపంచాశతతమోఽధ్యాయః । ఊషా చరిత్రవర్ణనం
శివశివావిహారవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శ్రావితా సుకథాద్భుతా ।

భవతానుగ్రహాత్ప్రీత్యా శమ్భుస్సుగ్రహనిర్భరా ॥ ౧॥

ఇదాసీం శ్రోతుమిచ్ఛామి చరితం శశిమౌలినః ।

గాణపత్యం దదౌ ప్రీత్యా యథా బాణాసురాయ వై ॥ ౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాసాదరాత్తాం వై కథాం శమ్భోః పరాత్మనః ।

గాణపత్యం యథా ప్రీత్యా దదౌ బాణాసురాయ హి ॥ ౩॥

అత్రైవ సుచరిత్రం చ శంకారస్య మహాప్రభోః ।

కృష్ణేన సమరోప్యత్ర శమ్భోర్భాణానుగృహ్లాతః ॥ ౪॥

అత్రానురూపం శృణు మే శివలీలాన్వితం పరమ్ ।

ఇతిహాసం మహాపుణ్యం మనః శ్రోత్రసుఖావహమ్ ॥ ౫॥

బ్రహ్మపుత్రో మరీచిర్యో మునిరాసీన్మహామతిః ।

మానసః సర్వపుత్రేషు జ్యేష్ఠః శ్రేష్ఠః ప్రజాపతిః ॥ ౬॥

తస్య పుత్రో మహాత్మాసీత్కశ్యపో మునిసత్తమః ।

సృష్టిప్రవృద్ధకోఽత్యంతం పితుర్భుక్తో విధేరపి ॥ ౭॥

తస్య త్రయోదశమితా దక్షకన్యాః సుశీలికాః ।

కశ్యపస్య మునేర్వాసన పత్న్యశ్చాసన్నతివ్రతాః ॥ ౮॥

తత్ర జ్యేష్ఠా దితిశ్చాసీద్దైత్యాస్తతనయాః స్మృతాః ।

అన్యాసాం చ సుతా జాతా దేవాద్యాః సచరాచరాః ॥ ౯॥

జ్యేష్ఠాయాః ప్రథమా పుత్రో దితేశ్చస్తాం మహాబలౌ |
 హిరణ్యకశిపుర్జ్యేష్ఠో హిరణ్యాక్షోఽనుజస్తతః || ౧౦||
 హిరణ్యకశిపోః పుత్రాశ్చత్వారో దైత్యసత్తమాః |
 ప్రాదాసుప్రాదసంప్రాదప్రప్రాదశ్చేత్యనుక్రమాత్ || ౧౧||
 ప్రప్రాదస్తత్ర హి మహాన్విష్ణుభక్తో జితేన్ద్రియః |
 యం నాశితుం న శక్తాస్తేఽభవన్దైత్యాశ్చ కేఽపి హ || ౧౨||
 విరోచనః సుతస్తస్య మహాదాతృవరోఽభవత్ |
 శక్రాయ స్వశిరో యోఽదాద్యాచమానాయ విప్రతః || ౧౩||
 తస్య పుత్రో బలిశ్చాసీన్మహాదానీ శివప్రియః |
 యేన వామనరూపాయ హరయేఽదాయ మేదినీ || ౧౪||
 తస్యారసః సుతో బాణః శివభక్తో బభూవ హ |
 మాన్యో వదాన్యో ధీమాంశ్చ సత్యసన్ధః సహస్రదః || ౧౫||
 శోణితాఖ్యే పురే స్థిత్యా స రాజ్యమకరోత్పురా |
 త్రైలోక్యం చ బలాజ్జిత్యా తన్నాథానసురేశ్వరః || ౧౬||
 తస్య బాణాసురస్యైవ శివభక్తస్య చామరాః |
 శక్కరస్య ప్రసాదేన కిక్కురా ఇవ తేఽభవన్ || ౧౭||
 తస్య రాజ్యేఽమరాన్విత్వా నాభవన్తుఃఖితాః ప్రజాః |
 సాపత్స్వాద్ దుఃఖితాస్తే హి పరధర్మప్రవర్తినః || ౧౮||
 సహస్రబాహువాద్యేన స కదాచిన్మహాసురః |
 తాణ్ణవేన హి నృత్యేనాతోషయత్తం మహేశ్వరమ్ || ౧౯||
 తేన నృత్యేన సస్తుప్తః సుప్రసన్నో బభూవ హ |
 దదర్శ కృపయా దృష్ట్వా శక్కరో భక్తవత్సలః || ౨౦||
 భగవాన్సర్వలోకేశః శరణ్యో భక్తకామదః |
 వరేణ చ్చన్దయామాస బాలేయం తం మహాసురమ్ || ౨౧||
 సనత్కుమార ఉవాచ |
 బాలేయః స మహాదైత్యో బాణో భక్తవరః సుధీః |
 ప్రణమ్య శక్కరం భక్త్యా నునావ పరమేశ్వరమ్ || ౨౨||

బాణాసుర ఉవాచ ।

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।

సస్తుష్టోఽసి మహేశాన మమోపరి విభో యది ॥ ౨౩॥

మద్రక్షకో భవ సదా మదుపస్థః పురాధిపః ।

సర్వథా ప్రీతికృన్మే హి ససుతః సగణః ప్రభో ॥ ౨౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

బలిపుత్రః స వై బాణో మోహితః శివమాయయా ।

ముక్తిప్రదం మహేశానం దురారాధ్యమపి ద్రువమ్ ॥ ౨౫॥

స భక్తవత్సలః శమ్భుర్దత్త్వా తస్మై వరాంశ్చ తాన్ ।

తత్రోవాస తథా ప్రీత్యా సగణః ససుతః ప్రభుః ॥ ౨౬॥

స కదాచిద్ బాణపురే చక్రే దేవాసురైః సహ ।

నదీతీరే హరః క్రీడాం రమ్యే శోణితకాహ్వయే ॥ ౨౭॥

నన్యతుర్జహసుశ్చాపి గన్ధర్వాప్సరసస్తథా ।

జేషుః ప్రణేముర్మునయ ఆనర్చుస్తుష్టువుశ్చ తమ్ ॥ ౨౮॥

వవల్లః ప్రథమాఃసర్వే ఋషయో జుహువుస్తథా ।

ఆయయుః సిద్ధసంఖ్యాశ్చ దదృశుః శాఙ్కరీం రతిమ్ ॥ ౨౯॥

కుతార్కికా వినేశుశ్చ మ్లేచ్ఛాశ్చ పరిపన్థినః ।

మాతరోఽభిముఖాస్తస్థుర్వివేశుశ్చ బిభీషికాః ॥ ౩౦॥

రుద్రసద్భావభక్తానాం భవదోషాశ్చ నిఃసృతాః ।

తస్మిన్స్థష్టే ప్రజాః సర్వాః సుప్రీతిం పరమాం యయుః ॥ ౩౧॥

వవల్గుర్మునయః సిద్ధాః స్త్రీణాం దృష్ట్వా విచేష్టితమ్ ।

పుపుషుశ్చాపి ఋతవః స్వప్రభావం తు తత్ర చ ॥ ౩౨॥

వపుర్వాతాశ్చ మృదవః పుష్పకే సరధూసరాః ।

చుకూజుః పక్షిసంఖ్యాశ్చ శాఖినాం మధులమృతాః ॥ ౩౩॥

పుష్పభారావనధానాం రారఝ్యేరంశ్చ కోకిలాః ।

మధురం కామజననం వనేషూపవనేషు చ ॥ ౩౪॥

తతః క్రీడావిహారే తు మత్తో బాలేన్దశేఖరః ।

అనిర్జితేన కామేన దృష్టః ప్రోవాచ నన్దినమ్ ॥ ౩౫॥

చన్ద్రశేఖర ఉవాచ ।

వామామానయ గౌరీం త్వం కైలాసాత్కృతమణ్ణనామ్ ।

శీఘ్రమస్మాద్యనాద్గత్వా హ్యుక్త్వాఽకృష్ణామిహానయ ॥ ౩౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ గత్వా తత్రాహ పార్వతీమ్ ।

సుప్రణమ్య రహోదూతః శక్కరస్య కృతాజ్ఞులిః ॥ ౩౭ ॥

నస్తీశ్వర ఉవాచ ।

ద్రష్టుమిచ్ఛతి దేవి త్వాం దేవదేవో మహేశ్వరః ।

స్వవల్లభాం రూపకృతాం మయోక్తం తన్నిదేశతః ॥ ౩౮ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తతస్తద్వచనాద్గౌరీ మణ్ణనం కర్తుమాదరాత్ ।

ఉద్యతాభూస్మనిశ్లేష్ట పతివ్రతపరాయణా ॥ ౩౯ ॥

ఆగచ్ఛామి ప్రభుం గచ్ఛ వద తం త్వం మమాజ్ఞయా ।

ఆజగమ తతో నస్తీ రుద్రాసన్నం మనోగతిః ॥ ౪౦ ॥

పునరాహ తతో రుద్రో నన్దినం పరవిభ్రమః ।

పునర్గచ్ఛ తతస్తాత ఊప్రమానయ పార్వతీమ్ ॥ ౪౧ ॥

బాధమ్క్త్వా స తాం గత్వా గౌరీమాహ సులోచనామ్ ।

ద్రష్టుమిచ్ఛతి తే భర్తా కృతవేషాం మనోరమామ్ ॥ ౪౨ ॥

శక్కరో బహుధా దేవి విహర్తుం సమ్ప్రతీక్షతే ।

ఏవం పతౌ సుకామార్తే గమ్యతాం గిరినన్దిని ॥ ౪౩ ॥

అప్పరోభిఃసమగ్రాభిరన్యోన్యమభిమన్త్రితమ్ ।

లబ్ధభావో యథా సద్యః పార్వత్యా దర్శనోత్సుకః ॥ ౪౪ ॥

అయం పినాకీ కామారిః వృణుయాద్యాం నితమ్పిసీమ్ ।

సర్వాసాం దివ్యనారీణాం రాజ్ఞీ భవతి వై ద్రువమ్ ॥ ౪౫ ॥

వీక్షణం గౌరి రూపేణ శ్రీడయేన్మన్మధైర్గణైః ।

కామోఽయం హన్తి కామారిమూచురన్యోఽన్యమాదృతాః ॥ ౪౬ ॥

స్పృష్టుం శక్నోతి యా కాచిదృతే దాక్షాయణీం స్త్రియమ్ ।

సా గచ్ఛేత్తత్ర నిఃశంకం మోహయేత్పార్వతీపతిమ్ ॥ ౪౭॥

కూష్మాణ్డతనయా తత్ర శంకరం స్పృష్టుముత్సహే ।
అహం గౌరీసురూపేణ చిత్రలేఖా వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౪౮॥

చిత్రలేఖోవాచ ।

యదధాన్మోహినీరూపం కేశవో మోహనేచ్ఛయా ।
పురా తద్వైష్ణవం యోగమాశ్రిత్య పరమార్థతః ॥ ౪౯॥

ఉర్వశ్యాశ్చ తతో దృష్ట్వా రూపస్య పరివర్తనమ్ ।
కాలీరూపం ఘృతాచీ తు విశ్వాచీ చాణ్డీకం వపుః ॥ ౫౦॥

సావిత్రిరూపం రమ్భా చ గాయత్రం మేనకా తథా ।
సహజన్యా జయారూపం వైజయం పుష్కీకస్థలీ ॥ ౫౧॥

మాతృకాణామప్యనుక్తానామనుక్తాశ్చాప్సరోవరాః ।
యత్నాద్నూపాణి తాశ్చక్రుః స్వవిద్యాసంయుతా అను ॥ ౫౨॥

తతస్తాసాం తు రూపాణి దృష్ట్వా కుమ్భాణ్డనన్దినీ ।
వైష్ణవాదాత్మయోగాచ్చ విజ్ఞాతార్థా వ్యడమ్భయత్ ॥ ౫౩॥

ఊషా బాణాసురసుతా దివ్యయోగవిశారదా ।
చకార రూపం పార్వత్యా దివ్యమత్యద్భుతం శుభమ్ ॥ ౫౪॥

మహారక్తాబ్జసంకాశం చరణం చోత్తమప్రభమ్ ।
దివ్యలక్షణసంయుక్తం మనోఽభీష్టార్థదాయకమ్ ॥ ౫౫॥

తస్యా రమణసంకల్పం విజ్ఞాయ గిరిజా తతః ।
ఉవాచ సర్వవిజ్ఞానా సర్వాన్తర్యామినీ శివా ॥ ౫౬॥

గిరిజోవాచ ।

యతో మమ స్వరూపం వై ధృతమూషే సఖి త్వయా ।
సకామత్వేన సమయే సమ్ప్రాప్తే సతి మానిని ॥ ౫౭॥

అస్మిన్స్తు కార్తీకే మాసి ఋతుధర్మాస్తు మాధవే ।
ద్వాదశ్యాం శుక్లపక్షే తు యస్తు ఘోరే నిశాగమే ॥ ౫౮॥

కృతోపవాసాం త్వాం భోక్తా సుప్తామన్తఃపురే నరః ।
స తే భర్తా కృతో దేవైస్తేన సార్థం రమిష్యసి ॥ ౫౯॥

అబాల్యాద్విష్ణుభక్తాసి యతోఽనిశమతస్త్రితా ।

ఏవమస్త్వితి సా ప్రాహ మనసా లజ్జితాననా ॥ ౬౦ ॥

అథ సా పార్వతీ దేవీ కృతకౌతుకమణ్ణనా ।
రుద్రసన్నిధిమాగత్య చిక్రీడే తేన శముభ్భనా ॥ ౬౧ ॥

తతో రతాన్తే భగవాన్ రుద్రశ్చాదర్శనం యయౌ ।
సదారః సగణశ్చాపి సహితో దైవతైర్మునే ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
ఊషాచరిత్రవర్ణనే శివాశివవిహారవర్ణనం నామైకపంచాశతతమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౧ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౨. ద్విపంచాశతతమోఽధ్యాయః । ఊషా చరిత్రవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణుష్యాన్యచ్చరిత్రం చ శివస్య పరమాత్మనః ।
భక్తవాత్సల్యసంకర్షణ పరమానందాయకమ్ ॥ ౧ ॥

పురా బాణాసురో నామ దైవదోషాచ్చ గర్వితః ।
కృత్వా తాణ్డవనృత్యం చ తోషయామాస శంకరమ్ ॥ ౨ ॥

జ్ఞాత్వా సన్తుష్టమనసం పార్వతీవల్లభం శివమ్ ।
ఉవాచ చాసురో బాణో నతస్కన్ధః కృతాజ్ఞులిః ॥ ౩ ॥

బాణ ఉవాచ ।

దేవదేవ మహాదేవ సర్వదేవశిరోమణే ।
త్యత్ప్రసాదాద్ బలీ చాహం శృణు మే పరమం వచః ॥ ౪ ॥

దోసహస్తం త్వయా దత్తం పరం భారాయ మేఽభవత్ ।
త్రిలోక్యాం ప్రతియోధారం న లభే త్వదృతే సమమ్ ॥ ౫ ॥

హే దేవ కిమనేనాపి సహస్రేణ కరోమ్యహమ్ ।
బాహూనాం గిరితుల్యానాం వినా యుద్ధం వృషధ్వజ ॥ ౬ ॥

కణ్డూత్యా నిభృతైర్ధోర్భిర్యుయుత్సుర్ధిగ్గజానహమ్ ।

పురాణ్యాచూర్ణయన్నద్రీసీభితాస్తేఽపి ప్రదుర్దువుః ॥ ౭॥

మయా యమః కృతో యోధా వహ్నిశ్చ కృతకో మహాన్ ।

వరుణశ్చాపి గోపాలో గవాం పాలయితా తథా ॥ ౮॥

గజాధ్యక్షః కుబేరస్తు సైరస్థి చాపి నిర్వుతిః ।

జితశ్చాఖణ్డలో లోకే కరదాయీ సదా కృతః ॥ ౯॥

యుద్ధస్యాగమనం బ్రూహి యత్రైతే బాహవో మమ ।

శత్రుహస్తప్రయుక్తైశ్చ శస్త్రాస్త్రైర్జరరీకృతాః ॥ ౧౦॥

పతన్తు శత్రుహస్తాద్వా పాతయన్తు సహస్రధా ।

పతన్మనోరథం మే హి పూర్ణం కురు మహేశ్వర ॥ ౧౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తచ్చుగ్ధత్వా కుపితో రుద్రస్త్యట్టహాసం మహాద్భుతమ్ ।

కృతాఽబ్రవీన్మహామన్యుర్భక్తబాధాఽపహారకః ॥ ౧౨॥

రుద్ర ఉవాచ ।

ధీర్గీక్ త్వాం సర్వతో గర్విన్సర్వదైత్యకులాధమ ।

బలిపుత్రస్య భక్తస్య నోచితం వచ ఈదృశమ్ ॥ ౧౩॥

దర్పస్యాస్య ప్రశమనం లప్యసే చాశు దారుణమ్ ।

మహాయుద్ధమకస్మాద్వై బలినా మత్సమేన హి ॥ ౧౪॥

తత్ర తే గిరిసంకాశా బాహవోఽనలకాష్టవత్ ।

ఛిన్నా భూమా పతిష్యన్తి శస్త్రాస్త్రైః కదలీకృతాః ॥ ౧౫॥

యదేష మానుషశిరో మయూరసహితో ధ్వజః ।

విద్యతే తవ దుష్టాత్మంస్తస్య స్యాత్పతనం యదా ॥ ౧౬॥

స్థాపితస్యాయుధాగారే వినా వాతకృతం భయమ్ ।

తదా యుద్ధం మహాఘోరం సమ్ప్రాప్తమితి చేతసి ॥ ౧౭॥

నిధాయ ఘోరం సంక్లృమం గచ్ఛేథాః సర్వనైన్యవాన్ ।

సామ్ప్రతం గచ్ఛ తద్వేశ్మ యతస్తద్విద్యతే శివః ॥ ౧౮॥

తథా తాన్స్వమహోత్పాతాన్స్తత్ర ద్రష్టాసి దుర్మతే ।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ గర్వహృద్భక్తవత్సలః ॥ ౧౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా రుద్రమభ్యర్చ్య దివ్యైరజ్ఞులికుడ్మలైః ।

ప్రణమ్య చ మహాదేవం బాణశ్చ స్వగృహం గతః ॥ ౨౦॥

కుమ్భాణ్డాయ యథావృత్తం పృష్టః ప్రోవాచ హర్షితః ।

పర్వైఃషిష్టాసురో బాణస్తం యోగం హ్యుత్సुकః సదా ॥ ౨౧॥

అథ దైవాత్కదాచిత్స స్వయం భగ్నం ధ్వజం చ తమ్ ।

దృష్ట్వా తత్రాసురో బాణో హృష్టో యుద్ధాయ నిర్యయా ॥ ౨౨॥

స స్వసైన్యం సమాహూయ సంయుక్తః సాష్టభిర్గణైః ।

ఇష్టిం సాక్షామికాం కృత్వా దృష్ట్వా సాక్షామికం మధు ॥ ౨౩॥

కకుభాం మజ్గలం సర్వం సమేక్ష్య ప్రస్థితోఽభవత్ ।

మహోత్సాహో మహావీరో బలిపుత్రో మహారథః ॥ ౨౪॥

ఇతి హృత్కమలే కృత్వా కః కస్మాదాగమిష్యతి ।

యోద్ధా రణప్రియో యస్తు నానాశస్త్రాస్త్రపారగః ॥ ౨౫॥

యస్తు బాహుసహస్రం మే ఛినత్త్వనలకాప్థవత్ ।

తథా శస్త్రైర్మహాతీక్షణ్ణిచ్చినద్మి శతశస్త్విహా ॥ ౨౬॥

ఏతస్మిన్నంతరే కాలః సమాప్రప్తః శక్కురేణ హి ।

యత్ర సా బాణదుహితా సుజాతా కృతమజ్గలా ॥ ౨౭॥

మాధవం మాధవే మాసి పూజయిత్వా మహానిశి ।

సుప్తా చాన్తః పురే గుప్తే స్త్రీభావముపలమ్భితా ॥ ౨౮॥

గౌర్యా సమేష్పితేనాపి వ్యాకృష్టా దివ్యమాయయా ।

కృష్ణాత్మజాత్మజేనాథ రుదన్తీ సా హ్యానాథవత్ ॥ ౨౯॥

స చాపి తాం బలాద్భుక్త్యా పార్వత్యాః సఖిభిః పునః ।

నీతస్తు దివ్యయోగేన ద్వారకాం నిమిషాన్తరాత్ ॥ ౩౦॥

మృదితా సా తదోత్థాయ రుదన్తీ వివిధా గిరః ।

సఖీభ్యః కథయిత్వా తు దేహత్యాగే కృతక్షణా ॥ ౩౧॥

సఖ్యా కృతాత్మనో దోషం సా వ్యాస స్మారితా పునః ।

సర్వం తత్పూర్వవృత్తాన్తం తతో దృష్ట్వా చ సాఽభవత్ ॥ ౩౨॥

అబ్రవీచ్చిత్తలేఖాం చ తతో మధురయా గిరా ।

ఊషా బాణస్య తనయా కుమ్భాణ్డతనయాం మునే ॥ ౩౩॥

ఊషోవాచ ।

సఖి యద్యేష మే భర్తా పార్వత్యా విహితః పురా ।

కేనోపాయేన తే గుప్తః ప్రాప్యతే విధివన్మయా ॥ ౩౪॥

కస్మిన్కులే స వా జాతో మమ యేన హృతం మనః ।

ఇత్యుషావచనం శ్రుత్వా సఖీ ప్రోవాచ తాం తదా ॥ ౩౫॥

చిత్రలేఖోవాచ ।

త్వయా స్వప్నే చ యో దృష్టః పురుషో దేవి తం కథమ్ ।

అహం సమానయిష్యామి న విజ్ఞాతస్తు యో మమ ॥ ౩౬॥

దైత్యకన్యా తదుక్తే తు రాగాన్ధా మరణోత్సుకా ।

రక్షితా చ తయా సఖ్యా ప్రథమే దివసే తతః ॥ ౩౭॥

పునః ప్రోవాచ సోషాం వై చిత్రలేఖా మహామతిః ।

కుమ్భాణ్డస్య సుతా బాణతనయాం మునిసత్తమ ॥ ౩౮॥

వ్యసనం తేఽపకర్షామి త్రిలోక్యాం యది భావ్యతే ।

సమానేష్యే నరం యస్తే మనోహర్తా తమాదిశ ॥ ౩౯॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా వస్త్రపుటకే దేవానైత్యాంశ్చ దానవాన్ ।

గర్ధర్వసిద్ధనాగాంశ్చ యజ్ఞాదీంశ్చ తథాలిఖత్ ॥ ౪౦॥

తథా నరాంస్తేషు వృష్టిన్ శూరమానకదున్దభిమ్ ।

వ్యలిఖద్రామకృష్ణా చ ప్రద్యుమ్నం నరసత్తమమ్ ॥ ౪౧॥

అనిరుద్ధం విలిఖితం ప్రాద్యుమ్నిం వీక్ష్య లజ్జితా ।

ఆసీదవాఙ్ముఖీ చోషా హృదయే హర్షపూరితా ॥ ౪౨॥

ఊషా ప్రోవాచ చౌరోఽసౌ మయా ప్రాప్తస్తు యో నిశి ।

పురుషః సఖి యేనాశు చేతోరత్నం హృతం మమ ॥ ౪౩॥

యస్య సంస్పర్శనాదేవ మోహితాహం తథాభవమ్ ।

తమహం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి వద సర్వం చ భామిని ॥ ౪౪॥

కస్యాయమన్వయే జాతో నామ కిం చాస్య విద్యతే ।

ఇత్యుక్తా సాబ్రవీన్నామ యోగినీ తస్య చాన్వయమ్ ॥ ౪౫॥

సర్వమాకర్ణ్య సా తస్య కులాది మునిసత్తమ ।
ఉత్సుకా బాణతనయా బభాషే సా తు కామినీ ॥ ౪౬॥

ఊషోవాచ ।
ఉపాయం రచయ ప్రీత్యా తత్ప్రాప్త్యై సఖి తత్క్షణాత్ ।
యేనోపాయేన తం కాన్తం లభేయం ప్రాణవల్లభమ్ ॥ ౪౭॥

యం వినాహం క్షణం వైకం సఖి జీవితముత్సహే ।
తమానయేహ సద్యత్సాత్సుఖినీం కురు మాం సఖి ॥ ౪౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యుక్తా సా తయా బాణాత్మజయా మస్త్రికస్యకా ।
విస్మితాఽభూన్మునిశ్రేష్ఠ సువిచారపరాఽభవత్ ॥ ౪౯॥

తతః సఖీం సమాభాష్య చిత్రలేఖా మనోజవా ।
బుద్ధ్యా తం కృష్ణపాత్రం సా ద్వారకాం గన్తుముద్యతా ॥ ౫౦॥

జ్యేష్ఠకృష్ణచతుర్దశ్యాం తృతీయే తు గతేఽహని ।
ఆప్రభాతాన్ముహూర్తే తు సమ్ప్రాప్తా ద్వారకాం పురీమ్ ॥ ౫౧॥

ఏకేన క్షణమాత్రేణ నభసా దివ్యయోగినీ ।
తతశ్చాన్తఃపురోద్ధ్యానే ప్రాద్యుమ్నీర్దదృశే తయా ॥ ౫౨॥

క్రీడన్నారీజనైః సార్ధం ప్రపిబన్నాధవీ మధు ।
సర్వాజగున్దరః శ్యామః సుస్మితో నవయావనః ॥ ౫౩॥

తతః ఖట్వాం సమారూఢమన్ధకారపటేన సా ।
ఆచ్ఛాదయిత్వా యోగేన తామసేన చ మాధవమ్ ॥ ౫౪॥

తతః సా మూర్ధ్ని తాం ఖట్వాం గృహీత్వా నిమిషాన్తరాత్ ।
సమ్ప్రాప్తా శోణితపురం యత్ర సా బాణనన్దినీ ॥ ౫౫॥

కామార్తా విదిధాన్భావాఞ్చకారోస్తత్తమానసా ।
ఆసీతమథ తం దృష్ట్వా తదా భీతా చ సాఽభవత్ ॥ ౫౬॥

అన్తః పురే సుగుప్తే చ నవే తస్మిన్నమాగమే ।
యావత్క్రిడితుమారబ్ధం తావజ్ఞాతం చ తత్క్షణాత్ ॥ ౫౭॥

అన్తః పురద్వారగతైర్వైత్రజర్జరపాణిభిః ।

ఇజ్జితైరనుమానైశ్చ కన్యాదౌఃశీల్యమాచరన్ ॥ ౫౮ ॥

స చాపి దృష్టస్తైస్తత్ర నరో దివ్యవపుర్ధరః ।

తరుణో దర్శనీయస్తు సాహసీ సమరప్రియః ॥ ౫౯ ॥

తం దృష్ట్వా సర్వమాచఖ్యుర్భాణాయ బలిసూనవే ।

పురుషాస్తే మహాపీరాః కన్యాన్తః పురరక్షకాః ॥ ౬౦ ॥

ద్వారపాలా ఉచుః ।

దేవ కశ్చిన్న జానీతే గుప్తశ్చాన్తఃపురే బలాత్ ।

స కోఽస్తి తవ కన్యాం వై స్వయంజ్ఞాహాదధర్షయత్ ॥ ౬౧ ॥

దానవేన్ద్ర మహాబాహో పశ్య పశ్యైనమత్ర చ ।

యద్యుక్తం స్యాత్తత్కురుష్య న దుష్టా వయమిత్సుత ॥ ౬౨ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా దానవేన్ద్రో మహాబలః ।

విస్మితోఽభూన్మునిశ్రేష్ఠ కన్యాయాః శ్రుతదూషణః ॥ ౬౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

ఊషాచరిత్రవర్ణనం నామ ద్విపంచాశతత్రయోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౩. త్రిపంచాశతత్రయోఽధ్యాయః । ఊషాచరిత్రే అనిరుద్ధోషావిహారవర్ణనమ్

।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

అథ బాణాసురః క్రుద్ధస్తత్ర గత్వా దదర్శ తమ్ ।

దివ్యలీలాత్తవపుషం ప్రథమే వయసి స్థితమ్ ॥ ౧ ॥

తం దృష్ట్వా విస్మితం వాక్యం కిం కారణమథాబ్రవీత్ ।

బాణః క్రోధపరీతాత్మా యుధి శౌణ్డో హసన్నివ ॥ ౨ ॥

అహో మనుష్యో రూపాఢ్యఃసాహసీ ధైర్యవానితి ।

కోఽయమాగతకాలశ్చ దుష్టభాగ్యో విమూఢధీః ॥ ౩ ॥

యేన మే కులచారిత్రం దూషితం దుహితా హితా ।
తం మారయధ్వం కుపితాః శీఘ్రం శస్త్రైః సుదారుణైః ॥ ౪॥
దురాచారం చ తం బద్ధ్వా ఘోరే కారాగృహే తతః ।
రక్షధ్వం వికటే వీరా బహుకాలం విశేషతః ॥ ౫॥
న జానే కోఽయమభయః కో వా ఘోరపరాక్రమః ।
విచార్యేతి మహాబుద్ధిః సన్నిగ్ధోఽభూచ్ఛరాసురః ॥ ౬॥
తతో దైత్యేన సైన్యం తు దశసాహస్రకం శనైః ।
వధాయ తస్య వీరస్య వ్యాదిష్టం పాపబుద్ధినా ॥ ౭॥
తదాదిష్టాస్తు తే వీరాః సర్వతోఽన్తఃపురం ద్రుతమ్ ।
ఛాదయామాసురత్యుగ్రాశ్చిన్ని భిన్నీతి వాదినః ॥ ౮॥
శత్రుసైన్యం తతో దృష్ట్వా గర్జమానః స యాదవః ।
అన్తఃపురం ద్వారగతం పరిఘం గృహ్య చాతులమ్ ॥ ౯॥
నిష్క్యాన్తో భవనాత్తస్మాద్వజ్రహస్త ఇవాన్తకః ।
తేన తాన్కిక్కురాన్ హత్వా పునశ్చాన్తఃపురం యయౌ ॥ ౧౦॥
ఏవం దశసహస్రాణి సైన్యాని మునిసత్తమ ।
జఘాన రోషరక్తాక్షో వర్షితః శివతేజసా ॥ ౧౧॥
లక్ష్మీ హతేఽథ యోధానాం తతో బాణాసురో రుషా ।
కుమ్భాణ్డం స గృహీత్వా తు యుద్ధే శౌణ్డం సమాహ్వయత్ ॥ ౧౨॥
అనిరుద్ధం మహాబుద్ధిం ద్వన్ద్యయుద్ధే మహాహవే ।
ప్రాద్యుమ్నిం రక్షితం శైవతేజసా ప్రజ్వలత్తనుమ్ ॥ ౧౩॥
తతో దశసహస్రాణి తురణ్గాణాం రథోత్తమాన్ ।
యుద్ధప్రాప్తేన ఖడ్గేన దైత్యేన్ద్రస్య జఘాన సః ॥ ౧౪॥
తద్వధాయ తతః శక్తిం కాలవైశ్వానరోపమామ్ ।
అనిరుద్ధో గృహీత్వా తాం తయా తం నిజఘాన హి ॥ ౧౫॥
రథోపస్థే తతో బాణస్తయా శక్త్యాహతో దృఢమ్ ।
స సాశ్వస్తతక్షణం వీరస్త్రైవాన్తరథీయత ॥ ౧౬॥

తస్మింస్త్యదర్శనం ప్రాప్తే ప్రాద్యుమ్నీరపరాజితమ్ ।
 ఆలోక్య కకుభః సర్వాః తస్థా గిరిరివాచలః ॥ ౧౭॥
 అదృశ్యమానస్తు తదా కూటయోధః స దానవః ।
 నానాశస్త్రసహస్రైస్తం జఘాన హి పునః పునః ॥ ౧౮॥
 ఛద్మనా నాగపాశైస్తం బబన్ధ స మహాబలః ।
 బలిపుత్రో మహావీరః శివభక్తః శరాసురః ॥ ౧౯॥
 తం బద్ధ్వా పఞ్చరాస్త్రస్థం కృత్వా యుద్ధాదుపారమత్ ।
 ఉవాచ బాణః సఙ్కృద్ధః సూతపుత్రం మహాబలమ్ ॥ ౨౦॥
 బాణాసుర ఉవాచ ।
 సూతపుత్ర శిరశ్చిన్ధి పురుషస్యాస్య వై లఘు ।
 యేన మే దూషితం పూతం బలాద్ధుష్టేన సత్కులమ్ ॥ ౨౧॥
 ఛిత్వా తు సర్వగాత్రాణి రాక్షసేభ్యః ప్రయచ్ఛ భోః ।
 అథాస్య రక్తమాంసాని క్రవ్యాదా ఆపి భుజ్జితామ్ ॥ ౨౨॥
 అగాధే తృణసఙ్కీర్ణే కూపే పాతకినం జహి ।
 కిం బహూక్త్యా సూతపుత్ర మారణీయో హి సర్వథా ॥ ౨౩॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ధర్మబుద్ధిర్నిశాచరః ।
 కుమ్భాణ్ణస్త్యబ్రవీద్వాక్యం బాణం సన్మన్త్రినత్తమమ్ ॥ ౨౪॥
 కుమ్భాణ్ణ ఉవాచ ।
 వైతత్కర్తుం సముచితం కర్మ దేవ విచార్యతామ్ ।
 ఆస్మిన్ హతే హతో హ్యత్యా భవేదితి మతిర్మమ ॥ ౨౫॥
 ఆయం తు దృశ్యతే దేవ తుల్యో విష్ణోః పరాక్రమైః ।
 వర్ధితశ్చన్ద్రమాడస్య త్వదిష్టస్య సుతేజసా ॥ ౨౬॥
 అథ చన్ద్రలలాటస్య సాహసేన సమత్స్వయమ్ ।
 ఇమావసన్థాం ప్రాప్తోఽస్తి పౌరుషే సంవ్యవస్థితః ॥ ౨౭॥
 ఆయం శివప్రసాదాద్వై కృష్ణపౌత్రో మహాబలః ।
 అస్మాంస్తృణోపమాన్ వేత్తి దష్టోఽపి భుజగైర్బలాత్ ॥ ౨౮॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏతద్వాక్యం తు బాణాయ కథయిత్వా స దానవః ।
అనిరుద్ధమువాచేదం రాజనీతివిదుత్తమః ॥ ౨౯॥

కుమ్భాణ్ణ ఉవాచ ।
కోఽసి కస్యాసి రే వీర సత్యం వద మమాగ్రతః ।
కేన వా త్వమిహాసీతో దురాచార నరాధమ ॥ ౩౦॥

దైత్యేన్ద్రం స్తుహి వీరం త్వం నమస్కురు కృతాజ్ఞులిః ।
జితోఽస్మీతి వచో దీనం కథయిత్వా పునః పునః ॥ ౩౧॥

ఏవం కృతే తు మోక్షస్యాదన్యథా బన్ధనాది చ ।
తచ్చుత్వా వచనం తస్య ప్రతివాక్యమువాచ సః ॥ ౩౨॥

అనిరుద్ధ ఉవాచ ।
రే రే దైత్యాఽధమసఖే కరపిణ్డోపజీవక ।
నిశాచర దురాచార శత్రుధర్మం న వేత్సి భోః ॥ ౩౩॥

దైన్యం పలాయనం చాథ శూరస్య మరణాధికమ్ ।
విరుద్ధం చోపశల్యం చ భవేదితి మతిర్మమ ॥ ౩౪॥

క్షత్రియస్య రణే శ్రేయో మరణం సమ్ముఖే సదా ।
న వీరమానినో భూమౌ దీనస్యేవ కృతాజ్ఞులిః ॥ ౩౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాది వీరవాక్యాని బహూని స జగాద తమ్ ।
తదాకర్ణ్య స బాణోఽసౌ విస్మితోఽభూచ్చుకోప చ ॥ ౩౬॥

తదోవాచ నభోవాణీ బాణస్యాశ్వాసనాయ హి ।
శ్శృణ్వతాం సర్వవీరాణామనిరుద్ధస్య మన్త్రిణః ॥ ౩౭॥

వ్యోమవాణ్యువాచ ।
భో భో బాణ మహావీర న క్రోధం కర్తుమర్హసి ।
బలిపుత్రోఽసి సుమతే శివభక్త విచార్యతామ్ ॥ ౩౮॥

శివః సర్వేశ్వరః సాక్షీ కర్మణాం పరమేశ్వరః ।
తదధీనమిదం సర్వం జగద్వై సచరాచరమ్ ॥ ౩౯॥

స ఏవ కర్తా భర్తా చ సంహర్తా జగతాం సదా ।
రజః సత్త్వతమోధారీ విధివిష్ణుహరాత్మకః ॥ ౪౦॥

సర్వస్వాన్తర్గతః స్వామీ ప్రేరకః సర్వతః పరః ।
 నిర్వికార్యవ్యయో నిత్యో మాయాధీశోఽపి నిర్గుణః ॥ ౪౧ ॥
 తస్యేచ్ఛయాఽబలో జ్ఞేయో బలీ బలివరాత్మజ ।
 ఇతి విజ్ఞాయ మనసి స్వస్థో భవ మహామతే ॥ ౪౨ ॥
 గర్వాపహారీ భగవాన్నానాలీలావిశారదః ।
 నాశయిష్యతి తే గర్వమిదాసీం భక్తవత్సలః ॥ ౪౩ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాభాష్య నభోవాణీ విరరామ మహామునే ।
 బాణాసురస్తద్వచనాదనిరుద్ధం న జఘ్నివాన్ ॥ ౪౪ ॥
 కిం తు స్వాన్తఃపురం గత్వా పపౌ పానమనుత్తమమ్ ।
 తద్వాక్యం చ విసస్మార విజహార విరుద్ధధీః ॥ ౪౫ ॥
 తతోఽనిరుద్ధో బద్ధస్తు నాగభోగైర్విషోల్బణైః ।
 ప్రియయాఽత్యప్తచేతాస్తు దుర్గాం సస్మార తత్క్షణాత్ ॥ ౪౬ ॥
 అనిరుద్ధ ఉవాచ ।
 శరణ్యే దేవి బద్ధోఽస్మి దహ్యామానస్తు పన్నగైః ।
 ఆగచ్ఛ మే కురు త్రాణం యశోదే చణ్డరోషిణి ॥ ౪౭ ॥
 శివభక్తే మహాదేవి సృష్టిస్థిత్యన్తకారణీ ।
 త్వాం వినా రక్షకో నాన్యస్తస్మాద్రక్ష శివే హి మామ్ ॥ ౪౮ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 తేనేతం తోషితా తత్ర కాలీ భిన్నాజ్ఞానప్రభా ।
 జ్యేష్ఠకృష్ణచతుర్దశ్యాం సమ్ప్రాప్తాసీన్మహానిశి ॥ ౪౯ ॥
 గురుభిర్ముష్టినిర్ఘాతైర్దారయామాస పజ్జ్వరమ్ ।
 శరాంస్తాన్భస్మసాత్కృత్వా సర్పరూపాన్ భయానకాన్ ॥ ౫౦ ॥
 మోచయిత్వానిరుద్ధం తు తతశ్చాన్తఃపురం తతః ।
 ప్రవేశయిత్వా దుర్గా తు తత్రైవాదర్శనం గతా ॥ ౫౧ ॥
 ఇత్థం దేవ్యాః ప్రసాదాత్తు శివశక్తేర్మునీశ్వర ।
 కృచ్ఛముక్తోఽనిరుద్ధోఽభూత్సుఖీ చైవ గతవ్యథః ॥ ౫౨ ॥

అథ లబ్ధజయో భూత్వానిరుద్ధః శివశక్తితః ।
ప్రాద్యుమ్నిర్బాణతనయాం ప్రియాం ప్రాప్య ముమోద చ ॥ ౫౩॥

పూర్వవద్విజహారాసౌ తయా స్వప్రియయా సుఖీ ।
పీతపానః సురక్రాక్షః స బాణసుతయా తతః ॥ ౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
ఊషాచరిత్రే అనిరుద్ధోషావిహారవర్ణనం నామ త్రిపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౪. చతుఃపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ।
బాణాఽసురుద్రకృష్ణాదియుద్ధవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

అనిరుద్ధే హృతే పౌత్రే కృష్ణస్య మునిసత్తమ ।
కుమ్భాణ్ణసుతయా కృష్ణః కిమకార్షీద్ధి తద్వద ॥ ౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

తతో గతేఽనిరుద్ధే తు తస్మిణాం రోదనస్వనమ్ ।
శ్రుత్వా చ వ్యథితః కృష్ణో బభూవ మునిసత్తమ ॥ ౨॥

అపశ్యతాం చానిరుద్ధం తద్బ్రహ్మానాం హరేస్తథా ।
చత్వారో వార్షికా మాసా వ్యతీయురనుశోచతామ్ ॥ ౩॥

నారదాత్తదుపాకర్ణ్య వార్తాం బద్ధస్య కర్మ చ ।
ఆసన్నవ్యథితాః సర్వే వృష్ణయః కృష్ణదేవతాః ॥ ౪॥

కృష్ణస్తద్వృత్తమఖిలం శ్రుత్వా యుద్ధాయ చాదరాత్ ।
జగామ శోణితపురం తార్క్ష్యమాహూయ తక్షణాత్ ॥ ౫॥

ప్రద్యుమ్నో యుయుధానశ్చ గతఃసామ్బోఽథ సారణః ।
నన్దోపనన్దభద్రాద్యా రామకృష్ణానువర్తినః ॥ ౬॥

అక్షోహిణీభిర్వాదశభిః సమేతా సర్వతో దిశమ్ ।

రురుధుర్బాణనగరం సమంతాత్సాత్వతర్షభాః ॥ ౭ ॥
 భజ్యమానపురోద్యానప్రాకారాట్టాలగోపురమ్ ।
 వీక్ష్యమాణో రుషావిష్టస్తుల్యవైన్యోఽభినిర్వయౌ ॥ ౮ ॥
 బాణార్థే భగవాన్ రుద్రః ససుతః ప్రమథైర్వృతః ।
 ఆరుహ్య నద్విషభం యుద్ధం కర్తుం సమాయయౌ ॥ ౯ ॥
 ఆసీతుతుములం యుద్ధమద్భుతం లోమహర్షణమ్ ।
 కృష్ణాదికానాం తైస్తత్ర రుద్రాద్యైర్బాణరక్షకైః ॥ ౧౦ ॥
 కృష్ణశక్జురయోరాసీత్ప్రద్యుమ్నగుహయోరపి ।
 కూష్మాండ్లకూపకర్ణాభ్యాం బలేన సహ సంయుగః ॥ ౧౧ ॥
 సామృప్య బాణపుత్రేణ బాణేన సహ సాత్యకేః ।
 నద్దినా గరుడస్యాపి పరేషాం చ పరైరపి ॥ ౧౨ ॥
 బ్రహ్మాదయః సురాధీశా మునయః సిద్ధచారణాః ।
 గంధర్వాఽప్పరసో యావైర్విమానైర్వృష్టుమాగమన్ ॥ ౧౩ ॥
 ప్రమథైర్వివిధాకారై రేవత్యస్తైః సుదారుణమ్ ।
 యుద్ధం బభూవ వప్రేన్ద్ర తేషాం చ యదువంశినామ్ ॥ ౧౪ ॥
 భ్రాత్రా రామేణ సహితః ప్రద్యుమ్నేన చ ధీమతా ।
 కృష్ణశ్చకార సమరమతులం ప్రమథైః సహ ॥ ౧౫ ॥
 తత్రాగ్నినాఽభవద్యుద్ధం యమేన వరుణేన చ ।
 విముఖేన త్రిపాదేన జ్వరేణ చ గుహేన చ ॥ ౧౬ ॥
 ప్రమథైర్వివిధాకారైస్తేషామత్యన్తదారుణమ్ ।
 యుద్ధం బభూవ వికటం వృష్ణీనాం రోమహర్షణమ్ ॥ ౧౭ ॥
 బిభీషికాభిర్బహ్విభిః కోటరీభిః పదే పదే ।
 నిర్లజ్జాభిశ్చ నారీభిః ప్రబలాభిరదూరతః ॥ ౧౮ ॥
 శక్జురానుచరాన్ శౌరిర్భూతప్రమథగుహ్యకాన్ ।
 ద్రావయామాస తీక్ష్ణాగ్రైః శరైః శార్థనుశ్చ్యుతైః ॥ ౧౯ ॥
 ఏవం ప్రద్యుమ్నప్రముఖా వీరా యుద్ధమహోత్సవాః ।
 చక్రుర్యుద్ధం మహాఘోరం శత్రుసైన్యం వినాశయన్ ॥ ౨౦ ॥

విశిర్యమాణం స్వబలం దృష్ట్వా రుద్రోఽత్యమర్షణః |
 క్రోధం చకార సుమహన్ననాద చ మహోల్బాణమ్ || ౨౧||

తచ్చుత్వా శక్కురగణా వినేదుర్యయుధుశ్చ తే |
 మర్దయన్పుతియోధారం వర్ధితాః శమ్భుతేజసా || ౨౨||

పుథగ్విధాని చాయుక్తు శార్ణాస్త్రాణి పినాకినే |
 ప్రత్యక్షైః శమయామాస శూలపాణిరవిస్మితః || ౨౩||

బ్రహ్మస్త్రస్య చ బ్రహ్మస్త్రం వాయవ్యస్య చ పార్వతమ్ |
 ఆగ్నేయస్య చ పార్జన్యం నైజం నారాయణస్య చ || ౨౪||

కృష్ణసైన్యం విదుద్రావ ప్రతివీరేణ నిర్జితమ్ |
 న తస్థా సమరే వ్యాస పూర్ణరుద్రసుతేజసా || ౨౫||

విద్రావితే స్వసైన్యే తు శ్రీకృష్ణశ్చ పరన్నపః |
 స్వం జ్వరం శీతలాఖ్యం హి వ్యసృజద్ వారుణం మునే || ౨౬||

విద్రావితే కృష్ణసైన్యే కృష్ణస్య శీతలజ్వరః |
 అభ్యపద్యత తం రుద్రం మునే దశదిశో దహన్ || ౨౭||

మహేశ్వరోఽథ తం దృష్ట్వాయాన్తం స్వం విసృజ్జ్వరమ్ |
 మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ యుయుధాతే జ్వరాపుభౌ || ౨౮||

వైష్ణవోఽథ సమాక్రన్దన్మాహేశ్వరబలార్ధితః |
 అలభ్యాఽభయమన్యత్ర తుష్టావ వృషభధ్వజమ్ || ౨౯||

అథ ప్రసన్నో భగవాన్విష్ణుజ్వరనుతో హరః |
 విష్ణుశీతజ్వరం ప్రాహ శరణాగతవత్సలః || ౩౦||

మహేశ్వర ఉవాచ |
 శీతజ్వర ప్రసన్నోఽహం వ్యేతు తే మజ్జ్వరాద్భయమ్ |
 యో నౌ స్మరతి సంవాదం తస్య న స్యాజ్జ్వరాద్భయమ్ || ౩౧||

సనత్కుమార ఉవాచ |
 ఇత్యుక్తో రుద్రమానమ్య గతో నారాయణజ్వరః |
 తం దృష్ట్వా చరితం కృష్ణో విసిస్మాయ భయాన్వితః || ౩౨||

స్కన్ధః ప్రద్యుమ్నబాణౌఘైరర్ద్యమానోఽథ కోపితః |
 జహూన శక్త్యా ప్రద్యుమ్నం దైత్యసంఘాత్యమర్షణః || ౩౩||

స్కన్ధశక్తిహతస్తత్ర ప్రద్యుమ్నః ప్రబలోఽపి హి ।
 ఆస్పృగ్విముఞ్చన్నాత్రేభ్యో బలేనాపాక్రమద్రణాత్ ॥ ౩౪॥
 కుమ్భాణ్ణకూపకర్ణాభ్యాం నానాస్తైశ్చ సమాహతః ।
 దుద్రావ బలభద్రోఽపి న తస్థేఽపి రణే బలీ ॥ ౩౫॥
 కృత్వా సహస్రం కాయానాం పీత్వా తోయం మహార్ణవాత్ ।
 గరుడో నాశయత్యథాఽఽవర్తైర్మేఘార్ణవామ్బుభిః ॥ ౩౬॥
 అథ క్రుద్ధో మహేశస్య వాహనో వృషభో బలీ ।
 వేగేన మహతారం వై శ్శృంఖాభ్యాం నిజఘాన తమ్ ॥ ౩౭॥
 శ్శృంఖఘాతవిశ్చిర్ణాణ్ణో గరుడోఽతీవ విస్మితః ।
 విదుద్రావ రణాత్కూర్ణం విహాయ చ జనార్దనమ్ ॥ ౩౮॥
 ఏవం జాతే చరిత్రే తు భగవాన్దేవకీసుతః ।
 ఉవాచ సారథీం శీఘ్రం రుద్రతేజోఽతివిస్మితః ॥ ౩౯॥
 శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।
 హే నూత శ్శృణు మద్వాక్యం రథం మే వాహయ ద్రుతమ్ ।
 మహాదేవసమీపస్థో యథా స్యాం గదితుం వచః ॥ ౪౦॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తో హరిణా నూతో దారుకః స్వగుణాగ్రణీః ।
 ద్రుతం తం వాహయామాస రథం రుద్రసమీపతః ॥ ౪౧॥
 అథ విజ్ఞాపయామాస నతో భూత్వా కృతాఙ్ఘ్రిః ।
 శ్రీకృష్ణః శక్కురం భక్త్యా ప్రపన్నో భక్తవత్సలమ్ ॥ ౪౨॥
 శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।
 దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।
 నమామి త్వాఽనన్తశక్తిం సర్వాత్మానం పరేశ్వరమ్ ॥ ౪౩॥
 విశ్వోత్పత్తిస్థాననాశహేతుం సజ్జప్తిమాత్రకమ్ ।
 బ్రహ్మలింగం పరం శాన్తం కేవలం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౪॥
 కాలో దైవం కర్మ జీవః స్వభావో ద్రవ్యమేవ చ ।
 క్షేత్రం చ ప్రాణ ఆత్మా చ వికారస్తత్సమూహకః ॥ ౪౫॥
 బీజరోహప్రవాహస్తు త్వన్మాయైషా జగత్ప్రభో ।

తన్నిబన్ధం ప్రపద్యేహ త్వామహం పరమేశ్వరమ్ || ౪౬ ||

నానాభావైర్ద్రిలయైవ స్వకృత్పైర్నిర్జరాదికాన్ |

నూనం బిభర్షి లోకేశో హంస్యన్మార్గాన్స్వభావతః || ౪౭ ||

త్వం హి బ్రహ్మ పరం జ్యోతిర్గూఢం బ్రహ్మణి వాఙ్మయే |

యం పశ్యన్త్యమలాత్మానమాకాశమివ కేవలమ్ || ౪౮ ||

త్వమేవ చాద్యః పురుషోఽద్వితీయస్తుర్య ఆత్మదృక్ |

ఈశో హేతురహేతుశ్చ సవికారః ప్రతీయనే || ౪౯ ||

స్వమాయయా సర్వగుణప్రసిద్ధ్యై భగవన్ప్రభో |

సర్వాన్వితః ప్రభిన్నశ్చ సర్వతస్త్వం మహేశ్వర || ౫౦ ||

యథైవ సూర్యోఽపిహితశ్చాయారూపాణి చ ప్రభో |

స్వచ్ఛాయయా సఖ్యకాస్తి హ్యాయం పరమదృగ్భవాన్ || ౫౧ ||

గుణేనాపిహితోఽపి త్వం గుణే నైవ గుణాన్ విభో |

స్వప్రదీపశ్చకాసి త్వం భూమన్ గిరిశ శఙ్కర || ౫౨ ||

త్వన్మాయామోహితధియః పుత్రదారగృహాదిషు |

ఉన్మజ్జన్తి నిమజ్జన్తి ప్రసక్తా వృజినార్ణవే || ౫౩ ||

దైవదత్తమిమం లభ్యా నృలోకమజితేన్ద్రియః |

యో నాద్రియేత త్వత్పాదౌ స శోచ్యో హ్యోత్యవఞ్చకః || ౫౪ ||

త్వదాఙ్ఘయాహం భగవాన్బాణదోశ్చేత్తుమాగతః |

త్వయైవ శప్తో బాణోఽయం గర్వితో గర్వహారిణా | ౫౫ ||

నివర్తస్వ రణార్ధేవ త్వచ్ఛాపో న వృథా భవేత్ |

ఆఙ్ఘా దేహి ప్రభో మే త్వం బాణస్య భుజకృత్తనే || ౫౬ ||

ససత్కుమార ఉవాచ |

ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భుః శ్రీకృష్ణస్య మునీశ్వర |

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా కృష్ణస్తుత్యా మహేశ్వరః || ౫౭ ||

మహేశ్వర ఉవాచ |

సత్యముక్తం త్వయా తాత మయా శప్తో హి దైత్యరాట్ |

మదాఙ్ఘయా భవాన్ప్రాప్తో బాణదోర్దణ్ణకృత్తనే || ౫౮ ||

కిం కరోమి రమానాథ భక్తాధీనః సదా హరే ।
 పశ్యతో మే కథం వీర స్యాద్ బాణభుజకృత్సనమ్ ॥ ౫౯ ॥
 అతస్తస్య జృమ్భణాస్త్రేణ మాం జృమ్భయ మదాజ్ఞయా ।
 తతస్తస్యం కురు కార్యం స్వం యథేష్టం చ సుఖీ భవ ॥ ౬౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తః శంకరేణాథ శార్ఙ్గపాణిః సువిస్మితః ।
 స్వరణస్థానమాగత్య ముమోద స మునీశ్వర ॥ ౬౧ ॥

జృమ్భణాస్త్రం ముమోచాథ సన్ధాయ ధనుషి ద్రుతమ్ ।
 పినాకపాణయే వ్యాస నానాస్త్రకుశలో హరిః ॥ ౬౨ ॥

మోహయిత్వా తు గిరిశం జృమ్భణాస్త్రేణ జృమ్భితమ్ ।
 బాణస్య పృతనాం శౌరిర్ఘ్రానాసిగదర్ఙ్గిభిః ॥ ౬౩ ॥

ఇతి శివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
 బాణాసురరుద్రకృష్ణాదియుద్ధవర్ణనం నామ చతుఃపంచాశత్యమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౪ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౫. పంచపంచాశత్యమోఽధ్యాయః ।
 బాణభుజకృత్సనగర్వాపహారవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 సనత్కుమార సర్వజ్ఞ బ్రహ్మపుత్ర నమోఽస్తు తే ।
 అద్భుతేయం కథా తాత శ్రావితా మే త్వయా మునే ॥ ౧ ॥

జృమ్భితే జృమ్భణాస్త్రేణ హరిణా సమరే హరే ।
 హతే బాణబలే బాణః కిమకార్షీచ్చ తద్వద ॥ ౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్యామితతేజసః ।
 ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా బ్రహ్మపుత్రో మునీశ్వరః ॥ ౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞ కథాం చ పరమాద్భుతామ్ ।
 కృష్ణశక్కురయోస్తాత లోకలీలానుసారినోః ॥ ౪॥
 శయితే లీలయా రుద్రే సపుత్రే సగణే సతి ।
 బాణో వినిగ్రతో యుద్ధం కర్తుం కృష్టేన దైత్యరాట్ ॥ ౫॥
 కుమ్భాణ్ణసక్లృహీతాశోఽ నానాశస్త్రాస్త్రధృక్ తతః ।
 చకార యుద్ధమతులం బలిపుత్రో మహాబలః ॥ ౬॥
 దృష్ట్వా నిజబలం నష్టం స దైత్యేన్ద్రోఽత్యమ్నరితః ।
 చకార యుద్ధమతులం బలిపుత్రో మహాబలః ॥ ౭॥
 శ్రీకృష్ణోఽపి మహావీరో గిరిశాస్త్రమహాబలః ।
 ఉచ్చైర్జగర్జ తత్రాజౌ బాణం మత్వా తృణోపమమ్ ॥ ౮॥
 ధనుష్టక్కురయామాస శార్థాఖ్యం నిజమద్భుతమ్ ।
 త్రాసయన్బాణసైన్యం తదవశిష్టం మునీశ్వర ॥ ౯॥
 తేన నాదేన మహతా ధనుష్టక్కురజేన హి ।
 ద్యావాభూమ్యోరన్తరం వై వ్యాప్తమాసీదనన్తరమ్ ॥ ౧౦॥
 చిక్షేప వివిధాన్పాణాన్పాణాయ కుపితో హరిః ।
 కర్ణాన్తం తద్వికృష్యాథ తీక్ష్ణనాశీవిషోపమాన్ ॥ ౧౧॥
 ఆయాతస్తాన్నిరీక్ష్యాఽథ స బాణో బలినన్దనః ।
 అప్రాప్తానేవ చిచ్ఛేద స్వశరైః స్వధనుశ్చ్యుతైః ॥ ౧౨॥
 పునర్జగర్జ స విభుర్బాణో వైరిగణార్దనః ।
 తత్రసుర్వృష్ణయః సర్వే కృష్ణాత్మానో విచేతనః ॥ ౧౩॥
 స్మృత్వా శివపదామ్భోజం చిక్షేప నిజసాయకాన్ ।
 స కృష్ణాయాతిశూరాయ మహాగర్వో బలేః సుతః ॥ ౧౪॥
 కృష్ణోఽపి తానసమ్ప్రాప్తానచ్చినత్స్వశరైర్ద్రుతమ్ ।
 స్మృత్వా శివపదామ్భోజమమరారిర్మహాబలః ॥ ౧౫॥
 రామాదయో వృష్ణయశ్చ స్వం స్వం యోధారమాహవే ।
 నిజఘ్నూర్బలినఃసర్వే కృత్వా క్రోధం సమాకులాః ॥ ౧౬॥
 ఇత్థం చిరతరం తత్ర బలినోశ్చ ద్వయోరపి ।

బభూవ తుములం యుద్ధం శృణ్వతాం విస్మయావహమ్ || ౧౭||

తస్మిన్నవసరే తత్ర క్రోధం కృత్వాఽతి పక్షిరాట్ |
బాణాసురబలం సర్వం పక్షాఘాతైరమర్దయత్ || ౧౮||

మర్దితం స్వబలం దృష్ట్వా మర్దయంతం చ తం బలీ |
చుకోపాతి బలేః పుత్రః శైవరాడ్ దితిజేశ్వరః || ౧౯||

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం సహస్రభుజవాన్ద్రుతమ్ |
మహాత్పరాక్రమం చక్రే వైరిణాం దుఃసహం స వై || ౨౦||

చిక్షేప యుగపద్మాణానమితాంస్తత్ర వీరహా |
కృష్ణాదిసర్వయదుషు గరుడే చ పృథక్ పృథక్ || ౨౧||

జఘానైకేన గరుడం కృష్ణమేకేన పత్రిణా |
బలమేకేన చ మునే పరాసపి తథా బలీ || ౨౨||

తతః కృష్ణో మహావీర్యో విష్ణురూపః సురారిహా |
చుకోపాతిరణే తస్మిన్జగర్ష చ మహేశ్వరః || ౨౩||

జఘాన బాణం తరసా శార్ఙ్గనిఃస్పృతసచ్ఛరైః |
అతి తద్బలమత్యుగ్రం యుగపత్స్పృతశక్జరః || ౨౪||

చిచ్ఛేద తద్ధనుః శీఘ్రం ఛత్రాదికమనాకులః |
హయాంశ్చ పాతయామాస హత్వా తాన్స్వశరైర్హరిః || ౨౫||

బాణోఽపి చ మహావీరో జగర్షాతి ప్రకుప్య హా |
కృష్ణం జఘాన గదయా సోఽపతద్ధరణీతలే || ౨౬||

ఉత్థాయారం తతః కృష్ణో యుయుధే తేన శత్రుణా |
శివభక్తేన దేవర్షే లోకలీలాఽనుసారతః || ౨౭||

ఏవం ద్వయోశ్చిరం కాలం బభూవ సుమహాన్ రణః |
శివరూపో హరిః కృష్ణః స చ శైవోత్తమో బలీ || ౨౮||

కృష్ణోఽథ కృత్వా సమరం చిరం బాణేన వీర్యవాన్ |
శివాఽఽఙ్ఘ్రయా ప్రాప్తబలశ్చుకోపాతి మునీశ్వర || ౨౯||

తతఃసుదర్శనేనాశు కృష్ణో బాణభుజాన్బహూన్ |
చిచ్ఛేద భగవాన్ శమ్భుః శాసనాత్పరవీరహా || ౩౦||

అవశిష్టా భుజాస్తస్య చత్వారోఽతీవ సున్దరాః ।
 గతవ్యథో బభూవాశు శక్కరస్య ప్రసాదతః ॥ ౩౧॥
 గతస్పృతిర్యదా బాణః శిరశ్చేత్తుం సముద్యతః ।
 కృష్ణో వీరత్వమాపన్నస్తదా రుద్రః సముత్థితః ॥ ౩౨॥
 రుద్ర ఉవాచ ।
 భగవన్దేవకీపుత్ర యదాజ్ఞప్తం మయా పురా ।
 తత్కృతం చ త్వయా విష్ణో మదాజ్ఞాకారిణా సదా ॥ ౩౩॥
 మా బాణస్య శిరశ్చిన్ధి సంహరస్య సుదర్శనమ్ ।
 మదాజ్ఞాయా చక్రమిమమమోఘం మజ్జనే సదా ॥ ౩౪॥
 దత్తం మయా పురా తుభ్యమనివార్యం రణే తవ ।
 చక్రం జయం చ గోవిన్ద నివర్తస్య రణాత్తతః ॥ ౩౫॥
 దధీచే రావణే వీరే తారకాదిపురేష్యపి ।
 వినా మదాజ్ఞాం లక్ష్మీశ రథాఙ్గం నాముచః పురా ॥ ౩౬॥
 త్వం తు యోగీశ్వరః సాక్షాత్పరమాత్మా జనార్దన ।
 విచార్యతాం స్వమనసా సర్వభూతహితే రతః ॥ ౩౭॥
 వరమస్య మయా దత్తం న మృత్యుర్భయమస్తి వై ।
 తన్మే వచః సదా సత్యం పరితుష్టోఽస్మ్యహం తవ ॥ ౩౮॥
 పురాఽయం గర్వితో మత్తో యుద్ధం దేహీతి మేఽబ్రవీత్ ।
 భుజాన్కణ్ఠాయమానస్తు విస్మృతాత్మగతిర్హరే ॥ ౩౯॥
 తదాహమశపం తం వై భుజచ్ఛేత్తాఽఽగమిష్యతి ।
 అచిరేణాతికాలేన గతగర్వో భవిష్యసి ॥ ౪౦॥
 మదాజ్ఞాయా హరిః ప్రాప్తో భుజచ్ఛేత్తా తవాఽథ వై ।
 నివర్తస్య రణాద్గచ్ఛ స్వగృహం సవధూవరః ॥ ౪౧॥
 ఇత్యుక్తః స తయోర్మైత్రీం కారయిత్వా మహేశ్వరః ।
 తమనుజ్ఞాప్య సగణః సపుత్రః స్వాలయం యయౌ ॥ ౪౨॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భోః సంహృత్య చ సుదర్శనమ్ ।
 అక్షతాఙ్గస్తు విజయీ తత్కృష్ణోఽన్తఃపురం యయౌ ॥ ౪౩॥

అనిరుద్ధం సమాశ్వాస్య సహితం భార్యయా పునః ।

జగ్రాహ రత్నసంఘాతం బాణదత్తమనేకశః ॥ ౪౪॥

తత్సఖీం చిత్రలేఖాం చ గృహీత్వా పరయోగినీమ్ ।

ప్రసన్నోఽభూత్తతః కృష్ణః కృతకార్యః శివాజ్ఞయా ॥ ౪౫॥

హృదా ప్రణమ్య గిరిశమామస్త్య చ బలేః సుతమ్ ।

పరివారసమేతస్తు జగామ స్వపురీం హరిః ॥ ౪౬॥

పథి జిత్వా చ వరుణం విరుద్ధం తమనేకథా ।

ద్వారకాం చ పురీం ప్రాప్తః సముత్సవసమన్వితః ॥ ౪౭॥

విసర్జయిత్వా గరుడం సఖీన్వీక్ష్యోపహస్య చ ।

ద్వారకాయాం తతో గత్వా కామచారీ చచార హ ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
బాణభుజకృష్ణనగర్వాపహారవర్ణనం నామ పంచపంచాశతతమోఽధ్యాయః ॥

౨.౫.౫౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౬. షట్పంచాశతతమోఽధ్యాయః । బాణాసురగణత్వప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

కృష్ణే గతే ద్వారకాయామనిరుద్ధేన భార్యయా ।

అకారీత్కిం తతో బాణస్తత్త్వం వద మహామునే ॥ ౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

కృష్ణే గతే ద్వారకాయామనిరుద్ధేన భార్యయా ।

దుఃఖితోఽభూత్తతో బాణః స్వాజ్ఞానం సంస్మరన్వదా ॥ ౨॥

తతో నస్తీ శివగణో బాణం ప్రోవాచ దుఃఖితమ్ ।

దైత్యం శోణితదిగ్గాజ్గమనుతాపసమన్వితమ్ ॥ ౩॥

నస్తీశ్వర ఉవాచ ।

బాణ శక్కిరసద్భక్త మానుతాపం కురుష్వ భోః ।
 భక్తానుకమ్పి శమ్భురైస్ భక్తవత్సలనామధృక్ ॥ ౪॥
 తదిచ్ఛయా చ యజ్ఞాతం తజ్ఞాతమితి చేతసా ।
 మన్యస్వ భక్తశార్థాల శివం స్మర పునఃపునః ॥ ౫॥
 మన ఆద్యే సమాధాయ కురు నిత్యం మహోత్సవమ్ ।
 భక్తానుకమ్పనశ్చైస్య శక్కిరస్య పునఃపునః ॥ ౬॥
 నన్దివాక్యాత్తతో బాణో ద్విషా శీర్షకమాత్రకః ।
 శివస్థానం జగమాశు ధృత్వా ధైర్యం మహామనాః ॥ ౭॥
 గత్వా తత్ర ప్రభుం నత్వా రురోదాతీవ విహ్వలః ।
 గతగర్వవ్రజో బాణః ప్రేమాకులితమానసః ॥ ౮॥
 సంస్తువన్వివిధైః స్తోత్రైః సన్నమన్నుతితస్తథా ।
 యథోచితం పాదఘాతం కుర్వన్విక్షేపయన్కరాన్ ॥ ౯॥
 ననర్త తాణ్డవం ముఖ్యం ప్రత్యాశీఢాదిశోభితమ్ ।
 స్థానకైర్వివిధాకారైరాలీఢప్రముఖైరపి ॥ ౧౦॥
 ముఖవాదసహస్రాణి భ్రూక్షేపసహితాన్యపి ।
 శిరఃకమ్పసహస్రాణి ప్రాప్తానీకః సహస్రశః ॥ ౧౧॥
 వారీశ్చ వివిధాకారా దర్శయిత్వా శనైః శనైః ।
 తథా శోణితధారాభిః సింహుయిత్వా మహీతలమ్ ॥ ౧౨॥
 రుద్రం ప్రసాదయామాస శూలినం చన్ద్రశేఖరమ్ ।
 బాణాసురో మహాభక్తో విస్మృతాత్మగతిర్నతః ॥ ౧౩॥
 తతో నృత్యం మహత్కృత్వా భగవాన్భక్తవత్సలః ।
 ఉవాచ బాణం సంహృష్టో నృత్య గీతప్రియో హరః ॥ ౧౪॥
 రుద్ర ఉవాచ ।
 బాణ తాత బలేః పుత్ర సన్తుష్టో నర్తనేన తే ।
 వరం గృహాణ దైత్యేన్ద్ర యత్రే మనసి వర్తతే ॥ ౧౫॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భోరైత్యేన్ద్రేణ తదా మునే ।
 బాణేన సంవృణీతోఽభూద్వరస్తు వ్రణరోపణే ॥ ౧౬॥

బాహుయుద్ధస్య చోద్ధత్తిర్గాణపత్యమథాక్షయమ్ ।
 ఉషాపుత్రస్య రాజ్యం తు తస్మిన్ శోణితకాహ్వయే ॥ ౧౭॥
 నిర్వైరతా చ విబుధైర్విష్టునా చ విశేషతః ।
 న పునర్దైత్యతా దుష్టా రజసా తమసా యుతా ॥ ౧౮॥
 శమ్భుభక్తిర్విశేషేణ నిర్వికారా సదా మునే ।
 శివభక్తేషు చ స్నేహో దయా సర్వేషు జన్తుషు ॥ ౧౯॥
 ఇతి కృత్వా వరాన్ శమ్భోర్బలిపుత్రో మహాఽసురః ।
 ప్రేష్ణాఽశ్రునయనో రుద్రం తుష్టావ సుకృతాఞ్జులిః ॥ ౨౦॥
 బాణ ఉవాచ ।
 దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।
 త్వాం నమామి మహేశాన దీనబంధో దయానిధే ॥ ౨౧॥
 కృతా మయి కృపాతీవ కృపాసాగర శక్కర ।
 గర్వోపహారితః సర్వః ప్రసన్నేన మమ ప్రభో ॥ ౨౨॥
 త్వం బ్రహ్మ పరమాత్మా హి సర్వవ్యాప్యఖిలేశ్వరః ।
 బ్రహ్మీణ్ణతనురుగ్రేశో విరాట్ సర్వాన్వితః పరః ॥ ౨౩॥
 నాభిర్నభోఽగ్నిర్వదనమమ్బు రేతో దిశః శ్రుతిః ।
 ద్యౌః శీర్షమఙ్గీరుర్వీ తే మనశ్చన్ద్రస్తవ ప్రభో ॥ ౨౪॥
 దృగర్కో జతరం వార్ధిర్భుజేన్ద్రో ధిషణా విధిః ।
 ప్రజాపతిర్విసర్గశ్చ ధర్మో హి హృదయం తవ ॥ ౨౫॥
 రోమాణ్యోషధయో నాథ కేశా జలముచస్తవ ।
 గుణాస్త్రయస్త్రినేత్రాణి సర్వాత్మా పురుషో భవాన్ ॥ ౨౬॥
 బ్రాహ్మణం తే ముఖం ప్రాహుర్బాహుం క్షత్రియమేవ చ ।
 ఊరుజం వైశ్యమాహుస్తే పాదజం శూద్రమేవ చ ॥ ౨౭॥
 త్వమేవ సర్వదోషాస్యఃసర్వైర్జీవైర్మహేశ్వర ।
 త్వాం భజన్పరమాం ముక్తిం లభతే పురుషో ధ్రువమ్ ॥ ౨౮॥
 యస్తాం విసృజతే మర్త్య ఆత్మానం ప్రియమీశ్వరమ్ ।
 విపర్యయేన్ద్రియార్థార్థం విషమత్త్యమృతం త్యజన్ ॥ ౨౯॥
 విష్ణుర్బ్రహ్మాఽథ విబుధా మునయశ్చామలాశయాః ।

సర్వాత్మనా ప్రపన్నాస్తాం శక్కురం ప్రియమీశ్వరమ్ || 30||

సనత్కుమార ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా బలిపుత్రస్తు విరరామ శరాసురః |

ప్రేమప్రఫుల్లితాఙ్గశ్చ ప్రణమ్య స మహేశ్వరమ్ || 3౧||

ఇతి శ్రుత్వా స్వభక్తస్య బాణస్య భగవాన్భవః |

సర్వం లభిష్యసీత్యుక్త్వా తత్రైవాన్తరధీయత || 3౨||

తతః శమ్భోః ప్రసాదేన మహాకాలత్వమాగతః |

రుద్రస్యానుచరో బాణో మహాప్రముదితోఽభవత్ || 33||

ఇతి కిల శరనామ్నా శక్కురస్యాపి వృత్తం

సకలగురుజనానాం సద్గురోః శూలపాణేః |

కథితమిహ వరిష్ఠం శ్రోత్రరమ్యైర్వ్యచోభిః

సకలభువనమధ్యే క్రీడమానస్య నిత్యమ్ || 3౪||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
బాణాసురగణపత్వపదప్రాప్తివర్ణనం నామ షట్పంచాశతతమోఽధ్యాయః || ౨.౫.౫౬ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౭. సప్తపంచాశతతమోఽధ్యాయః | గజాసురవధః |

సనత్కుమార ఉవాచ |

శృణు వ్యాస మహాప్రేక్షా చరితం శశిమాలినః |

యథాఽవధీత్ త్రిశూలేన దానవేన్ద్రం గజాసురమ్ || ౧||

దానవే నిహతే దేవ్యా సమరే మహిషాసురే |

దేవానాం చ హితార్థాయ పురా దేవాః సుఖం యయుః || ౨||

తస్య పుత్రో మహావీరో మునీశ్వర గజాసురః |

పితుర్వధం హి సంస్మృత్య కృతం దేవ్యా సురార్థనాత్ || 3||

స తద్వైరమనుస్మృత్య తపోఽర్థం గతవాన్ వనే |

సముద్దిశ్య విధిం ప్రీత్యా తతాప పరమం తపః || ౪||

ఆవధ్యోఽహం భవిష్యామి స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితైః ।
 సంవిచార్యేతి మనసాఽభూత్తపోరతమానసః ॥ ౫ ॥
 స తేపే హిమవద్ ద్రోణ్యాం తపః పరమదారుణమ్ ।
 ఊర్ధ్వబాహుర్నభోద్భృష్టిః పాదాఙ్గుష్ఠాశ్రితావనిః ॥ ౬ ॥
 జటాభారైః స వై రేజే ప్రలయార్క ఇవాంశుభిః ।
 మహిషాసురపుత్రోఽసౌ గజాసుర ఉదారధీః ॥ ౭ ॥
 తస్య మూర్ధ్నః సముదూభతః సదూమోఽగ్నిస్తపోమయః ।
 తిర్యగూర్ధ్వమధోలోకాంస్తాపయన్విష్వగీరితః ॥ ౮ ॥
 చక్షుభుర్నద్యుదన్వన్తశ్చాగ్నేర్మూర్ధ్నసముదభవాత్ ।
 నిపేతుః సగ్రహస్తారా జఙ్ఘలుశ్చ దిశో దశ ॥ ౯ ॥
 తేన తప్తాః సురాః సర్వే దివం త్యక్త్వా సవాసవాః ।
 బ్రహ్మలోకం యయుర్విజ్ఞాపయామాసుశ్చచాల భూః ॥ ౧౦ ॥
 దేవా ఉచుః ।
 విధే గజాసురతపస్తప్తా వయమథాకులః ।
 న శక్నుమో దివి స్థాతుమతస్తే శరణం గతాః ॥ ౧౧ ॥
 విధే హ్యుపశమం తస్య చాన్యాజ్ఞోవయితుం కృథా ।
 లోకా నఙ్ఘ్రత్యన్యథా హి సత్యం సత్యం బ్రువామహే ॥ ౧౨ ॥
 ఇతి విజ్ఞాపితో దేవైర్వాసవద్యైః స ఆత్మభూః ।
 భృగుదక్షాదిభిర్భ్రహ్మ యయౌ దైత్యవరాశ్రమమ్ ॥ ౧౩ ॥
 తపస్తం తపసా లోకాన్ యథాఽభ్రాపిహితం దివి ।
 విలక్ష్య విస్మితః ప్రాహ విహసన్సుష్టికారకః ॥ ౧౪ ॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ దైత్యేన్ద్ర తపః సిద్ధోఽసి మాహిషే ।
 ప్రాప్తోఽహం వరదస్తాత వరం వృణు యథేప్పితమ్ ॥ ౧౫ ॥
 సనత్కుమార ఉవాచ ।
 ఉత్థాయోత్థాయ దైత్యేన్ద్ర ఈక్షమాణో దృశా విభుమ్ ।
 గిరా గద్గదయా ప్రీతోఽగృణాద్దేవం స మాహిషిః ॥ ౩౫ ॥

గజాసుర ఉవాచ ।

నమస్తే దేవదేవేశ యది దాస్యసి మే వరమ్ ।

అవధ్యోఽహం భవేయం వై స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితైః ॥ ౧౭ ॥

మహాబలో మహావీర్యోఽజేయో దేవాదిభిః సదా ।

సర్వేషాం లోకపాలానాం నిఖిలర్థిసుభుగీష్వభో ॥ ౧౮ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఏవం వృతః శతధృతిర్దానవేన స తేన వై ।

ప్రాదాత్తత్తపసా ప్రీతో వరం తస్య సుదుర్లభమ్ ॥ ౧౯ ॥

ఏవం లబ్ధవరో దైత్యో మాహిషిశ్చ గజాసురః ।

సుప్రసన్నమనాః సోఽథ స్వధామ ప్రత్యపద్యత ॥ ౨౦ ॥

స విజిత్య దిశః సర్వా లోకాంశ్చ త్రీన్మహాసురః ।

దేవాసురమనుష్యేన్ద్రాన్ గన్ధర్వగరుడోరగాన్ ॥ ౨౧ ॥

ఇత్యాదీన్నిఖిలాజ్ఞోత్వా వశమానీయ విశ్వజిత్ ।

జహార లోకపాలానాం స్థానాని సహ తేజసా ॥ ౨౨ ॥

దేవోద్యానశ్రియాజుష్టమధ్యాస్తే స్మ త్రివిష్టపమ్ ।

మహేన్ద్రభవనం సాక్షాన్నిర్మితం విశ్వకర్మణా ॥ ౨౩ ॥

తస్మిన్మహేన్ద్రస్య గృహే మహాబలో

మహామనా నిర్జితలోక ఏకరాట్ ।

రేమేఽభివన్ద్యాజ్ఞీయుగః సురాదిభిః

ప్రతాపితైరూర్జితచణ్డశాసనః ॥ ౨౪ ॥

స ఇత్థం నిర్జితకకుబేకరాడ్ విషయాన్ప్రియాన్ ।

యథోపజోషం భుజ్ఞానో నాతృప్యదజితేన్ద్రియః ॥ ౨౫ ॥

ఏవమైశ్వర్యమత్తస్య దృప్తస్యోచ్ఛాస్త్రవర్తినః ।

కాలే వ్యతీతే మహతి పాపబుద్ధిరభూత్తతః ॥ ౨౬ ॥

మహిషాసురపుత్రోఽసౌ సఞ్చక్లేశ ద్విజాన్వరాన్ ।

తాపసాన్నితరాం పృథ్వాన్ దానవః సురమర్దనః ॥ ౨౭ ॥

సురాన్నరాంశ్చ ప్రమథాన్సర్వాఞ్చక్లేశదుర్మతిః ।

ధర్మాన్వితాన్విశేషేణ పూర్వవైరమనుస్మరన్ ॥ ౨౮ ॥

ఏకస్మిన్సమయే తాత దానవోఽసౌ మహాబలః ।
 అగచ్ఛద్రాజధానీం వ శక్కురస్య గజాసురః ॥ ౨౯॥
 సమాగతేఽసురేన్ద్రే హి మహాన్కులకతో మునే ।
 త్రాత త్రాతేతి తత్రాసీదానన్దనవాసినామ్ ॥ ౩౦॥
 మహిషాఽసురపుత్రోఽసౌ యదా పుర్యాం సమాగతః ।
 ప్రమథన్ప్రమథాన్సర్వాన్నిజవీర్యమదోద్ధతః ॥ ౩౧॥
 తస్మిన్నవసరే దేవాః శక్రాద్యాస్తత్రరాజితాః ।
 శివస్య శరణం జగ్ముర్నత్వా తుష్టువురాదరాత్ ॥ ౩౨॥
 న్యవేదయన్దానవస్య తస్య కాశ్యాం సమాగమమ్ ।
 క్లేశాధిక్యం తత్రత్యానాం తన్నాథానాం విశేషతః ॥ ౩౩॥
 దేవా ఊచుః ।
 దేవదేవ మహాదేవ తవ పుర్యాం గతోఽసురః ।
 కష్టం దత్తే త్వజ్జనానాం తం జహి త్వం కృపానిధే ॥ ౩౪॥
 యత్ర యత్ర ధరాయాం చ చరణం ప్రమిణోతి హి ।
 అచలాం సచలాం తత్ర కరోతి నిజ భారతః ॥ ౩౫॥
 ఊరువేగేన తరవః పతన్తి శిఖరైః సహ ।
 యస్య దోర్దణ్ణఘాతేన చూర్ణాః స్యుశ్చ శిలోచ్ఛయాః ॥ ౩౬॥
 యస్య మౌలిజస్ఫుర్జరాద్ ఘనా వ్యోమ త్యజన్త్యపి ।
 నీలిమానం న చాద్యాపి జహ్యుస్తత్కేశసజ్జమ్ ॥ ౩౭॥
 యస్య నిశ్వాససమ్భారైరుత్తరక్లా మహాబ్ధయః ।
 నద్యోఽప్యమన్దకల్లోలా భవన్తి తిమిభిః సహ ॥ ౩౮॥
 యోజనానాం సహస్రాణి నవ యస్య సముచ్ఛయః ।
 తావానేవ హి విస్తారః తనోర్మాయావినోఽస్య హి ॥ ౩౯॥
 యన్నేత్రయోః పిఙ్గలిమా తథా తరలిమా పునః ।
 విద్యుతాః నోహ్యతేఽద్యాపి సోఽయం స్మాఽఽయాతి సత్వరమ్ ॥ ౪౦॥
 యాం యాం దిశం సమభ్యేతి సోఽయం దుఃసహ దానవః ।
 అవధ్యోఽహం భవామీతి స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితైః ॥ ౪౧॥
 ఇత్యేవం చేష్టితం తస్య దానవస్య నివేదితమ్ ।

రక్షస్య భక్తాన్దేవేశ కాశీరక్షణతత్పర ॥ ౪౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇతి సమ్ప్యర్థితో దేవైర్భక్తరక్షణతత్పరః ।

తత్రాఽఽజగామ సోరం తద్వధకామనయా హరః ॥ ౪౩॥

ఆగతం తం సమాలోక్య శజ్కరం భక్తవత్సలమ్ ।

త్రిశూలహస్తం గర్జస్తం జగర్జ స గజాసురః ॥ ౪౪॥

తతస్తయోర్మహానాసీత్సమరో దారుణోఽద్భుతః ।

నానాస్త్రశస్త్రసమ్పాత్తైర్వీరారావం ప్రకుర్వతోః ॥ ౪౫॥

గజాసురోఽతితేజస్వీ మహాబలపరాక్రమః ।

వివ్యాధ గిరిశం బాణైస్త్రైశ్చైర్దానవఘాతినమ్ ॥ ౪౬॥

అథ రుద్రో రౌద్రతనుః స్వశరైరతిదారుణైః ।

తచ్ఛరాంశ్చిచ్ఛిదే తూర్ణమప్రాప్తాంస్తిలశో మునే ॥ ౪౭॥

తతో గజాసురః క్రుద్ధోఽభ్యధావత్తం మహేశ్వరమ్ ।

ఖడ్గహస్తః ప్రగర్జ్యోఽప్తైర్హస్తోఽసీత్యద్య వై మయా ॥ ౪౮॥

తతస్త్రిశూలహేతిస్తమాయాస్తం దైత్యపుంజవమ్ ।

విజ్ఞాయావధ్యమన్యేన శూలేనాభిజఘాన తమ్ ॥ ౪౯॥

ప్రోతస్తేన త్రిశూలేన స చ దైత్యో గజాసురః ।

ఛత్రికృతమివాత్మానం మన్యమానో జగౌ హరమ్ ॥ ౫౦॥

గజాసుర ఉవాచ ।

దేవదేవ మహాదేవ తవ భక్తోఽస్మి సర్వథా ।

జానే త్వాం త్రిదివేశానం త్రిశూలిన్స్పృరహారిణమ్ ॥ ౫౧॥

తవ హస్తే మమ వధో మహాశ్రేయస్కరో మతః ।

అన్ధకారే మహేశాన త్రిపురాన్తక సర్వగ ॥ ౫౨॥

కిశ్చోద్దిష్టజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి తచ్ఛృణుష్య కృపాకర ।

సత్యం బ్రవీమి నాసత్యం మృత్యుశ్చాయ విచారయ ॥ ౫౩॥

త్వమేకో జగతాం వన్ద్యో విశ్వస్యోపరి సంస్థితః ।

కాలేన సర్వైర్మర్తవ్యం శ్రేయసే మృత్యురీదృశః ॥ ౫౪॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య శక్జరః కరుణానిధిః ।
ప్రహస్య ప్రత్యువాచేశో మాహిషేయం గజాసురమ్ ॥ ౫౫॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।
మహాపరాక్రమనిధే దానవోత్తమ సన్మతే ।
గజాసుర ప్రసన్నోఽస్మి స్వానుకూలం వరం వృణు ॥ ౫౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచనం వరదస్య హి ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా దానవేన్ద్రో గజాసురః ॥ ౫౭॥

గజాసుర ఉవాచ ।
యది ప్రసన్నో దిగ్వాసస్తదా నిత్యం వసాన మే ।
ఇమాం కృత్తిం మహేశాన త్వత్త్రిశూలాగ్నిపావితామ్ ॥ ౫౮॥

స్వప్రమాణాం సుఖస్పర్శాం రణాఙ్గణపణీకృతామ్ ।
దర్శనీయాం మహాదీవ్యాం సర్వదైవ సుఖావహామ్ ॥ ౫౯॥

ఇష్టగన్ధిః సదైవాస్తు సదైవాస్త్యతికోమలా ।
సదైవ నిర్మలా చాస్తు సదైవాస్త్యతిమణ్డనా ॥ ౬౦॥

మహాతపోనలజ్వాలాం ప్రాప్యాపి సుచిరం విభో ।
న దగ్ధా కృత్తిరేషా మే పుణ్యగన్ధనిధేస్తతః ॥ ౬౧॥

యది పుణ్యవతీ నైషా మమ కృత్తిర్దిగమ్బర ।
తదా త్వదఙ్గసఙ్గోస్యాః కథం జాతో రణాఙ్గణే ॥ ౬౨॥

అన్యం చ మే వరం దేహి యది తుష్టోఽసి శక్జర ।
నామాస్తు కృత్తివాసాస్తే ప్రారభ్యాద్యతనం దినమ్ ॥ ౬౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।
శ్రుత్వేతి స వచస్తస్య శక్జరో భక్తవత్సలః ।
తథేతు్యువాచ సుప్రీతో మహిషాసురజం చ తమ్ ॥ ౬౪॥

పునః ప్రోవాచ ప్రీతాత్మా దానవం తం గజాసురమ్ ।
భక్తప్రియో మహేశానో భక్తినిర్మలమానసమ్ ॥ ౬౫॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।
ఇదం పుణ్యం శరీరం తే క్షేత్రేఽస్మిన్మక్తిసాధనే ।

మమ లింగం భవత్వత్త సర్వేషాం ముక్తిదాయకమ్ ॥ ౬౬ ॥

కృత్తివాసేశ్వరం నామ మహాపాతకనాశనమ్ ।
సర్వేషామేవ లింగానాం శిరోభూతం విముక్తిదమ్ ॥ ౬౭ ॥

కథయిత్వేతి దేవేశస్తత్కృతిం పరిగృహ్య చ ।
గజాసురస్య మహతీం ప్రావృణోద్ధి దిగమ్పరః ॥ ౬౮ ॥

మహామహోత్సవో జాతస్తస్మిన్నహ్ని మునీశ్వర ।
హర్షమార్షరణాః సర్వే కాశీస్థాః ప్రమథాస్తథా ॥ ౬౯ ॥

హరిబ్రహ్మాదయో దేవా హర్షనిర్భరమానసాః ।
తుష్టువస్తం మహేశానం నత్వా సాంజ్ఞాలయస్తతః ॥ ౭౦ ॥

హతే తస్మిన్మానవేశే మాహిషే హి గజాసురే ।
స్వస్థానం భజిరే దేవా జగత్స్వాస్థ్యమవాప చ ॥ ౭౧ ॥

ఇత్యుక్తం చరితం శంఖోర్భక్తవాత్సల్యసూచకమ్ ।
స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం ధనధాన్యప్రవర్ధనమ్ ॥ ౭౨ ॥

య ఇదం శృణుయాత్ప్రీత్యా శ్రావయేద్వా శుచివ్రతః ।
స భుక్త్వా చ మహాసౌఖ్యం లభేతాస్తే పరం సుఖమ్ ॥ ౭౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
గజాసురవధో నామ సప్తపంచాశతత్రయోధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౭ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౮. అష్టపంచాశతత్రయోధ్యాయః । దున్దుభినిర్హృదదైత్యవధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస ప్రవక్ష్యామి చరితం శశిమౌలినః ।
యథా దున్దుభినిర్హృదమవధీద్దితిజం హరః ॥ ౧ ॥

హిరణ్యాక్షే హతే దైత్యే దితిపుత్రే మహాబలే ।
విష్ణుదేవేన కాలేన ప్రాప దుఖం మహద్దితిః ॥ ౨ ॥

దైత్యో దుస్థభినిర్ద్రాదో దుష్టః ప్రహ్లాదమాతులః ।
 సాన్వయమామాస తాం వాగ్భిర్దుఃఖితాం దేవదుఃఖదః ॥ ౩॥
 అథ దైత్యః స మాయావీ దితిమాశ్వాస్య దైత్యరాట్ ।
 దేవాః కథం సుజేయాః స్యురిత్యుపాయమచిన్తయత్ ॥ ౪॥
 దేవైశ్చ ఘాతితో వీరో హిరణ్యాక్షో మహాసురః ।
 విష్ణునా చ సహ భ్రాత్రా సచ్ఛైలైరైత్యవైరిభిః ॥ ౫॥
 కిం బలాశ్చ కిమాహారా కిమాధారా హి నిర్జరాః ।
 మయా కథం సుజేయాః స్యురిత్యుపాయమచిన్తయత్ ॥ ౬॥
 విచార్య బహుశో దైత్యస్తత్త్వం విజ్ఞాయ నిశ్చిత్తమ్ ।
 అవశ్యమగ్రజన్మానో హేతవోఽత్ర విచారతః ॥ ౭॥
 బ్రాహ్మణాన్వస్తుమసకృదన్వధావత వై తతః ।
 దైత్యో దుస్థభినిర్ద్రాదో దేవవైరీ మహాఖలః ॥ ౮॥
 యతః క్రతుభుజో దేవాః క్రతవో వేదసమ్భవాః ।
 తే వేదా బ్రాహ్మణాధారాస్తతో దేవబలం ద్విజాః ॥ ౯॥
 నిశ్చితం బ్రాహ్మణాధారాః సర్వే వేదాః సవాసవాః ।
 గీర్వాణా బ్రాహ్మణబలా నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౦॥
 బ్రాహ్మణా యది నష్టాః స్యుర్వేదా నష్టాస్తతః స్వయమ్ ।
 అతస్తేషు ప్రణష్టేషు వినష్టాః సతతం సురాః ॥ ౧౧॥
 యజ్ఞేషు నాశం గచ్ఛత్సు హతాహారాస్తతః సురాః ।
 నిర్బలాఃసుఖజయ్యాః స్యుర్నిర్జితేషు సురేష్వథ ॥ ౧౨॥
 అహమేవ భవిష్యామి మాన్యస్త్రిజగతీపతిః ।
 ఆహరిష్యామి దేవానామక్షయాః సర్వసమ్పదః ॥ ౧౩॥
 నిర్వేష్యామి సుఖాన్యేవ రాజ్యే నిహతకణ్ఠకే ।
 ఇతి నిశ్చిత్త్య దుర్బుద్ధిః పునశ్చిన్తితవాన్థలః ॥ ౧౪॥
 ద్విజాః క్వ సన్తి భూయాంసో బ్రహ్మతేజోఽతిబృంహితా ।
 శ్రుత్యధ్యయనసమ్పన్నాస్తప్రోబలసమన్వితాః ॥ ౧౫॥
 భూయసాం బ్రాహ్మణానాం తు స్థానం వారాణసీ ఖలు ।
 తామాదావుపసంహృత్య యాయాం తీర్థాన్తరం తతః ॥ ౧౬॥

యత్ర యత్ర హి తీర్థేషు యత్ర యత్రాశ్రమేషు చ |
 సస్తి సర్వేఽగ్రజన్మానస్తే మయాద్యాః సమస్తతః || ౧౭||
 ఇతి దుష్టభినిర్వాదో మతిం కృత్వా కులోచితామ్ |
 ప్రాప్య్యాపి కాశీం దుర్వృత్తో మాయాపీ న్యవధీద్ ద్విజాన్ || ౧౮||
 సమిత్కుశాన్సమాదాతుం యత్ర యాన్తి ద్విజోత్తమాః |
 అరణ్యే తత్ర తాన్సర్వాన్స భక్షయతి దుర్మతిః || ౧౯||
 యథా కోఽపి న వేత్స్యేవం తథాఽఽచ్ఛన్నోఽభవత్పునః |
 వనే వనేచరో భూత్వా యాదోరూపో జలాశయే || ౨౦||
 అదృశ్యరూపీ మాయాపీ దేవానామప్యగోచరః |
 దివా ధ్యానపరస్తిష్ఠేన్మునివన్మునిమధ్యగః || ౨౧||
 ప్రవేశముటజానాం చ నిర్గమం హి విలోకయన్ |
 యామిన్యాం వ్యాఘ్రరూపేణాభక్షయద్ బ్రాహ్మణాన్ బహూన్ || ౨౨||
 నిఃశక్యం భక్షయత్యేవం న త్యజత్యపి కీకశమ్ |
 ఇత్థం నిపాతితాస్తేన విప్రా దుష్టేన భూరిశః || ౨౩||
 ఏకదా శివరాత్రౌ తు భక్తస్వేకో నిజోటజే |
 సపర్యాం దేవదేవస్య కృత్వా ధ్యానస్థితోఽభవత్ || ౨౪||
 స చ దుష్టభినిర్వాదో దైత్యేన్ద్రో బలదర్పితః |
 వ్యాఘ్రరూపం సమాస్థాయ తమాదాతుం మతిం దధే || ౨౫||
 తం భక్తం ధ్యానమాపన్నం దృఢచిత్తం శివేక్షణే |
 కృతాస్త్రమస్త్రవిన్యాసం తం క్రాన్తుమశకన్న సః || ౨౬||
 అథ సర్వగతః శమ్భుర్ఘాత్వా తస్యాశయం హరః |
 దైత్యస్య దుష్టరూపస్య వధాయ విదధే ధియమ్ || ౨౭||
 యావదాదిత్సతి వ్యాఘ్రస్తావదావిరభూద్ధరః |
 జగద్రక్షామణీస్త్రిణో భక్తరక్షణదక్షః || ౨౮||
 రుద్రమాయాస్తమాలోక్య తద్భక్తార్చితలిజ్జతః |
 దైత్యస్వేనైవ రూపేణ వవృధే భూధరోపమః || ౨౯||

సావజ్ఞమథ సర్వజ్ఞం యావత్పశ్యతి దానవః ।
తావదాయాన్తమాదాయ కణ్డాయస్త్రే న్యపీడయత్ ॥ ౩౦॥
పఞ్చాన్యస్త్యథ పఞ్చాన్యం ముష్ట్యా మూర్ధన్యతాడయత్ ।
భక్తవత్సలనామాసౌ వజ్రాదపి కఠోరయా ॥ ౩౧॥
స తేన ముష్టిఘాతేన కణ్డనిష్పేషణేన చ ।
అత్యార్తమారటద్వ్యాఘ్రో రోదసీం పూరయన్మృతః ॥ ౩౨॥
తేన నాదేన మహతా సమ్ప్రవేపితమానసాః ।
తపోధనాః సమాజగ్మూర్ఘిశి శబ్దానుసారతః ॥ ౩౩॥
తత్రేశ్వరం సమాలోక్య కక్షీకృతమృగేశ్వరమ్ ।
తుష్టవుః ప్రణతాః సర్వే శర్వం జయజయాక్షరైః ॥ ౩౪॥
బ్రాహ్మణా ఊచుః ।
త్రాయతాం త్రాయతాం దేవ ప్రత్యూహోద్ధారుణాదితః ।
అనుగ్రహం కురుష్వేశ తిష్ఠాత్త్రివ జగద్గురో ॥ ౩౫॥
అనేనైవ స్వరూపేణ వ్యాఘ్రేశ ఇతి నామతః ।
కురు రణం మహాదేవ జ్యేష్ఠస్థానస్య సర్వదా ॥ ౩౬॥
అన్యేభ్యో హ్యుపసర్గేభ్యో రక్ష నస్తీర్థవాసినః ।
దుష్టానపాస్య గౌరీశ భక్తేభ్యో దేహి చాభయమ్ ॥ ౩౭॥
సనత్కుమార ఉవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం భక్తానాం చన్ద్రశేఖరః ।
తథేతుక్త్యా పునః ప్రాహ స భక్తాన్భక్తవత్సలః ॥ ౩౮॥
మహేశ్వర ఉవాచ ।
యో మామనేన రూపేణ ద్రక్ష్యతి శ్రద్ధయాత్ర వై ।
తస్యోపసర్గసన్ధానం పాతయిష్యామ్యసంశయమ్ ॥ ౩౯॥
మచ్చరిత్రమిదం శ్రుత్వా స్మృత్వా లిఙ్గమిదం హృది ।
సఙ్కామే ప్రవిశన్మర్త్యో జయమాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ ౪౦॥
ఏతస్మిన్నన్తరే దేవాః సమాజగ్ముః సవాసవాః ।
జయేతి శబ్దం కుర్వన్తో మహోత్సవపురఃసరమ్ ॥ ౪౧॥
ప్రణమ్య శక్జరం ప్రేష్ఠా సర్వే సాఙ్ఖాలయః సురాః ।

నతస్కంధాః సువాగ్నిస్తే తుష్టువుర్భక్తవత్సలమ్ ॥ ౪౨॥

దేవాః ఉచుః ।

జయ శక్జుర దేవేశ ప్రణతార్తిహర ప్రభో ।

పతద్దున్దభినిర్హ్యాదవధాత్ త్రాతా వయం సురాః ॥ ౪౩॥

సదా రక్షా ప్రకర్తవ్యా భక్తానాం భక్తవత్సల ।

వధ్యాః ఖలాశ్చ దేవేశ త్వయా సర్వేశ్వర ప్రభో ॥ ౪౪॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం సురాణాం పరమేశ్వరః ।

తథేతుక్వాప్స ప్రసన్నాత్మా తస్మింల్లిజ్జే లయం యయౌ ॥ ౪౫॥

సవిస్మయాస్తతో దేవాః స్వం స్వం ధామ యయుర్ముదా ।

తేఽపి విప్రా మహాహర్షాత్పునర్యాతా యథాగతమ్ ॥ ౪౬॥

ఇదం చరిత్రం పరమం వ్యాప్తైశ్వరసముద్భవమ్ ।

శృణుయాచ్ఛావయేద్వాపి పఠేద్వా పాఠయేత్తథా ॥ ౪౭॥

సర్వాన్మామానవాప్నోతి నరఃస్వమనసేప్పితాన్ ।

పరత్ర లభతే మోక్షం సర్వదుఃఖవివర్జితః ॥ ౪౮॥

ఇదమాఖ్యానమతులం శివలీలామృతాక్షరమ్ ।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనమ్ ॥ ౪౯॥

పరం భక్తిప్రదం ధన్యం శివప్రీతికరం శివమ్ ।

పరమజ్ఞానదం రమ్యం వికారహరణం పరమ్ ॥ ౫౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమ యుద్ధఖణ్డే

దున్దభినిర్హ్యాదదైత్యవధవర్ణనం నామాష్టపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమో యుద్ధఖణ్డే

౨.౫.౫౯. ఏకోనషష్ఠితమోఽధ్యాయః । విదలోత్పలదైత్యవధవర్ణనమ్ ।

సనత్కుమార ఉవాచ ।

శృణు వ్యాస సుసమ్ప్రీత్యా చరితం పరమేశితుః ।

యథావధీత్స్వప్రియయా దైత్యముద్దిశ్య సంజ్ఞయా ॥ ౧॥

ఆస్తాం పురా మహాదైత్యౌ విదలోత్పలసంజ్ఞకౌ ।
అపుంవధ్యౌ మహావీరౌ సుదృష్టౌ వరతో విధేః ॥ ౨॥

తృణీకృతత్రిజగతీ పురుషాభ్యాం స్వదోర్బలాత్ ।
తాభ్యాం సర్వే సురా బ్రహ్మాన్ దైత్యాభ్యాం నిర్జితా రణే ॥ ౩॥

తాభ్యాం పరాజితా దేవా విధేస్తే శరణం గతాః ।
నత్వా తం విధివత్సర్వే కథయామాసురాదరాత్ ॥ ౪॥

ఇతి బ్రహ్మ హ్యవోచత్తాన్ దేవ్యా వధ్యౌ చ తౌ ద్రువమ్ ।
ధైర్యం కురుత సంస్కృత్య సశివాం శివమాదరాత్ ॥ ౫॥

భక్తవత్పలనామాసౌ సశివాశక్కురః శివః ।
శం కరిష్యత్యదీర్ఘేణ కాలేన పరమేశ్వరః ॥ ౬॥

సనత్కుమార ఉవాచ
ఇత్యుక్తౌ తాంస్తతో బ్రహ్మ తూష్ణిమాసీచ్ఛివం స్యున్ ।
తేఽపి దేవా ముదం ప్రాప్య స్వం స్వం ధామ యయుస్తదా ॥ ౭॥

అథ నారదదేవరీః శివప్రేరణయా తదా ।
గత్వా తదీయభవనం శివాసౌందర్యముజ్జగౌ ॥ ౮॥

శ్రుత్వా తద్వచనం దైత్యావాస్తాం మాయావిమోహితౌ ।
దేవీం పరిజహీర్షా తౌ విషమేషుప్రపీడితౌ ॥ ౯॥

విచారయామాసతుస్తౌ కదా కుత్ర శివా చ సా ।
భవిష్యతి విధేః ప్రాప్తోదయాన్నావితి ॥ ౧౦॥

ఏకస్మిన్నమయే శమ్భుర్విజహార సులీలయా ।
కౌతుకేనైవ చిక్రీడే శివా కన్ధకలీలయా ॥ ౧౧॥

సఖీభిః సహ సుప్రీత్యా కౌతుకాచ్ఛివసన్నిధౌ ॥ ౧౨॥

ఉదఞ్చన్త్యఞ్చదఙ్గానాం లాఘవం పరితన్వతీ ।
నిశ్వాసామోదముదితభ్రమరాకులితేక్షణా ॥ ౧౩॥

భ్రశ్యద్ధమ్మిల్లసన్మాల్యస్వపురాకృతభూమికా ।
స్విద్యత్కపోలపత్రాలీస్రవదమ్బుకణోజ్జ్వలా ॥ ౧౪॥

సుటచ్చోలాంశుకపథతిర్యదక్లప్తభావృతా ।
 ఉల్లసత్కన్ధకాస్ఫాలాతిశ్రోణీతకరామ్బుజా ॥ ౧౫॥
 కన్ధకానుగసద్దృష్టినర్దితమ్రూలతాఞ్చలా ।
 మృడానీ కిల ఖేలస్తీ దదృశే జగదమ్బికా ॥ ౧౬॥
 అన్తరిక్షచరాభ్యాం చ దితిజాభ్యాం కటాక్షితా ।
 క్రోడీకృతాభ్యామివ వై సముపస్థితమృత్యునా ॥ ౧౭॥
 విదలోత్పలసంజ్ఞాభ్యాం దృష్టాభ్యాం వరతో విధేః ।
 తృణీకృతత్రిజగతీపురుషాభ్యాం స్వదోర్బలాత్ ॥ ౧౮॥
 దేవీం తాం సజ్ఞోహీర్షన్తా విషమేషుప్రపీడితా ।
 దివ ఉత్తేరతుః క్షిప్రం మాయాం సీవకృత్య శామ్బరీమ్ ॥ ౧౯॥
 ధృత్వా పారిషదీం మాయామాయాతామమ్బికాన్తికమ్ ।
 తావత్యన్తం సుదుర్వృత్తావతిచఞ్చలమానసా ॥ ౨౦॥
 అథ దుష్టనిహన్త్రా వై సావజ్ఞేన హరేణ తౌ ।
 విజ్ఞాతౌ చ క్షణాదాస్తాం చాఞ్చల్యాల్లోచనోద్భవాత్ ॥ ౨౧॥
 కటాక్షితాథ దేవేన దుర్గా దుర్గతిఘాతినీ ।
 దైత్యావిమావితి గణౌ నేతి సర్వస్వరూపిణా ॥ ౨౨॥
 అథ సా నేత్రసంజ్ఞాం స్వస్వామినస్తాం బుబోధ హా ।
 మహాకౌతుకినస్తాత శక్కురస్య పరేశితుః ॥ ౨౩॥
 తతో విజ్ఞాయ సంజ్ఞాం తాం సర్వజ్ఞార్థశరీరిణీ ।
 తేనైవ కన్ధకేనాథ యుగపన్నిర్జ్ఞాన తౌ ॥ ౨౪॥
 మహాబలౌ మహాదేవ్యా కన్ధకేన సమాహతౌ ।
 పరిభ్రమ్య పరిభ్రమ్య తౌ దుష్టౌ వినిపేతతుః ॥ ౨౫॥
 వృన్తాదివ ఫలే పక్వే తాలేనానిలలోలితే ।
 దమోభినా పరిహతే శ్శృణ్ణే ఇవ మహాగిరేః ॥ ౨౬॥
 తౌ నిపాత్య మహాదైత్యావకార్యకరణోద్యతౌ ।
 తతః పరిణతిం యాతో లిజగ్రూపేణ కన్ధకః ॥ ౨౭॥
 కన్ధకేశ్వరసంజ్ఞం చ తల్లగ్గమభవత్తదా ।
 జ్యేష్ఠేశ్వరసమీపే తు సర్వదుష్టనివారణమ్ ॥ ౨౮॥

ఏతస్మిన్నేవ సమయే హరిబ్రహ్మాదయః సురాః ।
శివావిర్భావమాజ్ఞాయ ఋషయశ్చ సమాయయః ॥ ౨౯॥

అథ సర్వే సురాః శమ్భోర్వరాన్బ్రాహ్మ్య తదాజ్ఞయా ।
స్వధామాని యయః ప్రీతాస్తథా కాశీనివాసినః ॥ ౩౦॥

సామ్భికం శక్జరం దృష్ట్వా కృతాజ్ఞులిపుటాశ్చ తే ।
ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా వాగ్భిరిష్టాభిరాదరాత్ ॥ ౩౧॥

సామ్భికోఽపి శివో వ్యాస క్రీడిత్వా సువిహారవిత్ ।
జగామ స్వాలయం ప్రీతః సగణో భక్తవత్సలః ॥ ౩౨॥

కన్దకేశ్వరలింగం చ కాశ్యాం దుష్టనిబర్హణమ్ ।
భుక్తిముక్తిప్రదం సర్వకామదం సర్వదా సతామ్ ॥ ౩౩॥

ఇదమాఖ్యానమతులం శృణుయాద్యో ముదాన్వితః ।
శ్రావయేద్వా పఠేద్యశ్చ తస్య దుఃఖభయం కుతః ॥ ౩౪॥

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా నానావిధమనుత్తమమ్ ।
పరత్ర లభతే దివ్యాం గతిం వై దేవదుర్లభామ్ ॥ ౩౫॥

ఇతి తే వర్ణితం తాత చరితం పరమాద్భుతమ్ ।
శివయోర్భక్తవాత్సల్యసుచకం శివదం సతామ్ ॥ ౩౬॥

బ్రహ్మోవాచ
ఇత్యుక్త్వామన్త్య తం వ్యాసం తన్నతో మద్వరాత్మజః ।
యయౌ విహాయసా కాశీం చరితం శశిమౌలినః ॥ ౩౭॥

యుద్ధఖణ్డమిదం ప్రోక్తం మయా తే మునిసత్తమ ।
రౌద్రీయసంహితామధ్యే సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ ౩౮॥

ఇయం హి సంహితా రౌద్రీ సమ్పూర్ణా వర్ణితా మయా ।
సదాశివప్రియతరా భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ॥ ౩౯॥

ఇమాం యశ్చ పఠేన్నిత్యం శత్రుబాధానివారికామ్ ।
సర్వాన్కామానవాప్నోతి తతో ముక్తిం లభేత నా ॥ ౪౦॥

సూత ఉవాచ
ఇతి బ్రహ్మసుతః శ్రుత్వా పిత్రా శివయశః పరమ్ ।

శతనామాప్య శమ్భోశ్చ కృతార్థోఽభూచ్ఛివానుగః ॥ ౪౧ ॥

బ్రహ్మనారదసంవాదః సమ్సూర్ణః కథితో మయా ।

శివః సర్వప్రధానో హికిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౪౨ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే

విదలోత్పలదైత్యవధవర్ణనం నామైకోనషష్ఠితమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౫.౫౯ ॥

॥ ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయరుద్రసంహితాయాం పంచమః యుద్ధఖణ్డః సమాప్తః

॥ ౨.౫ ॥

॥ సమాప్తేయం ద్వితీయా రుద్రసంహితా ॥

——
Shri Shiva Mahapuranam 25 Rudra Samhita Yuddhakhanda

pdf was typeset on January 23, 2026

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

